GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2016

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 11 / 13 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2014/20335 24.11.2016
ADEM KOCADAĞ

002 2014/2293 01.12.2016
K.V.

003 2014/7002 01.12.2016
BÜLENT TÜRK

004 2014/7152 01.12.2016
ARİF CANLI

005 2014/8804 01.12.2016
HAKAN YILDIZ

006 2014/14844 01.12.2016
NAFİA SEVİN ERGÜN SEFADA VE DİĞERLERİ

007 2014/16800 01.12.2016
SUAT BİRCAN

008 2014/1991 07.12.2016
HAYRULLAH ÖZTÜRK

009 2014/3308 07.12.2016
ŞİNASİ GÜRGAN VE DİĞERLERİ

010 2014/3907 07.12.2016
ABDURRAHMAN ŞANDA

011 2014/4245 07.12.2016
İBRAHİM FİDANAY VE DİĞERLERİ

012 2014/10428 07.12.2016
BURCU KAYA VE DİĞERLERİ

013 2014/10744 07.12.2016
ANTALYA PRİNCESS OTEL VE TURİZM A.Ş.

014 2014/11776 07.12.2016
İBRAHİM YEKLİTAŞ

015 2014/11817 07.12.2016
ÇETİN ONURSAL

016 2014/12199 07.12.2016
YILDIRIM TURĞUT

017 2014/12672 07.12.2016
RAMAZAN AYAS VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

018 2014/13420 07.12.2016
İNCİ KÜNTAY VE DİĞERLERİ

019 2014/15581 07.12.2016
ABDÜLKERİM KUŞCU VE ABDURRAHMAN KUŞCU

020 2014/15881 07.12.2016
AHMET ÜNAL VE DİĞERLERİ

021 2014/16014 07.12.2016
HALİL AYBAR VE DİĞERLERİ

022 2014/16020 07.12.2016
CAVİT ÜZER VE DİĞERLERİ

023 2014/16108 07.12.2016
ŞERAFETTİN DELİ VE DİĞERLERİ

024 2014/16550 07.12.2016
HASAN ŞEN

025 2014/19389 07.12.2016
BİLENT AKTAŞ VE DİĞERLERİ

026 2015/6777 07.12.2016
AHMET ZEKİ ÜÇOK (2)

027 2014/1166 08.12.2016
KEMAL KÜÇÜKBAŞ

028 2014/2936 08.12.2016
ABDUSSEMET YEŞİL

029 2014/3973 08.12.2016
ABUBEKİR YEŞİLKAYA VE DİĞERLERİ

030 2014/4265 08.12.2016
ABDURRAHMAN YAMAN

031 2014/4821 08.12.2016
F.A.

032 2014/6229 08.12.2016
AYŞE KADAYIF VE DİĞERLERİ

033 2014/7947 08.12.2016
MEHMET DAŞ

034 2014/8778 08.12.2016
KORAY DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş. VE MEHMET KORAY ARAZ

İçindekiler - devam

035 2014/10261 08.12.2016
MUHBET ADANIR VE DİĞERLERİ

036 2014/11204 08.12.2016
TEYFİK TUNÇ

037 2014/11408 08.12.2016
MELAHAT ALTIN VE FİLİZ FREİFRAU VON THERMANN

038 2014/12002 08.12.2016
YUSUF KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

039 2014/12191 08.12.2016
MUSTAFA DEMİRCİ

040 2014/12397 08.12.2016
MAHMUT NURİ DİNÇ

041 2014/13230 08.12.2016
AHMET DİNDAR

042 2014/13241 08.12.2016
SELÇUK BAĞCI

043 2014/14265 08.12.2016
NEJMETTİN TİRYAKİ

044 2014/15635 08.12.2016
NECATİ YILDIZ VE DİĞERLERİ

045 2014/1198 14.12.2016
ASKER ANĞI

046 2014/1414 14.12.2016
SAİT BÜYÜKBAYRAK VE ZAHİT BÜYÜKBAYRAK

047 2014/2663 14.12.2016
HÜSEYİN GÜVEN

048 2014/2896 14.12.2016
ŞERAFETTİN ÇELİK

049 2014/2989 14.12.2016
ENVER ADANÇ VE DİĞERLERİ

050 2014/5249 14.12.2016
ŞERAFETTİN KIZILAY

051 2014/5593 14.12.2016
HAMİT ÖZEL

İçindekiler - devam

052 2014/5596 14.12.2016
MEHMET MAŞUK ÖZEL

053 2014/5597 14.12.2016
ADNAN ÖZEL

054 2014/6152 14.12.2016
FİLİZ İSMAİLOĞLU VE MERVE İSMAİLOĞLU

055 2014/6863 14.12.2016
AHMET BOĞA VE DİĞERLERİ

056 2014/7124 14.12.2016
UĞUR VURAL

057 2014/7705 14.12.2016
YUSUF ERTAŞ VE İBRAHİM ERTAŞ

058 2014/7709 14.12.2016
MEHMET FEYZİ ERAT

059 2014/8850 14.12.2016
HASAN YÜCEDAĞ

060 2014/9359 14.12.2016
SABRİ TANDOĞAN

061 2014/9743 14.12.2016
KAMİL ÇELİK VE DİĞERLERİ

062 2014/10444 14.12.2016
İHSAN ŞİMŞEK

063 2014/10550 14.12.2016
ABDULVAHAP SARIBOĞA

064 2014/10908 14.12.2016
HÜSEYİN GÜVEN (2)

065 2014/12000 14.12.2016
FAYSAL ÜLGER

066 2014/12084 14.12.2016
CİHAN GÖRMEZ

067 2014/12090 14.12.2016
MURAT OLGUN

068 2014/12220 14.12.2016
AHMET TEKE

İçindekiler - devam

069 2014/13165 14.12.2016
MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ

070 2014/13166 14.12.2016
MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ (2)

071 2014/13258 14.12.2016
AHMET KÖMÜRCÜ

072 2014/13401 14.12.2016
MUSTAFA ERDOĞAN

073 2014/13414 14.12.2016
PERİHAN ALANTAR VE DİĞERLERİ

074 2014/13502 14.12.2016
MEHMET KAYA VE REMZİ ÇEKEN

075 2014/13507 14.12.2016
SADIK ÜNLÜK VE DİĞERLERİ

076 2014/14216 14.12.2016
CENNET POLAT VE FİDAN TATAR

077 2014/15306 14.12.2016
HİLMİ KIVANÇ

078 2014/15307 14.12.2016
MEHMET ÇELİKALP

079 2014/15460 14.12.2016
GÖKHAN DOĞRU

080 2014/15464 14.12.2016
CEVDET UZUN

081 2014/15602 14.12.2016
AHMET ÇELİK

082 2014/15858 14.12.2016
ABDULAZİZ DANİŞ

083 2014/15998 14.12.2016
NUSRET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ

084 2014/16000 14.12.2016
ARAFAT ALKAN VE MUHDAT ALKAN

085 2014/16003 14.12.2016
HANİFE AYBAR VE ERGİN GÜNGÖR

İçindekiler - devam

086 2014/16362 14.12.2016
NARİN FALAY

087 2014/18019 14.12.2016
BÜLENT KOKTAY

088 2014/19116 14.12.2016
SONGÜL GÜNAL VE DİĞERLERİ

089 2014/19238 14.12.2016
CİHAN SİNCAR

090 2014/19804 14.12.2016
İBRAHİM BALANDI

091 2014/20199 14.12.2016
YILMAZ ÇELİKKAN

092 2014/20367 14.12.2016
SÜLEYMAN SULAR

093 2014/31 15.12.2016
AHMET ARAP

094 2014/1592 15.12.2016
ŞEYHDAVUT AYDOĞAN

095 2014/2079 15.12.2016
NURETTİN BALA

096 2014/2226 15.12.2016
YUSUF BOZAN VE AHMET BÜLENT FİLOĞLU

097 2014/2373 15.12.2016
HABİB AKKAŞ

098 2014/2855 15.12.2016
HASAN DEMİREL

099 2014/4784 15.12.2016
CEMİL ASLAN

100 2014/5595 15.12.2016
ABDURAHMAN ERAT

ADEM KOCADAĞ

B. No: 2014/20335 | Karar tarihi: 24.11.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20335

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM KOCADAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20335)

Karar Tarihi: 24/11/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Adem KOCADAĞ

Vekili : Av. Sinan SERTEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu tarafından 12/1/2010 tarihinde Kartal 3. İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkilerinden kaynaklanan tazminat davasında İlk Derece Mahkemesinin 4/12/2012 tarihli kısmen kabul yönündeki hükmü temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 6/3/2014 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma sonrası yargılamaya İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesinde devam edilerek dava 19/6/2014 tarihli karar ile kısmen kabul edilmiş ve bu karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 25/9/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 24/11/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69); yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

11. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net5.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 5.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesine (E.2014/271, K.2014/400) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 24/11/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

K.V.

B. No: 2014/2293 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2293

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

K. V. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2293)

Karar Tarihi: 1/12/2016

GENEL KURUL

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkan Vekili : Burhan ÜSTÜN

Başkan Vekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : K. V.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) tarafından 54,55 TL karar düzeltme para cezasına karar verilmesi ile bu cezanın tahsili işlemine karşı açılan davada tebligata ilişkin iddiaların incelenmemesi ve 660 TL avukatlık ücretine hükmedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş sunmamıştır.

7. Birinci Bölümün 17/11/2016 tarihinde yaptığı toplantıda, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülen başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, serbest avukat olarak görev yapmakta olup zorunlu askerlik görevini ifa ettiği sırada meydana gelen hakaret olayı nedeniyle AYİM'de tam yargı davası açmıştır. AYİM İkinci Dairesi 9/10/2002 tarihli ve E.2001/856, K.2002/791 sayılı kararı ile tazminat isteminin kısmen kabulüne, kısmen reddine karar vermiştir. Başvurucu, kısmen ret kararına karşı karar düzeltme yoluna gitmiş; AYİM İkinci Dairesi 26/2/2003 tarihli ve E.2003/189, K.2003/147 sayılı kararıyla bu talebi reddetmiş ve aynı kararda başvurucuya 54,55 TL karar düzeltme para cezası vermiştir.

10. AYİM Başkanlığı, anılan para cezasının tahsilinin temini için 3/3/2003 tarihinde Vergi Dairesi Müdürlüğüne (Müdürlük) müzekkere yazmış ve ekinde ilgili kararı göndermiştir. Müdürlük, para cezasının tahsili için ödeme emri düzenlemiş ve 4/5/2007 tarihinde ödeme emrini AYİM kararında ve müzekkerede belirtilen "Ertuğrul Mah. [...] İçcebeci/Ankara" adresine göndermiştir. Ödeme emri, adresin kapalı olması ve muhatabın tanınmaması nedenleriyle tebliğ edilememiştir.

11. Müdürlük 22/7/2008 tarihinde aynı adrese memur eliyle tebligat yapmak istemiş ise de aynı sebeple tebligat yapılamamış ve bunun üzerine 29/12/2008 tarihinde ödeme emri ilanen tebliğ olunmuştur.

12. Müdürlük daha sonra "Murat Mah. [...] Çankaya/Ankara" adresine borcun ödenmesi konusunda görüşme yapılması için görüşme mektubu göndermiştir.

13. Posta kutusuna bırakıldığını belirttiği görüşme mektubuna karşı başvurucu, anılan cezanın zamanaşımına uğradığı iddiasıyla 31/12/2011 tarihinde terkin talebinde bulunmuş; başvurucunun istemi 27/1/2012 tarihli işlemle reddedilmiştir. Söz konusu borç, faiziyle birlikte 184 TL olarak 29/2/2012 tarihinde tahsil edilmiştir.

14. Başvurucu 2004 yılından beri serbest avukat olarak vergi mükellefi olduğunu, her ay beyanname verdiğini, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 101. maddesinde vergi beyannamelerinde belirtilen adreslerin bilinen adresler arasında sayıldığını, ödeme emrinin bilinen adres dışında ve yeterli araştırma yapılmadan tebliğ edilmeye çalışıldığını, bu nedenle tebligatın hukuka aykırı olduğunu ve borç için tahsil zamanaşımının geçtiğini belirterek ilanen yapılan tebligatın ve terkin talebinin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

15. Ankara 6. İdare Mahkemesi 31/1/2013 tarihli ve E.2012/653, K.2013/268 sayılı kararıyla davayı reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Olayda; davacı adına kesilen cezanın tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emrine rağmen ödenmeyen kamu alacağının tahsili için davacıya gönderilen görüşme mektubu üzerine 31.12.2012 [2011] tarihinde cezanın terkini talebiyle davalı idareye başvurulduğu, başvurunun reddi üzerine zamanaşımı iddiası ileri sürülerek dava konusu işlemin ve ilanen tebligat işleminin iptali sitemiyle bakılan dava açılmıştır.

Dava konusu ilanen tebligat işlemi, davacının hukuki durumunda doğrudan bir değişikliğe sebep olmamakta olup, tek başına kesin ve yürütülebilir bir yanı olmadığından dava konusu ilanen tebligat işleminin esasının incelenmesine olanak bulunmamaktadır.

Dava konusu 27.01.2012 tarih ve 5026 sayılı işlemin iptali istemine gelince; Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2. Dairesi Başkanlığınca 26.02.2003 tarihli veE:2003/189, K:2003/147 sayılı karar ile karar düzeltme talebi reddedilen davacı adına hüküm altına alınan 54,55 TL para cezasının tahsili ile mükellef olan davalı idare tarafından, zamanaşımı söz konusu olmadığından davacının terkin talebinin reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, ilan tebligat işleminin iptali isteminin incelenmeksizin, dava konusu işlemin iptali isteminin ise esastan reddine, aşağıda dökümü yapılan 97,20 TLyargılama giderinin davacı üzerinde bırakılmasına,Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 660,00 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idareye verilmesine..."

16. Başvurucu, ilanen tebligatın usulsüz olduğuna ilişkin iddialarının incelenmediği, davalı idarenin avukat ile temsil edilmemesine rağmen aleyhine avukatlık ücretine hükmedildiği iddiaları ile anılan karara itiraz etmiş; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. Kurulu, İlk Derece Mahkemesi kararına atıf yapmak suretiyle 18/12/2013 tarihli ve E.2013/29596, K.2013/25436 sayılı kararıyla itirazı reddetmiştir.

17. Karar 3/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu karar düzeltme talep etmemiştir.

18. Başvurucu 20/2/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

19. 213 sayılı Kanun'un 103. maddesi şöyledir:

“Aşağıda yazılı hallerde tebliğ ilan yoliyle yapılır.

1. Muhatabın adresi hiç bilinmezse;

2. Muhatabın bilinen adresi yanlış veya değişmiş olur ve bu yüzden gönderilmiş olan mektup geri gelirse;

3. Başkaca sebeplerden dolayı posta ile tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa;

4. Yabancı memleketlerde bulunanlara tebliğ yapılmasına imkan bulunmazsa.”

20. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun’un 1. maddesi şöyledir:

“Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi fer'i amme alacakları ve aynı idarelerin akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mütevellit olan diğer alacakları ile; bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Türk Ceza Kanununun para cezalarının tahsil şekli ve hapse tahvili hakkındaki hükümleri mahfuzdur.”

21. Aynı Kanun'un 8. maddesi şöyledir:

“Hilafına bir hüküm bulunmadıkça bu kanunda yazılı müddetlerin hesaplanmasında ve tebliğlerin yapılmasında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.”

22. Aynı Kanun’un 58. maddesinin birinci fıkrası ise şöyledir:

“Kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahıs, böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı hakkında tebliğ tarihinden itibaren 7 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait itiraz işlerine bakan vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilir. İtirazın şekli, incelenmesi ve itiraz incelemelerinin iadesi hususlarında Vergi Usul Kanunu hükümleri tatbik olunur.”

23. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.

...

Avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılamaz. Ücretsiz dava alınması halinde, durum baro yönetim kuruluna bildirilir."

24. 2/11/2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname’nin (KHK) 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Sözleşme Hükmü ve AİHM İçtihadı

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 1/6/2010 tarihinden geçerli olmak üzere 14. Protokol'le değişik 35. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Aşağıdaki hallerde Mahkeme, 34. madde uyarınca sunulan bireysel başvuruları kabul edilemez bulur:

a) Başvurunun konu bakımından Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması, açıkça dayanaktan yoksun veya bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde olması veya;

b) Başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması; meğer ki Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan insan haklarına saygı ilkesi başvurunun esastan incelenmesini gerektirsin. Ancak ulusal bir mahkeme tarafından gereği gibi incelenmemiş hiçbir dava bu gerekçe ile reddedilemez."

26. 1/6/2010 tarihinde yürürlüğe giren 14 No.lu Protokol'ün 20. maddesiyle Sözleşme’nin 35. maddesine "önemli bir zarar görmemiş olma" kabul edilemezlik kriteri olarak eklenmiştir. Bu ilkeye göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), önüne gelen başvuruda başvurucunun önemli bir zarara uğramadığını tespit ederse bu başvuruyu kabul edilemez bulabilecektir. Fakat bu kriterin uygulanmasının hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurmasını önleme amacına dönük iki koruyucu unsur kabul edilmiştir. Bu unsurlar, insan haklarına saygı ilkesinin başvurunun esastan incelenmesini gerektirmesi ile davanın ulusal bir mahkeme tarafından gereği gibi incelenmiş olmasıdır.

27. AİHM, bu yeni kriterin Sözleşme ve protokolleri ile güvence altına alınan hakların Avrupa düzeyinde korunmasını sağlama yönündeki temel görevine yoğunlaşması için oluşturulduğunu belirtmiştir (Stefanescu/Romanya (k.k.), B. No: 11774/04, 12/4/2011, § 35). De minimis non curat praetor (Hâkim önemsiz ve küçük işlerle uğraşmaz.) ilkesinden doğan bu yeni kabul edilebilirlik şartı, bir hak ihlalinin ne denli gerçek olursa olsun uluslararası bir mahkeme tarafından incelenmeyi gerektirecek asgari bir ağırlık düzeyine ulaşması gerektiği görüşüne dayanır (Korolev/Rusya (k.k.), B. No: 25551/05, 1/7/2010).Bu seviyenin değerlendirilmesinde ise ihlal edildiği iddia edilen hakkın doğası, ihlal iddiasının ciddiyeti ve ihlalin başvurucunun kişisel durumu üzerinde oluşturacağı olası sonuçlar gözönünde bulundurulur (Giusti/İtalya, B. No: 13175/03, 18/10/2011, § 34).

28. AİHM, bu kriteri uygularken (i) başvurucunun önemli bir zarar görüp görmediğini, (ii) Sözleşme ve eki protokollerinde tanımlandığı şekliyle insan haklarına saygı hususunun şikâyetin esası bakımından bir inceleme gerektirip gerektirmediğini, (iii) davanın, ulusal mahkeme tarafından gereği gibi incelenip incelenmediğini ele almaktadır (Tayfun Görgün/Türkiye (k.k.), B. No: 42978/06, 16/9/2014).

29. Başvurucunun önemli bir zarar görüp görmediğinin tespitinde kendi özel şartları içinde başvurucunun yaşadığı dezavantajın gözönünde bulundurulması gerekir. Bu noktada parasal tutar önemli olmakla birlikte her zaman tek ölçüt değildir. Ayrıca olayda başvurucu için önemli bir prensip meselesi söz konusu olabilir ancak bu durum AİHM açısından, başvurucunun önemli bir zarar gördüğü sonucuna varmak için yeterli olmayıp başvurucunun subjektif düşüncesinin objektif unsurlarla da haklılaştırılması gerekir (Korolev/Rusya).

30. Sözleşme ve protokollerinin güvence altına aldığı insan haklarına saygının başvurunun

esastan incelenmesini gerektirip gerektirmediği hususuyla ilgili olarak AİHM,başvurunun davalı devletin Sözleşme kapsamındaki yükümlülüğünün netleştirilmesi veya davalı devletin yapısal bir eksikliği gidermeye teşvik edilmesi ihtiyacının olduğu durumlar gibi Sözleşme gerekliliklerinin yerine getirilmesini etkileyen genel nitelikte bir konuyu gündeme getirdiği durumlarda başvurunun esastan incelenmesi gerekeceğini belirtmiştir (Zwinkels/Hollanda (k.k.), B. No: 16593/10, 9/10/2012, § 28).

31. Bu kapsamda AİHM, söz konusu kriter getirilmeden önce de önüne gelmiş olan Sözleşme'yle ilgili hususlarda açık ve çokça uygulanmış olan bir içtihadın bulunması durumunda bu incelemenin yapılmasının gerekli olmadığına hükmettiğini (Van Houten/Hollanda (kayıttan düşürme), B. No: 25149/03; CEDH 2005-IX ve Kavak/Türkiye (k.k.), B. No: 34719/04, 37472/05, 19/5/2009) hatırlatarak Mahkeme içtihatlarını genişletebilecek veya bunlara katkı sağlayabilecek nitelikteolmayan başvuruları incelemediğini belirtmektedir (Tayfun Görgün/Türkiye).

32. Ayrıca AİHM'e göre "önemli bir zarar görmemiş olma" kabul edilebilirlik kriterinin Sözleşme kapsamında güvenceye alınan herhangi bir hakka uygulanması kısıtlanmamıştır (Sylka/Polonya, (k.k.), B. No: 19219/07, 03/06/2014).

2. Karşılaştırmalı Hukuk

33. Federal Almanya Anayasa Mahkemesine (FAYM) yapılan bireysel başvurularda meydana gelen artışın Mahkemenin anayasal hakları koruma işlevini yerine getiremez hâle getireceği endişesiyle FAYM Kanunu'nda 1993 yılında değişiklik yapılmıştır. Değişiklik sonrası FAYM Kanunu'na göre iki nedenden birinin bulunması hâlinde bir başvuru kabul edilebilir bulunmaktadır. Bunlar, başvurunun temel anayasal öneme sahip olması ve olası bir kabul edilemezlik kararının başvurucu açısından ağır sonuçlar meydana getirecek olmasıdır.

34. FAYM'a göre başvurunun temel haklarla ilgili esaslı bir soruna temas ettiğinin yani "temel anayasal önemi"nin başvurucu tarafından ortaya konulması gerekmektedir. FAYM, bir kararında bireysel başvurunun subjektif işlevinin geri plana itildiğini ve objektif işleve yerini bıraktığını açıkça göstermiştir. FAYM anılan kararda bir anayasa şikâyeti açısından esaslı anayasal önemin ancak anayasadan doğrudan çıkarılamayan ve anayasa yargısı tarafından henüz yanıtlanmamış ya da değişen koşullar nedeniyle yeniden açıklanması gereken anayasal bir sorunu ortaya çıkarması hâlinde söz konusu olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra sorunun açıklığa kavuşturulmasında somut olayı aşan bir yarar olmalıdır. Göz ardı edilemez sayıdaki anlaşmazlıklar için anlamlı olması ya da gelecekteki durumlar için de çözüm oluşturabilecek önemde bir sorunla ilgili olması hâlinde böyle bir yarardan söz edilebilir (BVerfGE 90, 24-25, 8/2/1994).

35. İspanya Anayasa Mahkemesinin Teşkilat Kanunu'nda (AYMTK) 2007 yılında yapılan değişiklikle Mahkemeye yapılacak başvuruların (amparo başvurusu) özel anayasal önem taşıması koşulu getirilmiştir. İspanya AYMTK, başvurunun anayasal öneminden bahsetmiş ancak onun başvurucu açısından oluşturduğu zarara değinmemiştir. Başvurucunun uğradığı zararın ağırlığının bir kriter olarak kabul edilmemiş olması, ilgili başvuruların subjektif niteliğini dışlayarak söz konusu başvurulara münhasıran objektif bir anlam yüklemiştir. İspanya Anayasa Mahkemesinin, özel anayasal önemi başvurucunun subjektif zararının ağırlık derecesinden bağımsız olarak ele alması İspanya örneğini Türkiye, Federal Almanya ve AİHM uygulamasından ayırmaktadır. Diğer yandan İspanya AYMTK'ya göre başvuru dilekçesinde söz konusu başvurunun anayasal açıdan özel öneminin ortaya konulması gerekmektedir. İspanya Anayasa Mahkemesi, özel anayasal önem kriterinin başvuru

dilekçesinde sadece belirtilmesini yeterli bulmamakta, bunun kanıtlanmasını da beklemektedir. Başvurucunun bu konuda bir açıklama getirmemesi hâlinde Mahkemenin dilekçeyi resen inceleyerek bu hususları gözetme imkânı bulunmamaktadır. Mahkeme anayasal önem ile ilgili üç kıstası gözönüne alarak inceleme yapmakta olup bunlar (i) anayasanın yorumlanması açısından önemi, (ii) anayasanın uygulanması ve genel etkinliği açısından önemi, (ii) temel hakların içeriğinin ve kapsamının belirlenmesi açısından önem kıstaslarıdır (İspanya Anayasa Mahkemesi Kararı, 155/2009, 25/6/2009).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Karar Düzeltme Talebinin Reddedilmesi Nedeniyle Para Cezası Verilmesinin Adil Yargılanma Hakkını İhlal Ettiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu, karar düzeltme başvurusunun AYİM İkinci Dairesinin 26/2/2003 tarihli kararı ile reddedilmesi üzerine aynı kararda para cezasına hükmedilmesinin hak arama hürriyetini kısıtladığınıbelirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

39. Anılan hüküm uyarınca Anayasa Mahkemesinin yetkisinin zaman bakımından başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilecektir. Anayasa Mahkemesinin yetki kapsamının anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde genişletilmesi mümkün değildir (Hasan Taşlıyurt, B. No: 2012/947, 12/2/2013, § 16).

40. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi için kesin bir tarihin belirlenmesi ve Mahkemenin yetkisinin geriye yürür şekilde uygulanmaması hukuk güvenliği ilkesinin bir gereğidir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18).

41. Başvuru konusu olayda başvurucu, karar düzeltme talebinin reddi üzerine verilen para cezası nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmekte ise de ilgili para cezası AYİM İkinci Dairesinin 26/2/2003 tarihli kararı ile kesin olarak verilmiştir.

42. Bu durumda başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyeti 23/9/2012 tarihinden önce kesinleşen Mahkeme kararına dayanması nedeniyle anılan şikâyet, zaman bakımından Anayasa Mahkemesinin yetkisi dışında kalmaktadır.

43. Açıklanan nedenlerle başvuru konusu ihlal iddiası 23/9/2012 tarihinden öncesine ait olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Para Cezasının Tahsili İşlemine Karşı Açılan Davada Adil Yargılanma Hakkının İhlal

Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

44. Başvurucu, 54,55 TL tutarındaki karar düzeltme para cezasının tahsiline ilişkin ödeme emrinin usulüne uygun olarak tebliğ edilmemesi nedeniyle bu cezanın zamanaşımına uğradığı yönündeki iddiasının Derece Mahkemesi tarafından karşılanmamasından dolayı gerekçeli karar hakkının ve aleyhine 660 TL vekâlet ücretine hükmedilmesinden dolayı da mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

45. 6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi" kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

46. Somut olayda başvurucu; 54,55 TL tutarındaki karar düzeltme para cezasını184 TL olarak ödediğini, tahsil işlemine karşı açtığı davada aleyhine 660 TL vekâlet ücretine hükmedildiğini, ayrıca söz konusu yargılama için 114,85 TL harç ve 100 TL posta ücreti ödediğini belirtmektedir. Başvurucunun ileri sürdüğü ihlal iddiaları nedeniyle uğradığı maddi zararın toplam tutarı böylece 1.058,85 TL etmekte olup başvurununkabul edilebilirlik kriterlerinden olan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden incelenmesi gerekir.

a. Anayasal ve Kişisel Önemden Yoksun Olma Kriterine İlişkin Genel İlkeler

i. Kriterin Kökeni ve Amacı

47. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin bireysel başvuru hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Buna karşın yukarıda yer verilen Kanun maddesinde (bkz. § 45) anayasal ve kişisel önemi düşük olan veya bulunmayan başvuruların esastan incelenmeksizin reddedilebileceği hüküm altına alınmıştır. Anılan düzenlemenin kaynağı, hâkimin küçük/önemsiz işlerle uğraşmaması gerektiğini ifade eden kadim De minimis non curat praetor ilkesidir. Bu ilkenin temelinde yatan düşüncelerden biri mahkemelerin asıl işlevlerine odaklanmalarını sağlamak ve buna engel teşkil edecek olan önem derecesi düşük davaların ve başvuruların iş yükü oluşturmasını önlemektir.

48. Karşılaştırmalı hukukta mahkemeler, farklı hukuk alanlarında ortaya çıkan uyuşmazlıklar yönünden De minimis non curat praetor ilkesini öteden beri uygulamaktadır. Anılan ilke, bireysel başvuruları ya da anayasa şikâyetlerini incelemekle görevli uluslararası mahkemeler ile anayasa mahkemelerinin karşılaştıkları ağır iş yükü ve buna bağlı olarak asıl işlevlerini yerine getirmekte zorlanmaları nedenleriyle insan hakları hukuku alanında da uygulanmaya başlanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin yanı sıra Federal Almanya ve İspanya Anayasa Mahkemelerinin görev ve yetkilerini düzenleyen kanunlarda bu yönde düzenlemelere gidilmiştir (bkz. §§ 25-35).

49. Hukukumuzda da önem derecesi düşük olan bazı uyuşmazlıklara ilişkin kararlara karşı kanun yollarına başvurma imkânı tanımayan düzenlemeler öteden beri bulunmaktadır. Bu düzenlemeler Anayasa Mahkemesi kararlarına da konu olmuştur. Bu bağlamda Anayasa

Mahkemesi, belli miktarın altındaki adli para cezasına mahkûmiyet hükümlerine karşı kanun yoluna başvurulamayacağını öngören bir kuralı Anayasa'ya aykırı bulmamıştır. Mahkeme, anılan kararında kuralın kanun yolu mercilerinin iş yükünü azaltma amacına dikkat çekmiş; Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının, davaların mümkün olan süratle sonuçlandırılmasını öngören Anayasa'nın 141. maddesiyle sınırlandırılabileceğini belirterek "önem derecesi az suçlar" yönünden kanun yollarına başvurma imkânının tanınmamasının hukuk devleti ilkesini ve adil yargılanma hakkını zedelemeyeceği sonucuna varmıştır (AYM, E.2011/64, K.2012/168, 1/11/2012).

50. Nihayet 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasıyla Anayasa Mahkemesinin asıl işlevlerine odaklanmasını sağlamak, buna engel teşkil edecek olan anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların Mahkemenin iş yükünü artırmasını önlemek amacıyla Mahkemeye, anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verme yetkisi tanınmıştır. Nitekim 6216 sayılı Kanun'un alt Komisyondaki görüşmelerinde; benzer düzenlemelerin uluslararası hukuk ve karşılaştırmalı hukukta yer aldığı, amacının mahkemeleri iş yükünden kurtarmak olduğu belirtilmiştir.

51. Anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin uygulanma koşulları yorumlanırken kuralın amacının dikkate alınması ve bu kapsamda öncelikle bireysel başvuru yönünden Anayasa Mahkemesinin işlevlerinin ortaya konması gerekir.

52. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında objektif ve subjektif olmak üzere iki temel işlevi bulunmaktadır. Mahkemenin objektif işlevi Anayasa'nın temel hak ve özgürlükleri düzenleyen hükümlerini yorumlamak ve bunların uygulanmasını gözetmektir. Subjektif yönü ise bireysel başvuru yoluyla önüne gelen somut olayda anılan hükümlerin ihlal edilip edilmediğini incelemek, gerektiğinde başvurucu lehine giderime hükmetmektir.

53. Mahkemenin Anayasa'yı yorumlama ve uygulama şeklinde ortaya çıkan objektif işlevinin subjektif işlevine göre ön planda olduğu kabul edilmelidir. Zira bireysel başvuru yolunun temel ilkelerinden ikincillik ilkesi ile bunun yansıması olarak Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında yer verilen bireysel başvuruda bulunmadan önce başvuru yollarının tüketilmesi koşulu dikkate alındığında temel hak ve özgürlüklerin korunmasında öncelikle kamu makamları ve derece mahkemelerinin, sonrasında ise Anayasa Mahkemesinin rolü bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla temel hak ve özgürlüklerin ilk elden kamu makamları ve derece mahkemeleri tarafından korunması gerekir. Belli bir meselede bu merciler tarafından Anayasa'ya uygun korumanın sağlanmadığının ileri sürülmesi hâlinde bireysel başvuru yapılabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi, o meseleye ilişkin olarak Anayasa'yı yorumlar ve bir karar verir. Bundan sonra kamu makamları ve derece mahkemelerinin aynı meseleye ilişkin uygulamalarını bu yorum çerçevesinde gerçekleştirmeleri beklenir. Aksi durum, aynı meseleye ilişkin tüm uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesi önüne taşınması sonucunu doğurur. Bu şekilde işleyen bir bireysel başvuru yolunun sürdürülebilmesi ise imkânsızdır. Söz konusu yolun işlerliğini devam ettirmesinde Mahkemenin Anayasa'yı yorumlaması kritik öneme sahiptir. Bu işlevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi ise -her bir başvuruda adaleti sağlamaktan ziyade- Mahkemenin daha önce Anayasa'yı yorumlamadığı meselelere odaklanmasına bağlıdır.

ii. Kriterin Uygulama Koşulları

(1) Genel Olarak

54. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi,

Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

55. Anılan hükümle anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların esastan incelenmemesine imkân tanıyan ek bir kabul edilebilirlik kriteri getirilmiştir. Dolayısıyla diğer tüm kabul edilebilirlik kriterlerini taşısa hatta esas hakkında incelemeye geçildiğinde ihlal kararı verilebilecek nitelikte olsa bile Kanun’da belirtilen nitelikteki bir başvuru kabul edilemez bulunabilecektir.

56. Diğer taraftan temel hak ve özgürlüklerin herhangi biri, bu kabul edilebilirlik kriterinin kapsamı dışında bırakılmamıştır. Buna göre temel hak ve özgürlüklerden herhangi birinin ihlal edildiğine ilişkin başvurunun bu kriter uygulanarak kabul edilemez bulunması mümkündür. Bununla birlikte ihlal edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün niteliğinin anılan kriterin koşullarına ilişkin değerlendirme yapılırken dikkate alınması gerekir.

57. Kanun’da anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki koşul öngörülmüştür: “Anayasal önem” olarak adlandırılabilecek olan birinci koşul "başvurunun Anayasa’nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması”, “kişisel önem” olarak adlandırılabilecek olan ikinci koşul ise “başvurucunun önemli bir zarara uğramaması”dır.

58. Kanun metninde iki koşul arasında “ve” bağlacının kullanılmış olması nedeniyle anayasal ve kişisel önemden yoksunluk kriteri uygulanarak bir başvurunun kabul edilemez bulunabilmesi için somut olayda anılan iki koşulun birlikte bulunması gerekir.

59. “Anayasal önem” ve “kişisel önem” koşullarının neyi ifade ettiği Kanun'da açıkça düzenlenmemiş, bu husus Anayasa Mahkemesinin takdirine bırakılmıştır. Dolayısıyla anılan koşullara ilişkin ilkeleri Mahkeme, anayasal ve kişisel önemden yoksunluk kriterini uyguladığı başvurularda verdiği kararlarla belirleyecektir. Nitekim 6216 sayılı Kanun’un alt Komisyondaki görüşmelerinde; söz konusu koşulların Kanun’da “müphem” olarak düzenlendiği, uluslararası hukuk ve karşılaştırmalı hukuktaki örneklerinde olduğu gibi Anayasa Mahkemesinin içtihadıyla somutlaşacağı ifade edilmiştir.

60. Her somut olayda kriterin uygulama koşullarının bulunup bulunmadığı Anayasa Mahkemesinin takdirine bırakılmış olmakla birlikte başvuruculaların anayasal önem ve kişisel önemin varlığını gösterme konusunda göstereceği özen, Mahkemenin yapacağı değerlendirmede etkili olacaktır.

(2) Anayasal Önem

61. Anayasal önem koşulunun uygulanmasıyla ilgili olarak kanun koyucu “Anayasa’nın uygulanması açısından önem taşıma”, “Anayasa’nın yorumlanması açısından önem taşıma” ve “temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşıma” şeklinde üç unsur belirlemiş olmakla birlikte temel hak ve özgürlüklerle ilgili Anayasa hükümlerinin yorumlanması işin doğası gereği temel hak ve özgürlüklerin kapsamının ve sınırlarının belirlenmesini de içermektedir. Bu nedenle anayasal önemin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin “yorumlanması” ve “uygulanması” açısından önem taşıma şeklinde ifade edilebilecek iki unsurunun bulunduğunu kabul etmek gerekir.

62. İşin doğası ve kanun metni dikkate alındığında bir başvurunun anayasal öneminin bulunduğu sonucuna varılabilmesi için onun bu iki unsurdan biri açısından önem

taşımasının yeterli olduğu anlaşılmaktadır.

63. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku bulunmamaktadır. Bununla birlikte Mahkeme, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Sosyal ve ekonomik koşulların değişmesi, temel hak ve özgürlüklerle ilgili mevzuatın yeniden düzenlenmesi ya da belli bir meseleye ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin yorumları arasında Anayasa'nın uygulanması bakımından tereddüte neden olabilecek bir farklılığın ortaya çıkması gibi durumlar Anayasa'nın yeniden yorumlanması ihtiyacını ortaya çıkarabilir.

64. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsuru ise özellikle Mahkemenin Anayasa hükümleriyle ilgili yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasındaki farklılıkta kendisini gösterir. Ancak her uygulama farklılığı, başvurunun Anayasa'nın uygulanması açısından "önemli" olduğu anlamına gelmez. Anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin getirilmesinin amacı da gözetilerek temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve derece mahkemelerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir. Bir başka ifadeyle bu ölçüt Anayasa'ya saygı gösterilmesiyle doğrudan bağlantılı olduğu için Anayasa Mahkemesinin yorumu ile kamu makamları ve derece mahkemelerinin uygulamaları arasında ortaya çıkan her türden faklılık değil yalnızca Anayasa'ya saygıyı zedeleyecek farklılıklar önemli kabul edilmelidir.

65. Bu kapsamda, bir başvurunun Anayasa Mahkemesinin yorumlarından farklı ve yaygın bir uygulamaya ilişkin olması Anayasa'nın uygulanması bakımından önemli olduğu anlamına gelir. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesinin yorumundan farklı olan bir uygulama yaygın olmasa bile, Anayasa'ya saygı ilkesiyle açıkça bağdaşmaz nitelikteyse buna ilişkin başvurunun da Anayasa'nın uygulanması bakımından önemli olduğu kabul edilmelidir. Böyle durumlarda Anayasa'nın uygulanmasından açıkça kaçınma hatta bazen ona bir meydan okuma söz konusu olur.

(3) Kişisel Önem

66. Kişisel önem koşulu, başvurucunun önemli bir zarara uğramamış olmasını ifade eder. Bu koşul, somut olayın başvurucunun kişisel durumu üzerindeki olumsuz etkisinin derecesiyle ilgilidir.

67. Somut olayda ortaya çıkan kişisel zararın önemli olup olmadığını başvurucunun subjektif algısı belirlemez. Bu husus başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir.

68. Zararın parayla ölçüp ölçülememesi, onun önemini değerlendirme bakımından belirleyici değildir. Parayla ölçülmesi mümkün olmayan zararlar yönünden de anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriterinin uygulanması mümkündür. Öte yandan parayla ölçülebilen zararlar yönünden her başvurucu yönünden geçerli olacak ve kişisel önem koşulunun belirlenmesinde esas alınacak belli bir meblağ belirlenmesi mümkün değildir. Belli bir meblağ, başvuruculaların içinde bulundukları kişisel koşullara göre farklı önem derecesine

sahip olabilir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

i. Anayasal Önem Yönünden

69. Başvurucu, karar düzeltme para cezasına ilişkin ödeme emrinin tarafına usulüne uygun olarak tebliğ edilmemesi nedeniyle bu cezanın zamanaşımına uğradığı yönündeki iddialarının Derece Mahkemesi tarafından karşılanmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun bu iddiası, adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkı yönüne ilişkindir.

70. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Mahkeme, içtihadında insan haklarına ilişkin güvencelerin soyut ve teorik olarak değil uygulamada ve etkili bir şekilde sağlanması amacının gerçekleşmesi için derece mahkemelerinin ileri sürülen iddia ve savunmalara şeklen cevap vermiş olmalarının yeterli olmadığına, iddia ve savunmalara verilen cevapların dayanaksız olmaması, tutarlı ve makul olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Mahkeme özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak, B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata, B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri, B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59;Şah Tarım İnş. Tur. Ltd. Şti., B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

71. Başvurucu ayrıca, avukatlık ücretine hükmedilmesinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiğinden şikâyet etmektedir. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda mahkemeye erişim hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi vekâlet ücretinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale olduğunu belirterek yükletilen ücretin kanuni dayanağının bulunması (Yahya Özay, B. No: 2014/11141, 22/9/2016), meşru bir amaç izlemesi, ölçülü olup başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerektiğine dikkat çekmiştir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38, 39; Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, §§ 52-54, 58, 61-67; Murat Daş, B. No: 2013/3063, 26/6/2014, §§ 43, 51-54). Anayasa Mahkemesi, Ahmet Turko (B. No: 2013/5949, 12/3/2015) kararında ödeme emrinin bilinen adres dışında ve yeterli araştırma yapılmadan tebliğ edilmeye çalışılması, nihayetinde ilanen tebliğ yoluna gidilmesi sonucu başvurucunun ihbarnameye karşı dava açma hakkının engellenmesi ve düzenlenen ödeme emrine karşı sınırlı dava açma hakkının bulunması nedenleriyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

72. Bu açıklamalar çerçevesinde somut başvuruda dile getirilen şikâyetlere benzer şikâyetlerin Anayasa Mahkemesince daha önce incelendiği ve ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır.

73. Her ne kadar başvurucunun her iki şikâyetine konu Derece Mahkemesi uygulamasının Mahkemenin yukarıda yer verilen içithadında benimsediği yorumlardan farklı olduğu ileri sürülebilirse de bu farklılığın genel bir soruna işaret etmediği anlaşılmaktadır.

74. Buna göre Mahkemenin sıklıkla uygulanmış açık bir içtihadının bulunduğu gerekçeli karar hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurunun genel bir

soruna işaret etmediği gibi Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından da önem taşıdığının ortaya konulamadığı sonucuna varılmaktadır.

ii. Kişisel ÖnemYönünden

75. Başvuru konusu olayda başvurucunun zararına ilişkin kalemler, 184 TL olarak ödediği karar düzeltme para cezası ve henüz ödemediğini belirttiği 660 TL vekâlet ücretidir. Başvurucu ayrıca bu yargılama için 114,85 TL harç ödediğini ve 100 TL posta masrafı yaptığını belirtmektedir.

76. Başvurucu, manevi bir zarara uğradığından bahsetmemiş ve manevi tazminat istememiş; yalnızca yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi ile bireysel başvuru masrafları ve bireysel başvuru vekâlet ücretinin Hazine üzerinde bırakılmasını talep etmiştir.

77. Başvurucu açısından asıl önem taşıyan hususun; kesin nitelikteki AYİM kararının tebliğinin ardından ödenmesine bir engel bulunmayan 54,55 TL karar düzeltme para cezasının başvurucu tarafından süresinde ödenmemesi üzerine vergi dairesi tarafından takibe alınması ve bu takipte usulüne uygun tebligat yapılmaması nedeniyle başvurucunun cezayı 184 TL olarak ödemesi ile buna karşı açtığı davada 874,85 TL yargılama giderine katlanmak zorunda kalması olduğu anlaşılmaktadır.

78. Özetle Mahkeme, somut olayda başvurucunun zararının toplam 1.058,85 TL olduğunu kabul ederek hüküm kurmak durumundadır. Bu miktarın serbest avukat olarak görev yapan başvurucunun mali durumuna ciddi anlamda zarar verdiği ve kendisi için ne denli önemli olduğu hususunda başvurucunun herhangi bir açıklamasının olmadığı da gözetildiğinde başvuru konusu miktarın başvurucu açısından önemli bir zarar olduğu kanaatine ulaşılamamıştır.

iii. Sonuç

79. Yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun Anayasa'nın yorumlanması ve uygulanması açısından önem taşımadığı gibi başvurucunun da önemli bir zarara uğramadığı sonucuna varılmaktadır.

80. Açıklanan gerekçelerle anayasal ve kişisel önemden yoksun olduğu anlaşılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun kamuya açık belgelerde kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Karar düzeltme talebinin reddedilmesi sonucunda para cezası verilmesine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Para cezasının tahsili işlemine karşı açılan davaya ilişkin iddiaların anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT TÜRK

B. No: 2014/7002 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7002

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

BÜLENT TÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7002)

Karar Tarihi: 1/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 30/12/2016-29934

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Bülent TÜRK

Vekili : Av. Hüseyin GÜLEÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, naklen atama işleminin iptali istemiyle açılan davada verilen yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 10/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 19/12/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 31/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 12/1/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

7. İkinci Bölümün 29/6/2016 tarihinde yaptığı toplantıda niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülen başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden başvuruya konu yargılama dosyasına ilişkin tespit edilen olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığında Bilgi Teknolojileri Şube Müdürü olarak görev yapmakta iken 19/12/2013 tarihli Bakan oluru ile Polis Akademisi Başkanlığına öğretim görevlisi olarak atanmıştır.

10. Başvurucunun anılan işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemi ile açtığı davada Ankara 5. İdare Mahkemesinin 21/2/2014 tarihli ve E.2014/4 sayılı kararıylabaşvurucunun görevinden alınması sonucunu doğuran işlemin hukuka aykırı olduğu ve uygulanması hâlinde telafisi güç zararlar doğacağı gerekçesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesi gereğince işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

“…davalı idarece davacının Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı(KOM)'nda Bilgi Teknolojileri Şube Müdürü görevinden alınmasını gerektirecek herhangi bir ihtiyacın ortaya konulamadığı gibi, davacının yeterliliğini veya başarısını kusurlandıracak nitelikte hukuken geçerli, objektif bir bilgi veya

belgenin de dava dosyasına sunulmadığı ve dava konusu işlemin salt takdir yetkisine dayanılarak tesis edildiği anlaşıldığından, davacının görevden alınmasına ilişkin işlemin kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı olduğu kanaatine varılmıştır.

Öte yandan, davacının Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı(KOM)'nda Bilgi Teknolojileri Şube Müdürü görevinden alınması sonucunu doğuran dava konusu işlemin uygulanması halinde davacı açısından telafisi güç zarar doğuracağı açıktır.

Açıklanan nedenlerle; hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin; uygulanması halinde telafisi güç zararlar doğabileceğinden 2577 Sayılı Kanunun 27.maddesi uyarınca teminat alınmaksızın yürütülmesinin durdurulmasına,…”

11. İdarenin karara karşı yapmış olduğu itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci Kurulunun 2/4/2014 tarihli ve Y.D. İtiraz 2014/1832 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

12. Yürütmenin durdurulması kararı üzerine idare, 14/4/2014 tarihli Bakan olurlu işlem ile 6/3/2014 tarihli ve 28933 Mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren, 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile değiştirilen 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesi gereği boş kadro olmadığı gerekçesiyle başvurucuyu tekrar Polis Akademisi Başkanlığına öğretim görevlisi olarak atamış, atama işlemi başvurucuya 22/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu 21/5/2014 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

14. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra Ankara 5. İdare Mahkemesi 25/12/2014 tarihli ve E.2014/4, K.2014/1664 sayılı kararıyla dava konusu başvurucunun Bilgi Teknolojileri Şube Müdürlüğünden alınarak Polis Akademisi Başkanlığına öğretim görevlisi olarak atanmasına ilişkin 19/12/2013 tarihli işlemin iptaline karar vermiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

“Olayda, davacının Polis Akademisi'nden mezun olduktan sonra muhtelif kadrolarda görev yaptıktan sonra, 30.06.2011 onay tarihli işlem ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı(KOM)'nda Bilgi Teknolojileri Şube Müdürü olarak görev yaptığı, bu görevini yaparken almış olduğu bir cezanın veya olumsuz sicilinin bulunmadığı gibi sicillerinin çok iyi olduğu,davalı idare tarafından dava dosyasına davacının görevinde verimsiz ya da başarısız olduğunu kanıtlayacak herhangi bir bilginin ve belgenin sunulmayıp, idarenin kamu görevlilerinin yerlerinin değiştirilmesi hususunda takdir yetkisine sahip bulunduğunun ve somut uyuşmazlıkta takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olduğunun savunulduğu dosya kapsamında yer alan bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır.

Bu durumda, davalı idarece davacının Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı(KOM)'nda Bilgi Teknolojileri Şube Müdürü görevinden alınmasını gerektirecek herhangi bir ihtiyacın ortaya konulamadığı gibi, davacının yeterliliğini veya başarısını kusurlandıracak nitelikte hukuken geçerli, objektif bir bilgi veya belgenin de dava dosyasına sunulmadığı ve dava konusu işlemin salt takdir yetkisine dayanılarak tesis edildiği anlaşıldığından, davacının görevden alınmasına ilişkin işlemin kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı olduğu bu nedenle hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır”

15. Davalı idare tarafından yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştay Onaltıncı Dairesi 4/9/2015 tarihli E.2015/16307, K.2015/4823 sayılı kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararının

bozulmasına karar vermiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

“Emniyet hizmetlerinin önemi gereği ülke içinde bu hizmetin öngörülen seviyede ve aksama olmadan yürütülmesininmutlak koşullarından birisi de istenilen yer ve/veya görev için planlanan seviyede personel bulundurulmasıdır. Bu durumda, idarenin kamu hizmetinin gerekleri doğrultusunda personelin görev yerini değiştirme konusunda kanunen sahip olduğu takdir yetkisini emniyet hizmetlerinin önem ve özelliğine uygun olarak kullandığı, bu takdir yetkisini kamuyararı ve hizmet gerekleri dışında subjektif (öznel) nedenlerle kullandığına dair herhangi bir bilgi belge de bulunmadığıanlaşıldığından; davacının kadro derecesi değişmeden aynı ilde eşdeğer bir göreve atandığıdikkate alındığında dava konusu işlemde kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırılık görülmemiştir.”

16. Başvurucu tarafından bu karara karşı karar düzeltme yoluna başvurulmuş olup henüz bu konuda bir karar verilmemiştir.

B. İlgili Hukuk

17. 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. ...

...

7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar;... idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, ... kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir."

18. 2577 sayılı Kanun'un "Kararların sonuçları" kenar başlıklı 28. maddesinin (1) sayılı fıkrası, yürütmenin durdurulması kararı üzerine İdarece uygulama yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan şekliyle şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesi’nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.)(...) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.) Kamu

görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereği; dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirilir. Eski kadro ile atandığı yeni kadro arasında mali haklar bakımından bir fark bulunması durumunda, bu fark 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde ödenir."

19. Anayasa Mahkemesi, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yapılan değişiklik ile kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereğinin, dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirileceğine ilişkin kurala yapılan başvuru üzerine anılan düzenlemenin Anayasa'nın 2., 13., 36.ve 138. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2014/86, K.2015/109, 25/11/2015). Kararın ilgili kısmı ise şöyledir:

"102. Hukuk devleti ilkesi, vatandaşların hukuki güvenlik içinde bulundukları, devletin hukuk kurallarıyla bağlı olduğu bir sistemi ifade etmekte olup devletin hukuk kurallarına bağlılığını sağlayacak en önemli mekanizma, idarenin yargısal denetimidir. İdare karşısında bireylerin hak arama özgürlüğünü kullanmaları, idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine açık olmasına bağlı olmakla birlikte bu husus, tek başına hukuk devleti ilkesi bakımından yeterli değildir. Hukuk devletinin gerçekleşmesi için aynı zamanda idarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunması zorunludur. İdarenin, yargı kararlarını uygulamaması durumunda, hukuk devleti ilkesinin varlığından söz edilemez.

103. Anayasa'nın 138. maddesine göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Buna göre, idare bağlı yetkiye sahiptir. İdarenin, yargı kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bunun yanında idare, yargı kararını uygulamayı herhangi bir koşula da bağlayamaz. Aksine bir yaklaşım, iptal kararı ile ortadan kaldırılan işlemin sonuçlarını geçerli kılmak anlamına gelir. İdare iptal kararının gereğine göre yeni bir işlem yapmak ve iptal edilen işlemden doğan sonuçları ortadan kaldırmakla görevlidir. İdarenin başkaca bir tercih ve takdir hakkı yoktur.

104. Kuşkusuz, ilgililerin atama ve benzeri işlemlere karşı dava açmalarının nedeni, tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmek ve yargı kararı ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığının tespiti halinde önceki görevlerine dönebilmektir. Oysa itiraz konusu kurallarla yargı kararlarının uygulanması "kadronun boş olması" koşuluna bağlanmıştır. Uygulamada ise söz konusu kadroların boş bırakılmama, bu kadroların söz konusu işlemler sonrası diğer kamu görevlileriyle doldurulma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda yargı kararıyla dava konusu işlemin hukuka aykırılığı tespit edilmiş olsa bile kadro boş olmadığından bu karar uygulanamayacaktır. Dolayısıyla yargı kararlarının uygulanmasının bu şekilde kadronun boş olması koşuluna bağlanmış olması hak arama özgürlüğünü etkisiz hale getiren ölçüsüz bir sınırlamadır. Kural idarenin yargısal denetimini ve hak arama özgürlüğünü etkisiz bırakacağından, hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi

idarenin bütün işlemlerinin yargı yoluyla denetlenmesi ve yargı kararlarının bağlayıcılığı ilkelerini de ihlal etmektedir.”.

20. 2577 sayılı Kanun'un 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, görev biriminin değiştirilmesi üzerine açtığı davada verilen yürütmenin durdurulması kararının, 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesi gerekçe gösterilerek uygulanmadığını, böylelikle yargı kararının etkisiz hâle getirildiğini, yürütmenin durdurulması kararı gereği gibi yerine getirilmediğinden başvuru yolunun etkili olmadığını, dava konusu işlemden dolayı kendisi ve ailesinin Mahkeme kararında da belirtildiği üzere telafisi güç zararlar içinde olduğunu, idare tarafından kendisine mobbing uygulandığını, tesis edilen işlemin amacının kendisini gözden düşürmek, göreve layık olmadığını ve yakın çevresinde kusuru var kanaatini uyandırmak olduğunu, idarece tesis edilen işlemin idareye güven ilkesine ve hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğunu, kamu yararına yönelik en verimli olduğu kadroda çalışma hakkının elinden alındığını belirterek Anayasa'nın 8., 11., 17., 36. ve 49. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, 14/4/2014 tarihli atama işleminin iptali ve 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu,Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığında Bilgi Teknolojileri şube müdürü olarak görev yapmakta iken Polis Akademisi Başkanlığına öğretim görevlisi olarak atanmıştır. Başvurucu, bu işleme karşı açtığı davada verilen yürütmesinin durdurulması kararının gereği gibi uygulanmamasından şikâyet etmekte olup başvurucunun şikâyetlerininmahkemeye erişim hakkı kapsamında yargı kararının icrası yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

24. Bakanlık görüşünde, yürütmenin durdurulması kararının 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesindeki kural dikkate alınarak uygulandığı, başvurucunun yeniden Polis Akademisi Başkanlığına atanmasına ilişkin işleme karşı dava açmadığı ve Ankara 5. İdare Mahkemesindeki yargılamanın sonuçlanmadığı hususlarının kabul edilebilirlik aşamasında gözönünde bulundurulması gerektiği ifade edilmiştir.

25. Başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevapta, başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında, herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa ile Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda sadece Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde olan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları inceleme görevi verilmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruda, anılan ortak koruma alanı içindeki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarını incelemekte, bununla birlikte bu incelemeyi yaparken, temel hakların yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın diğer maddelerinden destek norm olarak yararlanmaktadır.

28. Örneğin, Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurularda incelemeyi Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yapmakta ve bu maddenin yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın yargılamaya ilişkin hususları düzenleyen diğer maddelerinden de faydalanmaktadır (Gerekçeli karara ilişkin Anayasa'nın 141. maddesin üçüncü fıkrası yönündenVedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30; makul süreye ilişkin Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39; kanuni hâkim güvencesine ilişkin Anayasa'nın 142. maddesi yönünden Mehmet Çelik, B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 56).

29. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesini Anayasa'nın yargılamaya ilişkin diğer hükümleri ile Sözleşme'nin 6. maddesi ve Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamaktadır (Güher Ergun ve diğerleri, § 38; Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22; Adnan Oktar, B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

30. Bu çerçevede bireysel başvuruya konu olan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmediğine ilişkin şikâyetin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak ortak koruma alanında olan ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında ve Sözleşme'nin 6. maddesi ile buna ilişkin AİHM içtihadı göz önünde bulundurularak incelenmesi gerekmekte olup Anayasa'nın 125. ve 138. maddeleri yönünden adil yargılanma hakkından bağımsız bir inceleme yapılması mümkün değildir.

31. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

32. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010). Bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme, mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan hak arama hürriyetinin olmazsa olmaz koşuludur. Hak arama özgürlüğünün bir gereği olan mahkemeye erişim hakkı, yargılama sonunda verilen kararın etkili bir şekilde aynen ve gecikmeksizin uygulanmasını da gerektirmektedir (AYM, E.2014/92, K.2016/6, 28/1/2016§ 109).

33. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı

kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

34. Ancak AİHM içtihatlarında, icra edilmediğinden şikâyet edilen ve bu nedenle ihlale konu olan yargı kararlarının kesinliğine ve nihailiğine vurgu yapıldığı görülmektedir (Hornsby/Yunanistan, § 40; Burdov/Rusya, § 34; Büker/Türkiye, B. No: 29921/96, 24/10/2000, §§ 28-34; Ahmet Kılıç/Türkiye, B. No: 38473/02, 25/7/2006, § 27). AİHM, üst mercilerin incelemesine tabi olabilecek ya da üst mahkemece bozulabilecek kararların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının güvencesi altına alınmadığını açıkça belirtmektedir. Temyiz merciinin, ilk derece mahkemesi kararının uygulanmasını erteleme veya askıya alma gibi bir etkisinin olup olmadığına bakılmaksızın 6. madde sadece nihai ve bağlayıcı mahkeme kararlarının uygulanmasını korur. Özellikle de temyiz merciinin, başvuranların taleplerini dayandırdığı kararı bozduğunu gözönünde bulundurarak, iç hukuk tarafından uygulanması zorunlu olsa bile idarenin bu karara uymamasını 6. maddenin gerekliliklerine aykırı olarak görmemektedir (Ouzounis ve diğerleri/Yunanistan, B. No: 49144/99, 15/4/2002,§ 21).

35. Bu çerçevede AİHM genel olarak ihtiyati tedbir alınması amacıyla yürütülen davaları medeni hak ve yükümlülükler konusundaki bir uyuşmazlık ile ilgili olarak kabul etmemekte ve dolayısıyla 6. maddenin koruması kapsamına girmediğini belirtmektedir (Wiot/Fransa (k.k.), B. No: 43722/98, 15/3/2001, Libert/Belçika (k.k.), B. No: 44734/98, 8/7/2004). Bu nedenle AİHM, yargılamanın uzunluğu ile ilgili davalarda 6. maddeyi ihtiyati tedbirler ile ilgili kararın alınması talebinden itibaren değil esasa ilişkin davanın açılmasından itibaren uygulamaktadır (Jaffredou/Fransa (k.k.), B. No: 39843/98, 15/12/1998). Bununla birlikte, bazı istisnai durumlarda AİHM, özellikle ihtiyati tedbirin başvurucunun medeni hakları için belirleyici olması hâlinde 6. maddeyi ihtiyati tedbirlere de uygulamaktadır (Aerts/Belçika, 30/7/1998, Recueil 1998-V; Boca/Belçika, B. No: 50615/99, CEDH 2002-IX). AİHM, ihtiyati tedbirle ilgili meselenin asıl dava için geniş bir şekilde belirleyici olduğu ve tarafların hakları üzerinde yeteri kadar uzun bir zaman dilimi içinde etkilerini gösterdiği durumlarda ve ihtiyati tedbir ile ilgili kararın niteliğinin de gerektirmesi halinde istisnai olarak 6. maddenin uygulanabileceğini söylemektedir (Markass Car Hire Ltd/Kıbrıs (k.k.) B. No: 51591/99, 23/10//2001). Özetle AİHM,ihtiyati tedbirin konusunun, amacının ve ilgili olduğu hak üzerindeki etkilerinin çok yakından incelenmesi gerektiğini ve bir tedbirin medeni hak veya yükümlülük için belirleyici olduğu kanaatine varıldığında 6. maddenin uygulanacağını kabul etmektedir (Micallef/Malta, B. No: 17056/06, 15/10/2009, §§75-86).

36. Anayasa'nın 125. maddesinin beşinci fıkrasında idari işlemin uygulanmasıyla telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı durumlarda, mahkemelere yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınarak kişilere hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilme olanağı sağlanmıştır (AYM, E.2012/107, K.2013/90, 10/7/2013). Hak arama özgürlüğü bakımından kişilerin idareye karşı sahip oldukları en etkili yargısal koruma mekanizması iptal davasıdır. İptal davasında, idari işlemin hukuk kurallarına aykırılığının belirlenmesi hâlinde iptali yoluna gidilmekte ve bunun sonucunda idarenin hukuka bağlılığı ve hukuk düzeninin korunması sağlanmaktadır. Genel ilke, iptal kararlarının geriye yürümesi ve iptal edilen işlemi başından itibaren ortadan kaldırması, bu işleme ve ona

dayanan sonuçların hiç mevcut olmamış gibi kabul edilmesi olmakla birlikte bu ilke, idari işlemin iptal kararına kadar mevcudiyetine ve etki doğurmasına engel değildir. Bu nedenle kişileri iptal davası sonuçlanıncaya kadar hukuka aykırı idari işlemin olumsuz etkilerinden korumak, ileride giderilmesi veya düzeltilmesi imkânsız veya zor olan durumları önlemek, idareyi de hem olası bir tazmin yükünden kurtarmak hem de hukuk sınırları içine çekerek hukuk devletinin kesintiye uğramadan devamını sağlamak amacıyla yürütmenin durdurulması kurumu öngörülmüştür (AYM, E.2008/77, K.2010/77, 3/6/2010).

37. Yürütmenin durdurulması kurumu anayasal bir değer ve öneme sahip olmakla birlikte adil yargılanma hakkı kural olarak uyuşmazlık bakımından nihai ve kesin nitelik taşıyan yargı kararlarının sonucuna erişmeyi güvence altına almakta olup yürütmenin durdurulması kararlarının bu nitelikte olmadığı açıktır. Yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesinin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak adil yargılanma hakkına hâkim olan ilkelerden yargılamanın bütününün adil olmaktan çıkması ilkesi dikkate alınarak mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

38. Buna göre yargılama bakımından nihai nitelik taşımayan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesine ilişkin şikâyetlerde adil yargılanma hakkı yönünden bakılacak husus; yürütmenin durdurulması kurumunun niteliği gereği bu kararın uygulanmamasının ileride başvurucu lehine verilecek muhtemel nihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olup olmadığıdır. Bu hususun ise her somut olayda olayın koşulları dikkate alınarak incelenmesi gerekir.

39. Adil yargılanma hakkına ilişkin ilke bu şekilde olmakla birlikte diğer temel haklar yönünden ara kararlarının icra edilmemesi şikayetinin somut olayın koşulları dikkate alınarak yargılamanın bütününden bağımsız olarak da incelenmesi mümkündür. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yaman Akdeniz ve diğerleri (B. No: 2014/3986, 2/4/2014) başvurusunda yürütmenin durdurulması kararının uygulanmadığına ilişkin başvuruyu ifade özgürlüğü yönünden incelemiştir. Benzer şekilde Kristal-İş Sendikası ([GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015) başvurusunda yürütmenin durdurulması isteminin reddi üzerine yapılan bireysel başvuruyu sendika hakkı yönünden incelemiştir.

40. Somut olayda ise başvuruya dayanak olan ve gereği gibi icra edilmediği ileri sürülen yürütmenin durdurulması kararları, başvurucunun aynı il içinde aynı özlük haklarıyla başka bir birime atanması işlemine ilişkindir. Başvurucu, münhasıran tayine ilişkin olan bireysel başvurusunda başka bir hakkın ihlal edildiğini ileri sürmediği gibi Mahkeme tarafından da başvurunun diğer temel haklarla bir bağlantısı tespit edilememiştir. Ayrıca yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi icra edilmemesinin, yargılama sonundakinihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak bir nitelikte olmadığı da anlaşılmaktadır.

41. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun Mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

42. Açıklanan nedenlerle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

.V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARİF CANLI

B. No: 2014/7152 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7152

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

ARİF CANLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7152)

Karar Tarihi: 1/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 30/12/2016-29934

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Arif CANLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, naklen atama işleminin iptali istemiyle açılan davada verilen yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/5/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 10/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 19/12/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 29/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 7/1/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

7. Birinci Bölümün 30/6/2016 tarihinde yaptığı toplantıda niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülen başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden başvuruya konu yargılama dosyasına ilişkin tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünde asayişten sorumlu emniyet müdür yardımcısı olarak görev yapmakta iken 23/12/2013 tarihli işlemle trafikten sorumlu emniyet müdür yardımcısı olarak görevlendirilmiştir.

10. Başvurucunun anılan işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemi ile 27/12/2013 tarihinde açtığı davada, Ankara 15. İdare Mahkemesinin 19/2/2014 tarihli ve E.2013/1791 sayılı kararıyla başvurucunun görev değişikliği işleminin uygulanması hâlinde telafisi güç zararlar doğacağı gerekçesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesi gereğince işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

11. Ankara Valiliğinin karara karşı yapmış olduğu itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci Kurulunun 25/3/2014 tarihli ve Y.D. İtiraz 2014/1531 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

12. Daha sonra Ankara 15. İdare Mahkemesi 24/11/2014 tarihli ve E.2013/1791, K.2014/1589 sayılı kararıyla davayı esastan reddetmiştir. Karar, kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Emniyet teşkilatında görev yapan personelin görev ve görev yerinin değiştirilmesi

hususunda idarenin takdir yetkisi bulunduğu, davacının kadro derecesi ve il emniyet müdür yardımcılığı görev ünvanı değişmeden sorumlu olduğu birimin değiştirildiği, idarelerin hizmetlerin yerine getirilmesi ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi açısından değişen şartlara ve ihtiyaçlaragöre aynı birim içerisinde veya birimler arasında sorumluluk açısından değişiklikler yapabileceği, dava konusu işlemin de bu kapsamda tesis edildiği, bu nedenle dava konusu işlemde hukuka, kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

13. Anılan dava devam ederken başvurucu, Emniyet Genel Müdürlüğünün 14/1/2014 tarihli işlemi ile Elmadağ Polis Meslek Yüksek Okuluna öğretim görevlisi olarak atanmıştır.

14. Başvurucunun bu işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemi ile 20/1/2014 tarihinde açtığı davada, Ankara 2. İdare Mahkemesinin 27/3/2014 tarihli ve E.2014/98 sayılı kararıyladavacının görevinden alınması sonucunu doğuran işlemin uygulanması hâlinde telafisi güç zararlar doğacağı gerekçesiyle 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesi gereğince işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

"Olayda, dava dosyasında mevcut olan bilgi ve belgelerin incelenmesinden; herhangi bir inceleme ve soruşturma geçirmeyen davacının, görev yerinin değiştirilmesini gerektirecek herhangi bir eylemi, tutum ve davranışı ile hizmete etkisi olan olumsuzluğunun ortaya konulamadığının görüldüğü, davalı idarece kamu görevlilerinin görev yerlerinin değiştirilebilmesi için herhangi bir idari veya adli soruşturma geçirmesi gibi bir zorunluluk bulunmadığı, idarenin takdir yetkisi kapsamında dava konusu işlemin tesis edildiği ileri sürülmekte ise de; takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmetin gerekleri doğrultusunda kullanıldığına ilişkin herhangi somut bir sebebin ortaya konulamadığı anlaşıldığından, görevi ile ilgili olarak herhangi bir yetersizliği ortaya konulamayan, herhangi bir inceleme ve soruşturma geçirmeyen ve disiplin cezası da almayan davacı hakkında görev yerinin değiştirilmesini gerektirecek nitelikte bir hususun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu durumda; görev yerinin değiştirilmesi için gerekli koşullar bulunmayan davacının, görevden alınmasını gerektirecek herhangi bir olumsuz tutum ve davranışının ortaya konulmadığı, herhangi bir inceleme ve/veya soruşturma geçirmediği, disiplin cezası da almadığı dikkate alındığında, idarenin takdir yetkisinden bahisle Ankara İl EmniyetMüdürlüğü'nde Bölge Trafikten sorumlu Emniyet Müdür Yardımcısıolarak görev yapan davacının, Elmadağ Polis Meslek Yüksek Okulu'na öğretim görevlisi olarakatanmasına ilişkin Mahkeme kararlarını etkisizleştirme niteliği detaşıyandava konusu işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

15. Bunun üzerine 25/4/2014 tarihli Bakan olurlu işlem ile 6/3/2014 tarihli ve 28933 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 21/2/2014 tarihli ve 6256 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile değiştirilen 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi gereği başvurucu, kadro boş olmadığı gerekçesiyle tekrar Elmadağ Polis Meslek Yüksek Okuluna atanmış, atama işlemi 28/4/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 23/5/2014 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

17. Emniyet Genel Müdürlüğünün Ankara 2. İdare Mahkemesinin 27/3/2014 tarihli ve E.2014/98 sayılı kararına karşı yapmış olduğu itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci Kurulunun 5/5/2014 tarihli ve Y.D. İtiraz 2014/2771 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

18. Daha sonra Ankara 2. İdare Mahkemesi 1/7/2014 tarihli ve E.2014/98, K.2014/776 sayılı kararıyla dava konusu atama işlemini esastan iptal etmiş ancak Danıştay Beşinci Dairesi

13/5/2016 tarihli ve E.2015/10778, K.2016/3255 sayılı ilamı ile dava konusu atama işleminde kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırılık görülmediği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Kararın gerekçesi şöyledir:

"İç güvenliği sağlayan emniyet hizmeti, sıkı bir hiyerarşik disiplin gerektiren ve icabında güç kullanma yetkisi olan, kamu düzeninin tesisi bakımından hayati öneme sahip bir kamu hizmetidir. Bu hizmetin aksaması, kamu düzeni yönünden telafisi güç ve imkansız zararların doğmasına yol açabilir. Toplumun huzur ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olan emniyet hizmetleri sınıfı mensupları, ülke içinde emniyet hizmetlerini öngörülen seviyede ve aksama olmadan yürütmekle görevlidirler. Emniyet hizmetlerinin bu niteliği gereği, memurlarının da görev ve görev yerlerinin değiştirilmesi hususunda idareye mevzuat hükümleri çerçevesinde geniş bir takdir yetkisi tanınması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Aksinin kabulü, iç güvenlik hizmetinin aksamasına neden olabilecektir. Anayasa Mahkemesinin 29.1.2014 tarih ve E:2013/130, K:2014/18 sayılı kararında da benzer ifadelere yer verilerek emniyet hizmeti sınıfının önemine vurgu yapılmıştır. Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesine yönelik adil yargılanma hakkına ilişkin başvurularda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından, devletin egemenlik yetkilerini doğrudan veya dolaylı kullanan veya kamu otoritelerinin genel menfaatini korumaktan sorumlu, devlete özel bir sadakat ilişkisiyle bağlı olan asker, polis gibi görevliler yönünden özlük ve parasal haklar dışında sözleşmenintarafı olan devletin daha geniş yetkilere sahip olduğu hususu vurgulanmıştır. (Vilho Eskelinen ve Diğerleri / Finlandiya davası, 19.04.2007, No. 63235/00)

Emniyet hizmetlerinin önemi gereği ülke içinde bu hizmetin öngörülen seviyede ve aksama olmadan yürütülmesininmutlak koşullarından birisi de istenilen yer ve/veya görev için planlanan seviyede personel bulundurulmasıdır.

Bu durumda, idarenin kamu hizmetinin gerekleri doğrultusunda personelin görev yerini değiştirme konusunda kanunen sahip olduğu takdir yetkisini emniyet hizmetlerinin önem ve özelliğine uygun olarak kullandığı, bu takdir yetkisini kamuyararı ve hizmet gerekleri dışında subjektif (öznel) nedenlerle kullandığına dair herhangi bir bilgi belge de bulunmadığıanlaşıldığından; davacının kadro derecesi değişmeden aynı ilde eşdeğer bir göreve atandığıdikkate alındığında, dava konusu işlemde kamu yararına ve hizmet gereklerine aykırılık görülmemiştir."

B. İlgili Hukuk

19.2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli

görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. ...

...

7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar;... idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, ... kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir."

20. 2577 sayılı Kanun'un "Kararların sonuçları" kenar başlıklı 28. maddesinin (1) sayılı fıkrası, yürütmenin durdurulması kararı üzerine idarece uygulama yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan şekliyle şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.)(...) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.) Kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereği; dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirilir. Eski kadro ile atandığı yeni kadro arasında mali haklar bakımından bir fark bulunması durumunda, bu fark 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde ödenir."

21. Anayasa Mahkemesi, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yapılan değişiklik ile kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereğinin dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirileceğine ilişkin kurala yapılan başvuru üzerine anılan düzenlemenin Anayasa'nın 2., 13., 36.ve 138. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2014/86, K.2015/109, 25/11/2015). Kararın ilgili kısmı ise şöyledir:

"102. Hukuk devleti ilkesi, vatandaşların hukuki güvenlik içinde bulundukları, devletin hukuk kurallarıyla bağlı olduğu bir sistemi ifade etmekte olup devletin hukuk kurallarına bağlılığını sağlayacak en önemli mekanizma, idarenin yargısal denetimidir. İdare karşısında bireylerin hak arama özgürlüğünü kullanmaları, idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine açık olmasına bağlı olmakla birlikte bu husus, tek başına hukuk devleti ilkesi bakımından yeterli değildir. Hukuk devletinin gerçekleşmesi için aynı zamanda idarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunması zorunludur. İdarenin, yargı kararlarını uygulamaması durumunda, hukuk devleti ilkesinin varlığından söz edilemez.

103. Anayasa’nın 138. maddesine göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Buna göre, idare bağlı yetkiye sahiptir. İdarenin, yargı kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bunun yanında idare, yargı kararını uygulamayı herhangi bir koşula da bağlayamaz. Aksine bir yaklaşım, iptal kararı ile ortadan kaldırılan işlemin sonuçlarını geçerli kılmak anlamına gelir. İdare iptal kararının gereğine göre yeni bir işlem yapmak ve iptal edilen işlemden doğan sonuçları ortadan kaldırmakla görevlidir. İdarenin başkaca bir tercih ve takdir hakkı yoktur.

104. Kuşkusuz, ilgililerin atama ve benzeri işlemlere karşı dava açmalarının nedeni, tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmek ve yargı kararı ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığının tespiti halinde önceki görevlerine dönebilmektir. Oysa itiraz konusu kurallarla yargı kararlarının uygulanması “kadronun boş olması” koşuluna bağlanmıştır. Uygulamada ise söz konusu kadroların boş bırakılmama, bu kadroların söz konusu işlemler sonrası diğer kamu görevlileriyle doldurulma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda yargı kararıyla dava konusu işlemin hukuka aykırılığı tespit edilmiş olsa bile kadro boş olmadığından bu karar uygulanamayacaktır. Dolayısıyla yargı kararlarının uygulanmasının bu şekilde kadronun boş olması koşuluna bağlanmış olması hak arama özgürlüğünü etkisiz hale getiren ölçüsüz bir sınırlamadır. Kural idarenin yargısal denetimini ve hak arama özgürlüğünü etkisiz bırakacağından, hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi idarenin bütün işlemlerinin yargı yoluyla denetlenmesi ve yargı kararlarının bağlayıcılığı ilkelerini de ihlal etmektedir.”.

22. 2577 sayılı Kanun'un 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu, görev biriminin değiştirilmesi üzerine açtığı davalarda verilen yürütmenin durdurulması kararlarının 2577 sayılı Kanun’un 28. maddesi gerekçe gösterilerek uygulanmadığını, böylelikle yargı kararının etkisiz hâle getirildiğini, yürütmenin durdurulması kararı gereği gibi yerine getirilmediğinden başvuru yolunun etkili olmadığını belirterek Anayasa'nın 17., 36. ve 40. maddelerinde yer alan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespitini ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, Ankara ilinde asayişten sorumlu emniyet müdür yardımcısı olarak görev yapmakta iken 23/12/2013 tarihli işlemle trafikten sorumlu emniyet müdür yardımcısı olarak görevlendirilmiş; ardından 14/1/2014 tarihli işlemle Elmadağ Polis Meslek Yüksek Okuluna öğretim görevlisi olarak atanmıştır. Başvurucu, her iki işleme karşı açtığı davada verilen yürütmenin durdurulması kararlarının gereği gibi uygulanmamasından şikâyet etmekte olup başvurucunun her iki kararın uygulanmamasına ilişkin

şikâyetlerininadil yargılanma hakkı kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

26. Bakanlık görüşünde, yürütmenin durdurulması kararının 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesindeki kurala uygun şekilde uygulandığı, başvurucunun bu uygulamaya ayrı bir dava açmadığı, ayrıca başvurucunun atamasının aynı kurumda, kazanılmış hak aylığı ve derecesine uygun şekilde yapıldığının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevapta başvuru formundaki iddialarına ilave olarak 14/7/2014 tarihinde yeniden tayininin çıkarıldığını ve buna karşı açtığı davanın derdest olduğunu ifade etmiştir.

28. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında, herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa ile Anayasa Mahkemesine, bireysel başvuruda sadece Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde olan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları inceleme görevi verilmiştir.

29. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruda, anılan ortak koruma alanı içindeki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarını incelemekte, bununla birlikte bu incelemeyi yaparken temel hakların yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın diğer maddelerinden destek norm olarak yararlanmaktadır.

30. Örneğin Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurularda incelemeyi Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yapmakta ve bu maddenin yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın yargılamaya ilişkin hususları düzenleyen diğer maddelerinden de faydalanmaktadır (Gerekçeli karara ilişkin Anayasa'nın 141. maddesin üçüncü fıkrası yönündenVedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30; makul süreye ilişkin Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39; kanuni hâkim güvencesine ilişkin Anayasa'nın 142. maddesi yönünden Mehmet Çelik, B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 56).

31. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesini Anayasa'nın yargılamaya ilişkin diğer hükümleri ileSözleşme'nin 6. maddesi ve Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamaktadır (Güher Ergun ve diğerleri, § 38; Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22;Adnan Oktar, B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

32. Bu çerçevede bireysel başvuruya konu olan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmediğine ilişkin şikâyetin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak ortak koruma alanında olan ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında ve Sözleşme'nin 6. maddesi ile buna ilişkin AİHM içtihadı gözönünde bulundurularak incelenmesi gerekmekte olup Anayasa'nın 125. ve 138. maddeleri yönünden adil yargılanma hakkından bağımsız bir inceleme yapılması mümkün değildir.

33. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

34. Anayasa’nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010). Bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme, mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan hak arama hürriyetinin olmazsa olmaz koşuludur. Hak arama özgürlüğünün bir gereği olan mahkemeye erişim hakkı, yargılama sonunda verilen kararın etkili bir şekilde aynen ve gecikmeksizin uygulanmasını da gerektirmektedir (AYM, E.2014/92, K.2016/6, 28/1/2016,§ 109).

35. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

36. Ancak AİHM içtihatlarında, icra edilmediğinden şikâyet edilen ve bu nedenle ihlale konu olan yargı kararlarının kesinliğine ve nihailiğine vurgu yapıldığı görülmektedir (Hornsby/Yunanistan, § 40; Burdov/Rusya, § 34; Büker/Türkiye, B. No: 29921/96, 24/10/2000, §§ 28-34; Ahmet Kılıç/Türkiye, B. No: 38473/02, 25/7/2006, § 27). AİHM, üst mercilerin incelemesine tabi olabilecek ya da üst mahkemece bozulabilecek kararların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının güvencesi altına alınmadığını açıkça belirtmektedir. Temyiz merciinin, ilk derece mahkemesi kararının uygulanmasını erteleme veya askıya alma gibi bir etkisinin olup olmadığına bakılmaksızın 6. madde sadece nihai ve bağlayıcı mahkeme kararlarının uygulanmasını korur. Özellikle de temyiz merciinin, başvuranların taleplerini dayandırdığı kararı bozduğunu gözönünde bulundurarak iç hukuk tarafından uygulanması zorunlu olsa bile idarenin bu karara uymamasını 6. maddenin gerekliliklerine aykırı olarak görmemektedir (Ouzounis ve diğerleri/Yunanistan, B. No: 49144/99, 15/4/2002,§ 21).

37. Bu çerçevede AİHM genel olarak ihtiyati tedbir alınması amacıyla yürütülen davaları medeni hak ve yükümlülükler konusundaki bir uyuşmazlık ile ilgili olarak kabul etmemekte ve dolayısıyla 6. maddenin koruması kapsamına girmediğini belirtmektedir (Wiot/Fransa (k.k.), B. No: 43722/98, 15/3/2001, Libert/Belçika (k.k.), B. No: 44734/98, 8/7/2004). Bu nedenle AİHM, yargılamanın uzunluğu ile ilgili davalarda 6. maddeyi ihtiyati tedbirler ile ilgili kararın alınması talebinden itibaren değil esasa ilişkin davanın açılmasından itibaren uygulamaktadır (Jaffredou/Fransa (k.k.), B. No: 39843/98, 15/12/1998). Bununla birlikte, bazı istisnai durumlarda AİHM, özellikle ihtiyati tedbirin başvurucunun medeni hakları için belirleyici olması hâlinde 6. maddeyi ihtiyati tedbirlere de uygulamaktadır (Aerts/Belçika, 30/7/1998, Recueil 1998-V; Boca/Belçika, B. No: 50615/99, CEDH 2002-IX). AİHM, ihtiyati tedbirle ilgili meselenin asıl dava için geniş bir şekilde belirleyici olduğu ve tarafların

hakları üzerinde yeteri kadar uzun bir zaman dilimi içinde etkilerini gösterdiği durumlarda ve ihtiyati tedbir ile ilgili kararın niteliğinin de gerektirmesi hâlinde istisnai olarak 6. maddenin uygulanabileceğini söylemektedir (Markass Car Hire Ltd/Kıbrıs (k.k.), B. No: 51591/99, 23/10//2001). Özetle AİHM,ihtiyati tedbirin konusunun, amacının ve ilgili olduğu hak üzerindeki etkilerinin çok yakından incelenmesi gerektiğini ve bir tedbirin medeni hak veya yükümlülük için belirleyici olduğu kanaatine varıldığında 6. maddenin uygulanacağını kabul etmektedir (Micallef/Malta, B. No: 17056/06, 15/10/2009, §§75-86).

38. Anayasa'nın 125. maddesinin beşinci fıkrasında idari işlemin uygulanmasıyla telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı durumlarda, mahkemelere yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınarak kişilere hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilme olanağı sağlanmıştır (AYM, E.2012/107, K.2013/90, 10/7/2013). Hak arama özgürlüğü bakımından kişilerin idareye karşı sahip oldukları en etkili yargısal koruma mekanizması iptal davasıdır. İptal davasında, idari işlemin hukuk kurallarına aykırılığının belirlenmesi hâlinde iptali yoluna gidilmekte ve bunun sonucunda idarenin hukuka bağlılığı ve hukuk düzeninin korunması sağlanmaktadır. Genel ilke, iptal kararlarının geriye yürümesi ve iptal edilen işlemi başından itibaren ortadan kaldırması, bu işleme ve ona dayanan sonuçların hiç mevcut olmamış gibi kabul edilmesi olmakla birlikte bu ilke, idari işlemin iptal kararına kadar mevcudiyetine ve etki doğurmasına engel değildir. Bu nedenle kişileri iptal davası sonuçlanıncaya kadar hukuka aykırı idari işlemin olumsuz etkilerinden korumak, ileride giderilmesi veya düzeltilmesi imkânsız veya zor olan durumları önlemek, idareyi de hem olası bir tazmin yükünden kurtarmak hem de hukuk sınırları içine çekerek hukuk devletinin kesintiye uğramadan devamını sağlamak amacıyla yürütmenin durdurulması kurumu öngörülmüştür (AYM, E.2008/77, K.2010/77, 3/6/2010).

39. Yürütmenin durdurulması kurumu anayasal bir değer ve öneme sahip olmakla birlikte adil yargılanma hakkı kural olarak uyuşmazlık bakımından nihai ve kesin nitelik taşıyan yargı kararlarının sonucuna erişmeyi güvence altına almakta olup yürütmenin durdurulması kararlarının bu nitelikte olmadığı açıktır. Yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesinin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak adil yargılanma hakkına hâkim olan ilkelerden yargılamanın bütününün adil olmaktan çıkması ilkesi dikkate alınarak mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

40. Buna göre yargılama bakımından nihai nitelik taşımayan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesine ilişkin şikâyetlerde adil yargılanma hakkı yönünden bakılacak husus; yürütmenin durdurulması kurumunun niteliği gereği bu kararın uygulanmamasının ileride başvurucu lehine verilecek muhtemel nihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olup olmadığıdır. Bu hususun ise her somut olayda olayın koşulları dikkate alınarak incelenmesi gerekir.

41. Adil yargılanma hakkına ilişkin ilke bu şekilde olmakla birlikte diğer temel haklar yönünden ara kararlarının icra edilmemesi şikâyetinin somut olayın koşulları dikkate alınarak yargılamanın bütününden bağımsız olarak da incelenmesi mümkündür. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yaman Akdeniz ve diğerleri (B. No: 2014/3986, 2/4/2014) başvurusunda yürütmenin durdurulması kararının uygulanmadığına ilişkin başvuruyu ifade özgürlüğü yönünden incelemiştir. Benzer şekilde Kristal-İş Sendikası ([GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015) başvurusunda yürütmenin durdurulması isteminin reddi üzerine yapılan bireysel başvuruyu sendika hakkı yönünden incelemiştir.

42. Somut olayda ise, başvuruya dayanak olan ve gereği gibi icra edilmediği ileri sürülen yürütmenin durdurulması kararları, başvurucunun aynı il içinde aynı özlük haklarıyla başka bir birime atanması işlemine ilişkindir. Başvurucu, münhasıran tayine ilişkin olan bireysel başvurusunda başka bir hakkın ihlal edildiğini ileri sürmediği gibi, Mahkeme tarafından da başvurunun diğer temel haklarla bir bağlantısı tespit edilememiştir. Ayrıca, yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi icra edilmemesinin, yargılama sonundakinihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak bir nitelikte olmadığı da anlaşılmaktadır.

43. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN YILDIZ

B. No: 2014/8804 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8804

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HAKAN YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8804)

Karar Tarihi: 1/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 30/12/2016-29934

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Hakan YILDIZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, naklen atama işleminin iptali istemiyle açılan davada verilen yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/9/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 10/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 19/12/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 9/1/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

7. İkinci Bölümün 29/6/2016 tarihinde yaptığı toplantıda niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülen başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden başvuruya konu yargılama dosyasına ilişkin tespit edilen olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu, Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğünde şube müdür yardımcısı olarak görev yapmakta iken 6/1/2014 tarihli işlemle aynı il Yabancılar Şube Müdürlüğüne şube müdür yardımcısı olarak atanmıştır.

10. Başvurucunun anılan işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması istemi ile açtığı davada Ankara 6. İdare Mahkemesinin 15/4/2014 tarihli ve 2014/316 sayılı kararıyladava konusu işlemin açıkça hukuka aykırı olduğu ve uygulanması hâlinde telafisi güç zararlar doğacağı gerekçesiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 27. maddesi gereğince işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesi şöyledir:

“... dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, görev yerinin değiştirilmesini gerektirecek herhangi bir olumsuz tutum ve davranışı bulunmayan, herhangi bir soruşturma geçirmeyen ve disiplin cezası da almayan davacının, genel atama dönemi dışında, yukarıda yer verilen mevzuatta öngörülen zorunlu olarak atamasını gerektiren hususlar da ortaya konulmaksızın, Asayiş Şube Müdürlüğü'ndeki görevinden alınarak, Ankara Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü emrine atamasının yapılmasına ilişkin dava konusu işlemde, kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka

uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle; hukuka aykırılığı açık olan dava konusu işlemin; uygulanması halinde telafisi güç zararlar doğabileceğinden 2577 Sayılı Kanu'nun 27.maddesi uyarınca teminat alınmaksızın yürütülmesinin durdurulmasına...”

11. Karara katılmayan Mahkeme başkanı ise yürütmenin durdurulması için gerekli şartların bulunmadığını belirterek yürütmenin durdurulması isteminin reddi gerektiğini savunmuştur.

12. Ankara Valiliği, bu karar üzerine 12/5/2014 tarihli Valilik olurlu işlem ile 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Kanun'un 18. maddesi ile 2577 sayılı Kanun’a eklenen ve 6/3/20014 tarihli ve 28933 Mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 28. madde gereği dava konusu edilen kadronun boş olmadığı gerekçesiyle başvurucuyu tekrar Yabancılar Şube Müdürlüğündeki görevine atamış; bu işlem 26/5/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu bunun üzerine 12/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Bu arada İdare, yürütmenin durdurulması kararına süresi içinde itiraz etmiş ve Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci Kurulu,22/5/2014 tarihli ve Y.D. İtiraz 2014/3075 sayılı kararıyla itirazı kabul ederek, bireysel başvuru yapılmadan önce, yürütmenin durdurulması kararını kaldırmıştır. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Dosyanın incelenmesinden; ... işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle açılan davada; davacının, aynı il içinde ve unvanı korunarak hakkında atama işlemi tesis edildiği göz önünde bulundurulduğunda, dava konusu işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız bir zararın doğmasının söz konusu olmadığı, Mahkeme kararında bu hususta gösterilen gerekçenin de belirtilen türden bir zararın doğmasına neden olmayacağı anlaşıldığından; olayda, idari işlemin uygulanması halinde 2577 sayılı Kanunun 27. maddesinde öngörülen "telafisi güç veya imkansız zararların doğması" şartının varlığından bahsetmeye olanak bulunmamaktadır."

15. Bireysel başvuru yapıldıktan sonra, Ankara 6. İdare Mahkemesi 30/12/2014 tarihli ve E.2014/316, K.2014/1687 sayılı kararıyla davayı esastan reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Bu durumda, Emniyet Teşkilatı bünyesinde görev yapan personelin, görev yaptıkları yerde hizmetinden yararlanılamaması, başka birimlerde ihtiyaç duyulması halleriyle, gelişen şartlara göre emniyet hizmetlerinin daha etkin ve verimli ifasını temine yönelik personel istihdamının gerekli olduğu durumlarda, başka birimlere naklen atanması konusunda idarenin takdir yetkisi bulunduğu, idarenin mevzuat uyarınca sahip olduğu takdir yetkisini kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı kullandığına dair herhangi bir bilgi belge bulunmadığı, yargı kararı ile idarenin takdir yetkisini kaldıracak şekilde hüküm verilemeyeceği yönündeki Anayasal kural da dikkate alındığında Ankara Emniyet Müdürlüğü Asayiş Şube Müdürlüğü'nde şube müdür yardımcısı olarak görev yapan davacının Ankara Emniyet Müdürlüğü Yabancılar Şube Müdürlüğü'ne şube müdür yardımcısı olarak atanmasına ilişkin 06.01.2014 tarih ve 2014-1 sayılı işlemde mevzuata aykırılık bulunmamaktadır.”

16. Bu karara başvurucu tarafından yapılan itiraz, Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 10/6/2015 tarihli ve E.2015/1412, K.2015/1489 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme başvurusunun da 11/11/2015 tarihli ve E.2015/2674, K.2015/3096 sayılı kararı ile

reddedilmesiyle davanın reddine ilişkin İlk Derece Mahkemesi kararı kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

17. 2577 sayılı Kanun'un "Yürütmenin durdurulması" kenar başlıklı 27. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Danıştayda veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2. (Değişik: 2/7/2012 - 6352/57 md.) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, davalı idarenin savunması alındıktan veya savunma süresi geçtikten sonra gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerin yürütülmesi, savunma alındıktan sonra yeniden karar verilmek üzere, idarenin savunması alınmaksızın da durdurulabilir. (Ek cümle: 21/2/2014-6526/17 md.) Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.Yürütmenin durdurulması kararlarında idari işlemin hangi gerekçelerle hukuka açıkça aykırı olduğu ve işlemin uygulanması halinde doğacak telafisi güç veya imkânsız zararların neler olduğunun belirtilmesi zorunludur. ...

...

7. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar;... idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, ... kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir."

18. 2577 sayılı Kanun'un "Kararların sonuçları" kenar başlıklı 28. maddesinin (1) sayılı fıkrası, yürütmenin durdurulması kararı üzerine İdarece uygulama yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan şekliyle şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. (İptal cümle: Anayasa Mahkemesi'nin 10/7/2013 tarihli ve E.: 2012/107 K.: 2013/90 sayılı Kararı ile.)(…) (Ek cümleler: 21/2/2014-6526/18 md.) Kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereği; dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirilir. Eski kadro ile atandığı yeni kadro arasında mali haklar bakımından bir fark bulunması durumunda, bu fark 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen usul ve esaslar çerçevesinde ödenir."

19. Anayasa Mahkemesi, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yapılan değişiklik ile kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, görevden alma, göreve son verme, naklen veya vekâleten atama, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği işlemleriyle ilgili olarak verilen

iptal ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin mahkeme kararlarının gereğinin dava konusu edilen kadronun boş olması hâlinde bu kadroya, boş olmaması hâlinde ise aynı kurumda kazanılmış hak aylık derecesine uygun başka bir kadroya atanmak suretiyle yerine getirileceğine ilişkin kurala yapılan başvuru üzerine anılan düzenlemenin Anayasa'nın 2., 13., 36.ve 138. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiştir (AYM, E.2014/86, K.2015/109, 25/11/2015). Kararın ilgili kısmı ise şöyledir:

"102. Hukuk devleti ilkesi, vatandaşların hukuki güvenlik içinde bulundukları, devletin hukuk kurallarıyla bağlı olduğu bir sistemi ifade etmekte olup devletin hukuk kurallarına bağlılığını sağlayacak en önemli mekanizma, idarenin yargısal denetimidir. İdare karşısında bireylerin hak arama özgürlüğünü kullanmaları, idarenin eylem ve işlemlerinin yargı denetimine açık olmasına bağlı olmakla birlikte bu husus, tek başına hukuk devleti ilkesi bakımından yeterli değildir. Hukuk devletinin gerçekleşmesi için aynı zamanda idarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunması zorunludur. İdarenin, yargı kararlarını uygulamaması durumunda, hukuk devleti ilkesinin varlığından söz edilemez.

103. Anayasa'nın 138. maddesine göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez. Buna göre, idare bağlı yetkiye sahiptir. İdarenin, yargı kararlarını uygulayıp uygulamama konusunda takdir yetkisi bulunmamaktadır. Bunun yanında idare, yargı kararını uygulamayı herhangi bir koşula da bağlayamaz. Aksine bir yaklaşım, iptal kararı ile ortadan kaldırılan işlemin sonuçlarını geçerli kılmak anlamına gelir. İdare iptal kararının gereğine göre yeni bir işlem yapmak ve iptal edilen işlemden doğan sonuçları ortadan kaldırmakla görevlidir. İdarenin başkaca bir tercih ve takdir hakkı yoktur.

104. Kuşkusuz, ilgililerin atama ve benzeri işlemlere karşı dava açmalarının nedeni, tesis edilen işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmek ve yargı kararı ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığının tespiti halinde önceki görevlerine dönebilmektir. Oysa itiraz konusu kurallarla yargı kararlarının uygulanması "kadronun boş olması" koşuluna bağlanmıştır. Uygulamada ise söz konusu kadroların boş bırakılmama, bu kadroların söz konusu işlemler sonrası diğer kamu görevlileriyle doldurulma ihtimali çok yüksektir. Bu durumda yargı kararıyla dava konusu işlemin hukuka aykırılığı tespit edilmiş olsa bile kadro boş olmadığından bu karar uygulanamayacaktır. Dolayısıyla yargı kararlarının uygulanmasının bu şekilde kadronun boş olması koşuluna bağlanmış olması hak arama özgürlüğünü etkisiz hale getiren ölçüsüz bir sınırlamadır. Kural idarenin yargısal denetimini ve hak arama özgürlüğünü etkisiz bırakacağından, hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi idarenin bütün işlemlerinin yargı yoluyla denetlenmesi ve yargı kararlarının bağlayıcılığı ilkelerini de ihlal etmektedir.".

20. 2577 sayılı Kanun'un 52. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; ceza takibatı veya idari bir soruşturma geçirmemesine rağmen hiçbir somut gerekçe gösterilmeksizin görev biriminin değiştirildiğini, buna karşı açtığı davada verilen yürütmenin durdurulması kararının, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi gerekçe gösterilerek uygulanmadığını, böylelikle yargı kararının etkisiz hâle getirildiğini, yürütmenin durdurulması kararı gereği gibi yerine getirilmediğinden başvuru yolunun etkili olmadığını belirterek Anayasa'nın 17., 36. ve 40. maddelerinde yer alan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespitini ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, Asayiş Şube Müdürlüğünde şube müdür yardımcısı olarak görev yapmakta iken aynı il içinde Yabancılar Şube Müdürlüğüşube müdür yardımcılığı görevine atanmıştır. Başvurucu, bu atama işlemine karşı açtığı davada verilen yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi uygulanmamasındanşikâyet etmekte olup başvurucunun şikâyetlerinin adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan mahkemeye erişim hakkı yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir.

24. Bakanlık görüşünde, yürütmenin durdurulması kararının 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesindeki kurala uygun şekilde uygulandığı, diğer taraftan Ankara 6. İdare Mahkemesi kararına yapılan itiraz üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi tarafından İdare'nin kararı uygulaması için gerekli azami otuz günlük süre dahi dolmadan 22/5/2014 tarihinde yürütmenin durdurulması kararının kaldırıldığı, bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla ortada uygulanması gereken bir karar bulunmadığı dolayısıyla başvurucunun mağdur statüsünün kalktığı ifade edilmiştir.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında herkesin, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Buna göre Anayasa ile Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda sadece Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde olan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaları inceleme görevi verilmiştir.

26. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruda, anılan ortak koruma alanı içindeki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarını incelemekte, bununla birlikte bu incelemeyi yaparken temel hakların yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın diğer maddelerinden destek norm olarak yararlanmaktadır.

27. Örneğin Anayasa Mahkemesi adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurularda incelemeyi Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yapmakta ve bu maddenin yorumlanması ile kapsam ve içeriğinin belirlenmesinde Anayasa'nın yargılamaya ilişkin hususları düzenleyen diğer maddelerinden de faydalanmaktadır (Gerekçeli karara ilişkin Anayasa'nın 141. maddesin üçüncü fıkrası yönündenVedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30; makul süreye ilişkin Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrası yönünden Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39; kanuni hâkim güvencesine ilişkin Anayasa'nın 142. maddesi yönünden Mehmet Çelik, B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 56).

28. Öte yandan Anayasa'nın 36. maddesine 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle eklenen "adil yargılanma" ibaresine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası

sözleşmelerce güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesini Anayasa'nın yargılamaya ilişkin diğer hükümleri ile Sözleşme'nin 6. maddesi ve Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamaktadır (Güher Ergun ve diğerleri, § 38; Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22; Adnan Oktar, B. No: 2012/917, 16/4/2013, § 21).

29. Bu çerçevede, bireysel başvuruya konu olan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmediğine ilişkin şikayetin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak ortak koruma alanında olan ve Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında ve Sözleşme'nin 6. maddesi ile buna ilişkin AİHM içtihadı gözönünde bulundurularak incelenmesi gerekmekte olup Anayasa'nın 125. ve 138. maddeleri yönünden adil yargılanma hakkından bağımsız bir inceleme yapılması mümkün değildir.

30. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

31. Anayasa’nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010). Bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme, mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan hak arama hürriyetinin olmazsa olmaz koşuludur. Hak arama özgürlüğünün bir gereği olan mahkemeye erişim hakkı, yargılama sonunda verilen kararın etkili bir şekilde aynen ve gecikmeksizin uygulanmasını da gerektirmektedir (AYM, E.2014/92, K.2016/6, 28/1/2016, § 109).

32. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

33. Ancak AİHM içtihatlarında, icra edilmediğinden şikâyet edilen ve bu nedenle ihlale konu olan yargı kararlarının kesinliğine ve nihailiğine vurgu yapıldığı görülmektedir (Hornsby/Yunanistan, § 40; Burdov/Rusya, § 34; Büker/Türkiye, B. No: 29921/96, 24/10/2000, §§ 28-34; Ahmet Kılıç/Türkiye, B. No: 38473/02, 25/7/2006, § 27). AİHM, üst mercilerin incelemesine tabi olabilecek ya da üst mahkemece bozulabilecek kararların Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının güvencesi altına alınmadığını açıkça belirtmektedir. Temyiz merciinin, ilk derece mahkemesi kararının uygulanmasını erteleme veya askıya alma gibi bir etkisinin olup olmadığına bakılmaksızın 6. madde sadece nihai ve bağlayıcı mahkeme kararlarının uygulanmasını korur. Özellikle de temyiz merciinin, başvuranların taleplerini dayandırdığı kararı bozduğunu gözönünde bulundurarak, iç hukuk

tarafından uygulanması zorunlu olsa bile idarenin bu karara uymamasını 6. maddenin gerekliliklerine aykırı olarak görmemektedir (Ouzounis ve diğerleri/Yunanistan, B. No: 49144/99, 15/4/2002,§ 21).

34. Bu çerçevede AİHM genel olarak ihtiyati tedbir alınması amacıyla yürütülen davaları medeni hak ve yükümlülükler konusundaki bir uyuşmazlık ile ilgili olarak kabul etmemekte ve dolayısıyla 6. maddenin koruması kapsamına girmediğini belirtmektedir (Wiot/Fransa (k.k.), B. No: 43722/98, 15/3/2001, Libert/Belçika (k.k.), B. No: 44734/98, 8/7/2004). Bu nedenle AİHM, yargılamanın uzunluğu ile ilgili davalarda 6. maddeyi ihtiyati tedbirler ile ilgili kararın alınması talebinden itibaren değil esasa ilişkin davanın açılmasından itibaren uygulamaktadır (Jaffredou/Fransa (k.k.), B. No: 39843/98, 15/12/1998). Bununla birlikte, bazı istisnai durumlarda AİHM, özellikle ihtiyati tedbirin başvurucunun medeni hakları için belirleyici olması hâlinde 6. maddeyi ihtiyati tedbirlere de uygulamaktadır (Aerts/Belçika, 30/7/1998, Recueil 1998-V; Boca/Belçika, B. No: 50615/99, CEDH 2002-IX). AİHM, ihtiyati tedbirle ilgili meselenin asıl dava için geniş bir şekilde belirleyici olduğu ve tarafların hakları üzerinde yeteri kadar uzun bir zaman dilimi içinde etkilerini gösterdiği durumlarda ve ihtiyati tedbir ile ilgili kararın niteliğinin de gerektirmesi hâlinde istisnai olarak 6. maddenin uygulanabileceğini söylemektedir (Markass Car Hire Ltd/Kıbrıs (k.k.), B. No: 51591/99, 23/10//2001). Özetle AİHM,ihtiyati tedbirin konusunun, amacının ve ilgili olduğu hak üzerindeki etkilerinin çok yakından incelenmesi gerektiğini ve bir tedbirin medeni hak veya yükümlülük için belirleyici olduğu kanaatine varıldığında 6. maddenin uygulanacağını kabul etmektedir (Micallef/Malta, B. No: 17056/06, 15/10/2009, §§75-86).

35. Anayasa'nın 125. maddesinin beşinci fıkrasında idari işlemin uygulanmasıyla telafisi güç veya imkânsız zararların doğacağı durumlarda, mahkemelere yürütmenin durdurulması kararı verme yetkisi tanınarak kişilere hak arama özgürlüklerini daha etkili biçimde kullanabilme olanağı sağlanmıştır (AYM, E.2012/107, K.2013/90, 10/7/2013). Hak arama özgürlüğü bakımından kişilerin idareye karşı sahip oldukları en etkili yargısal koruma mekanizması iptal davasıdır. İptal davasında, idari işlemin hukuk kurallarına aykırılığının belirlenmesi hâlinde iptali yoluna gidilmekte ve bunun sonucunda idarenin hukuka bağlılığı ve hukuk düzeninin korunması sağlanmaktadır. Genel ilke, iptal kararlarının geriye yürümesi ve iptal edilen işlemi başından itibaren ortadan kaldırması, bu işleme ve ona dayanan sonuçların hiç mevcut olmamış gibi kabul edilmesi olmakla birlikte bu ilke, idari işlemin iptal kararına kadar mevcudiyetine ve etki doğurmasına engel değildir. Bu nedenle kişileri iptal davası sonuçlanıncaya kadar hukuka aykırı idari işlemin olumsuz etkilerinden korumak, ileride giderilmesi veya düzeltilmesi imkânsız veya zor olan durumları önlemek, idareyi de hem olası bir tazmin yükünden kurtarmak hem de hukuk sınırları içine çekerek hukuk devletinin kesintiye uğramadan devamını sağlamak amacıyla yürütmenin durdurulması kurumu öngörülmüştür (AYM, E.2008/77, K.2010/77, 3/6/2010).

36. Yürütmenin durdurulması kurumu anayasal bir değer ve öneme sahip olmakla birlikte adil yargılanma hakkı kural olarak uyuşmazlık bakımından nihai ve kesin nitelik taşıyan yargı kararlarının sonucuna erişmeyi güvence altına almakta olup yürütmenin durdurulması kararlarının bu nitelikte olmadığı açıktır. Yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesinin de diğer ara kararlarında olduğu gibi ancak adil yargılanma hakkına hâkim olan ilkelerden yargılamanın bütününün adil olmaktan çıkması ilkesi dikkate alınarak mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerekmektedir.

37. Buna göre yargılama bakımından nihai nitelik taşımayan yürütmenin durdurulması kararlarının icra edilmemesine ilişkin şikâyetlerde adil yargılanma hakkı yönünden

bakılacak husus; yürütmenin durdurulması kurumunun niteliği gereği bu kararın uygulanmamasının ileride başvurucu lehine verilecek muhtemel nihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak nitelikte olup olmadığıdır. Bu hususun ise her somut olayda olayın koşulları dikkate alınarak incelenmesi gerekir.

38. Adil yargılanma hakkına ilişkin ilke bu şekilde olmakla birlikte, diğer temel haklar yönünden ara kararlarının icra edilmemesi şikayetinin somut olayın koşulları dikkate alınarak yargılamanın bütününden bağımsız olarak da incelenmesi mümkündür. Nitekim Anayasa Mahkemesi Yaman Akdeniz ve diğerleri (B. No: 2014/3986, 2/4/2014) başvurusunda yürütmenin durdurulması kararının uygulanmadığına ilişkin başvuruyu ifade özgürlüğü yönünden incelemiştir. Benzer şekilde Kristal-İş Sendikası ([GK], B. No: 2014/12166, 2/7/2015) başvurusunda yürütmenin durdurulması isteminin reddi üzerine yapılan bireysel başvuruyu sendika hakkı yönünden incelemiştir.

39. Somut olayda ise başvuruya dayanak olan ve gereği gibi icra edilmediği ileri sürülen yürütmenin durdurulması kararı, başvurucunun aynı il içinde aynı özlük haklarıyla başka bir birime atanması işlemine ilişkindir. Başvurucu, münhasıran tayine ilişkin olan bireysel başvurusunda başka bir hakkın ihlal edildiğini ileri sürmediği gibi, Mahkeme tarafından da başvurunun diğer temel haklarla bir bağlantısı tespit edilememiştir. Ayrıca, yürütmenin durdurulması kararının gereği gibi icra edilmemesinin, yargılama sonundakinihai kararın icra edilmesini imkânsız hâle getirecek veya aşırı derecede zorlaştıracak bir nitelikte olmadığı da anlaşılmaktadır.

40. Bu durumda yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlal olmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

41. Açıklanan nedenlerle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına 1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAFİA SEVİN ERGÜN SEFADA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/14844 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14844

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

NAFİA SEVİN ERGÜN SEFADA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14844)

Karar Tarihi: 1/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 29/12/2016-29933

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. Nafia Sevin ERGÜN SEFADA

2. Zeynep Esra PEKER

3. İsmet Gülten ERGÜN

Vekili : Av. Veysel OK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurucuların yakınının tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirmesiyle ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/9/2014 tarihinde yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 31/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. İkinci Bölüm tarafından 27/10/2016 tarihinde yapılan toplantıda verilecek kararın Bölümlerin önceden vermiş olduğu kararlarla çelişebileceği anlaşıldığından başvurunun Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görülmüş ve başvurunun Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular İstanbul'da yaşamaktadırlar. Başvurucu İsmet Gülten Ergün'ün eşi, diğer başvurucuların ise babası olan müteveffa Sumer Ergün olay tarihinde 76 yaşındadır ve fizik tedavi ve rehabilitasyon dalında uzmanlığı bulunan emekli bir tıp doktorudur.

7. Başvurucular gibi İstanbul'da yaşayan müteveffa 12/6/2012 tarihinde idrar yapmada güçlük, sık tekrarlayan idrar yolu enfeksiyonları ve benzeri şikâyetlerle İstanbul'da faaliyet gösteren özel bir hastaneye başvurmuştur.

8. Müteveffaya aynı gün spinal anestezi altında üretradaki darlığın genişletilmesi ameliyatı yapılmıştır. Bu ameliyattan iki gün sonra 14/6/2012 tarihinde müteveffa, felç gelişmesi ve solunum güçlüğü yaşaması nedeniyle Hastanenin yoğun bakım ünitesine alınmıştır. Bu ünitede 15/6/2012 tarihinde yapılan incelemede spinal bölgede kanama tespit edilmiştir.

9. Müteveffanın 16/6/2012 tarihinde kalbi durmuş ve yeniden canlandırma işlemine yanıt alınarak kalp ritminin geri dönmesi sağlanmış ise de müteveffa, yoğun bakım ünitesinde tedavisine devam edildiği 20/7/2012 tarihinde yaşamını yitirmiştir.

10. Hastane tarafından düzenlenen aynı güne ait ölüm belgesinde, ölüm sebebinin kronik kalp hastalığı, mesane tümörü, kronik böbrek yetmezliği ve aritmi, çoklu organ yetmezliği ve beyne yeteri kadar oksijen gitmemesi olduğu belirtilmiştir.

11. Müteveffa, aynı gün defnedilmiştir. Defnedilmeden önce yakınları tarafından talep edilmediğinden cesedi üzerinde ölü muayene ve otopsi işlemi yapılmamıştır.

12. Başvurucular, ölüm olayından yaklaşık üç ay sonra 17/10/2012 tarihinde müteveffanın, hastalığının teşhisinde ve tedavisinde ihmalkârlık gösterilmesi sonucunda yaşamını yitirdiğini ve ihmali ispatlayan belgelerde sahtecilik yapıldığını ileri sürerek aralarında Hastanenin uzman doktorları, hemşireleri, teknisyeni, yoğun bakım kliniği nöbetçisi, yoğun bakım kliniği şefi, başhekimi ve başhekim yardımcısının da bulunduğu on bir sağlık personeli hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) suç duyurusunda bulunmuşlar ve sorumluların cezalandırılmasını talep etmişlerdir.

13. Başvurucular bu suç duyurularında özetle, kendisi de doktor olan müteveffanın uygulanacak operasyonun basit bir işlem olduğu hususunda ikna edildiğini, genel anestezi altında olacağı zannıyla kabul ettiği ameliyat işleminin ne müteveffadan ne de kendilerinden bir onay (rıza) alınmadan spinal anestezi uygulanarak gerçekleştirildiğini, ardından genel durumunun bu anestezi yöntemi yüzünden kötüleşmesi nedeniyle yoğun bakım ünitesine alınan müteveffanın burada -bir dizi kusur ve ihmalkârlığın da eklenmesi sonucu- yaşamını yitirdiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular, ayrıca ihmali ispatlayan belgelerde sahtecilik yapıldığını iddia etmişlerdir.

14. Başvurucular ayrıca, hastanede hemşire olarak görev yapan G.N.A.nın olay hakkında bilgi sahibi olduğunu ileri sürmüş ve ifadesinin alınmasını talep etmişlerdir.

15. Başvuruculaın müracaatı üzerine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından olay hakkında aynı tarihte soruşturma başlatılmış ve bu soruşturmada G.N.A.nın tanık sıfatıyla ifadesi 6/12/2012 tarihinde kollukta alınmıştır. Tanık bu ve soruşturmanın ileriki aşamasında alınan ifadelerinde özetle, yoğun bakım ünitesinde olan ve ağrıları bulunan müteveffaya burada görevli olan doktor C.Ç.nin talimatıyla hemşire D.A. tarafından gereğinden yüksek dozda morfin verildiğini, kalbinin durmasından sonra bu durumun tespitinde ve müdahalesinde geç kalındığını, ayrıca bu hususlara ilişkin belgelerde gerçeğe aykırı bilgilere yer verildiğini ileri sürmüştür.

16. Soruşturmada, şüphelilerin ifadeleri 12/12/2012 tarihinde alınmıştır. Şüpheliler bu ifadelerinde özetle, müteveffanın son beş yıldır kronik kalp yetmezliği yaşaması, kroner arter hastalığı nedeniyle öncesinde çeşitli cerrahi operasyonlar geçirmesi, kalp kapaklarında fonksiyon bozukluğu yaşaması ve kalbine pil takılması gibi nedenlerle kardiyolojik açıdan yüksek riskli bir hasta olmasının yanında kendisinde böbrek ve karaciğer yetmezliğinin bulunması, prostat ve mesane kanseri öyküsünün bulunup radyoterapi tedavisi görmesi ve cerrahi mesane ameliyatı geçirmesi gibi nedenlerle anestezik yaklaşım açısından yapılan sınıflandırmada ölüm riski yüksek hasta grubunda yer aldığını söylemişlerdir. Ayrıca bu sebeple genel anestezi yönteminin ve bu yöntemde kullanılan ilaçların müteveffayı olumsuz etkileyeceğini hatta ölümüne yol açabileceğini değerlendirdiklerini, yakınlarının da müteveffanın başka bir hastalığı nedeniyle daha önce uygulanan genel anestezi sonucunda solunum problemi yaşadığını vurgulamaları üzerine spinal anestezi uygulanmasının daha doğru bir seçim olduğuna karar verip kendisi de doktor olan müteveffaya ve hazır bulunan yakınlarına hastalığının tedavisi için uygulanacak spinal anestezi yöntemi de dâhil tüm anestezi yöntemlerinin içerdikleri riskleriyle birlikte ayrıntılı olarak anlatıldığını, müteveffanın da spinal anestezi uygulamasını kabul edip buna ilişkin "Aydınlatılmış Onam (Rıza) Formu"nu imzaladığını beyan etmişlerdir.

17. Şüpheliler ifadelerinde bunların yanında tıbbi sebeplerden ötürü -böbrek yetmezliği yaşaması ve benzeri sebeplerle- müteveffanın hayati risklerle karşılaşmaması için ameliyatın gerekli olduğunu, spinal anestezi uygulanarak ameliyat gerçekleştirildiğinde hastaların

bilincinin kapanmadığını, müteveffanın da bu uygulama sırasında bilinci açık bir şekilde ameliyatı gerçekleştiren doktor ile yapılmakta olan ameliyat hakkında konuştuğunu, bu nedenle iddia edildiği gibi spinal anestezi yöntemin uygulanmasından haberdar olmaması veya kabul etmemesi gibi bir durumun söz konusu olmadığını, aksi hâlde bu yöntemin uygulanmasının imkânsız olduğunu belirtmişlerdir.

18. Şüpheliler ayrıca, pek çok hastalığı nedeniyle sürekli tedavide olan müteveffanın 16/6/2012 tarihinde duran kalbinin müdahaleler sonunda yeniden atım yapmaya başladığını, kalp ve diğer sistemleri ile ilgili var olan tüm hastalıklarına rağmen kalbinin yeniden çalıştırılabilmesinin ekiplerinin bir başarısı olduğunu, yoğun bakım ünitesinde yeteri kadar personel bulundurulduğunu, müteveffanın bu ünitede kaldığı sürede de önceki aşamalarda olduğu gibi bir kusur veya ihmalkârlıklarının bulunmadığını ifade etmişlerdir.

19. Şüphelilerden yoğun bakım ünitesi doktoru olan C.Ç. bunlara ek olarak Hemşire G.N.A.nın, başvuruculaların baskı ve yönlendirmesiyle mesnetsiz iddialarda bulunduğunu, hastane kayıtlarından da anlaşılacağı üzere müteveffaya tıbben gerekli olduğu içinG.N.A.nın iddiasının aksine uygun dozda morfin verildiğini, yeniden canlandırma işleminin süratle gerçekleştirildiğini, müteveffaya uygulanan tüm işlem zamanlarının diğer hastalar için de uygulandığı gibi elektronik monitörde kayıt altına alındığını, bu nedenle ilgili evrakta sahtecilik yapılmasının mümkün olmadığını söylemiştir.

20. Soruşturmada, tanık G.N.A.nın ifadesinde adı geçen şüpheli Hemşire D.A.nın ifadesi de 12/12/2012 tarihinde kollukta alınmış olup bu ifadesinde özetle üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiş ve müteveffanın yakınlarının, kendisine ve tanık G.N.A.ya soruşturma makamlarına olayda ihmal olduğu şeklinde ifade vermeleri yönünde baskı yaptıklarını iddia etmiştir.

21. Cumhuriyet savcısı 27/2/2014 tarihinde tanığın ifadesini bizzat almıştır. Tanık, Cumhuriyet Savcısına verdiği ifadesinde kolluğa verdiği bu ifadesini tekrar ederek yoğun bakım ünitesindeyken müteveffayla ilgilenilmediği, müdahalelerde geç kalındığı ve bazı belgelerde sahtecilik yapıldığı iddialarının asılsız olduğunu söylemiştir.

22. Hastanenin başhekim vekili ve sorumlu müdürü olan şüpheli E.M.A.nın 12/12/2012 tarihinde alınan ifadesinde ayrıca müteveffa öldüğünde ailesinin tıbbi ölüm sebebinin kesin olarak belirlenebilmesi için otopsi yapılması önerilerini kabul etmediğini ve bu durumu bir belgeye kaydettiklerini belirtmiştir. Bunun yanında, müteveffaya ve ailesine spinal anestezinin komplikasyonları hakkında ayrıntılı bilgi verilip bu hususta bir anestezi değerlendirme formunun düzenlendiğini, ameliyat işleminin gerçekleştirilmesinden önce bu durumun tespit edilerek başka bir belgeye kayıt edildiğini ancak ölüm olayından sonra yaptıkları kontrolde bu formun müteveffaya ait hasta dosyasında bulunmadığını belirlediklerini, hasta dosyasının, örneğini almak isteyen müteveffanın yakınlarına verilmesinden kaynaklanan bu durumu, bir tutanak altına alarak noter onayına sunduklarını ve hemen İstanbul İl Sağlık Müdürlüğüne bir yazı yazarak bildirdiklerini savunmuştur.

23. Başvurucular, soruşturma dosyasına Süleyman Demirel Üniversitesinde görev yapan öğretim üyelerinden 26/9/2012 tarihinde aldıkları bilimsel mütalaayı sunmuşlardır. Başvuru dosyasında bu mütalaanın aslı veya sureti bulunmamakta ise de aşağıda yer verilen ve başvurucular tarafından alınan diğer uzman görüşlerinde bu mütalaanın ilgili kısımlarına da yer verilmiştir. Söz konusu mütalaanın sonuç bölümünde müteveffanın ölüm sebebinin spinal anestezinin öngörülebilir bir komplikasyonu olan spinal kanama ve spinal bas nedeniyle felç gelişmesi üzerine takip edildiği yoğun bakım ünitesindeki tedavi sırasında yüksek dozda morfin verilmesi sonucu solunum ve dolaşım durması ile geç başlayan yeniden

canlandırma işlemleri sonrası solunum ve dolaşımın geri gelmesine rağmen komaya girme ve komaya bağlı gelişen komplikasyonlar olduğunun belirtildiği anlaşılmıştır.

24. Başvurucular, Dokuz Eylül Üniversitesinde görev yapan öğretim üyelerinden 24/4/2013 tarihinde aldıkları bilimsel mütalaayı da soruşturma dosyasına sunmuşlardır. Bu mütalaada da benzer tespitler yapılmış ve spinal anestezinin öngörülebilir komplikasyonlarının farkedilmesinde geç kalındığı ayrıca tıbbi belgelerde (00009 numaralı ekipriz raporu) hastanenin üroloji uzmanı doktoru olan şüpheli F.C. tarafından müteveffaya ameliyatın riskleri, komplikasyonları, başarı şansı, sonraki süreçle ilgili olası sorunlar, tedavi yapılması hâlinde oluşabilecek durumlara ilişkin bilgi verilerek aydınlatılmış onam formunun imzalatıldığı belirtilmiş ise de bu formun ameliyat için düzenlenip ameliyat sırasında kullanılan anestezi yöntemine ilişkin olmadığının düşünüldüğü belirtilmiştir.

25. Başvuru dosyasındaki belgelerden şüphelilerin de İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde görev yapan dokuz öğretim üyesi tarafından hazırlanan 16/1/2013 tarihli mütalaayı soruşturma dosyasına sundukları anlaşılmıştır. Başvuru dosyasına eklenen ifadelerde ve belgelerde başkaca bir bilgi bulunmadığından sadece bu raporun sonuç bölümünde olayda şüphelilerin sorumluluğunu gerektirecek herhangi bir eksiklik, hatalı tıbbi uygulama ve ihmalin bulunmadığının belirtildiği tespit edilebilmiş ancak raporu düzenleyen öğretim üyelerinin uzmanlıkları ve olaya ilişkin tespitlerinin ve görüşlerinin neler olduğu ise belirlenememiştir.

26. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından müteveffaya ilişkin tüm tıbbi belgeler geçmiş yılları da kapsar şekilde hastaneden getirtilmiş ve 18/7/2013 tarihinde soruşturma dosyası Adli Tıp Kurumu Başkanlığına gönderilerek müteveffanın kesin ölüm nedeni ile hastalığının teşhisine, takibine ve tedavisine katılan doktorlar ile diğer sağlık personelinin kusurlarının bulunup bulunmadığı hakkında mütalaa verilmesi talep edilmiştir.

27. Üç ayrı adli tıp uzmanı ve birer üroloji, anestezi ve reanimasyon, tıbbi patoloji, çocuk sağlığı ve hastalıkları ile kadın hastalıkları ve doğum uzmanın katılımıyla toplanan Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulu (Adli Tıp Kurumu) 13/10/2013 tarihli raporunu (şüphelilerin ifadelerinin, olay hakkında düzenlenen adli belgelerin, müteveffaya ilişkin tüm tıbbi belgelerin ve tanık ifadelerinin yer aldığı) hazırlamıştır. Raporun sonuç kısmının ilgili bölümü şöyledir:

"(...)

SONUÇ:

...

1-Zamanında otopsi yapılarak dokularda makroskopik, mikroskopi, toksilojik, serilojik inceleme yapılmamış olmakla birlikte adli dosyada kayıtlı belgelere göre; daha önceden ASD ve by-pass ameliyatı olduğu, prostat ca nedeniyle radyoterapi aldığı, takiplerinde hematüri (yüksek riskli mesane kanseri tedavisi) olduğu, tetkikler sonrası mesane tümörü tanısının konduğu, 5/6/2002 tarihinde sistoskop ile opere edildiği, (TUR-MT), patoloji multipl papiller tarsd aoluşumlar, TaG2 olarak geldiği, takip eden zamanlarda sistokop ile mesane tümörü için sitolojiler, rezeksiyonların yapıldığı (2002-2011), idrar yapmada zorlanma, damla damla idrar nedeniyle USG,TİT,PSA,flow istendiği,18/5/2012 tarihinde bening prostat hipertrofisi, üretra tanısının konduğu, idrar yapmada güçlük, ince ve zor idrar yapma, sık idrara çıkma,sık tekrarlayan idrar yolu enfeksiyonu şikâyetleriyle A... Hastanesine başvurduğu.... 12.06.2012 tarihinde spinal anestezi altında internal üretrotomi ameliyatı

yapıldığı....15.06.2012 tarihinde yapılan dorsollomber BT incelenmesinde hastada spinal hemoraji ile uyumlu görüntü tespit edildiği, Beyin Cerrahisi tarafından operasyon önerildiği ancak INR'nin yüksek olması nedeniyle (2.23) operasyonun riskli olduğu bu nedenle ertelendiği, ailenin ameliyatı reddettiği, ajitasyonlarının olduğu, kalp pili olduğundan MR çekilemediği, 16.06.2012 tarihinde yoğun bakım ünitesinde yatan hastada kardiyak arrest geliştiği, CPR'a cevap alındığı ve kalp ritminin döndüğünün görüldüğü, 17.06.2012 tarihli nörolojik muayenede beyin sapı ve kortikal reflekslerin total kaybı tespit edildiği, spontan solunumu olmadığından ventilatörde olan hastada 20.07.2012 tarihinde saat 15.14'de TA:60/30 olduğu, müdahale edildiği, sonrasında CPR'a başlandığı, saat 16.02'de cevap alınamadığı için exitus kabul edildiği, kendinde kronik iskemik kalp hastalığı, geçirilmiş ASD ve by-pass ameliyatı ve steni, mesane tm, prostat Ca, üretra darlığı olan kişinin ölümünün üretra darlığı nedeniyle yapılan ameliyat sonrası gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği;

2- ... 15/6/2012 tarihinde yapılan dorsolomber BT incelemesinde hastada spinal hemaroji ile uyumlu görüntü tespit edildiği, Beyin Cerrahisi Konsültasyonu istendiği, INR ye göre hemen operasyon önerildiği, İNR: 2,23 olduğu, kardiyologların ameliyat için onay vermediği, ancak İNR.nin yüksek olması nedeniyle (2.23) operasyonun riskli olduğu, bu nedenle ertelendiği,, ailenin ameliyatı reddettiği, 15/6/2012 tarihinde ajitasyonlarının olduğu, Böbrek yetmezliği yüzünden ve kalp pili nedeniyle kontrast verilemediğinden ve MR yapılamadığından ötürü nörolojik yönden takip ve destek tedavisine devam edilmesi önerildiği, MR için kontrendikasyon olduğu üç ayrı kardiyolog tarafından dile getirildiği, Kişinin şikâyetlerine yönelik yapılan tetkiklerin uygun olduğu, üretra darlığı tanısının doğru olduğu, yapılan cerrahi işlemin uygun olduğu, preop ameliyat hazırlıklarının tam yapıldığı, konsültasyonların istendiği,... Kişinin mevcut şikâyetlerine yönelik yapılan tetkiklerin uygun olduğu, üretra darlığı tanısının doğru olduğu, yapılan cerrahi işlemin doğru olduğu, preop ameliyat hazırlıklarının tam yapıldığı, konsültasyonlarının istendiği, kendinde mevcut hastalıkları nedeniyle ASA 3-4 olarak değerlendirildiği, genel anestezinin riskli olduğu, bu nedene spinal anestezi yönteminin seçilmesinin uygun olduğu, ameliyat sırasında uygulanan yöntem sonrası olan spinal kanamanın bir komplikasyon olduğu, fark edilip tetkik istenildiği, böbrek yetmezliği, kalp yetmezliği ve kalp pili mevcut kişiye MR çekilemeyebileceği, bunun bir eksiklik olmadığı, ajitasyonları ve ağrıları mevcut kişiye morfin yapılabileceği, ajite hastalarda her 4-6 saatte bir morfin verilebileceği, tek seferde verilen 4 mg morfin dozunun yüksek olmadığı, takipleri düzenli olarak yapıldığı da dikkate alındığında; kişinin ameliyatını, takip ve tedavisine katılan hekimlere ve yardımcı sağlık personellerine atfı kabil kusur bulunmadığı oy birliğiyle mütalaa olunur."

28. Başvurucular, bu raporun hazırlanmasının ardından Adli Tıp Vakfından 8/1/2014 tarihinde aldıkları mütalaayı da soruşturma dosyasına sunmuşlardır. Söz konusu mütalaada başvurucuların daha önce sundukları iki mütalaa ve Adli Tıp Kurumu raporu değerlendirilerek başvurucular tarafından sunulan mütalaalarla Adli Tıp Kurumu raporu arasında çok ciddi çelişkiler bulunduğu gibi Adli Tıp Kurumunun raporunda nöroloji ve kardiyoloji uzmanlarının yer almaması nedeniyle müteveffaya uygulanan tıbbi işlemlerde kusur bulunup bulunmadığı hususunda Adli Tıp Kurumu Adli Tıp Genel Kurulu veya üniversitelerin ilgili uzmanlık alanlarındaki öğretim üyelerinden oluşturulacak geniş katılımlı bir heyet tarafından değerlendirme yapılmasının uygun olacağı kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

29. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından sahtecilik yapıldığı iddiasının araştırılması

bakımından ilgili tıbbi belgeler hastaneden getirtilmiş ve İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli bir Adli Tıp ve Grafoloji uzmanı resen bilirkişi seçilerek rapor düzenlemesi istenilmiştir.

30. Bilirkişi, müteveffanın yoğun bakım ünitesinde tedavisinin yapıldığı sırada düzenlenen ilaç formları ve diğer belgeler üzerinde grafolojik ve grafometrik usullere göre optik cihazlar kullanarak ve çıplak gözle yaptığını belirttiği inceleme sonucunda düzenlediği raporlarda, iddiaya konu belgelerin sahte olmadığını tespit ettiğini belirtmiştir.

31. Cumhuriyet Başsavcılığı 6/6/2014 tarihli kararıyla şüpheliler hakkında kasten öldürmenin ihmalî davranışla işlenmesi, resmî evrakta sahtecilik ve suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

" ... müteveffa Sümer Ergun'un, 12/6/2012 tarihinde üretra darlığı teşhisi sonucu ... Hastanesinde rızası alınarak ameliyata alındığı, ameliyatın başarıyla tamamlandığı ve servise alındığında 14/6/2012 tarihinde serviste bulunduğu sırada gelişen birtakım komplikasyonlar sonucu yoğun bakım ünitesine alındığı ve burada devam eden tedavisi sırasında 20/7/2012 tarihinde vefat ettiği, yasal mirasçıları tarafından otopsi yapılması istenmediğinden otopsi yapılmadan defnedildiği;

Müştekiler dilekçelerinde özet olarak ölümün hastanede görevli ve hasta Dr. Sümer Ergun'un tedavisi ile ilgilenen şüpheli doktorlar ve hastane çalışanlarının gerekli dikkat ve özeni göstermemeleri, teşhis ve tedavide hatalı davranmaları, yoğun bakımda bulunduğu sırada görevliler tarafından zamanında ve etkin müdahalelerde bulunulmaması nedeniyle ölümün gerçekleştiğini, ölümden sonra şüphelilerin kendilerini sorumluluktan kurtarmak için bir takım belgelerde tahrifat ve sahtecilik yaptıklarını, monitör kayıtlarının değiştirildiğini ve silindiğini belirttikleri ve şikâyetçi oldukları;

İleri sürülen iddialar doğrultusunda soruşturma yapılarak belge asılları, şüpheli savunmaları ve tüm hastane evrakları celp edilmiş, soruşturma evrakı ve ekleri rapor tanzimi için tedavi kusuru yönünden Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Dairesi Başkanlığına, sahtecilik yönünden İstanbul Adli Tıp Şube Müdürlüğünde görevli bilirkişiye tevdi edilmiş olup;

Adalet Bakanlığı Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulunun 18/9/2013 tarihli ve 3757 sayılı raporunda, dosyada mevcut tüm tıbbi belge ile iddia ve savunmalar değerlendirilerek, sonuç olarak ölen Dr. Sümer Ergun'da önceki mevcut hastalıkları da dikkate alındığında, ' kişinin ameliyatı yapan, takip ve tedavisine katılan hekimlere ve yardımcı personeline atfı kabil kusurun bulunmadığı' oy birliğiyle mütalaa edilmiş olup;

Müştekiler ve vekillerinin maktulun ölümünden sonra birtakım ilaç direktifleri ve belgelerde tahrifat yapıldığı iddiasın doğrultusunda yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucunda bilirkişi olarak resen tayin edilen Adli Tıp Grafoloji Uzmanı bilirkişisinin 24/3/2014 tarihli raporu ve 22/4/2014 tarihinde ibraz ettiği ek raporda ibraz edilen belgelerde tahrifat ve sahteciliğin bulunmadığı belirtilmiş olup;

Toplanan delillere, bilirkişi beyanlarına ve şüpheli savunmalarına göre maktulun ölümünde şüphelilere atfı kabil bir kusur ve kastın bulunmadığı, maktulde mevcut önceki rahatsızlıklar ile birlikte değerlendirildiğinde ameliyat sonrası oluşması muhtemel olan komplikasyonlar sonucu ölümün meydana geldiği ve şüpheliler aleyhine kamu davası açmayı gerektirir yeterli şüphe oluşturacak bir delil ele geçirilemediği anlaşıldığından;

... kovuşturma yapılmasına yer olmadığına... (karar verildi)."

32. Başvuruculaların Cumhuriyet Başsavcılığının 6/6/2014 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına itirazları, İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğinin 4/8/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

33. Başvurucular, 3/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

34. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun haksız fiilden doğan borç ilişkilerinin Ceza Hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi şöyledir:

"Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir.

Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz."

35. Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin bazı içtihatlarının somut olayla ilgili bölümleri şöyledir:

"(...) Diğer yandan, Biyotıp Sözleşmesinin 5. maddesinde “Rıza” konusu düzenlenmiş ve ...’sağlık alanında herhangi bir müdahale, ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş bir şekilde muvafakat etmesinden sonra yapılabilir. Bu kişiye, önceden, müdahalenin amacı ve niteliği ile sonuçları ve tehlikeleri hakkında uygun bilgiler verilecektir. İlgili kişi muvafakatını her zaman serbestçe geri alabilecektir.’ düzenlemesiyle rızanın kapsamı belirlenmiş ve Dairemizin yerleşik uygulamalarına paralel düzenlemeler getirilmiştir. Salt ameliyata rıza göstermek yeterli değildir. Ayrıca, komplikasyonların da izah edilmesi gerekmektedir. Ancak bu rızanın da az yukarıda vurgulandığı üzere aydınlatılmış rıza olması gerekir. Nitekim Hekimlik Meslek Etiği Kuralları’nın 26. maddesinde düzenleme yapılmış ve ‘Hekim hastasını, hastanın sağlık durumu ve konulan tanı, önerilen tedavi yönteminin türü, başarı şansı ve süresi, tedavi yönteminin hastanın sağlığı için taşıdığı riskler, verilen ilaçların kullanılışı ve olası yan etkileri, hastanın önerilen tedaviyi kabul etmemesi durumunda hastalığın yaratacağı sonuçlar, olası tedavi seçenekleri ve riskleri konularında aydınlatır. Yapılacak aydınlatma hastanın kültürel, toplumsal ve ruhsal durumuna özen gösteren bir uygunlukta olmalıdır. Bilgiler hasta tarafından anlaşılabilecek biçimde verilmelidir. Hastanın dışında bilgilendirilecek kişileri, hasta kendisi belirler. Sağlıkla ilgili her türlü girişim, kişinin özgür ve aydınlatılmış onamı ile yapılabilir. Alınan onam, baskı, tehdit, eksik aydınlatma ya da kandırma yoluyla alındıysa geçersizdir. Acil durumlar ile hastanın reşit olmaması veya bilincinin kapalı olduğu ya da karar veremeyeceği durumlarda yasal temsilcisinin izni alınır.' düzenlemesiyle aydınlatmanın ne şekilde yapılacağı açıklanmıştır. Aydınlatılmış onamda ise ispat külfeti hekim ya da hastanededir.’ şeklinde bir değerlendirmede bulunulmuştur (...) (1/11/2013 tarihli, E.2013/19631, K.2013/26901 sayılı kararı. Benzer şekilde 11.09.2013 tarihli, E.2012/26593, K.2013/21129 sayılı; 28/10/2013 tarihli ve E.2013/17027, K.2013/26132 sayılı kararları)."

"...Olayımızda davacının burun rahatsızlığından dolayı davalı hastanede çalışan diğer davalı doktor tarafından ameliyat edildiği, ... uyuşmazlık konusu değildir.

Mahkemece, itibar edilen Adli Tıp 2. İhtisas Kurulunun 14.9.2001 tarihli raporunda 'yapılan ameliyatın usulüne uygun olduğu, damakta ortaya çıkan fistüğün olağan ameliyat komplikasyonu olarak kabul edilmesi gerektiği, doktora atfedilecek herhangi bir kusur

bulunmadığı' görüşüne yer verilmiştir. Ancak, bu raporu düzenleyen kurul içerisinde konusunda uzman Kulak Burun ve Boğaz Uzmanı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu rapora itibar edilerek hüküm oluşturulamaz. (...) (25/4/2002 tarihli ve E.2002/2589, K.2002/4560 sayılı kararı)."

"...Açıklanan ... bilirkişi raporunda gerekçeli, ikna edici bir açıklama bulunmamaktadır. Adli Tıp İhtisas Dairelerince verilen raporlar mahkemeyi bağlayıcı nitelikte değildir. (...) (16/9/2003tarihli ve E. 2003/6060, K. 2003/10174)."

"(...) Ayrıca hakim HUMK.nun 286/1. maddesi hükmüne göre, bilirkişilerin vardığı sonuçla bağlı olmayıp, delilleri kendisi değerlendirip, somut olayın özelliklerini ve dosyadaki sair verileri esas alarak, kusurun mevcut olup olmadığını kendisi takdir edip belirlemelidir (...) (7/2/2005 tarihli ve E. 2004/12088, K. 2005/1728 sayılı kararı)."

"...tüm bu bilgilere göre alınan raporların birbiriyle çelişkili, olayı aydınlatıcı olmaktan uzak olup, Mahkemece Üniversitelerin Öğretim üyelerinden oluşturulacak bilirkişilerden yeniden rapor alınması gerektiği, (...) (23/2/2006 tarihli ve E. 2005/15820, K. 2006/2367 sayılı kararı)."

36. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13/4/2011 tarihli ve E.2010/13-717, K.2011/129 sayılı kararı şöyledir:

"(...)

... O nedenle doktorun meslek alanı içinde olan bütün kusurları, hafif de olsa, sorumluluğun unsuru olarak kabul edilmelidir. Doktor, hastasının zarar görmemesi için, mesleki tüm şartları yerine getirmek, hastanın durumunu tıbbi açıdan zamanında ve gecikmeksizin saptayıp, somut durumun gerektirdiği önlemleri eksiksiz biçimde almak, uygun tedaviyi de yine gecikmeden belirleyip uygulamak zorundadır. Asgari düzeyde dahi olsa, bir tereddüt doğuran durumlar da, bu tereddüdünü ortadan kaldıracak araştırmalar yapmak ve bu arada da, koruyucu tedbirleri almakla yükümlüdür. Çeşitli tedavi yöntemleri arasında bir seçim yapılırken, hastanın ve hastalığın özellikleri göz önünde tutulmak, onu risk altına sokacak tutum ve davranışlardan kaçınılmalı ve en emin yol seçilmelidir. Gerçekten de müvekkil (hasta), mesleki bir iş gören doktor olan vekilden, tedavinin bütün aşamalarında titiz bir ihtimam ve dikkat göstermesini beklemek hakkına sahiptir. Gereken özeni göstermeyen vekil, BK.nun 394/1.maddesi hükmü uyarınca, vekaleti gereği gibi ifa etmemiş sayılmalıdır. Tıbbın gerek ve kurallarına uygun davranılmakla birlikte sonuç değişmemiş ise doktor sorumlu tutulmamalıdır.

(...)"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

38. Başvurucular, yakınlarının tedavi gördüğü hastanede hastalığının teşhis ve tedavisinde gösterilen zincirleme ihmalkârlıklar sonucunda öldüğünü ve bu olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmediğini ileri sürmüşlerdir.

39. Başvuruculara göre ilk olarak müteveffaya spinal anestezi altında ameliyat edileceği söylenmemiş, bu anestezi yönteminin riskleri anlatılmamış ve buna ilişkin rıza ne

kendilerinden ne de müteveffadan alınmamıştır. İkinci olarak bu anestezi yönteminin uygulanması, müteveffanın bilinen hastalıkları nedeniyle kullandığı ilaçların etkisiyle birleşerek omuriliğinde kanama meydana getirmiş; bu kanama doktorlarca zamanında teşhis edilememiş, akabinde bu ihmalin neden olduğu kısmi felç sonucunda tedavisinin sürdürüldüğü yoğun bakım ünitesinde ise gerektiğinden yüksek dozda ağrı kesici ilaçlar verilmiş ve duran kalbine müdahalede geç kalınmıştır. Başvurucular, bu ihmalkârlıklara rağmen ceza soruşturmasının etkili yürütülmemesi nedeniyle sorumlular hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini iddia etmişler ve soruşturmada;

i. Olayda sağlık personelinin kusuru bulunup bulunmadığına ilişkin olarak mütalaası alınan Adli Tıp Kurumu 1. İhtisas Kurulunda müteveffanın hastalığı ve bu hastalığının tedavisiyle ilgili konunun uzmanı olan doktorların yer almadığını, rapora bu ve diğer gerekçelerle gerçekleştirdikleri itirazlarının değerlendirilmediğini, soruşturma dosyasına sundukları uzman görüşlerinin dikkate alınmadığını,

ii. Hastane çalışanlarının ihmalkârlıklarını kanıtladığını ileri sürdükleri belgelerde sahtecilik yapılıp yapılmadığına ilişkin alınan bilirkişi raporunun bilimsel nitelikten uzak ve gerçeğin açığa çıkarılması bakımından yetersiz olduğunu,

iii. Müteveffaya spinal anestezi uygulanması için gerekli rızanın alınmasının gözetilmediğini,

iv. Olayın görgü tanığı olan Hemşire G.N.A.nın ifadesinin sadece kolluk görevlileri tarafından alınıp ifadesinin bizzat Cumhuriyet Savcısı tarafından alınmasına yönelik taleplerinin değerlendirilmediğini belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşam ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve olay hakkında yeniden soruşturma başlatılması talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

40. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kimsenin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz.”

41. Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

42. Başvuru formu ve ekleri bir bütün olarak incelendiğinde başvurucuların temel olarak yaşam hakkı kapsamında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesinden şikâyet ettikleri anlaşılmıştır. Bu nedenle başvurucular tarafından adil yargılanma hakkı ile bağlantı kurularak ileri sürülen tüm iddiaların Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

43. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişiler açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişilerin mağdur olan yakınları tarafından

yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

44. Başvuru konusu olayda müteveffa Sümer Ergün; yukarıda ifade edildiği gibi başvurucu İsmet Gülten Ergün'ün eşi, diğer başvuruculların ise babasıdır. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

45. Başvuru, doğrudan devletin hastanın yaşamını korumaya ilişkin pozitif yükümlülükleri kapsamındaki usul yükümlülüğüyle ilgilidir.

46. Somut olayda başvuruculların, şikâyetleri ile ilgili olarak kullanabileceği birden fazla hukuki yol bulunmaktadır. Başvuru formu ve eklerinde yer alan bilgi ve belgelere göre başvurucular, yaşanan olay hakkında bir ceza soruşturması başlatılmasını ve kusurlu olan personel hakkında kamu davası açılmasını yetkili Cumhuriyet Başsavcılığından talep etmişler ancak ölümden sorumlu olduğunu düşündükleri kişiler aleyhine haksız fiilden ya da vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan sorumluluk kapsamında yetkili hukuk mahkemesinde tazminat davası açmamışlardır.

47. Diğer taraftan başvurucular, tazminat yolunun somut olay bakımından etkili bir başvuru yolu olmadığını da ileri sürmemişlerdir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamakla birlikte başvurunun başvuru yollarının tüketilmesi kuralı bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

48. Bu değerlendirmede Anayasa Mahkemesi tarafından incelenecek olan husus; yürürlülükteki yargı sisteminin, sağlık personelinin, hastanın ve yakınlarının aydınlatılması da dâhil hastanın yaşamını koruyabilmeye ilişkin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini ortaya koyma ve muhtemel bir yükümlülüğe uymama durumunu yaptırım altına alma kapasitesinin bulunup bulunmadığıdır.

49. Başka bir ifadeyle başvuruda öncelikle tespit edilmesi gereken husus -somut olayın koşulları çerçevesinde- yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülüğün başvuruculara adli yargı mercileri önünde açabilecekleri bir tazminat davası yolunun sağlanması ile yerine getirilmiş sayılıp sayılamayacağıdır.

50. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

51. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

52. Anılan Anayasa ve Kanun maddelerinde yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

53. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından

değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

54. Diğer taraftan etkili bir başvurudan söz edebilmek için başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gerekir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir giderim (tazminat) sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir. Yine vuku bulmuş bir hak ihlali iddiası söz konusu olduğunda tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların ortaya çıkarılması bakımından da yeterli usule ilişkin güvencelerin sağlanması gerekir (Sedat Selim Ay, B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28).

55. Bu nedenlerle başvuru yollarının tüketilmesi kuralı bakımından yapılan değerlendirmede, öncelikle somut olayda devletin yaşam hakkı kapsamındaki yükümlülüklerinin çerçevesinin ve buna göre başvurucuların bireysel başvurudan önce tüketmedikleri tazminat yolunun şikâyetleri bakımından ihlali karara bağlayabilme ve bunun için uygun giderim sunabilme imkânına sahip olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

56. Anayasa'nın “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

57. Yaşam ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak, devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır (AYM, E.2007/78, K.2010/120, 30/12/2010). Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 50).

58. Devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme yükümlülüğünün yanı sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, §§ 50, 51).

59. Söz konusu pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını(,) beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak (...) amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği ve bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak ve onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır.

60. Devlet, sağlık hizmetlerini -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç, B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35).

61. Bununla birlikte devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerinin korumaya

ilişkin maddi yönü yanında usule ilişkin yönü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve varsa sorumluların hesap vermelerini sağlamaktır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54).

62. Yaşam hakkına ilişkin bu usul yükümlülüğü; olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir. Kasten veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminata hükmedilmesi ihlali gidermek ve dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

63. Ancak kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin soruşturma yükümlülüğü açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu kapsamda, yaşam hakkının veya vücut bütünlüğünün ihlaline kasten sebebiyet verilmediği durumlarda, pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59).

64. Bu yaklaşım, tıbbi hata sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olayları için de geçerlidir. Diğer taraftan bu şekildeki bir kabul, bu tür olaylarda yürütülen ceza soruşturmalarının Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmeyeceği anlamına da gelmemektedir. Ancak ilke olarak tıbbi hatalara ilişkin şikâyetler konusunda temel başvuru yolu, hukuki sorumluluğu tespit adına takip edilecek olan hukuk veya idari tazminat davası yoludur (Zeki Kartal, B. No: 2013/2803, 21/1/2016, § 78; Nail Artuç, § 38).

65. Bu noktada belirtilmelidir ki hukuka veya sözleşmeye aykırı bir fiil nedeniyle başkasına verilmiş olan zararın tazmin edilmesi yükümlülüğünü ifade eden hukuki sorumluluk, ceza hukuku alanında suç diye adlandırılan insan davranışına göre daha geniş bir hukuka aykırı davranış grubunu kapsamaktadır. Bir eylemin suç teşkil edebilmesi için ilgili kanunda açıkça tanımlanması gerekirken haksız fiil için böyle bir sınırlamaya yer verilmemektedir. Ayrıca ceza hukuku alanında taksire dayalı sorumluluğun istisnai nitelik taşımasına rağmen kasten veya taksirle başkalarına verilen zararın hukuki sorumluluk kapsamında giderim imkânının daha fazla olduğu, ceza hukuku alanında objektif sorumluluğa yer verilmezken hukuki sorumluluk alanında objektif sorumluluk esasının da etkin şekilde uygulandığı ve hukuki sorumluluk alanında aynı maddi vakıalar çerçevesinde daha düşük bir ispat standardı kullanılarak kişisel sorumluluğun söz konusu olabildiği anlaşılmaktadır (Işıl Yaykır, B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 44).

66. Anayasa Mahkemesinin benzer şikâyetlere ilişkin başvurularda verdiği kararlarında da sıklıkla vurgulandığı üzere ceza kanunları uyarınca suç oluşturmayan eylem ve ihmallere karşı da ilgili kişi veya kurumlar aleyhine adli yargı önünde açılacak davalar ile uğranılan zararların tazmininin mümkün olduğu görülmektedir (Kenan Sayın, B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 50; Coşkun Gömüç ve Taşkın Gömüç, B. No: 2013/9597, 21/4/2016, § 64).

67. Bununla birlikte, kasıtlı olmayan fiiller nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusuru olduğu veya olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkiler kapsamında tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve

yeterli önlemleri almadığı durumlarda, ilgililer diğer hukuk yollarına başvurmuş olsalar dahi, kişilerin hayatının tehlikeye girmesine neden olanlar hakkında bir ceza soruşturması yürütülmesi gerekir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 60).

68. Aynı durum yetkili kişi ve kurumların mesleki ödevlerini hiçe sayarak sağlık kuruluşlarına başvuran hastanın hayatına veya vücut bütünlüğüne, hastalığının tanı ve tedavisine ilişkin değerlendirme hatasını aşacak şekilde zarar vermeleri hâlinde sağlık alanında yürütülen faaliyetlerde de geçerlidir (Kenan Sayın, § 47).

69. Görüldüğü üzere yaşam hakkına ilişkin usul yükümlülüğü, olayın niteliğine bağlı olarak farklı nitelikteki soruşturmaların etkili yürütülmesiyle yerine getirilmiş sayılabilmektedir. Bu durumda, ölüm olayının niteliğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Somut olayda başvuruculların iddiası; yakınlarının uygulanan teşhis ve tedavi yöntemlerinin hatalı belirlenmesi, buna bağlı olarak hayati tehlike geçirmesine rağmen bu durumu bertaraf edecek müdahalelerde geç kalınması ve akabinde benzer ihmalkârlıklar gösterilmesi sonucu yaşamını yitirdiğine ilişkindir. Soruşturma dosyasına iddialarına delil olarak sundukları uzman görüşlerinde de ölümün tıbbi hata sonucu meydana geldiğinin belirtildiğini ifade etmişler ayrıca toplanmasını talep ettikleri diğer deliller ve görgü tanığı ifadesi delilini de bu iddialarını destelemek amacıyla ileri sürmüşlerdir.

70. Başvuruculların ölümün tıbbi hata sonucunda gerçekleştiği iddialarının temelinde, diğer iddialarının yanında yakınlarına uygulanan anestezi yöntemi hakkında bilgilendirilmedikleri ve bu yönteme ilişkin rızalarının alınmadığı yer almaktadır. Başvurucular, müteveffanın genel anestezi yönteminin uygulanacağı zannıyla ameliyatı kabul ettiğini oysa uygulanan anestezi yöntemi hakkında bilgilendirilmiş olsaydı bu yönteme rıza vermeyeceğini ve dolayısıyla böyle bir neticenin yaşanmayacağını iddia etmişlerdir.

71. Olaya ilişkin soruşturmada, başvurucular ve hastane arasında müteveffaya uygulanan anestezi yöntemine ilişkin rıza alınıp alınmadığı hususunda uyuşmazlık bulunduğu ve tarafların bu konuda birbirlerini suçladıkları görülmektedir. Şüpheliler anesteziye ilişkin aydınlatmanın sözlü olarak gerçekleştirildiğini, bununla yetinilmeyip yazılı olarak da yapıldığını ve aydınlatmanın yapılmamış olması durumunda kendisi de bir tıp doktoru olan müteveffanın spinal anestezi altında ameliyat edilmesinin mümkün olmadığını, bu sebeple Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan şikâyetin kötü niyetle gerçekleştirildiğini savunmaktadırlar. Başvuruculların iddiaları ise aksi yöndedir ve daha da ötesinde yürütülen soruşturmada bu konuya ilişkin bir değerlendirmenin bulunmadığını ileri sürmüşlerdir.

72. Somut olay bakımından Anayasa Mahkemesi açısından bu aşamada tespit edilmesi gereken husus; başvuruculların uygulanan anestezi yöntemine ilişkin rızanın alınmadığı iddiasının, diğer iddialarla birlikte bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamındaki usul yükümlülüğünün gerektirdiği soruşturma türü üzerinde herhangi bir etkisinin bulunup bulunmadığıdır. Başka bir ifadeyle somut olayın kendine özgü bu özelliği nedeniyle başvuruda diğer tıbbi hata şikâyetlerinden farklı olarak devletin yaşam hakkı kapsamındaki usule ilişkin yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için sorumluların cezalandırılmasının gerekip gerekmediğinin tespiti gerekmektedir.

73. Başvuru bu bağlamda değerlendirildiğinde yukarıda ifade edildiği gibi başvurucular tarafından ileri sürülen tüm iddiaların bir bütün olarak olayda hatalı tıbbi uygulamalar gerçekleştirildiği temeline dayandığı kanaatine varılmıştır. Başvuruculların uygulanan anestezi yönteminin hatalı belirlendiği iddiası da diğer iddiaları gibi uygulanan tıbbi işlemlerde değerlendirme ve müdahale hatası bulunduğuna yönelik bir iddiadır.

Kendilerinden veya müteveffedan alınması gerekli olduğunu ancak alınmadığını ileri sürdükleri rızanın varlığı ya da yokluğu, bu durumu değiştirmemektedir ve olayın tıbbi değerlendirme hatasını aşan veya kasıtlı bir tutumdan kaynaklandığını söyleyebilmeyi mümkün kılmamaktadır. Bu itibarla somut olay bakımından bu durum, ancak kendine özgü koşullarına göre ilgililerin sorumluluğu bakımından bir değerlendirme unsuru olarak dikkate alınabilir.

74. Dolayısıyla başvuruda, ölümün tıbbi hatayı aşan veya kasıtlı bir tutumdan kaynaklandığını gösteren herhangi bir bulgu olmadığı gibi olayın meydana geldiği koşulların da bu bağlamda herhangi bir şüphe uyandırmadığı ve başvuruculaların da aksi yönde bir iddialarının bulunmadığı anlaşılmıştır.

75. Bu itibarla yukarıda ifade edildiği gibi Anayasa Mahkemesinin benzer şikâyetlere ilişkin başvurularda verdiği pek çok kararda vurgulandığı gibi (bkz. §§ 64-66) Türk hukuk sistemindeki mevcut hukuki yollardan olup hem ilgili sağlık personelinin ve hastanenin sorumluluğunu saptayabilecek hem de gerektiği takdirde zararın ödenmesi yoluyla uygun giderim sağlayabilecek hukuki tazminat yolunun, yakınları benzer koşullarda yaşamını yitiren başvuruculaların şikâyetlerini içeren somut olay için de devletin yaşam hakkı kapsamındaki "etkili bir yargısal sistem kurma"ya ilişkin pozitif yükümlülüğünü yerine getirebilmesi bakımından öncelikle tüketilmesi gereken bir başvuru yolu olduğu sonucuna varılmıştır. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin bu konudaki içtihadından ayrılmayı gerektirir bir yön tespit edilememiştir.

76. Bu durumda başvuru konusu olayda ihlale neden olduğu ileri sürülen eylem için kanunda öngörülen yargısal başvuru yolunun bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olduğundan söz edilemeyecektir. Bu nedenle tıbbi hata nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının öncelikle hukuk mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

77. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

Osman Alifeyyaz PAKSÜT bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruculaların yaşam hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 1/12/2016 tarihinde Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Temel haklar arasında kuşkusuz bir öncelik ve önem sıralaması yapılamaz. Ancak yaşam hakkının, ortadan kalktığında kişi bakımından diğer tüm hak ve hürriyetlerin de kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle, temel haklar arasında mümtaz bir yeri olduğu ve özel koruma yöntemlerine ihtiyaç bulunduğu açıktır.

2. Bu nedenledir ki, yaşam ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hakkın korunması için devlete yüklenen pozitif ve negatif yükümlülükler özellik arz eder. Bu bağlamda yaşam

hakkının korunması için devletçe alınacak önlemler ve yapılacak düzenlemeler, diğer temel hakların korunmasına yönelik pozitif ve negatif yükümlülükler kapsamında devletçe alınacak tedbirlerden ve yasal düzenlemelerden farklı olmak zorundadır.

3. Kuşkusuz, insan haklarına dayalı çağdaş bir devlette de yaşam hakkı bir yandan bu hakkı ihlal edenlere yönelik etkili cezai yollarla, diğer yandan da etkin bir şekilde kullanılabilecek hukuk davaları yoluyla korunmalı, bunların yanı sıra yaşam hakkı ihlal edilen kişinin veya duruma göre bu ihlalin mağdurlarının haklarını sosyal risk ve toplumsal dayanışma anlayışı içinde gerçekleştirecek sosyal devlet kurumları etkili bir şekilde devrede olmalıdır.

4. Birbirini tamamlayan ve birlikte başvurulabilecek bu yollardan biri olan tazminat yolunun, ilkçağ hukukundan beri zaten mevcut bir yol olduğu düşünülürse, yaşam hakkının ihlali halinde tazminat hukukunun en etkili ve ilk başvurulacak yol olduğu anlayışını kabule olanak yoktur. Daha açık bir anlatımla, insan hayatı, mala verilen zarar gibi bir tazminat konusu olarak düşünülemez. Kaldı ki hukukumuzda mala zarar dahi tazminatın genel esasları yanında, hürriyeti bağlayıcı ceza ile yaptırım altına alınmıştır (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, Madde 151).

5. Yaşam hakkının ihlali halinde mağdur taraf, yargıya başvuracaktır. Yargıya başvurma hakkının düzenlendiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi ve Anayasanın 36. maddesi hem ceza davalarını hem de hukuk davalarını aynı güvencelere bağlamış, bu iki yolun birlikte geçerli olduğu durumlarda birine veya diğerine öncelik tanımamıştır. Yaşam hakkının ihlali söz konusu olduğu zaman meri hukuk mevzuatı içerisinde "etkili yol" olarak kabul edilen hukuk davası yollarını tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun, "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle Kabul Edilemez bulunmasına aşağıdaki nedenlerle katılmamaktayım:

6. Başvuru konusu olayda olduğu gibi doktorlar ve sağlık personeline atfı kabil bir kusur bulunup bulunmadığının tespiti ceza soruşturması ve kovuşturması bakımından olduğu kadar, açılacak bir tazminat davasının sonucu bakımından da önemlidir. Bu noktada devlete düşen görev, tıbbi personelin kusurunu veya kusursuzluğunu tespit edecek uzman kişi veya kişilerin her hangi bir tereddüde mahal vermeyecek kesinlik ve doğrulukla seçilmesini ve elde edilecek raporun güvenilirliğinin sağlanmasını temin edecek hukuki çerçeveyi oluşturmaktır. Ancak başvuru konusu olayda geçerli olan mevzuata göre oluşturulan Adli Tıp 1. İhtisas Kurulunun kardiyoloji ve nöroloji uzmanlarını ihtiva etmediği halde, konuyla ilgisiz uzmanların da bulunduğu heyetçe verilen bir raporun verilen nihai karara esas alınmış olduğu, buna karşılık konunun uzmanlarının yer aldığı birden fazla farklı raporlara itibar edilmediği görülmektedir. Bunun nedeni, uzman olmadığı halde resmi statüsü dolayısıyla Adli Tıp raporuna üstünlük tanınması, yargısal uygulama ve içtihadın da bu anormalliğe geçmişte uzun yıllar duyarsız kalmasıdır. Keyfilik ve tesadüflere göre sonuç alınması demek olan böyle bir yasal çerçeve ve buna dayalı uygulamanın, devletin pozitif yükümlülükleriyle bağdaştığı söylenemez.

7. Öte yandan, başvurulacak hukuk yolunda yararlanılacak ispat vasıtalarının da aynı gevşek ve eksik sistemin bir ürünü olacağı düşünülürse, bu yolun daha etkili ve öncelikle tüketilmesi gereken bir yol olarak kabul edilmesinin varsayımdan öte bir dayanağı bulunmamaktadır.

8. Tıbbi personelin ağır bir kusurunun bulunmadığı "malpractice" olaylarında hukuk davası yolunun asıl takip edilmesi gereken yol olarak kabulü, adli veya tababet mesleğine ilişkin birçok pratik soruna çözüm getirecek nitelikte olsa da bu sonucu adil, vicdana uygun ve

yaşam hakkını etkili şekilde korumaya elverişli bulmadığımdan çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Osman Alifeyyaz PAKSÜT

SUAT BİRCAN

B. No: 2014/16800 | Karar tarihi: 01.12.2016

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16800

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

SUAT BİRCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16800)

Karar Tarihi: 1/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 28/12/2016-29932

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Zühtü ARSLAN

Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN

Başkanvekili : Engin YILDIRIM

Üyeler : Serruh KALELİ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Nuri NECİPOĞLU

Hicabi DURSUN

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

M. Emin KUZ

Hasan Tahsin GÖKCAN

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : Suat BİRCAN

Vekili : Av. Ali Şahin Vural ATAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, toplu iş sözleşmesine dayanan alacak davasının benzer iddialara dayalı olarak farklı mahkemede açılan bir davanın aksine aleyhe sonuçlanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/10/2014 tarihinde Adana 1. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 17/11/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm tarafından 17/11/2016 tarihinde yapılan toplantıda, başvurunun niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, Toroslar Elektrik Dağıtım A.Ş.de Toplu İş Sözleşmesi (TİS) kapsamı dışı personel olarak çalışmakta iken TİS kapsamına alınması ile günlük ücretinin düşürüldüğünü belirterek gerek hizmet akdinden gerekse işyerinde uygulanan TİS hükümlerinden kaynaklanan işçilik alacaklarının tahsili istemiyle anılan işveren Şirket aleyhine Adana 1. İş Mahkemesinde (Mahkeme) alacak davası açmıştır.

7. Mahkeme, başvurucunun bildirdiği tanıkları dinleyip davayla ilgili belgeleri temin ettikten sonra dava konusu uyuşmazlık konusunda bilirkişiden rapor almıştır.

8. Bilirkişi tarafından hazırlanan 27/1/2012 tarihli raporda, başvurucunun TİS kapsamına alınmasıyla birlikte günlük ücretinde düşüş olduğu ancak TİS hükümlerine göre verilen ek ödemeleri almaya başlaması nedeniyle aylık ücretinin arttığı tespitine yer verilmiş, başvurucunun ücretinde azalma olup olmadığı belirlenirken günlük ücretin mi yoksa ek ödemelerle birlikte ele geçen aylık ücretin mi dikkate alınacağının takdiri Mahkemeye bırakılarak günlük ücretinde düşüş olması nedeniyle başvurucunun alacak hakkı bulunduğu kanaatine varılması ihtimaline göre başvurucuya eksik yapılan ödeme miktarı hesaplanmıştır.

9. Mahkeme 10/7/2012 tarihli ve E.2011/906, K.2012/596 sayılı kararı ile "başvurucunun kendi serbest iradesi ile TİS'e taraf işçi sendikasına üye olduğu, bu suretle TİS'te belirtilen ücreti kabul etmiş sayılacağı, iş sözleşmesini baskı altında imzaladığı iddiasının da kanıtlanamadığı" gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Toplanan delillere ve dosya içeriğine göre, davacının dava dışı Çukurova Elektrik A.Ş. işyerinde çalışmakta iken, anılan şirketin imtiyaz sözleşmesinin Enerji Piyasası Denetleme Kurulunca feshedilerek işyerine el konulmasından sonra, söz konusu Kurulun tasnifi ile

davalı şirkette 2003 yılı sonuna kadar imzaladığı birer aylık geçici iş sözleşmeleri ile çalıştığı, 2003 yılı sonunda kadroya alındığı, davacının Temmuz 2003 ile Aralık 2003 arasındaki vizeli geçici iş sözleşmelerinin tamamında, toplu iş sözleşmesi kapsamına alınması esnasında ücretinin, derece ve kademesine göre toplu iş sözleşmesi ile belirlenen kök ücret olacağını kabul ettiği, davacının 21/10/2003 tarihine kadar toplu iş sözleşmesi kapsamı dışında çalışmış ise de, kendi serbest iradesi ile taraf işçi sendikasına üye olduğu, 21/10/2003 tarihinde imzalanan TİS ile sözleşme kapsamı içerisine alındığı ve ücretinin TİS'e göre belirlendiği sabittir. Her ne kadar davacı tarafça sözleşmelerde ücret hanesinin boş olup, sonradan doldurulduğu beyan edilmiş ise de, sözleşmede açıkça ücretin TİS ile belirlenen ücret olacağının öngörülmüş olması karşısında ücret miktarının açık yazılmasına gerek olmadığı, bu nedenle davacının imzaladığı sözleşmelerde her ne kadar ücret haneleri boş ise de ücretin TİS skalasına göre belirleneceği açıkça öngörüldüğünden olayda 4857 Sayılı Yasanın 22. maddesi göz önüne alındığında değişiklik feshini işçinin kabul etmiş sayılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Davacı söz konusu sözleşmelerin de baskı ile alındığını ileri sürmüş ise de, söz konusu baskıyı kanıtlayamadığı gibi taraf sendika üyeliğini kendi serbest iradesi ile kazandığından davanın reddi gerektiği anlaşılmıştır.”

10. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/3/2013 tarihli ve E.2012/22037, K.2013/6354 sayılı ilamı ile onanmıştır.

11. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) yapılan araştırmada, Yargıtay ilamının 9/4/2013 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Ayrıca başvurucu vekilinin UYAP üzerinden Mahkemeye gönderdiği 9/7/2014 tarihli dilekçede Yargıtay kararının ve kesinleşmiş gerekçeli kararın taraflara tebliğe çıkarılmasını, 11/7/2014 tarihli dilekçede ise dosyanın kesinleştirilmesini ve bakiye kalan gider avansının tarafına iadesini talep ettiği, 18/7/2014 tarihli reddiyat makbuzuyla başvurucu vekiline gider avansı iadesi yapıldığı tespit edilmiştir.

12. Yargıtay ilamı, başvurucu vekiline 16/10/2014 tarihinde Mahkeme Kaleminde tebliğ edilmiş; başvurucu 23/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu’nun 22. maddesi şöyledir:

“İşveren, iş sözleşmesiyle veya iş sözleşmesinin eki niteliğindeki personel yönetmeliği ve benzeri kaynaklar ya da işyeri uygulamasıyla oluşan çalışma koşullarında esaslı bir değişikliği ancak durumu işçiye yazılı olarak bildirmek suretiyle yapabilir. Bu şekle uygun olarak yapılmayan ve işçi tarafından altı işgünü içinde yazılı olarak kabul edilmeyen değişiklikler işçiyi bağlamaz. İşçi değişiklik önerisini bu süre içinde kabul etmezse, işveren değişikliğin geçerli bir nedene dayandığını veya fesih için başka bir geçerli nedenin bulunduğunu yazılı olarak açıklamak ve bildirim süresine uymak suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir. İşçi bu durumda 17 ila 21 inci madde hükümlerine göre dava açabilir.

Taraflar aralarında anlaşarak çalışma koşullarını her zaman değiştirebilir. Çalışma koşullarında değişiklik geçmişe etkili olarak yürürlüğe konulamaz.”

14. 4857 sayılı Kanun’un 62. maddesi şöyledir:

“Her türlü işte uygulanmakta olan çalışma sürelerinin yasal olarak daha aşağı sınırlara indirilmesi veya işverene düşen yasal bir yükümlülüğün yerine getirilmesi nedeniyle ya da bu Kanun hükümlerinden herhangi birinin uygulanması sonucuna dayanılarak işçi

ücretlerinden her ne şekilde olursa olsun eksiltme yapılamaz.”

15. 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı mülga Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu’nun 6. maddesi şöyledir:

“Toplu iş sözleşmesinde aksi belirtilmedikçe hizmet akitleri toplu iş sözleşmesine aykırı olamaz. Hizmet akitlerinin toplu iş sözleşmesine aykırı hükümlerinin yerini toplu iş sözleşmesindeki hükümler alır. Hizmet akdinde düzenlenmeyen hususlarda toplu iş sözleşmesindeki hükümler uygulanır.

Toplu iş sözleşmesinde hizmet akitlerine aykırı hükümlerin bulunması halinde hizmet akdinin işçi lehindeki hükümleri geçerlidir.

Her ne sebeple olursa olsun sona eren toplu iş sözleşmesinin hizmet akdine ilişkin hükümleri yenisi yürürlüğe girinceye kadar hizmet akdi hükmü olarak devam eder.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Mahkemenin 1/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

17. Başvurucu, baskı ve tehdit altında üye yapıldığı sendikanın taraf olduğu TİS kapsamına alındığını ve günlük ücretinin düşürüldüğünü, bu sebeple oluşan işçilik alacaklarının tahsili için açtığı davanın reddedildiğini; açtığı dava ile konusu, sebebi ve şartları aynı olan başka bir davanın Adana 2. İş Mahkemesinin 22/7/2011 tarihli ve E.2010/94, K.2011/631 sayılı kararı ile işçi lehine sonuçlandığını, bu kararın Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 26/11/2013 tarihinde onandığını, İlk Derece Mahkemelerinin ve Yargıtay Dairelerinin aynı konuda farklı kararlar vermeleri nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespiti ile yargılamanın yenilenmesi, bu talep kabul edilmezse tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un “Bireysel başvuru usulü” kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler..."

19. İçtüzük'ün "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

20. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Sürenin başvurunun her aşamasında dikkate alınması gerekir (Deniz Baykal, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

21. Bireysel başvurunun süre koşuluna bağlanmasıyla başvuruculara bireysel başvuruda bulunmak için imkân tanımanın yanında hukuki belirlilik de sağlanmaktadır. Dolayısıyla

dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırı değildir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

22. Bireysel başvuruların 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği" tarihten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenildiği" tarih olarak anlaşılması gerekir (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 25).

23. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

24. Diğer yandan somut bir olayın koşullarında başvurucunun nihai karardan daha erken bir tarihte haberdar olması gerektiğinin değerlendirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, başvuru süresinin başlangıcı için farklı bir tarihi de esas alabilir (Ögeday Akın, B. No: 2014/2345, 10/6/2015, § 38).

25. Hukuk yargılamasında Yargıtay kararları mahkeme yazı işleri müdürü tarafından derhâl taraflara tebliğ edildiğinden bu kararlara ilişkin bireysel başvuru süresi tebliğ tarihinden başlamaktadır. Buna karşılık kanun yolu incelemesinden sonra ilk derece mahkemesine ulaşan dosyalarda nihai karar tebliğinin henüz gerçekleşmediği aşamada mahkemeye başvurup talep veya beyanda bulunan, bir başka ifadeyle dava ile ilgili işlem yapan ilgililerden bu işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrenmeleri beklenir. Böyle bir durumda işlem yapılırken nihai kararın sonucunun öğrenildiği kabul edileceğinden sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin bu tarihten itibaren başlatılması gerekir.

26. Bu kapsamda avukatların UYAP Avukat Bilgi Sistemi vasıtasıyla vekâletleri bulunan dava dosyalarını herhangi bir kısıtlama olmaksızın (vekâletleri bulunmayan dava dosyalarını da yine sistem üzerinden ilgili hâkimden onay alarak) inceleyebildikleri ve bu dosyalarda bulunan belgelerden suret alabildikleri gözönünde bulundurulduğunda UYAP üzerinden davayla ilgili işlem yapan vekilin bu sırada nihai karar sonucunu ve gerekçesini kesin olarak öğrenme olanağına sahip bulunduğu açıktır.

27. Somut olayda 9/4/2013 tarihinde Mahkemeye ulaşan dava dosyasındaki Yargıtay ilamı, başvurucu vekiline Mahkeme Kaleminde 16/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiş olmakla birlikte başvurucu vekilinin bu tarihten çok önce UYAP üzerinden Mahkemeye gönderdiği 9/7/2014 ve 11/7/2014 tarihli dilekçelerle Yargıtay kararının ve kesinleşmiş gerekçeli kararın tebliğe çıkarılmasını, kesinleştirme işlemi yapılarak bakiye kalan gider avansının kendisine iadesini talep ettiği, 18/7/2014 tarihli reddiyat makbuzuyla başvurucu vekiline gider avansı iadesi yapıldığı gözönüne alındığında yukarıda belirtilen ilkeler uyarınca başvurucu ve vekilinin,

nihai kararın sonucunu en geç 9/7/2014 tarihinde öğrendikleri ve bu tarihte karar içeriğine erişme imkânını elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

28. Başvurucunun 9/7/2014 tarihinde öğrendiği nihai karara karşı bireysel başvurular için öngörülen otuz günlük süreden sonra 23/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunduğu anlaşıldığından başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 1/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAYRULLAH ÖZTÜRK

B. No: 2014/1991 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1991

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAYRULLAH ÖZTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1991)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hayrullah ÖZTÜRK

Vekili : Av. Yılmaz KARAKILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 2/9/2005 tarihinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası yerel Mahkemece reddedilmiş ve ret kararına karşı bulunduğu temyiz başvurusu sonucunda karar onanmıştır. Başvurucu onama kararına karşı da karar düzeltme talebinde bulunmuş ve 15/11/2013 tarihli kararla söz konusu talebi de reddedilerek yerel Mahkeme kararı kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 2 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, söz konusu davada Mahkemece eksik ve hatalı karar verildiğini, bu sebeple mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet

Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

18. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle anılan şikâyetler doğrultusunda adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

21. Başvurucu yalnızca maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun manevi tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun madditazminata ilişkin talebinin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kayseri Kadastro Mahkemesine (E.2005/155, K. 2011/53) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞİNASİ GÜRGAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/3308 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3308

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞİNASİ GÜRGAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3308)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : Şinasi GÜRGAN ve diğerleri [Bkz. ekli tablonun B satırı]

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan müracaatların reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve anılan ret işlemlerine karşı açılmış olan davalara ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 13/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 7/7/2015 tarihinde, başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5.Başvuru belgelerinin birer örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

6.Anayasa Mahkemesi tarafından ekli tablonun A satırında başvuru numaraları belirtilen dosyaların 2014/3308 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/3308 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve diğer bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuruculara ait bireysel başvurularda, başvuru dilekçeleri ile başvurulara konu yargılama dosyaları içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8.Başvurucular, Batman ili Sason ilçesi Kelhasan köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları nedeniyle 1992 ile 1993 yılları arasında göç etmek zorunda kaldıklarını belirterek ekli tablonun C satırında belirtilen tarihlerde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

9.Ekli tablonun D satırında tarih ve sayıları belirtilen Komisyon kararlarında, köyün boşalmadığı ve başvuruculara yönelik bir tehdit ve saldırı olmadığından bahisle başvuruların reddine karar verilmiştir.

10. Belirtilen ret işlemleri aleyhine ekli tablonun E satırında belirtilen tarihlerde başvurucular tarafından açılan iptal davaları, ekli tablonun F satırında tarihleri gösterilen İdare Mahkemesi kararları ile reddedilmiştir. İlgili gerekçe şöyledir:

“5233 sayılı Yasanın yukarıda aktarılan maddelerinin değerlendirilmesinden; "terör eylemleri" veya "terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler" sonucunda bir yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması nedeniyle malvarlığına ulaşamayan kişilerce uğranılan maddi zararın, sözü edilen Yasa hükümlerine göre idarece sulh yoluyla ödenmesi gerekir. Bir başka ifadeyle, bir yerleşim yerinin güvenlik nedeniyle idarece veya güvenlik kaygısıyla o yerleşim yerinde yaşayan halk tarafından "tamamen" boşaltılmış olması halinde, yerleşim yerinin boşaltılmasından yerleşim yerine dönüşün başladığı tarihe kadar Yasada tek tek sayılmak suretiyle belirlenen maddi zararın idarece karşılanması mümkündür. Sosyal güvenlik kaygısına dayanılarak bir yerleşim yerinin kısmen boşalmış olması nedeniyle malvarlığına ulaşılamamasından kaynaklanan maddi zararın idarece ödenmesine yasal olanak bulunmamaktadır.

Yerleşim yerinin "kısmen" boşalmış olması, o yerleşim yerinde güvenli bir şekilde, yaşayabilme olanağını sağlayan asgari güvenlik şartlarının idarece yerine getirilmiş olduğunun nesnel bir göstergesidir. Güvenlik kaygısının, yerleşim yerinde sürekli yaşayan kişilere ve sözü edilen kaygı nedeniyle aynı yerleşim yerini terk eden kişilere göre değişmemesi gerekmektedir. Terör olayları nedeniyle toplumda oluşan korku ve endişe karşısında her bireyin farklı tepki göstermesi mümkündür. Bu nedenle, kişiden kişiye değişebilen bir duygu olan güvenlik kaygısının yukarıda belirtildiği şekilde nesnel bir ölçüte dayandırılması zorunludur. Ancak, bir yerleşim yerinde meydana gelen terör olayları nedeniyle yerleşim yerinde sadece köy korucuları ile bunların aileleri kalmış, diğer köy halkının yerleşim yerini terk etmiş olması halinde ise, yerleşim yerini kısmen terk eden köy

halkının da güvenlik kaygısıyla köyden ayrıldığının kabul edileceği ve bu nedenden dolayı malvarlığına ulaşılamamasından kaynaklanan maddi zararın 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanacağı açıktır.

Bu itibarla, bir yerleşim yerinde asgari güvenlik düzeyinin gerçekleştirilmiş olmasına ve bu yerde köy korucuları ile bunların aileleri dışındaki diğer köy halkının yaşamasına karşın, yerleşim yerinde yaşayan kişilerin bir kısmının, yerleşim yerini terk etmeleri sonucunda uğranıldığı ileri sürülen maddi zararın, güvenlik kaygısından kaynaklandığından bahisle 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına olanak bulunmamaktadır.

Dosyanın incelenmesinden, davacı vekili tarafından Valilik Makamına yapılan başvuruda, köyünden yaşanan terör olayları nedeniyle göç ettiği, göç sonucu taşınır taşınmaz malvarlığı ile yoksun kalınan malvarlığı zararının bulunduğu belirtilerek tazminat talebinde bulunulduğu, başvurunun "köyün boşalmadığı, kişiye yönelik bir tehdit ve saldırı olmadığı, korucu köyü olmadığı, köyde 2000 yılında 284, 1997 yılında 271, 1990 yılında 472 kişi yaşadığı, köyde seçmen sandıklarının kurulduğunun tespit edildiği" nedenleriyle reddedilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasında ve Kelhasan Köyüne ilişkin Mahkememizde yer alan bilgi ve belgelerden; Batman İl Jandarma Komutanlığınca yapılan araştırmalar sonucu bir kısım köy halkının maddi sıkıntılar yüzünden köyü terk ettiği yolunda tespitler yapıldığı, köy nüfusunun 1990 yılında 472, 1997 yılında 271, 2000 yılında 284 kişi olduğu, geçici ve gönüllü köy korucularının 1987-2000 yılları arasında görevlendirildikleri köy ve mezralar listesine göre köyde geçici köy koruculuğu sisteminin bulunmadığı ve tespit edilen nüfusun tamamının köyde yaşayan sivil vatandaşlar olduğu, Sason İlçe Seçim Kurulunun 4.9.2009 gün ve 185 sayılı yazısında köyde muhtarlık seçimlerinin yapıldığının belirtildiği görülmektedir.

Bu durumda; aralarında davacının da bulunduğu Kelhasan Köyü halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, anılan köyün tamamen boşalmamış olması diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, davacının isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemektedir…”

11. Başvuruculaların kararı temyizi üzerine ekli tablonun G satırında gösterilen tarihlerde Danıştay Onbeşinci Dairesinin ilamları ile "karar usul ve hukuka uygun olup dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği" gerekçesiyle hükümlerin onanmasına karar verilmiştir.

12. Başvuruculaların karar düzeltme istemi, ekli tablonun H satırında belirtilen tarihlerde aynı Dairenin ilamları ile reddedilmiştir.

13. Karar düzeltme isteminin reddi kararları başvuruculara tebliğ edilmiş ve başvuru süresi içinde muhtelif tarihlerde başvurucular tarafından bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar’ın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı,

Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvurular incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

16. Başvurucular 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları başvuruların ve akabinde açtıkları davaların reddedildiğini, güvenlik nedeniyle köyün boşaltılmış olduğunu belirten belgeler nazara alınmaksızın ve güvenlik güçleri tarafından yapılan mayın taramasındaköy halkının kobay olarak kullanılması hususuna ilişkin TBMM İnsan Hakları Komisyonunun incelemeleri gözönünde bulundurulmadan köyün tamamen boşalmamış olduğu soyut gerekçesine dayanılarakkendileri tarafından sunulan belgeler değerlendirilmeksizin idare tarafından sunulan belgelerin dikkate alındığını, bu belgeler tebliğ edilmemek suretiylekendilerine savunma yapma imkânı tanınmadan verilen kararların adil olmadığını, kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, kendilerin taraflarından sunulan belgeler dikkate alınmaksızın idarece sunulan belgelere dayalı olarak karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını, benzer başvurularda tazminata hükmedilmesine rağmen kendi başvuruları reddedilmek suretiyle eşitlik ilkesine aykırı davranıldığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldıklarını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararlarının tazmin edilmediğini, yaptıkları başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş ve maddi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

17. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvurucuların, 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtıkları davaların reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettikleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların iddialarının incelenmesi neticesinde iddiaların özünün adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlaline ilişkin olduğu anlaşıldığından söz konusu iddiaların belirtilen kapsamda değerlendirmeye tabi tutulması uygun görülmüştür.

1. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucular 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları giderim taleplerinin ve akabinde açtıkları davaların reddedildiğini ancak aynı köyde yaşayan bazı müracaat sahibine bahse konu Kanun kapsamında ödeme yapıldığını belirterek Anayasa’nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

19. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvuruculara kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi

belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

20. Somut başvurular açısından yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle başvurucuların eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

a. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucular, idare tarafından sunulan ve kendilerine tebliğ edilmeyen belgelere göre karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

23. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda benzer iddialar daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu yargılamalarda hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumu, kişisel bir kanaati veya menfaati, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmadığı anlaşıldığından başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 38-41; Cahit Tekin, §§ 34-37).

24. Somut başvurular açısından hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak bir olgu ya da bulgu saptanmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucuların tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucular sundukları bilgi, belge ve deliller dikkate alınmadan sadece idare tarafından sunulan ve kendilerine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiğini belirtmiş; bu nedenle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan “yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması” ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin Komisyon ya da İlk Derece Mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç İlk Derece

Mahkemesi kararıyla başvurucuların vâkıf olduğu tespit edilmiştir. Başvurucuların temyiz ve karar düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu, başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce idare ve başvurucular tarafından sunulan belgeler değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından başvurucuların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, §§ 74-76; Cahit Tekin, §§ 70-72).

28. Somut başvurularda yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucuların usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucuların çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

30. Başvurucular; Komisyona yaptıkları başvuruların ve akabinde açtıkları davaların reddedildiğini, köylerinden göç etmeye mecbur kalmaları nedeni ile mal varlıklarına ulaşamadıklarını, ortaya çıkan zararlarının terörden kaynaklanmasına rağmen tazmin edilmediğini, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediğini belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuşlar ise de yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehlerine olmayan yargı kararları temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

32. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

33. Başvurucular tarafından açılan davalarda Mahkemece, aralarında başvurucuların da bulunduğu Kelhasan Köyü halkının bir kısmının güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç

etmesinden dolayı uğradığı zararın anılan köyün tamamen boşalmamış olması, diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve davacılara yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle idarece tazmin edilmesine hukuki olanak bulunmadığı belirtilerek davaların reddine karar verilmiştir (bkz. § 10).

34. Maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde talep ve davalarının reddedildiği, bu kapsamda Derece Mahkemelerince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğu başvurucular tarafından belirtilmekte olup başvurucuların iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

35.5233 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin belirtilen Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ve Kanun'un kapsamının belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ile bu hususta içtihadi bir ölçütün belirlenmesi ve somut olayın bu ölçüt uyarınca değerlendirilmesi noktasındaki takdir, esasen derece mahkemelerine ait olup 5233 sayılı Kanun'un uygulanması bağlamında daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış olan taleplere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde de belirtilen hususlara ilişkin iddiaların maddi olayın ve hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bağlamında kanun yolu mahkemelerince değerlendirilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu belirtilerek açıkça dayanaktan yoksun bulunduğu sonucuna varılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 45-50; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Akbayır/Türkiye, B. No: 30415/08, 28/06/2011, § 88).

36.Açıklanan nedenlerle başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık keyfîlik de içermediği anlaşıldığından başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucular, Mahkeme kararlarında talep sonucuna etki eden hususlara dair yeterli gerekçeye yer verilmediğini iddia etmişlerdir.

38. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması, kanun yoluna başvurma olanağını etkili kullanabilmek ve mahkemelere güveni sağlamak açısından hem tarafların hem kamunun menfaatini ilgilendirmekte olup kararın gerekçesi hakkında bilgi sahibi olunmaması, kanun yoluna müracaat imkânını da işlevsiz hâle getirecektir. Bu nedenle mahkeme kararlarının dayanaklarının yeteri kadar açık bir biçimde gösterilmesi zorunludur (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 67).

39. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber bu hak, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır. Bunun yanı sıra kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması da bu hakkın ihlal edildiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Kanun yolu mahkemelerince verilen bu tür kararların ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin kabul edilmiş olduğu şeklinde

yorumlanması uygun olup bu durumda üst dereceli mahkeme tarafından önceki mahkeme kararının gerekçesinin benimsendiği kabul edilmelidir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

40. Başvurucular, göç ettikleri dönemde Kelhasan köyünde güvenlik olmadığını gösteren ve taraflarınca dava dosyasına sunulan talep sonucuna etki edebilecek bilgi ve belgelerin Derece Mahkemeleri kararlarında tartışılıp değerlendirilmediğini ileri sürmektedir. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, anılan köye ilişkin verilen mahkeme kararlarının gerekçeli karar hakkını ihlal ettiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında -başvurucuların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumlarının değerlendirilmesi hariç olmak üzere- başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen taleplerinin derece mahkemeleri kararlarında denetlenerek reddedildiği, bu nedenlerle başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Cahit Tekin, §§ 75-77). Aynı içerikli taleplerin derece mahkemeleri tarafından aynı gerekçelerle reddedildiği somut başvurular açısından da bu sonuçtan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir husus bulunmamaktadır.

41. Başvuruculaların 1996 yılında mayın taramasında güvenlik güçleri tarafındanköy halkının kobay olarak kullanıldığı yönündeki argümanlarının Derece Mahkemelerinin karar gerekçelerinde karşılanmadığı yönündeki iddiasına gelince başvurucular tarafından dosyaya sunulan bilgi ve belgelerin incelenmesinden 1996 yılının Aralık ayındaki bir tarihte Batman ili Sason ilçesi Tekevler ve Kelhasan köylerinde ilçe merkezine gitmek üzere araç bekleyen otuz civarında köy sakininin askerler ve geçici köy korucuları tarafından resmî araca bindirilerek mayınlı olduğu sanılan bir araziye götürüldükleri ve mayınların yerlerini göstermemeleri hâlinde söz konusu alanda kendilerinin yürütüleceklerinin belirtilerek burada zorla yürütüldükleri yönündeki iddiaların köylüler tarafından Kaymakamlığa iletildiği, kamuoyuna da yansıyan söz konusu iddiaların yerinde incelenmesi amacıyla TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı tarafından üç milletvekilinden oluşan bir heyetin Batman'a gönderildiği, 21 Şubat 1997 günü yapılan tahkikat sonrasında Heyet tarafından hazırlanan raporda olayın aydınlatılması amacıyla adli ve idari soruşturmaların başlatılması gerektiğinin belirtildiği, Sason Cumhuriyet Başsavcılığınca söz konusu iddianın müsebbibi olarak gösterilen jandarma üsteğmen hakkında efrada kötü muamele suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun gereğince görevsizlik kararı verilerek evrakın gereğinin takdir ve ifası için Kaymakamlığa gönderilmesine karar verildiği, Mahkememiz tarafından resen yapılan incelemeden de Sason Kaymakamlığının 4483 sayılı Kanun kapsamında yaptığı soruşturma sonucunda sanığın men'i muhakemesine karar verildiği, yapılan itiraz üzerine dosyayı inceleyen Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesinin 24/9/1999 tarihli kararıyla da sanığın üstüne atılı suçu işlediği kanısını doğrulayacak ve hakkında kamu davasının açılmasını gerekli kılacak yeterli kanıt elde edilemediği gerekçesiyle yöntem ve yasaya uygun bulunan kararın onandığı ve kararın bu şekilde kesinleştiği görülmektedir.

42. Buna göre başvuruya konu iddia üzerine ilgili makamlarca siyasal ve yargısal denetim süreçlerinin başlatıldığı ve hukuki süreç sonucunda söz konusu iddianın sübut bulduğuna ilişkin yeterli kanıt olmadığı gerekçesiyle sanık kamu görevlisinin yargılanmasına gerek olmadığı yönünde karar verildiği anlaşılmaktadır.

43. Öte yandan bir an için anılan iddianın sübut bulduğu kabul edilse dahi başvuruculaın köyü terk etmesinin üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra meydana geldiği ileri sürülen bu iddianın başvuruculaın köyü terk etme gerekçesi olamayacağı açıktır. Dolayısıyla hukuken doğruluğu ispat edilemediği gibi doğruluğu hâlinde dahi başvuruculaın çok daha önce ayrıldıkları köylerinde yaşandığı ileri sürülen başvuru konusu iddianın, başvuruculaın kendilerine yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısından dolayı yerleşim yerini terk ettikleri sonucunu doğurması olanaksızdır. Bu durumda hüküm sonucunu etkiler nitelikte olmadığı görülen bu iddiaya ayrı ve açık bir yanıt vermeksizin nesnel güvenlik kaygısı kriterini esas alarak davayı reddeden yerel Mahkeme ve bu kararı onayan Yüksek Mahkeme kararlarının gerekçeli karar hakkını ihlal ettiği iddiası açıkça dayanaktan yoksundur.

44. Açıklanan nedenlerle başvuruculaın gerekçeli karar haklarının ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

e. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

46. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

47.6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

48. Somut davalara bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihleri (bkz. ekli tablonun C satırı)ile nihai karar tarihleri (bkz. ekli tablonun H satırı) arasında geçen ve ekli tablonun I satırında her bir başvuru için ayrı ayrı toplam süreleri belirtilen yargılama sürelerinde uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden ve başvurular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığı anlaşıldığından yargılama sürelerinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvuruculaın makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvuruların bu kısmının diğer kabul

edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Sıra 1 2 3 4 5 6 7

A Başvuru Numarası 2014/3308 2014/3309 2014/3311 2014/3312 2014/3314 2014/3315 2014/3317

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Şinasi Gürgan Veysel Işık Mehmet Sait Baran Zozan Baran İrfan Baran mirasçıları 1.Zekiye Baran 2.Helin Baran 3.Eylem Baran 4.Zilan Baran Musa Akıl Mehmet Gürgan mirasçıları 1.Emine Gürgan 2.Nezahat Gürgan 3.Serhat Gürgan 4.Ferhat Gürgan 5.Sevda Gürgan 6.Rojda Gürgan devamı bkz. diğer sütün

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 29/12/2006 11.853 6/9/2007 13.734 10/9/2007 13.739 10/9/2007 13.738 27/12/2006 11.670 20/7/2006 10.687 21/12/2006 11.464

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 14/7/2011 2011/1-1592 14/7/2011 2011/1-1578 14/7/2011 2011/1-1579 14/7/2011 2011/1-1598 14/7/2011 2011/1-1632 14/7/2011 2011/1-1631 14/7/2011 2011/1-1590

E Dava Tarihi 5/10/2011 12/9/2011 5/10/2011 5/10/2011 5/10/2011 5/10/2011 5/10/2011

F Yerel Mahkeme Karar Tarihi 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012

G Temyiz Yolu Karar Tarihi 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012

H Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013

I İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 6 yıl 8 ay 6 yıl 6 yıl 6 yıl 6 yıl 8 ay 7 yıl 1 ay 6

yıl 8 ay

Sıra 7 8 9 10 11 12 13

A Başvuru Numarası 2014/3317 2014/3318 2014/3320 2014/3321 2014/3322 2014/3324 2014/3328

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Mehmet Gürgan mirasçıları devamı 7.Ömer Gürgan 8.Rozerin Gürgan 9.Ronahi Gürgan 10.Gülizar Gürgan 11.Ali Osman Gürgan 12.Birgül Gürgan 13.Ahmet Gürgan Gülcan Demir Arslan Mesut Onar Fehmiye Özdemir İsa Akıl Naci Onar Ali Can Baran

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 21/12/2006 11.464 29/12/2006 11.852 28/4/2006 9.570 5/7/2006 10.376 28/4/2006 9.566 28/4/2006 9.556 27/12/2006 11.561

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 14/7/2011 2011/1-1590 14/7/2011 2011/1-1575 14/7/2011 2011/1-1572 14/7/2011 2011/1-1624 14/7/2011 2011/1-1571 14/7/2011 2011/1-1567 14/7/2011 2011/1-1595

E Dava Tarihi 5/10/2011 12/9/2011 5/10/2011 5/10/2011 12/9/2011 5/10/2011 5/10/2011

F Yerel Mahkeme Karar Tarihi 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012

G Temyiz Yolu Karar Tarihi 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012

H Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013

I İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 6 yıl 8 ay 6 yıl 8 ay 7 yıl 4 ay 7 yıl 2 ay 7 yıl 4 ay 7 yıl 4 ay 6 yıl 8 ay

Sıra 14 15 16 17 18 19 20

A Başvuru Numarası 2014/3332 2014/3334 2014/3337

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Fırat Baran Hanifi Doğan Mehmet Gökmen

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 6/9/2007 13.735 4/4/2006 9.400 4/4/2006 9.414

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 14/7/2011 2011/1-1596 14/7/2011 2011/1-1569 14/7/2011 2011/1-1568

E Dava Tarihi 5/10/2011 5/10/2011 5/10/2011

F Yerel Mahkeme Karar Tarihi 29/2/2012 29/2/2012 29/2/2012

G Temyiz Yolu Karar Tarihi 25/12/2012 25/12/2012 25/12/2012

H Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 19/9/2013 19/9/2013 19/9/2013

I İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 6 yıl 7 yıl 5 ay 7 yıl 5 ay

ABDURRAHMAN ŞANDA

B. No: 2014/3907 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3907

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN ŞANDA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3907)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : Abdurrahman ŞANDA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şartları oluşmasına rağmen yargılamanın yenilenmesi talebinin hatalı değerlendirme sonucu reddedilmesi ve dava değeri itibarıyla kesin nitelikteki karara karşı temyiz yoluna başvurulamaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği, parasal temyiz sınırı öngören Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi gerektiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/3/2014 tarihinde Aydın 2. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyonlar Başraportörünce 3/4/2014 tarihinde başvurunun süre aşımı nedeniyle idari yönden reddine karar verilmiştir.

3. Başvurucunun anılan karara itirazı üzerine başvuru dosyasının gönderildiği İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 22/3/2016 tarihinde, idari red kararına itirazın değerlendirilmesine ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu aleyhine, satın aldığı ürünün bedelini ayıplı olduğu iddiasıyla ödememesi ve bu bedelin tahsili için başlatılan icra takibine itiraz etmesi nedenleriyle tüketici mahkemesi sıfatıyla Aydın 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) itirazın iptali davası açılmıştır. Yargılama sonunda Mahkemece 26/3/2013 tarihli ve E.2012/304, K.2013/188 sayılı karar ile davanın kısmen kabulüne, takibin 695,00 TL asıl alacak ve 10,70 TL işlemiş faiz üzerinden devamına dava değeri itibarıyla kesin olmak üzere karar verilmiştir.

6. Başvurucu 11/4/2013 tarihli dilekçeyle anılan davada yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, Mahkeme 19/11/2013 tarihli ve E.2013/384, K.2013/873 sayılı kararı ile yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiçbirinin bulunmaması nedeniyle talebin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Dosyamızın davacısının yargılamanın yenilenmesi talebinin dayanağı; 1.Asliye Hukuk Mahkemesine verdiği hakimin reddi dilekçesindeki bilirkişi raporunun gerçeği yansıtmadığı yönündeki beyanının bilirkişi raporuna itiraz mahiyetinde olduğunun kabul edilmesi gerektiği iddiasıdır. Bu iddia davacı tarafından "yeni delil ortaya çıkması" olarak öne sürülmekteyse de buna ilişkinsomut bir tarih belirlenememiş, bu durumda yargılamanın yenilenmesi talebinin yasal sürede yapıldığı kabul edilerek esasın incelenmesine geçilmiştir.

Yargılamanın iadesi sebepleri 6100 sayılı HMK'nun 375. maddesinde tahdidi şekilde sayılmış olup yeni nedenler eklenmesi, nedenlerin çoğaltılıp genişletilmesi mümkün değildir. Davacının "Asliye Hukuk Mahkemesine verdiği hakimin reddi dilekçesindeki bilirkişi raporunun gerçeği yansıtmadığı yönündeki beyanının bilirkişi raporuna itiraz mahiyetinde olduğunun kabul edilmesi gerektiği" iddiasının HMK'nun 375/1-ç maddesinde zikredilen belgelerden sayılması mümkün değildir. Satır aralarından bilirkişi raporuna itiraz edildiği sonucu çıkarılabilseydi dahi mahkemenin itirazı kabul etme zorunluluğu yoktu. Ayrıca mahkeme kararının gerekçesinde bilirkişi raporuna itibar edilmesinin sebebinin dosyamızın davacısının rapora itiraz etmemesi değil "bilirkişi raporunun mahkememizin keşifteki harici gözlemine uygun ve karara dayanak yapılabilir nitelikte görülmesi" olduğu dabelirtilmiştir.

Toplanan deliller ve incelenen tüm dosya içeriğine göre dosyada HMK'nun 375. maddesinde tahdidi olarak sayılan yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiçbiri bulunmadığından davanın reddi gerektiği sonuç ve kanaatine [varılmıştır].”

7. Duruşma tutanağında ve gerekçeli karardaki hüküm paragrafında, anılan kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde Yargıtay temyiz yolunun açık olduğu belirtilmiştir.

8. Başvurucunun bu kararı temyizi üzerine Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 4/2/2014 tarihli ve E.2014/2879, K.2014/2883 sayılı ilamı ile temyiz konusu tutarın karar tarihi itibarıyla temyiz sınırı olan 1.820 TL’den az olması nedeniyle temyiz dilekçesinin reddine karar vermiştir.

9. Yargıtay ilamının başvurucuya tebliğ edildiğine ilişkin bir kayıt bulunmamakla birlikte dava dosyasının Mahkemeye 20/2/2014 tarihinde ulaştığı tespit edilmiştir.

10. Başvurucu 20/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş, Komisyonlar Başraportörünce başvurunun 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen otuz günlük süre içinde yapılmaması nedeniyle idari yönden reddine 3/4/2014 tarihinde karar verilmiştir.

11. Başvurucu, bu kararı 17/4/2014 tarihinde tebliğ almış; 18/4/2014 tarihinde karara itiraz etmiştir.

B. İlgili Hukuk

12. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 375. maddesi şöyledir:

"(1) Aşağıdaki sebeplere dayanılarak yargılamanın iadesi talep edilebilir:

a) Mahkemenin kanuna uygun olarak teşekkül etmemiş olması.

b) Davaya bakması yasak olan yahut hakkındaki ret talebi, merciince kesin olarak kabul edilen hâkimin karar vermiş veya karara katılmış bulunması.

c) Vekil veya temsilci olmayan kimselerin huzuruyla davanın görülmüş ve karara bağlanmış olması.

ç) Yargılama sırasında, aleyhine hüküm verilen tarafın elinde olmayan nedenlerle elde edilemeyen bir belgenin, kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması.

d) Karara esas alınan senedin sahteliğine karar verilmiş veya senedin sahte olduğunun mahkeme veya resmî makam önünde ikrar edilmiş olması.

e) İfadesi karara esas alınan tanığın, karardan sonra yalan tanıklık yaptığının sabit olması.

f) Bilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun sabit olması.

g) Lehine karar verilen tarafın, karara esas alınan yemini yalan yere ettiğinin, ikrar veya yazılı delille sabit olması.

ğ) Karara esas alınan bir hükmün, kesinleşmiş başka bir hükümle ortadan kalkmış olması.

h) Lehine karar verilen tarafın, karara tesir eden hileli bir davranışta bulunmuş olması.

ı) Bir dava sonunda verilen hükmün kesinleşmesinden sonra tarafları, konusu ve sebebi aynı olan ikinci davada, öncekine aykırı bir hüküm verilmiş ve bu hükmün de kesinleşmiş olması.

i) Kararın, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması.

(2) Birinci fıkranın (e), (f) ve (g) bentlerindeki hâllerde yargılamanın iadesinin istenebilmesi, bu sebeplerin kesinleşmiş bir ceza mahkûmiyet kararı ile belirlenmiş olması şartına bağlıdır. Delil yokluğundan başka bir sebeple ceza kovuşturmasına başlanamamış veya mahkûmiyet kararı verilememiş ise ceza mahkemesi kararı aranmaz. Bu takdirde dayanılan yargılamanın iadesi sebebinin, yargılamanın iadesi davasında öncelikle ispat edilmesi gerekir."

13. 6100 sayılı Kanun'un geçici 3. maddesi gereğince temyize ilişkin hükümlerinin uygulanmasına devam olunan 18/6/1927 tarihli 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 427. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Miktar veya değeri 1.820 TL'yi [2013 yılı için] geçmeyen taşınır mal ve alacak davalarına ilişkin nihai kararlar kesindir"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, satın aldığı malın ayıplı olması nedeniyle bedelini ödemediğini, bu nedenle aleyhine açılan davada bilirkişinin yanlı beyanlarına dayanılarak hüküm kurulduğunu, yargılama sonrasında esaslı deliller sunarak yargılamanın yenilenmesini talep ettiğini ancak hatalı değerlendirme sonucu bu talebinin reddedildiğini, dava konusu alacağın temyiz sınırı altında olması nedeniyle kesin nitelikte verilen bu karara karşı temyiz yoluna başvuramadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

16. Başvurucu, ayrıca temyiz yolu kapalı şekilde kesin nitelikte karar verilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olması nedeniyle buna ilişkin Kanun maddesinin iptali gerektiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Başvurunun İdari Yönden Reddi Kararına İtiraz Yönünden

17. Başvurucunun, temyiz yolu açık olduğu belirtilerek verilen başvuru konusu karara karşı hükümde belirtilen süre içinde Yargıtaya başvurduğu ancak kararın kesin olması nedeniyle Yargıtay ilgili Dairesince temyiz talebinin reddedildiği, bunun üzerine ilamın tebliğinden itibaren otuz gün içinde başvurucunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır

18. Başvurucu, Mahkemenin yanlış yönlendirmesi sonucu temyiz yoluna başvurmak durumunda kaldığından Yargıtay ilamının öğrenilme tarihine göre 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasında belirtilen otuz günlük süre içinde yapılan başvurunun süresinde olduğunun kabulü gerekir.

19. Açıklanan nedenle başvurunun idari yönden reddine ilişkin Komisyonlar Başraportörü'nün kararına yapılan itirazın kabulüne karar verilmesi gerekir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

21. Başvuru formunda ifade edilen, dava değeri itibarıyla kesin nitelikte olan karara karşı temyiz yoluna başvurulamaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın mahkemeye erişim hakkı kapsamında; şartları oluşmasına rağmen yargılamanın yenilenmesi talebinin hatalı değerlendirme sonucu reddedildiği iddiasının ise yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığı başlığı altında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Temyiz sınırı öngören Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi gerektiği iddiası da ayrıca incelenmiştir.

a. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, dava konusu alacağın temyiz sınırı altında olması nedeniyle kesin nitelikte verilen karara karşı temyiz yoluna başvuramadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

24. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

25. Sözleşme’nin 6. maddesi mahkemeye başvurma hakkını açıkça düzenlenmemekle beraber mahkemeye başvurma hakkının hukukun temel prensibi olduğu, mahkemeye başvurma hakkı olmaksızın hakkaniyete uygun, aleni bir yargılamadan söz edilemeyeceği ve adil yargılanma hakkının içerdiği güvencelerden yararlanmanın olanaksız hâle geleceği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından kabul edilmektedir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, § 35).

26. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

27. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil eğer iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (Ali Atlı, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

28. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte getirilecek sınırlamaların hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

29. Mahkemelerin kuruluşunun, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin kanunla düzenlenmesi Anayasa’da öngörülmüştür. Buna göre usul kanunlarının Anayasa’ya uygun olmak koşuluyla düzenlenmesi kanun koyucunun takdirine bırakılmıştır. Anayasa’da tüm mahkeme kararlarının temyiz edilebilmesi hakkını içeren bir kurala yer verilmemiştir (Tufan Şahin, B. No: 2012/799, 26/3/2013, §19).

30. Öte yandan Sözleşme ve ek protokollerinde, ceza yargılaması ile ilgili iki dereceli yargılama hakkı düzenlenmesine rağmen hukuk yargılaması açısından bu hakla ilgili ayrıntılı düzenleme bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra ceza yargılamasında "az önemli suçlar" adı altında bu hakka istisna getirilebileceği de düzenlenmektedir (Yusuf Tekdemir, B. No: 2013/799, 26/3/2013, § 20).

31. Hukuk yargılamasında, sonuçları dikkate alındığında bazı dava türleri ve değerine göre bazı davalar için (ceza yargılamasında olduğu gibi) "az önemli davalar" kriteri altında temyiz sınırı öngörülmesinin ve kanunda belirlenen sınırın, adalet duygusunu rencide edecek veya hukuk devleti kavramıyla bağdaşmayacak sonuçlara yol açacak boyutta bulunmaması durumunda anayasal hakları ihlal etmeyeceği açıktır (AYM, E.2006/65, K.2009/114, 23/7/2009).

32. Bu kapsamda gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla bir kısım mahkeme kararına karşı temyiz yolunun kapalı tutulmasının anayasal hakları ihlal ettiği söylenemez.

33. Bu ilkeler ışığında somut olay incelendiğinde başvurucunun yargılamanın yenilenmesini talep ettiği itirazın iptali davasında başvurucu hakkındaki takibin 695 TL asıl alacak ve 10,70 TL işlemiş faiz üzerinden devamına karar verildiği, söz konusu alacak miktarının karar tarihi olan 2013 yılı için Kanun'da öngörülen 1.820 TL temyiz sınırının altında kalması nedeniyle yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine ilişkin kararın da kesin nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Dava konusu uyuşmazlığın niteliği ve miktarı nazara alındığında Kanun'da öngörülen bu sınırın adalet duygusunu rencide edecek boyutta olmadığı, bu itibarla başvuru konusu kararın temyiz edilmemesi dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

34. Açıklanan nedenlerle başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

35. Başvurucu, şartları oluşmasına rağmen yargılamanın yenilenmesi talebinin hatalı değerlendirme sonucu reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

37. Somut olayda ayıplı olduğu iddiasıyla satın aldığı ürünün bedelini ödemeyen başvurucu aleyhine bedelin tahsili için icra takibi başlatılmış, başvurucunun takibe itiraz etmesi üzerine itirazın iptali davası açılmıştır. Yargılama sonunda Mahkeme davanın kısmen kabulüne, takibin 695 TL asıl alacak ve 10,70 TL işlemiş faiz üzerinden devamına karar vermiştir.

38. Başvurucunun anılan davadaki yargılamanın yenilenmesi talebiyle yaptığı başvuru, yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiçbirinin bulunmaması nedeniyle Mahkemece reddedilmiştir. Mahkemenin taleple ilgili yaptığı değerlendirme ve yargılamanın yenilenmesi sebeplerinden hiçbirinin bulunmadığına ilişkin ulaştığı sonuç (bkz.§ 6) yönünden herhangi bir keyfîlik tespit edilmemiştir.

39. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir.

40. Başvurucu; yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça

sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemeleri tarafından dinlenmediğine veya kararın gerekçesiz olduğuna ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

41. Açıklanan nedenlerle kanun yolu şikâyeti niteliğindeki yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Temyiz Sınırı Öngören Kanun Hükmünün Anayasa'ya Aykırılığı Nedeniyle İptal Edilmesi Gerektiğine İlişkin İddia

42. Başvurucu, temyiz yolu kapalı şekilde kesin nitelikte karar verilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olması nedeniyle bu uygulamanın dayanağı olan Kanun maddesinin iptali gerektiğini ileri sürmüştür.

43. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı düzenlenmiştir. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda doğrudan yasama işlemi aleyhine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı bireysel başvuru yapılabilir (Süleyman Erte, B. No: 2013/469, 16/4/2013, § 17; Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 37).

44. Somut olayda başvurucu, temyiz yolu kapalı şekilde kesin nitelikte karar verilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu ileri sürerek temyiz sınırı öngören Kanun hükmünün iptalini talep etmekle doğrudan ve soyut olarak yasama işlemi aleyhine başvuru yapmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle temyiz sınırı öngören Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi gerektiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun idari yönden reddine ilişkin karara yapılan itirazın KABULÜNE,

B. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Temyiz sınırı öngören Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı nedeniyle iptal edilmesi gerektiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM FİDANAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4245 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4245

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM FİDANAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4245)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. İbrahim FİDANAY

2. Şefika FİDANAY

3. Mahmut FİDANAY

4. Remziye YÜCE

5. Zöhre FİDANAY

Vekili : Av. Arzu PAMUKÇU YÖRDEM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 9/7/1987 tarihinde terör örgütü tarafından evlerine baskın yapılması neticesinde murislerinin ve akrabalarının yaralanmasına ve öldürülmesine dair özel durumları dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun ve açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin olayın gerçekleştiği tarih itibarıyla Kanun kapsamı dışında olduğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/3/2014 tarihinde Diyarbakır 2. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 31/10/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 18/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 20/1/2015 tarihli görüş yazısı 27/1/2015 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucular vekili tarafından Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, terör örgütü mensupları tarafından 9/7/1987 tarihinde köylerine yapılan baskın sonucu murislerinin ve yakınlarından bazılarının yaralandığını, bazılarının öldürüldüğünü, bu özel durumdan kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köylerini terk etmek zorunda kaldıklarını iddia etmişlerdir.

8. Başvurucular 30/4/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

9. 12/12/2005 tarihli ve 2005/4-1282 sayılı Komisyon kararında, anılan olayın 9/7/1987 tarihinde meydana gelmesi ve tarih itibarı ile (19/7/1987 ve sonrası) 5233 sayılı Kanun kapsamına girmemesi nedeni ile talebin reddine karar verilmiştir.

10. Başvurucular tarafından, belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

11. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 5/12/2008 tarih ve E.2007/2180, K.2008/2275 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun uyarınca karşılanması öngörülen zararlar, Kanunda 19.07.1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 17.07.2004 tarihleri arasında terör ve terörle mücadele faaliyetleri sırasında uğranılan zararlar olarak belirtilmiştir.

Bu durumda, dava konusu 09.07.1987 tarihli ölüm olayının, 5233 sayılı Kanun uyarınca 19.07.1987 - 17.07.2004 tarihleri arasında karşılanması öngörülen zararlar kapsamında değerlendirilemeyecek olması nedeniyle, başvurunun kanun kapsamına girmediği gerekçesiyle reddine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, davanın reddine..."

12. Temyiz üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 12/12/2013 tarihli ve E.2011/9844, K.2013/10759 sayılı ilamı ile hükmün onanmasına karar verilmiştir.

13. Onama kararının 5/3/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edildiği ve 18/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

14. Karar düzeltme istemi, aynı Dairenin 19/6/2014 tarihli ve E.2014/3916, K.2014/5597 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

B. İlgili Hukuk

15. 5233 sayılı Kanun'un 1., 4., 6., 7., 8., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K. 2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

16. 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanun, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar."

17. 5233 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvurmaları hâlinde, 19/7/1987 tarihi ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararları hakkında da bu Kanun hükümleri uygulanır.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren iki yıl içinde sonuçlandırılır. "

18. 5233 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi şöyledir:

"19.7.1987 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar, görevleri başında iken terörden veya terörle mücadele sırasında zarar gören kamu görevlilerinden veya mirasçılarından, ilgili mevzuat uyarınca tazminat almış olup, ancak aldıkları tazminatın hesaplanma kriteri bu Kanundan farklı olanlardan, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili valilik veya kaymakamlıklara başvuranlara, yapılacak hesaplamada aldıkları tazminat ile bu Kanuna göre almaları gereken tazminat arasında fark bulunması halinde, eksik olan tutar yasal faiziyle birlikte ödenir. Ödenen tazminat tutarı fazla ise iade talep edilmez.

Bu maddeye göre yapılan başvurular, başvuru tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde sonuçlandırılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

20. Başvurucular; murislerinin ve yakınlarının terör örgütü mensuplarınca yaralanması, öldürülmesi olayı nedeni ile 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları talebin ve akabinde açtıkları davanın reddedildiğini, terör örgütü mensupları tarafından hanelerine yapılan

baskın sonucunda öldürülen ve yaralanan hısımlarının olduğunu, ölüm olayları nedeni ile zararlarının bulunduğunu ve olayın tutanaklar ile basın tarafından da doğrulanmış olmasına rağmen bu hususların idare ve Derece Mahkemelerince dikkate alınmadığını, 5233 sayılı Kanun hükümleri uyarınca 19/7/1987 tarihi ile Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih arasında gerçekleşmiş olan zararların tazmininin esas alındığını, başvuru konusu zararlara sebebiyet veren olayın ise Kanun'un tazmini gereken zararların gerçekleşme tarihi olarak kapsamına aldığı tarihten on gün öncesi olan 9/7/1987 tarihinde meydana geldiğini, bu hâli ile yerleşim yerinde terör ve terör olayları nedeni ile zarar gören kişiler hakkında Komisyonun tazminat ödenmesi yönünde karar vermesine rağmen zararlarına sebebiyet veren baskın olayının zarar tespitlerinde esas alınan tarihten sadece on gün öncesinde gerçekleşmiş olması gerekçesine dayanılarak kendi başvuruları hakkında tazminat ödenmemesi yönünde karar verilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddia etmişlerdir.

21. Ölüm olaylarından kaynaklanan manevi zararların da telafi edilmesi gereği karşısında 5233 sayılı Kanun'un sadece maddi zararların sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usulleri düzenlediğini, 5233 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinin iptali istemi ile başvurulmuş olmasına rağmen yerel Mahkemece bu taleplerinin dikkate alınmadığını ve talepleri hakkında herhangi bir karar dahi verilmediğini, taraflarından sunulan belgeler değerlendirilmeksizin ve beyan edilen talepler hakkında bir karar verilmemiş olması suretiyle savunma hakkı kısıtlanarak alınan kararların adil olmadığını, kusursuz sorumluluk ilkesi ve sosyal risk ilkesi uyarınca bu türden zararları idarenin karşılamakla yükümlü olduğunu, yaşanan terör olayının akabinde zararlarının tazmin edilmemesinin özel hayatlarına müdahale teşkil ettiğini, ayrıca yaptıkları başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın 10., 14., 19., 20. ve 36. maddelerinde düzenlenen haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş, maddi ve manevi tazminat talebi ile 5233 sayılı Kanunun bazı hükümlerinin iptal edilmesi talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

22. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvuruculların 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtıkları davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 10., 14., 19., 20. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettikleri anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruculların ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Başvurucu Şefika Fidanay Açısından

23. Başvurucu 9/7/1987 tarihinde meydana gelen terör olayları neticesinde murislerinden ve yakınlarından yaralananların, ölenlerin olduğunu, Derece Mahkemesi tarafından savunmalarının dikkate alınmadığını, yaşanılan olayların on gün fark ile Kanun kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle davalarının haksız olarak reddedildiği belirterek Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun

yollarının tüketilmiş olması şarttır."

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

26. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

27. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle hukuken bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

29.22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

30. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

31. 6098 sayılı Kanun'un 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

32. 4721 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme,aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflarının birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme

gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman URAY, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

33. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

34. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

35. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

36. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

37. Başvuru konusu olayda başvurucu Şefika Fidanay 15/9/2004 tarihinde Avukat Arzu Pamukçu Yördem'e vekâlet vermiştir. Başvurucu, nüfus kayıtlarına göre 1/1/2011 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 18/3/2014 tarihinde başvurucunun adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

38. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman URAY, § 30).

39. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

40. Bu durumda Avukat Arzu Pamukçu Yördem aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83.

maddesi uyarınca takdiren 500 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

b. Diğer Başvurucular Açısından

i. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları giderim taleplerinin Kanun kapsamında olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini, Kanun kapsamı dışında bırakılarak Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

42. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, başvuruculaın kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvuruculaın anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

43. Somut başvuru açısından yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle başvuruculaın eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Davada Uygulanan Kuralın Anayasa'ya Aykırı Olması Nedeniyle İptal Edilmesi Gerektiğine İlişkin İddia

45. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun'un geçici 1. ve geçici 2. maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğunu belirterek söz konusu maddelerin iptalini talep etmiştir.

46. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemlerin doğrudan bireysel başvuru konusu yapılamayacağı düzenlenmiştir. Bir yasama işleminin, temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda doğrudan yasama işlemi aleyhine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı bireysel başvuru yapılabilir (Süleyman Erte, B. No: 2013/469, 16/4/2013, § 17; Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 37).

47. Somut olayda başvurucular, 5233 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (bkz. § 17) ve geçici 2. maddesinin (bkz. § 18) Anayasa'ya aykırı olduğunu ve iptali gerektiğini ileri sürmekle doğrudan ve soyut olarak yasama işlemi aleyhine başvuru yapmışlardır.

48. Bir yasama işleminin temel hak ve özgürlüğün ihlaline neden olması durumunda, bireysel başvuru yoluyla doğrudan yasama işlemine değil ancak yasama işleminin uygulanması mahiyetindeki işlem, eylem ve ihmallere karşı başvuru yapılabilir (Süleyman Erte, § 17). Diğer bir ifadeyle bireysel başvuru kapsamında bir yasama işleminin doğrudan ve soyut olarak Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamaz.

49. Açıklanan nedenlerle davada uygulanan kuralın Anayasaya aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi gerektiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez

olduğuna karar verilmesi gerekir.

iii. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

50. Başvurucular, terör örgütü mensupları tarafından 9/7/1987 tarihinde köylerine yapılan baskın sonucu murislerinin ve yakınlarının yaralandığını, öldürüldüğünü, evlerinin basılarak yakıldığını, özel ve aile yaşamlarına saygı duyulmadığını, yerel Mahkeme tarafından savunmalarının dikkate alınmadığını, yaşanılan olayların on gün fark ile Kanun kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle davalarının haksız olarak reddedildiği belirterek Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında düzenlenen adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

51. Bakanlığın başvuruya ilişkin görüş yazısı şu şekildedir:

"Somut başvuruda ... Diyarbakır 1. İdare Mahkemesi 5/12/2008 tarih ve E.2007/2180, K.2008/2275 sayılı davanın reddine ilişkin kararında, 5233 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi uyarınca 5233 sayılı Kanun'un, 19/7/1987 tarihi ile bu maddenin yürürlük tarihi olan 17/7/2004 tarihleri arasında 3713 sayılı Kanun kapsamında olan eylemleri kapsadığı tespitini yapmıştır. Mahkeme, bu maddeye dayanarak başvurucuları murisinin 19/7/1987 tarihinden önce, 9/7/1987 tarihinde vefat ettiğini ve bu nedenle 5233 sayılı Kanun kapsamında olmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Bu karar temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

Bu itibarla Bakanlığımız, başvuruculara söz konusu şikayetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olup olmadığının incelenmesi sırasında göz önüne alınmak üzere, yukarıda açıklanan hususların da Anayasa Mahkemesi'nin dikkatine sunulması gerektiği kanaatindedir."

52. Bakanlığın görüşüne karşı başvurucular tarafından beyanda bulunulmamıştır.

53. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

54. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

55. Başvurucular, 9/7/1987 tarihinde PKK terör örgütü militanları tarafından köylerine yapılan baskın sonucunda murislerinin ve yakınlarının yaralandığını, öldürüldüğünü iddia ederek oluşan zararlarının karşılanması talebiyle Komisyona yaptıkları başvurunun reddi neticesinde 5233 sayılı Kanun kapsamında Diyarbakır İdare Mahkemesinde Komisyon kararının (bkz. § 10) iptali istemiyle dava açmışlardır.

56. Başvuruya konu İdare Mahkemesi kararında, 5233 sayılı Kanun uyarınca karşılanması

öngörülen zararların Kanun'da 19/7/1987 tarihi ile bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih olan 17/7/2004 tarihleri arasında terör ve terörle mücadele faaliyetleri sırasında uğranılan zararlar olarak belirtildiğini, bu durumda dava konusu 9/7/1987 tarihli ölüm olayının, 5233 sayılı Kanun uyarınca 19/7/1987 ile 17/7/2004 tarihleri arasında karşılanması öngörülen zararlar kapsamında değerlendirilemeyecek olması nedeniyle başvurunun Kanun kapsamına girmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Başvuruculaların iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış; karar düzeltme talepleri ise reddedilmiştir.

57. Başvuruculaların iddialarına yönelik olarak 5233 sayılı Kanun, 17/7/2004 tarihinde terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek amacıyla çıkarılmıştır. Kanun'un uygulama süresi ise geçici 1. maddesiyle belirlenmiştir. Anılan maddede Kanun'un yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde ilgili valilik ve kaymakamlıklara başvurmaları hâlinde 19/7/1987 tarihi ile Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih arasında işlenen 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1., 3. ve 4. maddeleri kapsamına giren eylemler veya anılan tarihler arasında terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararları hakkında uygulanacağı düzenlenmiştir. 5233 sayılı Kanun oluşan ihtiyaçlara yönelik çıkarılan özel bir giderim usulüdür ve belirli bir süreci kapsamaktadır. Başvuruculaların ileri sürdükleri olayın olduğu tarih Kanun kapsamı dışında kalmaktadır ancak başvuruculaların gerçekleştiğini iddia ettikleri olay akabinde oluşan zararları için 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu kapsamında genel hükümlere göredava açma imkânlarının mevcut olduğu da görülmektedir. Bu çerçevede Derece Mahkemesinin kararı (bkz. § 11) değerlendirildiğinde kararda bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

58. Açıklanan nedenlerle, başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iv. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

59. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruculaların makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

60. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürünün makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

61. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca

yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014,§§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

62. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (30/4/2005)ile nihai karar tarihi olan karar düzeltme karar tarihi (19/6/2014) arasında geçen ve toplam süresi 9 yıl 1 aylık sürede, başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

63. Açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

64.6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

65. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğinin kabul edilmesini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

66. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

67. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Şefika Fidanay yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer başvurucular açısından;

1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Davada uygulanan kuralın Anayasa'ya aykırı olması nedeniyle iptal edilmesi gerektiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının başvurucular İbrahim Fidanay, Mahmut Fidanay, Remziye Yüce, Zöhre Fidanay açısından İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucular İbrahim Fidanay, Mahmut Fidanay, Remziye Yüce, Zöhre Fidanay'a AYRI AYRI net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Başvurucu Şefika Fidanay tarafından yapılan yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

G. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin ve 1.800 TL vekâlet ücretinin Başvurucular İbrahim Fidanay, Mahmut Fidanay, Remziye Yüce, Zöhre Fidanay'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Arzu Pamukçu Yördem'in 500 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

I. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Diyarbakır Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURCU KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/10428 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10428

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURCU KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10428)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1.Burcu KAYA

2. Serpil KAYA

3. Makbule KAYA

4. Burçin KAYA

Vekili : Av. Ahmet GÜNGÖR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde açılan tazminat davasında Yargıtay kararının gerekçesiz olduğu ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından murislerinin iş kazası sonucu ölümü nedeniyle uğradıkları zararın tazmini istemiyle 30/12/2005 tarihinde İstanbul 8. İş Mahkemesinde, işveren Şirketler aleyhine dava açılmış, yargılama kapsamında yapılan incelemeler doğrultusunda 31/5/2013 tarihli karar ile davanın kabulüne, başvurucular lehine ayrı ayrı 1.000 TL maddi tazminata; başvurucu Serpil Kaya lehine 50.000 TL, diğer başvurucular lehine de ayrı ayrı 15.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Davacıların miras bırakanının, davalı B'ye ait işyerinde, diğer davalının işçisi olarak çalışmakta iken geçirdiği iş kazası sonunda elektrik çarpması nedeniyle öldüğü, davacının miras bırakanının kazadan önce elektrik arızası için çalıştığı, çalışma bitmeden bu hatta elektrik verilmesi ve sigortalının ölümü şeklinde meydana gelen kazada, davalı asıl işveren B'nin %50, diğer davalı yüklenici şirketin %50 oranında kusurlu oldukları, alınan bilirkişi heyeti raporunun kazanın oluşuna uygun olduğu, kazada ölen sigortalının miras bırakanlarına kurum tarafından gelir bağlandığı, sigortalının ölümüyle geride eşi ve çocuklarının kaldığı, davalıların % 100 kusurlarına tekabül eden, kurum tarafından tahsis edilen ilk peşin değerli gelirin mahsubu sonunda davacıların maddi zararlarının ayrı ayrı bilirkişi raporuyla tespit edildiği, buna göre sigortalının eşi Serpil'in maddi zararının 103.286,93 TL, kızı Makbule'nin maddi zararının 22.612,97 TL, kızı Burcu'nun maddi zararının 10.299,33 TL, kızı Burçin'in maddi zararının 8.389,24 TL olduğu anlaşılmış ancak tüm davacılar için 1.000,00'er TL maddi tazminat talebinde bulunulduğundan, taleple bağlı kalınarak davacılar yararına 1.000,00'er TL maddi tazminata hükmetmek gerekmiştir.

Davalıların % 100 kusuru neticesinde 36 yaşında vefat eden kazalı işçinin geride eşi ve 1994, 1996 ve 2003 doğumlu 3 çocuğunun kaldığı, davacı Serpil Kaya'nın eşinin ölüm tarihinde 27 yaşında olduğu, genç yaşta eşinin ölümü nedeniyle davacı Serpil ve küçük çocuklarının duyduğu manevi üzüntü ve elemin telafisi için tarafların sosyal ve ekonomik durumları, hak ve nefaset kuralları dikkate alınarak makul miktarda istendiği kanaatine varılan manevi tazminat taleplerinin de kabulüne karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

9. Temyiz incelememesi sonucu Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 10/4/2014 tarihli ilamı ile onamaya hükmedilmiş ve yargılama süreci sona ermiştir. Onama ilamının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Dosyadaki yazılara, hükmün Dairemizce de benimsenmiş bulunan yasal ve hukuksal gerekçeleriyle dayanağı maddidelillere ve özellikle bu delillerin takdirinde bir isabetsizlik görülmemesine göre, taraf vekillerinin yerinde bulunmayan bütün temyiz itirazlarının

reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA

..."

10. Onama ilamı başvuruculara 14/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucular 12/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

15. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvurucular, murislerinin iş kazası sonucu ölümü nedeniyle uğradıkları zararın tazmini istemiyle açtıkları dava sonunda hükme esas alınan bilirkişi raporunda maddi tazminat miktarlarının düşük hesaplandığına dair itirazlarının İlk Derece Mahkemesince kabul görmemesi üzerine yaptıkları temyiz başvurusunda aynı itirazı ortaya koyduklarını ancak Yargıtayın herhangi bir gerekçe göstermeden onamaya hükmettiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

19. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri uyarınca her türlü mahkeme kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun

kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması yeterlidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

20. Somut olayda, yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaları tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararın, gösterilen gerekçe ve karar sonucunu uygun bulduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez.

21. Açıklanan nedenler ve yukarıda belirtilen içtihat kapsamında başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir …”

23. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 9.100 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 9.100 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 8. İş Mahkemesine (E.2005/1030, K.2013/523) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ANTALYA PRİNCESS OTEL VE TURİZM A.Ş.

B. No: 2014/10744 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10744

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ANTALYA PRİNCESS OTEL VE TURİZM A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10744)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : ANTALYA PRİNCESS OTEL VE TURİZM A.Ş.

Vekili : Av. Seyit KONUKCU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mazeret bildirerek duruşmaya katılmayan vekile yeni duruşma tarihinin tebliğ edilmemesi nedeniyle sonraki duruşmaya da katılamadığından dosyanın işlemden kaldırılarak davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi ve yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile bu hak kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/6/2014 tarihinde Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 23/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu; bir şirketten kiraladığı otelin kira sözleşmesine aykırı teslim edildiği ve kiralayanın sözleşmeye aykırı davranışları nedenleriyle zarara uğradığı iddiasıyla 20/5/1994 ve 14/10/1994 tarihlerinde, kiralayan aleyhine kira sözleşmesine dayalı alacak davaları açmıştır. Bağlantı nedeniyle söz konusu davalar Mahkemenin E.1994/409 sayılı dosyasında birleştirilmiştir.

8. Mahkemece 20/11/1997 tarihli ve E.1994/409, K.1997/1187 sayılı karar ile asıl davanın kabulüne, birleşen davanın kısmen kabulüne karar verilmiş; anılan karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 31/5/2001 tarihli ve E.2001/3389, K.2001/4884 sayılı ilamı ile bozulmuştur.

9. Bozma sonrası yapılan yargılamada Mahkeme 13/4/2004 tarihli ve E.2001/974, K.2004/187 sayılı kararı ile asıl davanın kısmen kabulüne, birleşen davanın reddine karar vermiş; bu ikinci karar da Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 10/10/2005 tarihli ve E.2004/11928, K.2005/9465 sayılı ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 14/3/2006 tarihli ve E.2006/1638, K.2006/2618 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

10. İkinci bozma sonrası yapılan yargılama sonunda Mahkeme 11/9/2008 tarihli ve E.2006/251, K.2008/269 sayılı kararı ile asıl ve birleşen davanın kısmen kabulüne karar vermiş; bu üçüncü karar da Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2/12/2010 tarihli ve E.2009/1359, K.2010/12386 sayılı ilamı ile bozulmuştur.

11. Bu arada 30/9/1997 ve 25/9/2007 tarihli duruşmalarda davanın taraflarca takip edilmemesi nedeniyle dosyanın iki kez işlemden kaldırıldığı, başvurucunun yenileme talebi üzerine yargılamaya devam edildiği anlaşılmıştır.

12. Üçüncü bozma sonrası yapılan yargılamada başvurucu vekili, 9/2/2012 tarihli duruşmaya mazeret bildirerek katılmamış; Mahkemeye sunduğu mazeret dilekçesinde, belirlenecek yeni duruşma gününü Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden öğreneceğini bildirmiştir. Mahkeme, başvurucu vekilinin mazeretinin kabulüne, mazeret dilekçesi ekinde pul eklenmediğinden duruşma gününün UYAP üzerinden öğrenilmesine karar vererek duruşmayı 15/5/2012 tarihine ertelemiştir.

13. Başvurucu vekilinin takip eden 15/5/2012 tarihli duruşmaya da katılmaması ve davalının davayı takip etmeyeceğini bildirmesi nedeniyle dosya üçüncü kez işlemden kaldırılmıştır.

14. Başvurucu, dosyanın yenilenmesi talebinde bulunmuş ise de Mahkemece 13/11/2012 tarihli ve E.2011/96, K.2012/298 sayılı karar ile üç kez takipsiz bırakılan davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Davacı vekili 09.02.2012 tarihli duruşmaya verdiği mazeret dilekçesinde duruşma gününü uyap üzerinden öğrenmeyi talep ederek masraf yatırmamış olup, bu nedenle tebligat çıkartılmadığı, uyap üzerinden duruşma gününü her zaman öğrenebileceği ve talebi de bu

olduğundan 15.05.2012 tarihli duruşmaya katılmaması kendi talebine uymamaktan kaynaklanmıştır.

Yapılan incelemede; davacı vekilinin 30.09.1997, 25.09.2007 ve 15.05.2012 tarihlerinde dosyayı takip etmemiş ve dosyanın işlemden kaldırıldığı anlaşılmıştır.

6100 Sayılı yasanın HMK 150/6 mad ve 1086 sayılı HUMK 409/6 maddesinde belirtildiği üzere 2 den fazla işlemden kaldırılıp 15.05.2012 tarihli işlemden kaldırma ve yenileme 3.kez olduğundan davanın açılmamış sayılmasına karar vermek gerek[miştir].”

15. Söz konusu karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 23/10/2013 tarihli ve E.2013/2567, K.2013/14099 sayılı ilamı ile onanmıştır. Yargıtay onama ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“Dosya kapsamına, toplanan delillere, mevcut deliller mahkemece takdir edilerek karar verilmiş olmasına ve takdirde de bir isabetsizlik bulunmamasına göre yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA ve ... temyiz giderinin temyiz edenden alınmasına 23/10/2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”

16. Başvurucu, onama ilamını 12/12/2013 tarihinde tebliğ aldığını bildirerek 20/12/2013 tarihli dilekçeyle karar düzeltme isteminde bulunmuş; Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 13/2/2014 tarihli ve E.2014/1157, K.2014/1571 sayılı ilamı ile davanın açılmamış sayılmasına dair hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin Yargıtayca verilen kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı gerekçesiyle karar düzeltme dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Anılan Yargıtay ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“6100 sayılı HMK.ya 6217 Sayılı Kanunla eklenen geçici 3.madde hükmü gözetilerek HUMK.nın 440. maddesinin III. fıkrasının 3 nolu bendi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına ait hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin Yargıtay’ca verilen kararlar için karar düzeltme istenemez. Bu bakımdan düzeltme istemine ait dilekçenin reddi gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenle karar düzeltme dilekçesinin REDDİNE, red esasa ilişkin olmadığından para cezasının tayinine yer olmadığına ... karar verildi.”

17. Söz konusu Yargıtay ilamı, başvurucuya 30/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu 27/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

18. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 30. maddesi şöyledir:

“Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür.”

19. 6100 sayılı Kanun’un geçici 3. maddesi gereğince temyize ilişkin hükümlerinin uygulanmasına devam olunan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun 440. maddesinin (III) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Yargıtayın aşağıdaki kararları hakkında karar düzeltmesi yoluna gidilemez.

...

3 - Görevsizlik, yetkisizlik, hakimin reddi, dava veya karşılık davanın açılmamış sayılması, davaların birleştirilmesi ve merci belirtilmesi kararları,

...”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu, kira sözleşmesine dayalı olarak açtığı alacak davasında vekilinin mazeret bildirerek katılmadığı duruşmada mazeretin kabulüne ve takip eden duruşma gününün UYAP kanalıyla öğrenilmesine karar verildiğini, Yargıtay içtihatlarına göre mazereti kabul edilen vekile yeni duruşma gününün tebliğ yoluyla bildirilmesi gerekirken buna aykırı yapılan işlem nedeniyle duruşmada kendini temsil ettiremediğinden dosyanın işlemden kaldırılarak davanın açılmamış sayılmasına karar verildiğini, öte yandan yargılamanın uzun sürdüğünü belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı ile bu hak kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; öncelikle yargılamanın yenilenmesi, bu mümkün olmazsa tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

23. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

24. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de otuz günlük süre kuralıdır. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

25. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19).

26. Karar düzeltme yolu kapalı olan kararların öğrenilmesinden itibaren bireysel başvuru süresibaşlar. Bu nitelikteki kararlara karşı karar düzeltme yoluna başvurulmasının bireysel başvuru süresine bir etkisi bulunmamaktadır (Erendiz Önal, B. No: 2014/1133, 30/6/2014, § 32).

27. Başvuru konusu olayda, başvurucu tarafından açılan davada Antalya 3. Asliye Hukuk Mahkemesince 13/11/2012 tarihli kararla davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

28. Temyiz incelemesi sonucu anılan hüküm, Yargıtay 6. Hukuk Dairesince 23/10/2013 tarihindeonanmıştır. Başvurucunun 20/12/2013 tarihli dilekçeyle karar düzeltme isteminde bulunması üzerine aynı Dairece 13/2/2014 tarihinde, davanın açılmamış sayılmasına dair

hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin Yargıtay kararlarına karşı karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı gerekçesiyle karar düzeltme dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

29. Karar düzeltme yolu kapalı olan hüküm, temyiz onama karar tarihi itibarıyla kesinleşir. Somut olayda başvurucu, Yargıtay 6. Hukuk Dairesince verilen onama kararının tebliğinden sonra karar düzeltme isteminde bulunmuş ise de anılan hükme yönelik olarak karar düzeltme yolu kapalı olduğu için temyiz onama tarihi olan 23/10/2013 tarihi itibarıyla hüküm kesinleşmiştir. Zira karar düzeltme yolu kapalı olan hükme karşı karar düzeltme isteminde bulunulması, hükmün kesinleştiği tarihi değiştirmez. Yargıtay tarafından da karar türü itibarıyla karar düzeltme yoluna başvurulamayacağı gerekçesiyle dilekçenin reddine karar verilmiştir.

30. Başvurucunun davanın esasına ilişkin iddiaları Yargıtay 6. Hukuk Dairesince temyizen incelenmiş ve 23/10/2013 tarihinde hüküm onanarak bu tarihte başvuru yolları tüketilmiştir. Karar düzeltme yolu kapalı olan hükme yönelik olarak başvurucunun, onama kararını öğrendiği 12/12/2013 tarihinden itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu sürenin geçmesinden sonra 27/6/2014 tarihinde başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

31. Açıklanan nedenlerle ihlale neden olduğu iddia edilen karara ilişkin olarak otuz gün geçtikten sonra yapılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM YEKLİTAŞ

B. No: 2014/11776 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11776

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM YEKLİTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11776)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : İbrahim YEKLİTAŞ

Vekili : Av. Ferdil GÖÇMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde görülen alacak davasında yargılama makamlarınca hatalı değerlendirmeler yapılması ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 16/9/2008 tarihinde Bakırköy 6. İş Mahkemesinde işçi ve işeveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davasında başvurucu, davalı işyerinde çalışmakta iken kendisine işin bittiğinin bildirilerek iş akdinin feshedilmesi üzerine yasal haklarının ödenmesini istediğini ancak davalı şirketinhiçbir ödeme yapmadığını, bu durum karşısında Bakırköy 4. İş Mahkemesinin 2006/2417 esas sayılı dosyası ile işe iade davası açtığını, yargılama sonunda feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verildiğini kararın Yargıtayca onanarak kesinleştiğini ancak işe iadenin yapılmadığını belirterek işe başlatmama tazminatı ve ilave bir kısım işçilik alacağının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama kapsamında tarafların tanıkları dinlenmiş, bilirkişi raporu ve ek rapor aldırılmış, yapılan değerlendirme sonucu 23/3/2011 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne hükmedilmiş, karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 16/10/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Bu nedenlerle, işçinin süresi içinde işe iade yönünde başvurusunun ardından, işverenin daveti üzerine işe başlamamış olması halinde, işçinin gerçek amacının işe başlamak olmadığı kabul edilmelidir. Başka bir anlatımla, işçi işverene hiç başvurmamış gibi sonuca gidilmelidir. Bu durumdaişverence yapılan fesih, 4857 sayılı Kanun'un21/5. maddesine göre geçerli bir feshin sonuçlarını doğurur. Bunun sonucu olarak da, işe iade davasında karara bağlanan işe başlatmama tazminatı, boşta geçen süreye ait ücret alacağı talebi mümkün olmaz.

Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular dikkate alınmaksızın davacının boşta geçen süreye ait fark ücret, işe başlatmama tazminatı alacağının kabulünekarar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup bozma sebebidir.

...

Kabule göre, dosya içerisinde bulunan ve hükme esas alınan bilirkişi raporunda hesaplamaya esas ücrete ve hesaplama şekline göre tespit edilen işçilik alacakların miktarlarına yargılama aşamasında davalı vekilitarafındanitirazdabulunulmuşolup, mahkemece bu itiraz karşılanmamıştır. Dosya içerisinde bulunan30.05.2005 tarihli personel hareket formu içeriğine göre davacının ücretinin 1.750 USD olarak belirlenmesine ilişkin genel müdür imzalı fotokopi evrakına karşı davalı yandan diyecekleri sorularakücrete yönelik somut itiraz karşılanmak üzereyeniden rapor alınarak bir karar verilmelidir.

...

Mahkemece davalınınitirazı kapsamında yeniden bilirkişiraporu alınmalıve taraflardan rapora karşı diyecekleri sorularak bu yönde usulüişlemler tamamlandıktan sonra birkarar verilmelidir. Eksikincelemeyle hüküm kurulmasıhatalı olupkararın bu yönden debozulması gerekmiştir.

..."

10. Bozma ilamı doğrultusunda yeniden yapılan yargılama kapsamında tarafların tanıkları

dinlenmiş, bilirkişi raporu ve ek rapor aldırılmış, Bakırköy 6. İş Mahkemesinin 19/12/2013 tarihli kararı ile dava kısmen kabul edilmiş, bu karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesince 8/4/2014 tarihinde onanmış ve yargılama sona ermiştir.

11. Onama ilamı başvurucuya 5/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 7/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemelerinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

16. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 5 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak davasında yargılama makamlarınca hatalı değerlendirmeler yapıldığını bunun sonucunda işe başlatmama tazminatına ve ücret alacağına hükmedilmediğini, diğer alacaklarına ise eksik hesaplama yapılarak hükmedildiğini, bu çerçevede yargılamanın adil bir tatmin sağlamadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de mülkiyet hakkının ihlali iddiası, başvurucuya ait bir mülkün varlığı bireysel başvuruya konu edilen alacak davası süreci sonucuna bağlı bir husus olduğundan, adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiasının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

23. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

26. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

28. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunolmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 6. İş Mahkemesine (E.2013/19, K.2013/699) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÇETİN ONURSAL

B. No: 2014/11817 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11817

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÇETİN ONURSAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11817)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Çetin ONURSAL

Vekili : Av. Suat EREN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması ve tutukluluğa itirazın etkin olarak kullanılamaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 21/2/2008 tarihindegözaltına alınmış ve sonrasında tutuklanmıştır.

9. İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 28/2/2013 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

10. Temyiz üzerine Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 2/7/2014 tarihliilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı kısmen bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 30/12/2015 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Karar, temyiz edilmeksizin kesinleşmiştir.

.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

15. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; hakkında yürütülen yargılamada kanuni tutukluluk süresinin aşıldığını, tutukluluğa itiraz yolunu etkin olarak kullanamadığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19).

20. Kişi, serbest bırakılmadan yargılandığı davada ilk derece mahkemesinin kararıyla mahkûm olmuşsa mahkûmiyet tarihi itibarıyla kişinin tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hâli sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) gerekse Yargıtay mahkûmiyet kararı sonrası tutulma hâlini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca mahkûmiyet sonrası tutma olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

21. Bir suç isnadına bağlı olarak tutuklulukta geçen sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih; doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hüküm verildiği tarihtir (Murat Narman, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 66)

22. Bu kapsamda bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma durumunda, yapılacak bireysel başvurunun ilk derece yargılaması devam ederken tutukluluğun devamına karar verilen her aşamada başvuru yolları tüketildikten sonra ve serbest bırakılma dışında, nihayet bu durumun ortadan kalktığı mahkûmiyet kararından itibaren süresi içinde yapılması gerekir. AİHM de mahkûmiyet kararından itibaren altı ay içinde yapılmayan "bir suç isnadına bağlı" tutma kapsamındaki başvurunun süresinde olmadığını belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Atalay Öztürk / Türkiye (k.k.), B. No: 54890/09, 7/1/2014, §§ 37-41).

23. Başvurucu hakkında yürütülen yargılamada İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/2/2013 tarihli kararı ile başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 2/7/2014 tarihli ilamı ile karar kısmen bozulmuştur.

24. Buna göre İlk Derece Mahkemesinin 28/2/2013 tarihli mahkûmiyet ve tutukluluğun devamı kararı ile başvurucunun tutukluluk hâli sona ermiştir. Bu karar başvurucu vekiline aynı tarihte tefhim edilmiş olup başvurucu, anılan karara karşı itiraz kanun yoluna başvurduğuna dair bilgi veya belge de sunmamıştır. Bu belirlemeler karşısında tutuklulukla ilgili şikâyetleri içeren bireysel başvurunun İlk Derece Mahkemesinin nihai kararını verdiği

28/2/2013 tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılması gerekirken 10/7/2014 tarihinde yapılması nedeniyle başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

26. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

27. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

29. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 5.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 ve1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL harç oluşanyargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin [İstanbul (kapatılan) 10. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK. mülga 250. madde ile görevli) dava dosyasının devredildiği] Bakırköy 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/423, K.2015/423) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILDIRIM TURĞUT

B. No: 2014/12199 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12199

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILDIRIM TURĞUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12199)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Yıldırım TURĞUT

Vekili : Av. Abdulhakim KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 7/3/2007 tarihinde gözaltına alınmış; tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme, genel güvenliği kasten tehlikeye sokma, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine silah veya Kanun'da belirtilen aletlerle katılma ve silahlı örgüte üye olma suçlarını işlediği iddiasıyla 9/3/2007 tarihinde tutuklanmıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 29/3/2007 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK mülga 250. madde ile görevli) 6/10/1983 ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçundan açılan davanın ayrılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin 1/2/2011 tarihli ve E.2007/215, K.2011/5 sayılı kararıyla başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Anılan karar temyiz edilmiş olup incelemedevam etmektedir.

8. Mahkemece 18/2/2011 tarihinde başvurucu hakkında 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan açılan davadaMahkemenin görevsizliğine, dosyanın yetkili ve görevli Bakırköy Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Bakırköy 12. Asliye Ceza Mahkemesinin20/11/2014 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmemiş ve kesinleşmiştir.

9. Bakanlık, hakkında yürütülen 2007/215 esas numaralı yargılamaya ilişkin olarak 5/3/2013 tarihinde başvurucunun İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Komisyon) başvurduğunu, Komisyonun 4/7/2013 tarihli ve 2013/255 numaralı kararı ile başvurucu lehine 3.500 TL tazminatın ödenmesine karar verdiğini bildirmiş; ilgili karar ve eklerini göndermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucu 7/3/2007 tarihinden itibaren hakkında yürütülen ceza davası nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında 2.000 TL'den fazla olmamak üzere ilgilinin disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

13. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

14. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli

gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

15. Somut başvuru açısından Bakanlık tarafından gönderilen yazıda başvurucunun şikâyet konusu yaptığı yargılama süreci ile ilgili olarak Komisyona başvurduğu, Komisyonun 4/7/2013 tarihli ve 2013/255 numaralı kararı ile başvurucu lehine 3.500 TL tazminat ödenmesine karar verildiği bildirilmiştir. Buna karşın başvurucu, Komisyona yaptığı başvuru hakkında ve Komisyonca verilen karara ilişkin Anayasa Mahkemesine herhangi bir bilgi veya belge sunmamıştır.

16. Açıklanan nedenlerle başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucu aleyhine başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 1.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca 1.000 TL disiplin para cezasının başvurucudan TAHSİLİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN AYAS VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/12672 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12672

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN AYAS VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12672)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ramazan AYAS

Vekili : Av. Özden EREN

2. Mahmut BEYAZDOĞAN

3. Mehriban ERDOĞAN

Vekili : Av. Muharrem ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. 2016/4406 sayılı dosyanın, konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/12672 sayılı dosyayla birleştirilmesine karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucu Ramazan Ayas'ın babası olan murisinin açtığı 1954 tarihli kadastro tespitine itiraz davası sonucu verilen kararın temyiz aşamasında bozulması üzerine dava 1969/48 esasını almış ve bu aşamada davaya diğer başvuruculaların murisi de davacı sıfatıyla katılmıştır. Yerel Mahkemece anılan esaslı davanın 16/7/2014 tarihinde açılmamış sayılmasına karar verilmiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Başvurucular Mahmut Beyazdoğan ve Mehriban Erdoğan başvuru formlarında, kendilerinin şikâyet konusu davadan ancak davanın açılmamış sayılmasına dair nihai kararın kendilerine tebliğ edildiği 10/11/2014 tarihinde haberdar olduklarını, dolayısıyla daha önce anılan davayla ilgili hiçbir işleme katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Başvuruculaların söz konusu beyanları değerlendirildiğinde şikâyet konusu davaya mirasçı sıfatıyla katılmadıkları ve yargılama sürecinin bir tarafı haline gelmediklerinin kabulü gerektiği anlaşılmaktadır. Anılan sebeplerle başvurucular Mahmut Beyazdoğan ve Mehriban Erdoğan yönünden başvurunun, kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu Ramazan Ayas'ın açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Başvuruya konu dava, başvurucunun murisinden intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris

açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 60 yıldır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucu uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadığını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu Ramazan Ayas ayrıca davanın açılmamış sayılmasına dair verilen kararın hakkaniyete aykırı olması nedeniyle adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

22.Somut olayda başvurucunun söz konusu iddiasını ileri sürebileceği temyiz kanun yolunu tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

23.Açıklanan nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

25. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya, başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde net 19.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucular Mahmut Beyazdoğan ve Mehriban Erdoğan yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Ramazan Ayas'ın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Ramazan Ayas'ın diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Ramazan Ayas'a net 19.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ramazan Ayas'a ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mazgirt Kadastro Mahkemesine (E.1969/48, K.2014/64) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İNCİ KÜNTAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13420 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13420

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İNCİ KÜNTAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13420)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. İnci KÜNTAY

2. İsmet Bingül ATAMAN

3. Sedat YILDIZ

Vekili : Av. Caner SAYAR

4. Ömer Cengiz SİPAHİ

Vekili : Av. Özlem TORAMAN

5. Orhan KÖSEOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucular İnci Küntay, İsmet Bingül Ataman, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurucular İnci Küntay, İsmet Bingül Ataman, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi yönünden başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Komisyonca başvurucu Orhan Köseoğlu yönünden 29/1/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

7. Konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/13421, 2014/13422, 2014/15289 ve 2014/19758 başvuru numaralı dosyaların, 2014/13420 numaralı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

8. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. Başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız, Ömer Cengiz Sipahi ve Orhan Köseoğlu aleyhine doğrudan, İsmet Bingül Ataman'ın ise murisi olan babası aleyhine 15/8/1983 tarihinde açılan tapu iptali ve tescili ile müdahalenin meni talepli dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

12. Başvurucular İnci Küntay, İsmet Bingül Ataman, Sedat Yıldız ve Orhan Köseoğlu makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının, Ömer Cengiz Sipahi ise anılan iki hakkıyla beraber seyahat özgürlüğünden hak arama özgürlüğüne kadar birçok hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Orhan Köseoğlu Yönünden

13. Başvurucu Orhan Köseoğlu'nun başvuru konusu davaya ilişkin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasını daha önce Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu önünde başvuru konusu yaptığı ve anılan Komisyonun 20/11/2013 tarihinde verdiği kararla başvurucu Orhan Köseoğlu lehine 15.000 TL manevi tazminata hükmettiği anlaşılmıştır.

14. Bireysel başvuru formunda herhangi bir tazminat talebinde de bulunmamış olan başvurucu Orhan Köseoğlu lehine, bireysel başvuru konusu davanın makul sürede yargılanma hakkını ihlal ettiği iddiası üzerine anılan Komisyonca hükmedilen tazminatın hakkaniyete uygun olduğu görüldüğünden, başvurucu Orhan Köseoğlu yönünden başvurunun, mağdur sıfatı yokluğu doğrultusunda kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. İsmet Bingül Ataman Yönünden

15. Başvurucu İsmet Bingül Ataman her ne kadar murisi aleyhine açılan başvuru konusu

davayı mirasçı sıfatıyla takip ettiğini belirtmişse de başvuru dosyasına buna ilişkin herhangi bir bilgi ya da belgenin eklenmediği, başvuru konusu dava dosyasından da anılan başvurucunun davaya mirasçı sıfatıyla dâhil olduğuna dair herhangi bir bilgiye ulaşılamadığı anlaşıldığından başvurucu İsmet Bingül Ataman yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Diğer Başvurucular Yönünden

16. Diğer başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 33 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucular İnci Küntay ve Sedat Yıldız uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının, başvurucu Ömer Cengiz Sipahi ise anılan hakkıyla beraber seyahat özgürlüğünden hak arama özgürlüğüne kadar birçok hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvuruculların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet ve diğer haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

23. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi'ye başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi'ye ayrı ayrı; yine 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular İnci Küntay ve Sedat Yıldız'a müştereken, başvurucu Ömer Cengiz Sipahi'ye ise münferiden ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Orhan Köseoğlu ve İsmet Bingül Ataman yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi'nin Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi'ye ayrı ayrı net 15.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular İnci Küntay, Sedat Yıldız ve Ömer Cengiz Sipahi'ye ayrı ayrı; yine 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular İnci Küntay ve Sedat Yıldız'a müştereken, başvurucu Ömer Cengiz Sipahi'ye ise münferiden ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.1994/64) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDÜLKERİM KUŞCU VE ABDURRAHMAN KUŞCU

B. No: 2014/15581 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15581

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜLKERİM KUŞÇU VE ABDURRAHMAN KUŞÇU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15581)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdülkerim KUŞÇU

2. Abdurrahman KUŞÇU

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talebi kabul edilmiş, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine açılan kadastro tespitine itiraz davası 18/3/2014 tarihinde yerel Mahkeme tarafından karara bağlanmış ve taraflar tarafından temyiz edilmeyerek kesinleşen söz konusu karar, 25/5/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, anılan davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

12. Somut olaydan ihai kararın tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 22/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

13.Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÜNAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15881 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15881

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÜNAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15881)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Ahmet ÜNAL

2. Ahmet ÜNAL

3. Ali TUTAL

4. Hamide KURT

5. Ömer ÜNAL

6. Yusuf TUTAL

7. Lezgin ATLAN

8. Mehmet UĞUR

Vekilleri : Av. Sevil ARACI BEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, terör olayı nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuruların, açılan davaların reddedilmesi ve makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği

iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, muhtelif tarihlerde Adana İdare Mahkemeleri vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm ve İkinci Bölüm Komisyonlarınca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölümler tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanları tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

6. Komisyonlar Başraportörlüğü tarafından 29/6/2015 tarihinde, 2014/17279, 2015/1551, 2015/4528, 2015/4532, 2015/4533 başvuru numaralı dosyaların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/15881 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/15881 başvuru numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve diğer bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına karar verilmiştir.

7. Anılan dosyalarla konu yönünden hukuki irtibatlı olan 2015/4530, 2015/4531 başvuru numaralı dosyalarında 2014/15881 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/15881 başvuru numaralı dosya üzerinden yürütülmesine, belirtilen iki dosyanın da kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular, Siirt ili Pervari ilçesi Okçular köyünde ikamet etmekte iken 1990'lı yıllarda meydana gelen terör olayları neticesinde yerleşim yerlerinden göç etmek zorunda kaldıklarını iddia etmişlerdir.

10. Başvurucular, ekli tablonun C satırında belirtilen tarihlerde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Siirt Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

11. Ekli tablonun D satırında tarih ve sayıları belirtilen Komisyon kararlarında, dosyada yer alan bilgi ve belgeler uyarınca köyün boşaltılmadığı, köyde nüfus istikrarının sürekli korunduğu ve her beş yılda bir muhtarlık seçiminin yapıldığı, köyde korucuların bulunduğu ve korucuların dışında da vatandaşların ikamet ettiği, köy okulunun 1989 yılından günümüze kadar eğitime açık olduğu, köyde ibadethanenin bulunduğu ve karar tarihinde kadrosu münhal olmakla birlikte 1985 ile 1986 ve 1998 ile 1999 yıllarında kadrolu din görevlisinin mevcut olduğu, 2007 yılı Milletvekili Genel Seçimleri ile Anayasa Halk Oylaması ve 2009 yılı Mahalli İdareler Seçimi'nde köyde seçim sandığı kurulduğu, yerleşim yerinin kısmen boşalmış olması ile şahısların mal varlığından istifade etmek amacıyla başka bir yerleşim yerinden aralıksız olarak köye ulaşabilmelerinin, o bölgede güvenli bir şekilde yaşayabilme olanağı sağlayan asgari güvenlik şartlarının idarece yerine getirilmiş olduğunun nesnel bir göstergesi hâlini ihtiva ettiği belirtilerek taleplerin reddine karar verilmiştir.

12. Başvurucular tarafından Komisyon kararına karşı Batman İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır.

13. Belirtilen Komisyon kararları aleyhine başvurucular tarafından açılan iptal davalarında, ekli tablonun E satırında tarihleri gösterilen Batman İdare Mahkemesi kararları ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçelerinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayda, Batman İdare Mahkemesi'nin E:2012/1429,1266,1277 sayılı dava dosyasında ve Mahkememizin bu köye ait muhtelif dava dosyalarında yer alan bilgi ve belgelerden; Pervari İlçe Jandarma Komutanlığı'nın 28.01.2010 tarih ve 417 sayılı yazısı ekinde bulunan Pervari İlçe Jandarma Komutanlığı'na Bağlı Köy ve Mezralara Ait Çizelgede Siirt İli Pervari İlçesi Okçular Köyü'nün tamamen boşalan/boşaltılan köyler arasında yer almadığı, köyün durumunun dolu olarak ifade edildiği, genel nüfus sayımları ve tespitlerine göre Okçular Köyü'nde 1990 yılında 753, 1997 yılında 899, 2000 yılında ise 1002 kişinin yaşadığı, köyde 1989, 1994, 1999, 2004 ve 2009 yıllarında muhtarlık seçiminin düzenli olarak yapıldığı, köyde geçici köy koruculuğu sisteminin getirildiği görülmektedir.

Ayrıca, Mahkememizin E.2012/1429 esasına kayıtlı dosyasında 13.01.2011 tarihli ara kararı ile davalı idareden köy korucusu (ve ailesi) ve asker (ve ailesi) olanlar dışında köyde yaşayanların bulunup bulunmadığı, varsa sayısına ilişkin bilgi ve belgelerin istenildiği, ara kararına cevaben gönderilen 02.02.2011 tarihli Jandarma Tutanağında 1990 yılına ait istenilen belgelere ulaşılamadığı, 1997 yılında köyde 90 korucunun bulunduğu, bunlar dışında 20 hanenin korucu olmadığı ve korucu olmayanların ise yaklaşık 250 kişi olduğu, 2000 yılında ise köyde 85 adet korucunun bulunduğu, korucu hariç köyde 13 hanenin, yaklaşık 100 kişinin yaşadığının belirtildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, asgari güvenlik düzeyinin var olduğu sonucuna ulaşılan Siirt İli, Pervari İlçesi Okçular Köyü'nde köy halkının bir kısmının subjektif güvenlik kaygısıyla ya da ekonomik ve sosyal sebeplerle göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, davacının isteminin reddi yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir. "

14. Başvuruculaın temyizi üzerine ekli tablonun F satırında gösterilen tarihlerde Danıştay Onbeşinci Dairesi ilamları ile kararların usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçelerde ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararların bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek hükümlerin onanmasına karar verilmiştir.

15. Başvurucular tarafından karar düzeltme talebinde bulunulmuş, ekli tablonun G satırında belirtilen tarihlerde karar düzeltme talepleri Danıştay Onbeşinci Dairesinin ilamları ile reddedilmiştir.

16. Karar düzeltme isteminin reddi kararları başvuruculara tebliğ edilmiş ve başvurucular muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun'un 2., 6., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K. 2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

18. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir."

19. Aynı Kanun'un 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Zarar tespit komisyonları illerde; bu Kanun kapsamında yapılacak başvurular üzerine on gün içinde kurulur.

Komisyon, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Valinin görevlendireceği vali yardımcısı komisyonun başkanı; maliye, bayındırlık ve iskân, tarım ve köyişleri, sağlık, sanayi ve ticaret konularında uzman ve o ilde görev yapan kamu görevlilerinden vali tarafından belirlenecek birer kişi ile baro yönetim kurulunca baroya kayıtlı olanlar arasından görevlendirilecek bir avukat komisyonun üyesidir. Komisyonun başkan ve üyeleri her yıl ocak ayının ilk haftasında yeniden belirlenir. Eski üyeler yeniden görevlendirilebilirler. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon kurulabilir.”

20. Aynı Kanun'un 7. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar.

b) Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri.

c) Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından

kaynaklanan maddî zararlar."

21. Aynı Kanun'un 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurular incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculların İddiaları

23. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları başvuruların ve akabinde açtıkları davaların reddedildiğini, göçe zorlanmaları ve memleketlerinden sürgün edilmeleri nedeni ile işlerini kaybettiklerini ve mal varlıklarına ulaşamadıklarını, bu zararlara devlet yetkililerinin köy boşaltma eylemi ile sebep olunmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini, zarar tespitinde sadece idare tarafından düzenlenmiş olan belgelerin esas alınmasının haksızlık oluşturduğunu, bölge genelinde ve başvuruculların zararına neden olan olay özelinde hiçbir adli tahkikatın yapılmadığını ya da yapılmış olsa dahi sonucunun kendilerine bildirilmediğini, ikamet ettikleri yerin terör ve terör olayları ile mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeni ile boşaltılmış olmadığı kabulünün dayanağını teşkil eden nüfus sayımı verilerinin, eğitim öğretime devam ediliyor olmasının, köyde

düzenli olarak seçim yapılıyor olmasının, tazminat komisyonu tarafından ve yargılama mercilerince taleplerinin reddedilmesine gerekçe teşkil edemeyeceğini zira bu hizmetlerin köyde yaşamına devam eden köy korucuları ve onların ailelerine yönelik olduğunu, köyde koruculuk yapmayı kabul etmeyenlerin köyden ayrılmak zorunda kaldıklarını, anılan köy içerisinde ve yakınlarında birçok çatışma yaşanması nedeni ile köyde sivil şahısların can güvenliğinin mevcudiyetinden bahsedilemeyeceğini, yaptıkları başvurular hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını, temyiz ve karar düzeltme taleplerinin özenli bir şekilde incelenmediğini ve kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, bu nedenle başvurabilecekleri etkili bir hukuk yolu bulunmadığını belirterek Anayasa'nın 35., 36. ve 40.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişler; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

24. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtıkları davaların reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).Başvuruculaların ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucular zarar tespitinde sadece adli, idari ve askerî makamlar tarafından düzenlenen belgelerin kullanıldığını ve bu belgelerin İlk Derece Mahkemesi tarafından hükme esas alındığını, bölge genelinde ve başvuruculaların zararına neden olan olay özelinde hiçbir adli tahkikatın yapılmadığını yahut yapılmış olsa dahi sonucundan haberdar edilmediklerini belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvuruculaların anılan şikâyetlerinin çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkeleri kapsamında değerlendirmeye tabi tutulması uygun görülmüştür.

26. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan "yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması" ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin Komisyon ya da İlk Derece Mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç İlk Derece Mahkemesi kararıyla başvuruculaların vâkıf olduğu tespit edilmiştir. Başvuruculaların temyiz ve karar düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu, başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce, idare ve başvurucular tarafından sunulan belgeler değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından, başvuruculaların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşılmakla başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, B. 2013/2738, 16/7/2014, §§ 74-76; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014 §§ 70-72).

27. Somut başvurularda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucuların usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle başvurucuların çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

29. Başvurucular Komisyona yaptıkları başvuruların ve akabinde açtıkları davaların reddedildiğini, göç etmeye mecbur kalmaları nedeni ile işlerini kaybettiklerini ve mal varlıklarına ulaşamadıklarını, anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehlerine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

30. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

31. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, bariz bir takdir hatası veya açık keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

32. Başvurucular, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde taleplerinin ve davalarının reddine hükmedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemelerince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucuların belirtilen iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

33. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararlarında, Batman İdare Mahkemesinin E.2012/1429, 1266, 1277 sayılı dava dosyalarında ve Mahkemenin bu köye ait muhtelif dava dosyalarında yer alan bilgi ve belgelerden; Pervari İlçe Jandarma Komutanlığının 28/1/2010 tarihli yazısı ekinde bulunan Pervari İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı köy ve mezralara ait çizelgede, Siirt ili Pervari ilçesi Okçular köyünün tamamen boşalan/boşaltılan köyler arasında yer almadığı, köyün durumunun dolu olarak ifade edildiği, genel nüfus sayımları ve tespitlerine göre Okçular köyünde 1990 yılında 753, 1997 yılında 899, 2000 yılında ise 1.002 kişinin yaşadığı, köyde 1989, 1994, 1999, 2004 ve 2009 yıllarında muhtarlık seçiminin

düzenli olarak yapıldığı, köyde geçici köy koruculuğu sisteminin getirildiği, başvurucu vekili tarafından Okçular köyünde askerî bir üssün bulunduğu ve nüfus sayımı sonuçlarının bu nedenle fazla çıktığı iddia edilmekte ise de bu hususun açıklığa kavuşturulması için Mahkemenin E.2012/1429 sayılı dava dosyası veDiyarbakır 2. İdare Mahkemesinin 2010/1924 esasına kayıtlı davada ara kararı ile Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığından köy halkından olup köyde yaşayan şahısların sağlıklı olarak tespit edilebilmesi amacıyla Pervari ilçesi Okçular köyünde bulunan jandarma karakolunda sayım yapılan 1990, 1997 ve 2000 yılında görevli personel ve asker sayılarına ilişkin bilgi ve belgelerin istenildiği, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının ara kararına cevap yazısında ara kararıyla talep edilen düzeyde bilgi derlenmediği, bu nedenle istenen bilgilerin gönderilemeyeceğinin bildirildiği, bunun yanı sıra Mahkemenin E.2012/1429 esasına kayıtlı dosyasında 13/1/2011 tarihli ara kararı ile davalı idareden köy korucusu (ve ailesi) ve asker (ve ailesi) olanlar dışında köyde yaşayanların bulunup bulunmadığı, varsa sayısına ilişkin bilgi ve belgelerin istenildiği, ara kararına cevaben gönderilen 2/2/2011 tarihli jandarma tutanağında 1990 yılına ait istenilen belgelere ulaşılamadığı, 1997 yılında köyde 90 korucunun bulunduğu, bunlar dışında 20 hanenin korucu olmadığı ve korucu olmayanların ise yaklaşık 250 kişi olduğu, 2000 yılında ise köyde 85 korucunun bulunduğu, korucu hariç köyde 13 hanenin, yaklaşık 100 kişinin yaşadığının belirtildiği tespit edilmiştir.

34. Yukarıda yer verilen açıklamalara göre Siirt ili Pervari ilçesi Okçular köyünün boşalan ve/veya boşaltılan yerleşim yerlerinden olmadığı, nüfus sayımlarında köyde bulunan askerî birlik personelinin sayısı konusunda açık ve net bir bilgi bulunmamakla birlikte köyde askerî personel ve geçici köy korucuları dışında yaşayan/ikamet eden sivil vatandaşların bulunduğu, köyün tamamen boşalmadığı/boşaltılmadığı hususlarında herhangi bir kuşku bulunmadığı anlaşılmaktadır.

35. Bu durumda asgari güvenlik düzeyinin var olduğu sonucuna ulaşılan Pervari/Okçular köyünde köy halkının bir kısmının subjektif güvenlik kaygısıyla ya da ekonomik ve sosyal sebeplerle göç etmesinden dolayı uğradıkları zararın5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından başvuruculların isteminin reddi yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmediği belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvuruculların iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmıştır. Başvurucunun anılan iddialarına yönelik olarak bu çerçevede Derece Mahkemelerinin kararında açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucular, temyiz ve karar düzeltme aşamalarında ileri sürdükleri taleplerin üstünkörü bir incelemeye tabi tutularak yeterli gerekçeye yer verilmeden reddedildiğini iddia etmiş, bu nedenle anılan başvuru yollarının etkili olmadığından şikâyetçi olmuşlardır. Anılan şikâyetlerin gerekçeli karar hakkına ilişkin olduğu tespit edildiğinden bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

38. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu

konuda verdiği kararlarında, başvurucuların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumlarının değerlendirilmesi hariç olmak üzere başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen taleplerinin derece mahkemeleri kararlarında denetlenerek reddedildiği gerekçesiyle başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 79-82; Cahit Tekin, §§ 75-77).

39. Somut başvuruların incelenmesi neticesinde başvurucuların taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında kabul edilip edilmeyeceği noktasında yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olup olmadığının çeşitli idari kurumlar tarafından tanzim edilen tutanak ve belgeler kapsamında Derece Mahkemesince değerlendirildiği, başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen istemlerin tartışılarak reddedildiği (bkz. § 13), İlk Derece Mahkemelerince oluşturulan kararların gerekçeleriyle birlikte hukuka uygun bulunmak suretiyle kanun yolu denetiminden geçerek (bkz. §§ 14, 15) kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan başvurucuların, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

40. Açıklanan nedenlerle başvurucular gerekçeli karar haklarının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvuru formları ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucuların makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

42. Başvurucular 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürünün makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

43. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

44. Somut davalara bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (bkz. ekli

tablonun C satırı)ile nihai karar tarihi (bkz. ekli tablonun G satırı) arasında geçen ve ekli tablonun H satırında toplam süresi belirtilen ve toplamda sekiz yılı geçen sürede başvurucular açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle başvurucuların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

48. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ekli tablonun (I) satırında gösterilen manevi tazminatların net olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

49. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculara uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculara bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

50. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine ve 1.800 TL vekâlet ücretinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının

İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara, ekli tablonun (I) satırında gösterilen miktarlarda net manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harcın BAŞVURUCULARA AYRI AYRI, 1.800 TL vekâlet ücretinin MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemelerde gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Sıra 1 2 3 4 5 6 7

A Başvuru Numarası 2014/15881 2014/17279 2015/1551 2015/4528 2015/4530 2015/4531 2015/4532

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Ahmet Ünal Ahmet Ünal Ali Tutal Hamide Kurt Ömer Ünal Yusuf Tutal Lezgin Atlan

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 22/2/2006 7. 800 22/2/2006 7. 779 27/7/2005 11. 515 6/7/2005 7. 822 22/2/2006 7. 894 6/7/2005 7. 859 6/7/2005 7. 830

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 19/2/2010 2010/1-4355 19/2/2010 2010/1-4354 19/3/2010 2010/1-4427 26/3/2010 2010/1-4448 28/5/2010 2010/1-4623 5/5/2010 2010/1-4539 9/4/2010 2010/1-4501

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 23/8/2012 8/5/2012 23/8/2012 23/8/2012 23/8/2012 23/8/2012 23/8/2012

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 20/6/2013 28/11/2013 20/6/2013 20/6/2013 20/6/2013 20/6/2013 20/6/2013

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 21/5/2014 26/6/2014 17/9/2014 17/9/2014 17/9/2014 17/9/2014 17/9/2014

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 8 yıl 2 ay 8 yıl 4 ay 9 yıl 1 ay 9 yıl 2 ay 8 yıl 6 ay 9 yıl 2 ay 9 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 4. 000 4. 000 6. 000 6. 000 6. 000 6. 000 6. 000

Sıra 8

A Başvuru Numarası 2015/4533

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Mehmet Uğur

C Komisyona Başvuru Tarihi ve Dosya Kayıt Numarası 6/7/2005 7. 878

D Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 7/5/2010 2010/1-4559

E Yerel Mahkeme Karar Tarihi 23/8/2012

F Temyiz Yolu Karar Tarihi 20/6/2013

G Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 17/9/2014

H İdari ve Yargısal Süreçte Geçen Toplam Süre 9 yıl 2 ay

I Hükmedilen NET Manevi Tazminat (TL) 6. 000

HALİL AYBAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/16014 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL AYBAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16014)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Halil AYBAR

: 2. İsmail AYBAR

: 3. Hasan AYBAR

: 4. Raif AYBAR

: 5. Sait AYBAR

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talebi kabul edilmiş, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16025, 2014/16027, 2014/16031 ve 2015/751 sayılı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16014 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucuların 23/3/2007 tarihinde aleyhlerine açıldığını iddia ettikleri kadastro tespitine itiraz davası, Yargıtayın 5/5/2016 tarihli onama kararıyla sona ermiş ve kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular anılan davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun "kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş" olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

13. Somut olayda başvurucuların, uzun sürmesi nedeniyle şikâyet ettikleri davada taraf sıfatlarının bulunmadığı, dolayısıyla başvurucuların ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri kamusal işlem veya eylemden kişisel olarak etkilenmedikleri anlaşılmaktadır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun, kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAVİT ÜZER VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/16020 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16020

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAVİT ÜZER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16020)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Cavit ÜZER

: 2. Aydın ÜZER

: 3. Feyruz ÜZER

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talepleri kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16169 ve 2015/626 sayılı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16020 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuruculardan Cavit Üzer aleyhine doğrudan ve Feyruz Üzer'in murisi aleyhine 22/3/2007 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, yerel Mahkemenin 22/1/2015 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun "kişisel olarak ve doğrudan" etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay, B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

13. Somut olayda başvurucu Aydın Üzer'in, uzun sürmesi nedeniyle şikâyet ettiği davada taraf sıfatının bulunmadığı, dolayısıyla başvurucunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü kamusal işlem veya eylemden kişisel olarak etkilenmediği anlaşılmaktadır.

14. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvurucu Aydın Üzer yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

22. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Cavit Üzer'e net 10.000 TL, başvurucu Feyruz Üzer'e ise net 1.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşanyargılama giderinin başvurucular Cavit Üzer ve Feyruz Üzer'e müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Aydın Üzer yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Cavit Üzer'e net 10.000 TL, başvurucu Feyruz Üzer'e ise net 1.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Cavit Üzer ve Feyruz Üzer'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Başkale Kadastro Mahkemesine (E.2007/1344, K.2015/12)

GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞERAFETTİN DELİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/16108 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16108

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞERAFETTİN DELİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16108)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Şerafettin DELİ

: 2. Fahrettin DELİ

: 3. Niyazi DELİ

: 4. İskan DELİ

: 5. Abidin DELİ

: 6. Abdülhalik DELİ

: 7. Sıddık DELİ

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talepleri kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16111, 2014/16138, 2014/16152, 2014/16153, 2014/16237 ve 2014/16242 sayılı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16108 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular aleyhine 8/6/2007 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, yerel Mahkemenin 9/4/2014 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Şerafettin Deli Yönünden

12. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

13. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle hukuken bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

14. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

15. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

16. 6098 sayılı Kanun'un 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

17. 4721 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflarının birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

18. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

19. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

20. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

21. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir

başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

22. Başvuru konusu olayda başvurucu Şerafettin Deli 2/4/2008 tarihinde Avukat Nejdet Edemen'e vekâlet vermiştir. Başvurucu nüfus kayıtlarına göre 16/4/2014 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 30/9/2014 tarihinde başvurucunun adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

23. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, § 30).

24. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

25. Bu durumda Avukat Nejdet Edemen aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

27. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

28. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

29. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

32. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

33. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Abdülhalik Deli, Abidin Deli, Fahrettin Deli, İskan Deli, Niyazi Deli ve Sıddık Deli'ye başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde ayrı ayrı net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

36. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Abdülhalik Deli, Abidin Deli, Fahrettin Deli, İskan Deli, Niyazi Deli ve Sıddık Deli'ye müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Şerafettin Deli yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının Avukat Nejdet Edemen'den TAHSİLİNE,

C. Kararın bir örneğinin Van Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

E. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

F. Başvurucular Abdülhalik Deli, Abidin Deli, Fahrettin Deli, İskan Deli, Niyazi Deli ve Sıddık Deli'ye ayrı ayrı net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

G. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Abdülhalik Deli, Abidin Deli, Fahrettin Deli, İskan Deli, Niyazi Deli ve Sıddık Deli'ye MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Başkale Kadastro Mahkemesine (E.2007/9557, K.2014/509) GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN ŞEN

B. No: 2014/16550 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16550

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN ŞEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16550)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Hasan ŞEN

Vekili : Av. Selahattin KARAHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında Beyoğlu Cumhuriyet Başsavcılığının 31/8/2009 tarihli iddianamesi ile hırsızlık suçundan kamu davası açılmıştır. Beyoğlu 9. Asliye Ceza Mahkemesinin 20/9/2009 tarihli kararı ile başvurucunun beraatine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen dava dosyası; Cumhuriyet Başsavcılığının 17/7/2012 tarihli yazısıyla, karar tarihinden sonra ve yürürlüğe giren kanunların değerlendirilmesi gerektiği gerekçesi ile Mahkemesine iade edilmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının iade yazısı gereğince Mahkemece yeniden yargılama yapılmış ve 25/2/2013 tarihli karar ile başvurucunun beraatine yeniden karar verilmiştir. Temyiz üzerine anılan hüküm, Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 20/2/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

8. Kararın kesinleştirme işlemi Mahkemece 19/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

12. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

13. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

14. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

15. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin

hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

16. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

17. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

18. Somut olayda Beyoğlu 9. Asliye Ceza Mahkemesinin 25/2/2013 tarihli kararı Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 20/2/2014 tarihli ilamıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği, 19/3/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 19/3/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

19. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 19/3/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi içinde en geç 21/7/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 1/10/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİLENT AKTAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19389 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19389

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLENT AKTAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19389)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Bilent AKTAŞ

: 2. Hamdullah KARAKAYA

: 3. Davut AKTAŞ

Vekili : Av. Nermin SELÇUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular 23/10/2008 tarihinde içinde molotof kokteyli bulunan bir çanta bulundurdukları iddiasıyla yakalanmış, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 24/10/2008 tarihli kararı ile gözaltına alınmışlardır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 4/11/2008 tarihli iddianamesi ile silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek, korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda patlayıcı madde bulundurmak suçlarından başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 16/6/2011 tarihli kararı ile başvurucuların beraatlerine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 10/4/2014 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

7. Kararın kesinleşme şerhi 10/7/2014 tarihinde düzenlenmiştir. Karar başvurucuların vekiline 13/11/2014 tarihinde Mahkeme kaleminde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

10. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

12. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculara nihai kararın gerekçesini "öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

13. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

14. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

15. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

16. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

17. Somut olayda (kapatılan) İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 16/6/2011 tarihli kararı, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 10/4/2014 tarihli kararıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden yapılan araştırmada, Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği 10/7/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 10/7/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

18. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 10/7/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi sonunda 10/11/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 5/12/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ZEKİ ÜÇOK (2)

B. No: 2015/6777 | Karar tarihi: 07.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2015/6777

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ZEKİ ÜÇOK BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2015/6777)

Karar Tarihi: 7/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Ahmet Zeki ÜÇOK

Vekili : Av. Celal ÜLGEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, görevli olmayan yargı kolundaki mahkemede yargılama yapılması nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/4/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Askerî Yargıtaydan onaylı sureti celbedilen yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Askerî savcı olan başvurucu 4/3/2013 tarihinde emekli olmuş, 5/8/2014 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) çıkarılmıştır.

9. Başvurucuyla aynı yerde çalışan Askerî Savcı M.Ç.nin 27/10/2007 tarihinde tehdit suçu işlediği iddiasıyla hakkında Yunak Cumhuriyet Başsavcılığına ihbarda bulunulmuştur. Yürütülen soruşturma kapsamında şüpheli M.Ç.nin askerî savcı olarak görev yapıp yapmadığı ve görev yapıyorsa unvan bilgileri Hava Kuvvetleri Komutanlığı Askerî Savcılığından talep edilmiştir.

10. Askerî savcı olduğunun bildirilmesi üzerine aynı yerden şüphelinin teşhise elverişli fotoğrafları talep edilmiştir. Başka bir kişiye ait fotoğraf gönderilmesi üzerine ilgililer hakkında 23/3/2009 tarihinde suç duyurusunda bulunulmuştur. Millî Savunma Bakanı 11/5/2009 tarihinde soruşturma izni vermiştir. Başvurucu, Askerî Adalet Başmüfettişi'ne 20/5/2009 tarihinde ifade vermiştir.

11. Genelkurmay Başkanlığı Askerî Savcılığının 4/6/2010 tarihli iddianamesi ile olay tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı askerî savcısı olarak görev yapan başvurucunun Yunak Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan bir soruşturmaya ilişkin olarak teşhis işlemi yaptırılması için aynı yerde yardımcı askerî savcı olarak görevli şüpheli M.Ç.nin fotoğrafının 13/11/2008 tarihli yazıyla istenmesi üzerine şüpheli M.Ç. ile karar verip 16/12/2008 tarihli yazıyla M.Ç.nin fotoğrafının gönderildiği belirtilerek yazı ekinde aynı yerde askerî savcı yardımcısı olarak görevli olan Askerî Hâkim Ö.T.ye ait fotoğrafın gönderildiği, bu suretle başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçunu, M.Ç.nin ise azmettirmek ve yardım etmek suretiyle resmî belgede sahtecilik suçuna iştirak etmek suçunu işlediği iddiası ile haklarında kamu davası açılmıştır.

12. Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesinin 10/6/2010 tarihli ve 2010/546-180 sayılı duruşmasız işlere ait kararıyla kamu davasının kabulüne karar verilmiştir.

13. Anılan Mahkemenin 28/10/2010 tarihli ve E.2010/355 sayılı gerekçeli kararı ile Askerî Hâkimlerin yargılanması usulünü düzenleyen 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu'nun 25. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulmasına karar verilmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi 16/6/2011 tarihli ve E.2010/32, K.2011/105 sayılı kararı ile 357 sayılı Kanun'un "Millî Savunma Bakanınca hazırlık soruşturması açılmasına izin verildiği takdirde düzenlenmiş olan evrak gereği yapılmak üzere ilgilinin görevli bulunduğu yere en yakın askeri mahkemenin savcısına gönderilir." biçimindeki 25. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin sözü geçen kararı 27/10/2011 tarihli ve 28097 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

15. Bu arada 22/5/2012 tarihli ve 6318 sayılı Kanun'un 36. maddesi ile 357 sayılı Kanun'un 25. maddesi değiştirilmiş, değişiklik 3/6/2012 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

16. Askerî hâkimlerin yargılanması usulünü düzenleyen yasa değişiklikleri 3/6/2012 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bunun üzerine Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesinin 6/6/2012 tarihli ve E.2012/11, K.20120/68 sayılı hükmü ile 357 sayılı Kanun'un 25. ve geçici 10. maddeleri uyarınca sanıklar M.Ç. ve başvurucu hakkındaki kovuşturma işlemlerine Askerî Yargıtayda bulundukları aşamadan itibaren devam olunmak üzere dosyanın Askerî Yargıtay Başkanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

17. Askerî Yargıtay Başkanlar Kurulunun 18/6/2012 tarihli kararı ile yargılamayı yapan Askerî Yargıtay 4. Dairesi, 18/1/2013 tarihli ve E.2013/1, K.2013/1 sayılı kararıyla sanıklara atılı suçların unsurları yönünden oluşmadığı ve iddianamede yazılı eylemlerinin başka bir suça da temas etmediği sonucuna vararak her iki sanığın da beraatine karar vermiştir.

18. Askerî savcı tarafından, başvurucu hakkında suçluyu kayırma suçundan ve M.Ç. hakkında suçluyu kayırmaya azmettirme suçundan mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği ileri sürülerek beraat kararları sanıklar aleyhine temyiz edilmiştir.

19. Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun 31/5/2013 tarihli ve E.2013/68, K.2013/80 kararı ile suçun işlenmesi konusunda tam bir mutabakat hâlinde hareket ederek fiili birlikte gerçekleştiren sanıkların müştereken resmî belgede sahtecilik suçunu işledikleri kabul edilerek her iki sanık hakkında verilen beraat kararlarının sübut yönünden bozulmasına karar verilmiştir.

20. Bu arada başvurucu, 12/6/2013 tarihli dilekçesiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına başvuruda bulunarak Yunak Cumhuriyet Başsavcılığına Hv. Hâk. Ütğm. Ö.T.ye ait fotoğrafı tanık Ş.C.nin gönderdiğini, bunu iş yoğunluğu nedeniyle sehven yaptığını kendisine söylediğini belirterek şikâyetçi olmuştur. Şüpheli sıfatıyla ifade veren tanık Ş.C., suçlamaları kabul etmemiştir.

21. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 6/1/2014 tarihli ve K.2014/756 sayılı kararıyla şüpheli (tanık) Ş.C.ye isnat olunan suçlar hakkında kamu davasını açılmasına yetecek kadar delil elde edilmediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Bu karar itiraz üzerine kesinleşmiştir.

22. Askerî Yargıtay 4. Dairesi, bozmaya uyarak yargılamaya devam etmiş; 7/2/2014 tarihli duruşmada başvurucu, asker kişi sıfatını kaybettiğinden dolayı görevsizlik kararı verilerek dava dosyasının Yargıtay Başkanlığına gönderilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Dairece aynı duruşmada alınan ara kararıyla görülmekte olan davaya bakmakla görevli olunduğuna karar verilmiştir.

23. Başvurucu, anılan görevsizlik kararı verilmesi talebinin reddi kararı üzerine 10/2/2014 tarihli duruşmada, bu kez dava dosyasının uyuşmazlık çıkarılması için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesini talep etmiştir. Aynı Daire, talep dilekçesi ve ilgili tüm belgeleri uyuşmazlık çıkarmaya yetkili bulunan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 18/2/2014 tarihli ve YY-2014/62279 sayılı kararıyla uyuşmazlık çıkarma talebinin delillerin ikamesine başlamadan önce yapılması imkânı ve şartı varken bu aşamaya kadar bu müessesenin işletilmediği gerçekçesiyle uyuşmazlık çıkarılmasına yer olmadığına kesin olarak karar verilmiştir.

24. Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 24/3/2014 tarihli ve E.2013/3, K.2014/1 sayılı hükmü ile sanıkların müşterek fail sıfatıyla kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî belgede sahtecilik suçunu işledikleri kabul edilerek 2 yıl 6 ay hapis cezası ile ayrı ayrı cezalandırılmalarına ve sanıkların TSK'dan çıkarılmalarına karar verilmiştir.

26. Askerî savcı tarafından, başvurucu hakkında suçluyu kayırma suçundan ve M. Ç. hakkında suçluyu kayırmaya azmettirme suçundan mahkûmiyet kararı verilmesi gerektiği ileri sürülerek mahkûmiyet hükümleri temyiz edilmiştir. Başvurucu da askerî yargının görevli olmadığını ve suçun unsurlarının oluşmadığını belirterek hükmü temyiz etmiştir.

27. Temyiz üzerine Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun 27/11/2014 tarihli ilamı ile Askerî Yargıtay 4. Dairesinin 24/3/2014 tarihli kararı onanmıştır.

28. Başvurucu, onama kararını 12/3/2015 tarihinde öğrenmiştir. Başvurucu, 13/4/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

29. 357 sayılı Kanun'un 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Askeri hâkimlerin görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında işledikleri suçlar veya sıfat ve görevlerinin gereklerine uymayan hal veya eylemleri yahut askeri yargıya tabi şahsi suçları şikayet ve ihbar edilir veya cereyan eden işlemlerden öğrenilirse soruşturma izni verilmesine lüzum olup olmadığının tespiti için Milli Savunma Bakanı tarafından ilgili şahıstan kıdemli bir askeri adalet müfettişi görevlendirilir. Zorunlu hallerde bu görev en kıdemli askeri adalet müfettişi tarafından yerine getirilir…"

30. 357 sayılı Kanun'un 25. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 16/6/2011 tarihli ve E.2010/32, K.2011/105 sayılı iptal kararından önceki hâli şöyledir:

"Millî Savunma Bakanı, soruşturma yapmaya memur edilen askeri adalet müfettişince düzenlenen ve düşüncesini de kapsayan evrakı inceler, elde edilen sonuca göre hazırlık soruşturması yapılması için izin verilmesi veya disiplin cezası tayinine yahut kovuşturma yapılmasına lüzum görmezse evrakın işlemden kaldırılmasına karar verir.

Millî Savunma Bakanınca hazırlık soruşturması açılmasına izin verildiği takdirde düzenlenmiş olan evrak gereği yapılmak üzere ilgilinin görevli bulunduğu yere en yakın askeri mahkemenin savcısına gönderilir.

Bir suçtan dolayı yapılacak ceza soruşturması disiplin cezası uygulanmasına engel olmaz."

31. 357 sayılı Kanun'un 25. maddesinin 22/5/2012 tarihli değişiklikten sonraki hâli şöyledir:

"Millî Savunma Bakanı, inceleme yapmakla görevlendirilen askeri adalet müfettişince düzenlenen ve düşüncesini de kapsayan evrakı inceler, elde edilen sonuca göre soruşturma yapılması için izin verilmesine veya disiplin cezası tayinine ya da soruşturma yapılmasına lüzum görmezse evrakın işlemden kaldırılmasına karar verir.

Millî Savunma Bakanınca soruşturma açılmasına izin verildiği takdirde düzenlenmiş olan evrak, gereği yapılmak üzere ilgilinin görevli bulunduğu yere en yakın askeri mahkemenin savcısına gönderilir. Ancak Askeri Yargıtay kadrolarında savcılık ve tetkik hâkimliği ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kadrolarında savcılık ve raportörlük görevi yapan askeri hâkimler ile Millî Savunma Bakanlığı kadrolarında görevli askeri hâkimler hakkında

düzenlenen evrak Genelkurmay Başkanlığının bulunduğu yerde kurulan askeri mahkemenin savcısına gönderilir.

Askeri savcı tarafından iddianame düzenlenmesi halinde iddianamenin kabulü ya da iadesi konusunda karar verilmek üzere soruşturma evrakı ve düzenlenen iddianame Askeri Yargıtaya gönderilir. Askeri Yargıtay Başkanlar Kurulunun belirleyeceği daire, iddianamenin kabulüne veya iadesine karar verir.

İddianamenin iadesi kararına karşı, iddianameyi düzenleyen askeri savcı tarafından Askeri Yargıtay Daireler Kuruluna itiraz edilebilir.

Haklarında iddianamenin kabulüne karar verilen askeri hâkimlerin kovuşturması iddianameyi değerlendiren Askeri Yargıtay dairesinde yapılır. İddianamenin kabulünden itibaren Askeri Yargıtay dairesinde yapılacak kovuşturmada savcılık görevini Askeri Yargıtay Başsavcılığı yürütür.

Bir suçtan dolayı yapılacak ceza soruşturması disiplin cezası uygulanmasına engel olmaz.”

32. 357 sayılı Kanun’un 35. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Askeri hakimlerin genel yargıya tabi şahsi suçları hakkında genel hükümler uygulanır. Ancak soruşturma o yer ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısınca ve kovuşturma o yer ağır ceza mahkemesince yapılır…”

33. 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu’nun 9. maddesi şöyledir:

“Askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler.”

34. 353 sayılı Kanun’un 17. maddesi şöyledir:

“Askeri mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak suçun; askeri bir suç olmaması, askeri bir suça bağlı bulunmaması halinde askeri mahkemenin görevi sona erer.”

35. 26/09/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 204. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmî bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmî belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

36. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 3. maddesi şöyledir:

“(1) Mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir.

(2) (Ek: 26/6/2009 – 5918/6 md.) Barış zamanında, asker olmayan kişilerin Askeri Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan askerî mahkemelerin yargı yetkisine tabi bir suçu tek başına veya asker kişilerle iştirak halinde işlemesi durumunda asker olmayan kişilerin soruşturmaları Cumhuriyet savcıları, kovuşturmaları adlî yargı mahkemeleri tarafından yapılır.”

37. 12/6/1979 tarihli ve 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında

Kanun’un 20. maddesi şöyledir:

"Daha önce Uyuşmazlık Mahkemesince yargı mercii belirtilmemiş olan bir davada temyiz incelemesi yapan yüksek mahkeme, davanın, davaya bakan mahkemenin görevi dışında olduğu kanısına varırsa, incelediği kararı bozacak yerde, incelemeyi erteleyerek yargı merciinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurmaya karar verebilir."

B. İlgili Yargı Kararları

38. Anayasa Mahkemesinin 20/9/2012 tarihli ve E.2011/80, K.2012/122 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…İtiraz konusu kuralın da yer aldığı 353 sayılı Kanun'un 'Müşterek Suçlar' başlıklı 12. maddesinde, askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmalarının askeri mahkemelerde; eğer suç Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerinde yapılacağı kural altına alınmıştır.

7.5.2010 günlü 5982 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasa'nın 145. maddesinde, 'Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür. Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz. Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adlî yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir.' denilmiştir.

Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde, askeri yargının görev alanının yeniden düzenlendiği, mevcut hükümde askeri yargının görev alanının oldukça geniş düzenlenmesi nedeniyle uluslararası belgelerde bu durumun eleştirildiği, askeri mahkemelerin görev alanının demokratik hukuk devletinin getirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlandığı, getirilen düzenlemeyle askeri mahkemelerin görev alanının askeri suçların yargılanmasıyla çağdaş ülkelerde olduğu gibi sınırlandırıldığı ve asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askeri suçlara ait davalarla sınırlı tutulduğu, asker olmayan kişilerin savaş hali haricinde, askeri mahkemelerde yargılanmayacağının anayasal teminat altında alındığı belirtilmiştir.

İtiraz konusu kurala göre, asker olmayan kişilerin asker kişilerle birlikte suç işlemeleri durumunda işlenilen suç Askeri Ceza Kanunu'nda düzenlenmiş ise bu kişiler askeri mahkemelerde yargılanacaklardır. Ancak, Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde de belirtildiği üzere, savaş hali dışında asker olmayan kişilerin işledikleri suçlar nedeniyle askeri mahkemelerde yargılanamayacağı anayasal olarak teminat altına alınmıştır. Bu durumda, Anayasa'nın 145. maddesinde yapılan değişiklik sonucunda itiraz konusu kural, Anayasa'ya aykırı hale gelmiştir…”

39. Anayasa Mahkemesinin 11/4/2012 tarihli ve E.2011/108, K.2012/55 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…353 sayılı Kanun'un 17. maddesinin itiraz konusu birinci cümlesinde, askerî mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesinin, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmeyeceği düzenlenmiş, ikinci cümlesinde

ise suçun askerî bir suç olmaması ve askerî bir suça bağlı bulunmaması hâlinde askerî mahkemenin görevinin sona ereceği açıklanmıştır. Buna göre, suçu işlediği sırada asker olan kişinin bu sıfatının kalkması, önceden işlediği ve askerî yargıya tâbi bir suçtan dolayı askerî mahkemede dava açılmasına veya davanın görülmesine engel olmamaktadır. Ancak bu kişinin işlediği suç askerî suç değilse veya askerî suça bağlı değilse askerî mahkemenin görevi sona erecektir.

Anayasa'nın 7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Kanun'un 15. maddesiyle değiştirilen 145. maddesinin birinci fıkrasında, 'Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir...' denilmek suretiyle askeri mahkemelerin görev alanı belirlenmiş, ikinci fıkrasında ise 'Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz.' denilmek suretiyle askeri mahkemelerde savaş hali haricinde sivillerin yargılanamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Ceza yargılaması hukukunda kişilerin hangi mahkemelerde yargılanacağının belli bir sıfatı taşımaya bağlandığı durumlarda, söz konusu sıfatın suçun işlendiği sırada bulunması gerekmekte olup, bu sıfatın suçun işlenmesinden sonra bir şekilde kaybedilmesi, kişilerin tabi bulunduğu mahkemenin görevinde herhangi bir değişikliğe neden olmamaktadır. Çünkü kanun koyucu bir suçu ele alırken suçun işleneceği sıradaki koşulları gözeterek suçun cezasının niteliğini, ağırlığını ve kovuşturulacağı mahkemeyi belirlemektedir.

Anayasa'nın 145. maddesinde yer alan ve asker olmayan kişilerin savaş hali dışında askeri mahkemelerde yargılanamayacağını düzenleyen kural, suçun işlendiği sırada asker kişi olmayanlara ilişkin olup, bu kuralın, suçun işlendiği sırada asker olan kişilerin suçu işledikten sonra bu sıfatlarını kaybetmeleri halinde askeri mahkemelerde yargılanmalarını yasaklayan bir yönü bulunmamaktadır.”

40. Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümünün 14/1/2013 tarihli ve E.2012/40,K.2013/1 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu Ve Yargılama Usulü Kanunu'nun "Askeri Mahkemelerin Görevleri" başlığı altında düzenlenen İkinci Bölümünde yer alan "Genel Görev" başlıklı 9. maddesinde; "Askeri Mahkemeler Kanunlarda aksi yazılı olmadıkça asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler" denilmekte iken, maddenin “….askeri mahallerde….” ibaresi Anayasa Mahkemesi’nin 26.6.2012 tarih ve 28335 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 15.3.2012 gün ve E:2011/30, K:2012/36 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

"Askeri suç" ise, öğretide ve uygulamada;

a) Unsurları ve cezalarının tamamı Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı olan, başka bir anlatımla, Askeri Ceza Kanunu dışında hiçbir ceza yasası ile cezalandırılmayan suçlar,

b) Unsurları kısmen Askeri Ceza Kanunu'nda kısmen diğer ceza yasalarında gösterilen suçlar,

c) Türk Ceza Kanunu'na atıf suretiyle askeri suç haline dönüştürülen suçlar, olmak üzere üç grupta mütalaa edilmektedir.

Aynı Yasa’nın 13.10.1996 gün ve 22786 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 4191 sayılı

Yasa'yla değişik 17. maddesinde; "askeri mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak suçun askeri bir suç olmaması askeri bir suça bağlı bulunmaması ve sanık hakkında kamu davası açılmamış olması halinde askeri mahkemenin görevi sona erer" denilmekte iken, maddenin "... ve sanık hakkında kamu davası açılmamış olması ..." tümcesi Anayasa Mahkemesi'nin 11.3.2000 gün ve 23990 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1.7.1998 gün ve E:1996/74, K:1998/45 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Buna göre, askeri mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak yüklenen suçun askeri bir suç olmaması, askeri bir suça bağlı bulunmaması halinde, askeri mahkemenin görevinin sona ereceği açıktır. İptal kararı nedeniyle, sanık hakkında kamu davasının açılmış olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

353 sayılı Yasa'nın "Müşterek Suçlar" başlığı altında düzenlenen 12. maddesinde"Askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askerimahkemelere; eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir" denilerek, Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suçun müştereken işlenmesi halinde sanıkların yargılamalarının adli mahkemelerde yapılacağı hükme bağlanmıştır.

Olumsuz görev uyuşmazlığına konu kamu davasında, adli yargı yerince verilen görevsizlik kararında, sanıklara yüklenen eylemin 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun "Hakikate muhalif rapor layiha sair evrak tanzim ve ita edenler" başlığı altında düzenlenen 134. maddesinde yazılı suç kapsamında kaldığı gerekçesine yer verilmiş ise de, dosyanın incelenmesinde, iddianamede anlatılan ve yargı yerlerince verilen görevsizlik kararlarında da kabul edilen, sanıklara yüklenen eylemin, doktor olan sanıkların, sanık T.S. tarafından sağlık karneleri getirilen kişileri görmeden ve muayene etmeden gerçeğe aykırı reçete yazmak olduğu, bu durumda askeri yargı yerince verilen görevsizlik kararında, doktor sanıklara yüklenen eylemin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 204/2. maddesinde düzenlenen "resmi belgede sahtecilik" suçunu, sanık T.S.'e yüklenen eylemin "bu suça iştirak etmek" suçunu oluşturduğu açıklanarak, eylemlerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlar kapsamında kaldığının değerlendirildiği gözetildiğinde, verilen görevsizlik kararı hukuka uygun bulunmuştur.

Böylece, sanıklara yüklenen eylemin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen suçlar kapsamında kaldığı, Askeri Ceza Kanunu'nda bu eyleme ilişkin bir düzenlemenin bulunmadığı, bu nedenle "askeri suç" olmadığı açıktır.

(…)

Açıklanan nedenlerle, davanın adli yargı yerinde görülmesi ve Çanakkale Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir…"

41. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19/6/2012 tarihli ve E.2012/YYB-722, K.2012/234sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Suç tarihinde askeri savcı olarak görev yapan sanık [M.Ç.] hakkında 3628 sayılı Yasaya aykırılık suçundan açılan kamu davasında yargılama görev ve yetkisinin Yargıtay 7. Ceza Dairesine mi yoksa Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesine mi ait olduğunun belirlenmesine ilişkin uyuşmazlığın çözümüne geçmeden önce askeri yargının görevli olup olmadığı

hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

(…)

Askerî mahkemeler, asker olmayan kişilerin özel kanunda belirtilen askerî suçları ile kanunda gösterilen görevlerini ifa ettikleri sırada veya kanunda gösterilen askerî mahallerde askerlere karşı işledikleri suçlara da bakmakla görevlidirler" şeklinde iken07.05.2010 gün ve 5982 sayılı Yasanın 15. maddesiyle; "Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz" biçiminde değiştirilmiş ve bu suretle de askeri yargının görev alanı oldukça daraltılmıştır.

Bu değişikliğin nedeni madde gerekçesinde; "Mevcut hükümde askerî yargının görev alanı oldukça geniş düzenlenmiş olup bu durum, değişik uluslararası belgelerde (Katılım Ortaklığı Belgesi, İlerleme Raporları, İstişari Ziyaret Raporları vb.) vurgulanmıştır. Yine, Yargı Reformu Stratejisinde ve Avrupa Birliği müktesebatının Türkiye Cumhuriyeti tarafından üstlenilmesine yönelik olarak hazırlanan ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe giren 2008 Yılı Ulusal Programında, askerî mahkemelerin görev alanının demokratik hukuk devletinin gerektirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlanması öngörülmüştür.

Mukayeseli hukuk da göstermektedir ki, pek çok ülkede ayrı bir askerî yargı sistemi bulunmamakta ve asker kişiler de adliye mahkemelerinde yargılanmaktadır. Bazı ülkelerde ise, askerî mahkemeler sadece disiplin mahkemesi olarak, oldukça sınırlı bir alanda görev yapmaktadır. Buna karşın askerî yargı ülkemizde, demokrasi ve hukuk devleti standartlarının dışında, geniş bir görev alanına sahiptir. Askerî yargının görev alanının geniş belirlenmiş olması, bazen yargı mercileri arasında görev uyuşmazlıklarına da neden olabilmektedir.

Getirilen düzenlemeyle askerî mahkemelerin görev alanı, askerî suçların yargılanmasıyla sınırlandırılmaktadır. Askerî suç ise yüksek mahkemelerce tanımlanmış bir kavramdır. Anayasa Mahkemesinin 25.10.1994 tarihli ve E. 1994/2, K. 1994/76 sayılı kararında, askerî suçun unsurları, askerî bir yararı ihlâl etmek ve askerî nitelikte olmak biçiminde açıklanmıştır. Bir suçun Askerî Ceza Kanununda açıkça yer almış olmasının, onun askerî suç sayılmasına yetmeyeceği belirtilmiştir. Yine 01.07.1998 tarihli ve E. 1996/74, K. 1998/45 sayılı kararında askerî mahkemelerin görev alanının, 'askerî hizmetlerin yürütülmesindeki özellikler, disiplinin korunması, asker kişilerin astlık üstlük ilişkileri dikkate alınarak' belirlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu veriler göz önüne alınarak, askerî mahkemelerin görev alanı, çağdaş ülkelerde olduğu gibi daraltılmakta ve asker kişilerin, sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalarla sınırlı tutulmaktadır" şeklinde açıklanmıştır.

T.C. Anayasası'nın 145. maddesinde yapılan değişikliğin gerekçesinde atıf yapılan Anayasa Mahkemesinin 25.10.1994 gün ve 2-76 sayılı kararında; "Asker veya asker olmayan herhangi bir kişi tarafından işlenen suçun, askerî bir yararı ihlâl etmediği, dolayısıyla askerî nitelikten yoksun bulunduğu belirgin ise, suçun Askerî Ceza Yasası'nda açıkça yer almış

olması onun askerî suç sayılmasına yetmeyecektir”,

01.07.1998 gün ve 74-45 sayılı kararında ise, askeri yargının görev alanını belirleyenAnayasanın 145. maddesinin5982 sayılı Yasa ile değiştirilmeden önceki metnine ilişkin olarak; “Anayasa’nın ‘Askerî yargı’ başlıklı 145. maddesinde... denilerek askerî hizmetlerin yürütülmesindeki özellikler, disiplinin korunması, asker kişilerin astlık üstlük ilişkileri dikkate alınarak bu mahkemelerin görev alanı ve asker olmayan kişilerin hangi hallerde askerî mahkemelerde yargılanabilecekleri belirtilmiştir” değerlendirmesi yapılmıştır.

Sanığın askeri savcı olarak görev yaptığı olayda uyuşmazlığın çözümünde yalnızca 26.10.1963 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 353 sayılı Yasanın 9. maddesi hükmünün değil başta Anayasa olmak üzere tüm mevzuatın ve Uyuşmazlık Mahkemesi ile Anayasa Mahkemesi kararlarının da göz önüne alınması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesinin yukarıda ayrıntısı verilen 25.10.1994 ve 01.07.1998 tarihli kararlarında vurgulandığı üzere, askerî mahkemelerin görev alanı; “askerî hizmetlerin yürütülmesindeki özellikler, disiplinin korunması, asker kişilerin astlık üstlük ilişkileri dikkate alınarak” belirlenmelidir. Ülkemizde adliye mahkemelerinin yanında görev yapmakta olan askeri mahkemelerin görev alanı, son yıllarda Anayasa’da ve yasalarda yapılan değişikliklerle önemli ölçüde daraltılmış, bu bağlamda, Anayasamızın 145. maddesinde ve CYY'nın 3. maddesinde yapılan değişikliklerle askeri yargının görev alanının sınırları daraltılarak tekrar belirlenmiştir. Nitekim yasa koyucunun bu iradesi Anayasamızın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde; “askerî mahkemelerin görev alanı, çağdaş ülkelerde olduğu gibi daraltılmakta ve asker kişilerin, sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalarla sınırlı tutulmaktadır” şeklinde açıkça ifade edilmiş ve Ceza Genel Kurulunun 05.07.2011 gün ve 116-157 sayılı kararında da benzer hususlara işaret edilmiştir.

Diğer taraftan, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Yasasının “Gerçeğe aykırı bildirimde bulunma” başlıklı 12. maddesinde;

“Kanunen daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde gerçeğe aykırı bildirimde bulunana altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir” düzenlemesine yer verilmiştir.

Askeri Yargıtay Daireler Kurulunun 12.10.2006 gün ve 168-168, 24.04.2003 gün 47-45, Askeri Yargıtay 4. Dairesi’nin 30.03.2004 gün ve 439-436, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 29.09.2009 gün ve 1265-10364, 23.06.2008 gün ve 1975-15741 sayılı kararlarında da askeri mahkemelerin görev alanının yorumla genişletilmesinin uygun olmadığına işaret edilerek, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev yapan asker kişiler tarafından işlenen gerçeğe aykırı bildirimde bulunma suçunun unsurları ve cezasının 3628 sayılı Yasada düzenlenmesi ve Askeri Ceza Yasasında yer alan ya da Askeri Ceza Yasasının atıfta bulunduğu suçlardan olmaması nedeniyle belirtilen suçun askeri suç olmadığı hususunda kuşku bulunmadığı, ancak asker kişinin mal bildiriminde bulunacağı mercii 3628 sayılı Yasanın 8/b maddesine göre askeri makamlar olduğundan söz konusu suçun askeri mahalde işlendiği ve yargılama görevinin askeri makamlar olduğunu kabul etmek gerektiği belirtilmiş, suçun başkaca askeri suçlarla bağlantılı bulunması durumunda da soruşturma ve kovuşturma görevinin askeri yargı organlarına ait olduğunun kabulü gerektiği vurgulanmıştır.

Görüldüğü gibi 3628 sayılı Yasada düzenlenen gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunmak suçunun askeri suç olmadığı, Yargıtay, Askeri Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararları

ile sabit olup, T.C. Anayasasının 145. maddesinde değişiklik yapılmadan önce suçun "askeri mahalde işlenmesine" göre askeri yargı organlarının görevli olduğunun kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Ancak, Anayasa'nın 145. maddesinde yer alan "askeri mahallerde" ibaresi metinden çıkarıldığından, gerçeğe aykırı bildirimde bulunmak suçu, kovuşturma görevi askeri yargı organlarına ait olan başka bir suçla irtibatlı olmadığı sürece askeri yargı organlarının görevi kapsamında olmayacaktır. Bu anlamda sanık hakkında gerçeğe aykırı mal bildiriminde bulunma suçundan açılan kamu davasında Genelkurmay Askeri Mahkemesince 15.03.2011 gün 20-26 sayı ile verilen görevsizlik kararı isabetlidir.

357 sayılı Askeri Hakimler Yasasının "Genel Yargıya Tabi Suçlar" başlığı altında düzenlenen 28. maddesi, "Askeri Hakimler ve Askeri Savcılar ile Yardımcılarının, Adli Müşavirlerin, Askeri Adalet İşleri Başkanlığı ve Askeri Adalet Teftiş Kurulu Başkanlığı kadrolarında ve Askeri Yargı ile ilgili idari görevlerde bulunan askeri hakimlerin genel yargıya tabi şahsi suçları hakkında genel hükümler uygulanır.

Ancak soruşturma ve kovuşturma o yer ağır ceza mahkemesi savcılığı ve sorgu hakimliğince, son soruşturma ise ağır ceza mahkemesince yapılır" şeklinde iken;

03.06.2012 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6318 sayılı Yasanın 35. maddesi ile "Genel yargıya tabi şahsi suçlar ve hukuki sorumluluk" başlığı altında yeniden düzenlenmiş ve "Askeri hakimlerin genel yargıya tabi şahsi suçları hakkında genel hükümler uygulanır. Ancak soruşturma o yer ağır ceza mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısınca ve kovuşturma o yer ağır ceza mahkemesince yapılır.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hallerinde soruşturma genel hükümlere göre yapılır. Soruşturma yetkili Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı vekilleri tarafından bizzat yürütülür.

Bu hallerde durum hemen Millî Savunma Bakanlığına bildirilir…" biçiminde değiştirilmiştir.

Maddedeki düzenleme ile askeri hakimlerin genel yargıya tabi kişisel suçları ile ilgili soruşturma ve kovuşturma usulleri hüküm altına alınarak, genel yargıya tabi şahsi suçlar hakkında genel hükümlerin uygulanacağına işaret edilmiştir.

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasasının bazı hükümlerinin de gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır.

(…)

Anılan Yasanın "soruşturma ve kovuşturma" başlıklı yedinci kısmında yer alan adli ve idari yargı hakim ve Cumhuriyet savcılarının görevlerinden doğan ya da görevleri sırasında işledikleri suçlar ile kişisel suçlarında soruşturma ve kovuşturma usullerini düzenleyen 82 ila 98. maddelerindeki hükümlerin askeri yargı hakim ve savcılar yönünden de uygulanacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Yasanın yalnızca Ek Geçici 2. maddesinde, kendi yasalarında gerekli değişiklik yapılıncaya kadar aylık, ek gösterge, ödenek, mali, sosyal ve diğer özlük hakları bakımından; askeri hakimler hakkında da uygulanacağı hüküm altına alınmış ve bu hükme paralel olacak şekilde 357 sayılı Askeri Hakimler Yasasının 18. maddesi ve Geçici 9. maddesinde de askeri hakimlerin bir kısım özlük hakları bakımından 2802 sayılı Yasaya atıfta bulunulmuştur.

357 sayılı Askeri Hakimler Yasası, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama

Usulü Yasası, 477 sayılı Disiplin Mahkemeleri Kuruluşu, Yargılama Usulü ve Disiplin Suç ve Cezaları Hakkındaki Yasaların incelenmesinde askeri hakim ve savcıların soruşturma ve kovuşturmaları ile ilgili olarak 2802 sayılı Yasaya herhangi bir atıf yapılmadığı görülmektedir.

Bu açıklamalara göre, amacı ve kapsamına yukarıda yer verilen ve özel bir yasa niteliğinde olan 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Yasasının (özlük haklarına ilişkin belirtilen maddeleri dışında) soruşturma ve kovuşturma usulleri bakımından askeri hakim ve savcılar hakkında uygulanma olanağı bulunmadığı, askeri hakim ve savcılar ile ilgili soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin esasların 357 sayılı Askeri Hakimler Yasasında düzenlemiş olduğu ve anılan Yasanın 28. maddesi uyarınca genel yargıya tabi şahsi suçlarla ilgili yargılama görev ve yetkisinin adli yargı ilk derece mahkemelerine ait olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Yasasının 12. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı bildirimde bulunma suçundan yargılama yapma görevinin askeri yargıya ait olmadığının da belirlenmesi karşısında, 357 sayılı Yasanın 28. maddesi uyarınca bu suçla ilgili yargılama yapma görevi genel yargıya, diğer bir anlatımla o yer ağır ceza mahkemesine ait olacaktır.”

42. Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun 26/12/2013 tarihli ve E.2013/130, K.2013/127sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…Görev hususunun değerlendirilmesi

353 sayılı Kanun'un "Askerî mahkemelerde yargılamayı gerektiren ilginin kesilmesi" başlıklı 17'nci maddesi "Askerî mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesi daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak suçun; askerî bir suç olmaması, askerî bir suça bağlı bulunmaması hâlinde askerî mahkemenin görevi sona erer." şeklindedir.

Bu düzenlemeye göre, sanığa isnat edilen suçun askerî bir suç olmaması, askerî bir suça bağlı bulunmaması ve askerî mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesi hâlinde, askerî mahkemenin görevi sona erecektir. Eğer suç askerî bir suça bağlı ise veya askerlik hizmet ve göreviyle ilgili ise, her hâlde askerî mahkemenin yargılama görevi devam edecektir.

Anayasa'nın "Askerî yargı" başlıklı 145/1'inci maddesinde; "Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her hâlde adliye mahkemelerinde görülür.";

353 sayılı Kanun'un "Genel görev" başlıklı 9'uncu maddesinde: "Askerî mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askerî olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler.";

Hükümleri yer almaktadır.

Askerî bir suç olmadığı hususunda kuşku bulunmayan "resmî evrakta sahtecilik ve dolandırıcılık" suçlan; temyize konu olayda asker kişiler aleyhine işlenmediği gibi, askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak da işlenmemiştir. Dolayısıyla bu suçlarla ilgili yargılama

görevi askerî mahkemelere ait değildir. Anayasa'nın 145'inci maddesinde 07.05.2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle askerî mahkemelerin görev kapsamını tespit eden madde metninden askerî mahal kavramı çıkarıldığından, söz konusu suçların askerî mahalde işlenmiş olması da görevin belirlenmesi bakımından sonuca etkili değildir…”

43. Askerî Yargıtay 3. Dairesinin suç tarihinden sonra emekli olmuş bir Askerî Yargıtay üyesi hakkındaki 18/12/2015 tarihli ve E.2015/1, K.2015/1 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Sanık hâli hazırda emekliye ayrılmış olup, askerî mahkemelerde yargılanmasını gerektiren ilgi kesildiğinden ve sanığa isnat edilen altı ayrı "Zincirleme şekilde kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret", üç ayrı "Zincirleme şekilde iftira" ve "Zincirleme şekilde adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçlarının unsurları ve müeyyideleri Türk Ceza Kanununda gösterildiğinden, atıf suretiyle askerî suç hâline getirilmemiş, dolayısıyla askerî suç olmadığından ve askerî bir suça da bağlı bulunmadığından, anılan suçlarla ilgili davaya Yargıtay'da bakılması gerektiğinden, Askerî Yargıtay Kanunu'nun 38, 353 sayılı Kanun'un 9, 17 ve 176'ncı maddeleri gereğince altı ayrı "Zincirleme şekilde kamu görevlisine karşı görevinden dolayı hakaret", üç ayrı "Zincirleme şekilde iftira" ve "Zincirleme şekilde adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçlarından "Zincirleme şekilde adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçu yönünden ...sonuçta oy birliğiyle ilk derece mahkemesi olarak görev yapan Dairemizin GÖREVSİZLİĞİNE;

Kararın kesinleşmesini müteakip sanığın müsnet suçlardan eylemlerine uyan kanun maddeleri uyarınca yargılanmasının temini için dava dosyasının onaylı bir suretinin YARGITAY BAŞKANLIĞINA GÖNDERİLMESİNE [karar verildi.]"

44. Anılan görevsizlik kararının temyizi üzerine Askerî Yargıtay Daireler Kuruluncaverilen 12/5/2016 tarihli ve E.2016/17, K.2016/40 sayılı kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Sonuç olarak yukarıda açıklanan gerekçelerle, somut olayda, suç tarihlerinde Yüksek Mahkeme üyesi olan sanığın iddia konusu eylemlerine ilişkin olarak hangi yargı merciinin görevli olduğu hususu uyuşmazlık konusu olup, Askerî Yargıtay Daireler Kurulunca bu hususta verilecek karar sonrasında dosyanın gönderilmesi ihtimali bulunan Yargıtay Ceza Genel Kurulunun da kendisini görevsiz görerek karar vermesi ihtimalinin mevcut olduğu, bu ihtimal de dikkate alındığında, görevli mahkemenin Türk hukuk sisteminde uyuşmazlıkları çözmeye kesin olarak yetkili olan Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilmesinin adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesini sağlayacağı dikkate alınarak, 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 20'nci maddesi uyarınca, görevli yargı merciinin belirtilmesi için Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına, dava dosyasının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

45. Mahkemenin 7/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kanuni Hakim Güvencesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

46. Başvurucu; 15/8/2014 tarihinde emekli olmak suretiyle TSK'dan ayrıldığını,dava dosyasında asker kişi olarak sanık kalmadığını, Anayasa'nın 145. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca barış zamanında askerî mahkemelerde yargılanmasının mümkün olmadığını, keza

üzerine atılı resmî belgede sahtecilik suçunun askerî bir suç teşkil etmediğini, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve nihai kararın ortadan kaldırılması talebinde bulunmuştur.

2. Değerlendirme

47. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

48. İddianın değerlendirilmesinde nazara alınacak ve Anayasa'da yer alan özel güvence ve destek hükümleri aşağıdadır:

49. Anayasa'nın "Kanuni hâkim güvencesi" kenar başlıklı 37. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz."

50. Anayasa'nın "Mahkemelerin kuruluşu" kenar başlıklı 142. maddesi şöyledir:

"Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir."

51. Anayasa'nın "Askerî yargı" kenar başlıklı 145. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler; asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her halde adliye mahkemelerinde görülür.

Savaş hali haricinde, asker olmayan kişiler askerî mahkemelerde yargılanamaz.

Askerî mahkemelerin savaş halinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili oldukları; kuruluşları ve gerektiğinde bu mahkemelerde adlî yargı hâkim ve savcılarının görevlendirilmeleri kanunla düzenlenir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

52. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

53. Kanuni hakim güvencesinin sağladığı "güvenceler", esasen adil yargılanma hakkı içinde yer almaktadır. Çünkü kanuni hâkim güvencesinin sağlanmadığı bir yargılamanın adil olduğundan söz edilemez.

54. Anılan güvence, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber (Tahir Gökatalay, B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 77; AYM, E. 2002/170, K. 2004/54, 5/5/2004), hiç kimseninkanunen tabi olduğu mahkemeden

başka bir merci önüne çıkarılamayacağına dair Anayasa’nın 37. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca Anayasa’nın bütünlüğü ilkesi gereği mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğini belirten Anayasa’nın 142. maddesinin de kanuni hâkim güvencesinin değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulması gerektiği açıktır. (Mehmet Çelik, B. No: 2015/889, 17/11/2016, § 56).

55. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim anılan sözleşmelerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, herkesin davasının yasayla kurulmuş bir mahkemede görülmesini isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

56. Anayasa'nın 37. maddesinde düzenlenen kanuni hâkim güvencesi, Anayasa'nın 36. ve Sözleşme'nin 6. maddelerinde ifade edilen adil yargılanma hakkının en önemli ögesi olan "yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde yargılanma" hakkının temelini oluşturmaktadır. Kanuni hâkim güvencesi, mahkemelerin kuruluş ve yetkileri ile izleyecekleri yargılama usulünün yasayla düzenlemesini ve dava konusu olay ortaya çıkmadan önce belirlenmesini gerektirir. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesi kararlarında, kişinin hangi mahkemede yargılanacağını önceden ve kesin olarak bilmesini gerektiren, doğal hâkim ilkesini koruyan bir hüküm olarak ele alınmaktadır (AYM, E.2002/170, K.2004/54, 5/5/2004; E.2005/88, K.2008/166, 20/11/2008; Tahir Gökatalay, § 79).

57. Kanuni hâkim güvencesi, sadece mahkemelerin yargı yetkisi içinde yer alan konuların belirlenmesini değil her bir mahkemenin kuruluşu ve yer bakımından yargı yetkisinin belirlenmesi de dâhil olmak üzere mahkemelerin organizasyonlarına ilişkin tüm düzenlemeleri ifade etmekte, mahkemelerin görev ve yetki alanlarının açık ve anlaşılır biçimde tespit edilmesi gereğini ortaya koymaktadır (Tahir Gökatalay, § 80). Bu güvence,suçun işlenmesinden veya çekişmenin doğmasından önce davayı görecek yargı yerini yasanın belirlemesi şeklinde tanımlanmaktadır. Kanuni hâkim güvencesi yargılama makamlarının suçun işlenmesinden veya çekişmenin meydana gelmesinden sonra kurulmasına veya yargıcın atanmasına, başka bir anlatımla sanığa veya davanın taraflarına göre hâkim atanmasına engel oluşturur (AYM, E.2014/164, K.2015/12, 14/1/2015).

.

58. Anılan güvence, Anayasa'nın 145. maddesinde askerî mahkemeler bakımından ise özellikle vurgulanmıştır. Anayasa'nın "Askerî yargı" kenar başlıklı 145. maddesinin birinci fıkrasına göre askerî yargı, askerî mahkemeler ve disiplin mahkemeleri tarafından yürütülür. Bu mahkemeler, asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar ile bunların asker kişiler aleyhine veya askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidir. Devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlara ait davalar her hâlde adliye mahkemelerinde görülür. Asker olmayan kişiler savaş hâli haricinde askerî mahkemelerde yargılanamaz.

59. Anayasa'da, askerî mahkemelerin kuruluş ve işleyişinin kanunla düzenlenmesinin öngörülmesi; suçların, bunların cezalarının ve uyuşmazlığın çözümünde hangi mahkemenin görevli olacağının kanunda açık ve anlaşılır şekilde belirtilmesini gerektirir (AYM, E. 1999/13, K. 1999/26, 14/6/1999). Kanunla düzenleme ise "belirliliği" ve "öngörülebilirliği" içerir (AYM, E.2010/32, K.2011/105, 16/6/2011).

60. Diğer yandan mahkemelerin görev ve yetki alanlarının ilişkin olarak içtihatlarla ortaya çıkan uyuşmazlıkların da belirsizliğe yol açılmadan çözülmesi gerekir. Farklı uygulamaların yüksek mahkemeler nezdinde gelişmesi durumunda toplumun yargıya güvenini azaltacak nitelikte bir hukuki belirsizliğin oluşmasına izin verilmemelidir. Böyle bir durumda adli makamların -özen yükümlülükleri gereği- farklı uygulamaları ortadan kaldırmaya yönelik usule ilişkin güvenceleri devreye sokmaları beklenir. İlgili adli makam, adil yargılanma hakkının da içeriğine dâhil olan hukuki güvenlik ilkesini ihlal ederek belirsizliğin bizatihi kaynağı olmamalıdır (Mehmet Çelik, § 61).

61. Aksi tutum askeri yargı yönünden askeri mahkemelerin görevinin, asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalarla sınırlı tutulduğu, asker olmayan kişilerin savaş hâli haricinde, askeri mahkemelerde yargılanmayacağına dair Anayasa'nın 145. maddesinin, dolayısıyla Anayasa'nın 36. ve 37. maddelerindeki anayasal güvencenin ihlaline yol açabilecektir (Mehmet Çelik, § 63). Nitekim Anayasa Mahkemesi, başvurucuyla birlikte yargılanan diğer sanığın aynı olaya ilişkin başvurusunda (B. No: 2015/889) kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

62. Askerî mahkemelerin görevleri, Anayasa'nın 145. ve 353 sayılı Kanun'un 9. maddelerinde belirlenmiştir. Buna göre kişilerin asker kişi sıfatıyla yargılanmaları, askerî mahkemelerin görev alanına girmektedir. Sanığın asker kişi sıfatı sona erdiğinde atılı suç askerî suç değilse veya askerî suça bağlı bulunmuyorsa askerî mahkemede yargılamanın gereği kalmayacağından yargılamanın doğal görevli yargı yeri olan adli yargı yerinde yapılması gerekmektedir (AYM, E.1996/74, K.1998/45, 1/7/1998). 353 sayılı Kanun'un 17. maddesine göre askerî mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilginin kesilmesi, daha önce işlenen suçlara ait davalara bu mahkemelerin bakma görevini değiştirmez. Ancak yüklenen suçun "askerî bir suç" olmaması, "askerî bir suça bağlı bulunmaması" hâlinde askerî mahkemenin görevi sona erecektir.

63. Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde, askerî yargının görev alanının yeniden düzenlendiği, mevcut hükümde askerî yargının görev alanının oldukça geniş düzenlenmesi nedeniyle uluslararası belgelerde bu durumun eleştirildiği, askerî mahkemelerin görev alanının demokratik hukuk devletinin getirdiği ölçüler çerçevesinde yeniden tanımlandığı, getirilen düzenlemeyle askerî mahkemelerin görev alanının askerî suçların yargılanmasıyla çağdaş ülkelerde olduğu gibi sınırlandırıldığı ve asker kişilerin sadece askerlik hizmet ve görevleriyle ilgili olarak işledikleri askerî suçlara ait davalarla sınırlı tutulduğu, asker olmayan kişilerin savaş hâli haricinde askerî mahkemelerde yargılanmayacağının anayasal teminat altında alındığı belirtilmiştir.

64. 353 sayılı Kanun'un 104. maddesine uyarınca askerî hâkimler ile askerî savcılar veya yardımcıları hakkında özel kanuna göre soruşturma yapılır. Bu hükümde sözü geçen özel kanun ise 357 sayılı Kanun'dur. 357 sayılı Kanun'un 23., 24., 25. ve 26. maddelerinde askerî hâkim ve savcılar ile ilgili soruşturma/kovuşturma mercileri düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 26. maddesine göre askerî hâkimlerin işledikleri fiillerle ilgili olarak askerî adalet müfettişince düzenlenen evrak kendisine gönderilen askerî savcı, 353 sayılı Kanun hükümlerine göre gerekli işlemi yapmak zorundadır.

65. Bu hükümlere göre askerî hâkim ve savcıların asker kişi özellikleri gözönünde bulundurulmaksızın görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri askerî yargıya tabi

suçlarından dolayı soruşturma ve kovuşturmalarının adli ve idari yargı hâkim ve savcılarının yargılandığı Yargıtayın muadili olan Askerî Yargıtayda yapılması gerektiğinde bir duraksama yoktur (Ahmet Zeki Üçok, B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 36). Ancak 357 sayılı Kanun'da askerî hâkim ve savcıların emekli olmaları hâlinde Askerî Yargıtayın askerî suç veya askerî bir suça bağlı başka bir suç dışındaki suçlar bakımından da görevinin devam edeceğine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. 353 sayılı Kanun'un 17. maddesinin askerî hâkim ve savcılar yönünden uygulanamayacağına dair bir istisna da getirilmemiştir.

66. Uyuşmazlık Mahkemesi, resmî belgede sahtecilik suçunun "askerî bir suç" olmadığı tespitinde bulunmuştur (bkz. § 41). Askerî Yargıtay Daireler Kuruluna göre de "resmî evrakta sahtecilik" suçunun askerî bir suç olmadığı hususunda kuşku bulunmamaktadır. Anayasa'nın 145. maddesinde yapılan değişiklikle madde metninden askerî mahal kavramı çıkarıldığından söz konusu suçun askerî mahalde işlenmiş olması da görevin belirlenmesi bakımından sonuca etkili değildir (bkz. § 43).

67. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da Anayasa'nın 145. maddesinde ve 5271 sayılı Kanun'un 3. maddesinde yapılan değişikliklerle askerî yargının görev alanının daraltıldığını ve bu iradenin Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesinde açıkça ifade edildiğini belirterek başvurucuyla birlikte yargılanan M.Ç. hakkındaki başka bir dosyada isnat olunan gerçeğe aykırı bildirimde bulunma eyleminin yargılamasının genel mahkemelerde yapılması gerektiğine hükmetmiştir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2012/YYB-722, K.2012/234, 19/6/2012). Yargıtay Ceza Genel Kurulu ayrıca 357 sayılı Kanun ve 353 sayılı Kanun'da, askerî hâkim ve savcıların soruşturma ve kovuşturmaları ile ilgili olarak 24/2/1983 tarihli ve2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'na herhangi bir atıf yapılmadığını, dolayısıyla mahkemelerin madde itibarıyla yetkilerinin belirlenmesinde görevden ayrılan hâkim ve savcıların ayrılma zamanındaki sıfatlarının esas alınacağına dair 2802 sayılı Kanun'un 91. maddesinin de uygulanma olanağı bulunmadığını belirtmiştir (bkz. § 42).

68. Anayasa Mahkemesi de norm denetimine ilişkin verdiği kararlarında, Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesi doğrultusunda değerlendirmelerde bulunmuştur (bkz. §§ 39, 40).

69. Askerî hâkim ve savcıların askerî mahkemelerde yargılanmayı gerektiren ilgilerinin kesilmesi hâlinde dahi Askerî Yargıtayda yargılanacağına dair Askerî Yargıtay Daireler Kurulunun 27/11/2014 tarihli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…357 sayılı Askerî Hâkimler Kanunu'nda askerî hâkim ve savcıların emekli olmaları hâlinde, Askerî Yargıtay'ın görevinin devam edeceğine ilişkin bir düzenlenme bulunmamakla birlikte, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 91'inci maddesine göre adli ve idari yargı alanlarında görev yapan hâkim ve savcılardan haklarında kovuşturma yapılacak olanların; son sorutturma mercilerinin saptanmasında, son soruşturma zamanındaki, son soruşturmadan önce görevden ayrılanların ise ayrılma zamanındaki sıfatlarının esas alındığı, bu bağlamda, adlî ve idari yargı alanlarında görev yapan hâkim ve savcıların, görevden ayrılmaları hâlinde, yargılama makamında değişiklik olmadığı, hâkim ve savcılık statüsünden dolayı tabi olduğu yargılama makamındaki yargılanmasına her durumda devam edildiği anlaşılmaktadır…"

70. Askerî Yargıtay Daireler Kurulu, 357 sayılı Kanun'da askerî hâkim ve savcıların görevden ayrılmaları hâlinde haklarındaki soruşturma/kovuşturmaların akıbeti hakkında hüküm bulunmadığını belirterek askerî mahkemelerin görevinin devam ettiğini belirlemiştir. Burada Anayasa'nın 145. maddesindeki değişiklik ve gerekçesi nazara alınmamış; 2802

sayılı Kanun'un 91. maddesi kıyas yoluyla uygulamıştır. Diğer bir ifadeyle askerî yargının görev sınırları, kanuni bir temelden hareket edilmeden yorum yoluyla belirlenmiştir. Anılan yorumun Anayasa Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi, Askerî Yargıtay ve Yargıtayın askerî yargının görev alanına ilişkin olarak Anayasa'nın 145. maddesinin değişiklik gerekçesini esas alarak verdikleri önceki kararlarla uyumlu olmadığı açıktır. Böylelikle mahkemelerin madde itibarıyla yetkilerinin (görevlerinin) belirlenmesinde, görevden ayrılan askerî hâkim ve savcıların ayrılma zamanındaki sıfatlarının esas alınıp alınmayacağına dair Yüksek Mahkemeler arasında içtihat farklılığı oluşmuştur. Bu durum, hukuki belirsizliğe sebep olmuştur.

71. Anayasa Mahkemesi, bir uyuşmazlık hakkında hangi mahkemenin veya yargı kolunun görevli olduğunu tespit etmekle görevli değildir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki görevi, yargılamanın usul kurallarına uygunluğunu denetlemek değil adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin somut olayda ihlal edilip edilmediğini denetlemektir.

72. Askerî hâkim ve savcıların hangi mahkemelerde yargılanacağına dair oluşan hukuki belirsizlik karşısında Askerî Yargıtay -diğer yüksek mahkemelerin içtihatları dikkatine sunulmasına rağmen- meselenin Uyuşmazlık Mahkemesine taşınması noktasında harekete geçmemiştir. Diğer bir ifadeyle suç tarihinden sonra görevden ayrılmış (veya ilişiği kesilmiş) askerî hâkim ve savcılar yönünden hangi yargı kolunun görevli olduğuna ilişkinoluşan hukuki belirsizliğin giderilmesine yönelik mekanizmaların işletilmesi yönünde gerekli özen gösterilmemiştir. Başka bir dosyada sonradan yaşanan kısmen benzer bir süreçte ise belirtilen çözüm mekanizması işletilerek hukuki belirsizliğin giderilmesine çalışılmıştır (bkz. §§ 43, 44). Sonuç olarak Anayasa'nın 36. ve 37. maddelerindeki anayasal güvencenin ihlal edildiği anlaşılmıştır.

73. Açıklanan nedenlerle kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

74. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

75. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

76. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

77. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29)

78. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

79. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

80. Başvurucu ayrıca 5271 sayılı Kanun'un 297. maddesine rağmen Askerî Yargıtay Başsavcılığı tarafından tebliğname düzenlenmediğini, savunma hakkı ile bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğini, delillerin eksik ve hatalı değerlendirildiğini, bilirkişi ve tanıkların huzurda dinlenilmesi taleplerinin reddedildiğini, esas hakkındaki mütalaaya karşı savunma için gerekli zaman ve kolaylıklardan yararlandırılmadığını, kovuşturma konusu suça iştirakten şüpheli olması gereken kişinin tanık sıfatıyla dinlendiğini, anılan kişinin baskı altında ifade verdiğinin sonradan anlaşılmasına rağmen beyanlarının mahkûmiyete esas alındığını, tüm bu nedenlerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

81. Başvurucunun kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiği yönündeki yukarıdaki tespitler dikkate alındığında Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirliği ve esası hakkında ayrıca karar verilmesine gerek olmadığı sonucuna varılmıştır.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

82. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

83. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmamıştır.

84. Başvurucunun kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

85. Kanuni hâkim güvencesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Askerî Yargıtay 4. Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

86. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kanuni hâkim güvencesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. ve 37. maddelerinde güvence altına alınan kanuni hâkim güvencesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kanuni hâkim güvencesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Askerî Yargıtay 4. Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 7/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEMAL KÜÇÜKBAŞ

B. No: 2014/1166 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1166

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEMAL KÜÇÜKBAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1166)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Kemal KÜÇÜKBAŞ

Vekili : Av. Selin YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör nedeniyle köyden ayrılma durumu dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/1/2014 tarihinde İstanbul 9.Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 22/12/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; Tunceli ili Nazımiye ilçesi Çevrecik köyünde ikamet etmekte iken 1994 yılında terör nedeniyle yaşadığı köyden ayrılmak zorunda kaldığını iddia etmiştir.

6. Başvurucu, 5/4/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

7. Komisyon 31/8/2009 tarihli ve 2009/4-2508 sayılı kararında "...ilçe araştırma heyeti keşif ve tespit tutanağında belirtilen şahsın 1950 yıllarında ekonomik nedenlerden dolayı İstanbul iline göç ettiği, 2003 yılında köye gelerek yeni yaptığı evine taşınarak yazın gelip kışın İstanbul iline gittiği terörden dolayı herhangi bir terk ve zararın olmadığı muhtar ve mahallinin bilirkişi ifadelerinden tespit edilmiş olup; kanun kapsamına girmediğinden talebin reddine..." karar vermiştir.

8. Ret kararına karşı Malatya İdare Mahkemesinde başvurucu tarafından dava açılmıştır.

9. Malatya İdare Mahkemesinin 20/1/2011 tarihli ve E.2009/1563, K.2011/191 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Mahkememizin E:2007/2269 sayılı dosyasında mevcut İçişleri Bakanlığı'nın 08.07.2009 gün ve 10246 sayılı yazısı ile Mahkememizin E:2007/1645 sayılı dosyasında bulunan Tunceli İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği'nin 28.09.2009 gün ve 2336 sayılı yazısı ekinde yer alan veTunceli İli genelinde terör olayları nedeniyle boşalan yerleşim birimlerini gösteren listelerin incelenmesinden; davacının ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle göç etmek zorunda kaldığını ileri sürdüğü Çevrecik Köyü'nün terör eylemleri nedeniyle tamamen boşaltılan yerleşim yerleri arasında bulunmadığı görülmektedir.

Diğer taraftan; adı geçen Köyün terör olayları nedeniyle tamamen boşalıp boşalmadığının tespiti amacıyla Mahkememizin E:2007/1639 sayılı dosyasında yapılan 11.11.2009 tarihli ara karara cevaben davalı idare tarafından gönderilen bilgi-belgelerin incelenmesinden; ÇevrecikKöyü’nün 1990 yılı nüfusunun 156 kişi, 1997 yılı nüfusunun 48 kişi, 2000 yılı nüfusunun 49 kişi olduğu; Nazımiye İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın02.12.2009 tarih ve 129 sayılı yazında, Çevrecik Köyü'nde 1994-2007 yılları arasında Mahalli İdareler Genel Seçimleri ile Milletvekili Genel Seçimleri ve halk oylaması seçimlerinin yapıldığı, Mahalli İdareler Genel Seçimlerinde Muhtarlık Seçimleri ve İhtiyar Meclisi Üyeliği seçimleri için aday gösterildiği, tüm köylerde seçmenlerin oy kullandığının belirtildiği anlaşılmaktadır.

Söz konusu bilgi ve belgelerin bir arada değerlendirilmesinden; davacının ikamet ettiği Nazımiye İlçesi, Çevrecik Köyü'nün idarece veya köy halkı tarafından tamamen boşaltılmadığı, köydeköykorucularıveaileleri dışında yaşayanların da olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buna göre; davacının, köyünü güvenlik kaygısı nedeniyle terk ettiği kabul edilse dahi köyün tamamen boşalmamış olması nedeniyle davacının uğradığını iddia ettiği zararların 5233 sayılı Yasa kapsamında tazminine olanak bulunmayıp, davacının başvurusunun reddine dair dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir...”

10. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 14/11/2012 tarihli ve E.2011/16417, K.2012/10324 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği

belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

11. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş, aynı Dairenin 19/9/2013 tarihli ve E.2013/9433, K.2013/5950 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 26/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu 22/1/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

14. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu, terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını, uğradığı zararların karşılanması amacıyla yaptığı başvuru sonucunda tesis edilen işleme karşı açılan davadan sonuç alamadığını, Mahkemenin tazminat komisyonunun ret gerekçesini değerlendirmek yerine köyün boşaltılıp boşaltılmadığını değerlendirmek suretiylehakkaniyete aykırı bir şekilde karar verdiğini, 1950 yılında 6 yaşında olup köyünden göç etmesinin mümkün olmadığını, çocuklarının anılan köyde doğup eğitim gördüklerini, buna ilişkin belgeleri Komisyona ibraz etmelerine rağmen başvurusunun

reddedildiğini, bu hususların Mahkeme ve Danıştay aşamasında da ileri sürülmesine rağmen iddiaları araştırılıp değerlendirilmeden karar verildiğini oysa aynı yerleşim yerinde bulunup tazminat talebinde bulunanlara ödeme yapıldığını ve bu şekilde eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim taleplerinin mukim olduğu köyün tamamen boşaltılmamış olduğu gerekçesiyle reddedildiğini ancak aynı yerleşim yerinden başvuruda bulunanlar hakkında Komisyonun tazminat ödenmesi yönünde karar verdiğini ve yargı mercilerince bu kararlar konusunda araştırma ve inceleme yapılmayarak davasının reddine hükmedildiğini, bu nedenle makul ve objektif bir sebep bulunmamasına rağmen tazminat ödenmemesi yönünde karar alındığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

18. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, başvuruculların kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi, belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak, başvuruculların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

19. Yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın somut başvuru açısından hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı anlaşılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

21. Başvurucu, Komisyonca verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile mal varlığına ulaşamadığını, tarım, hayvancılık ve diğer köy geçim kaynaklarından mahrum kaldığını, anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

23. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan

sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

24. Başvurucu, Mahkemenin tazminat Komisyonunun ret gerekçesini değerlendirmek yerine köyün boşaltılıp boşaltılmadığını değerlendirmek suretiylehakkaniyete aykırı bir şekilde karar verdiğini, 1950 yılında 6 yaşında olup köyünden göç etmesinin mümkün olmadığını, çocuklarının anılan köyde doğup eğitim gördüklerini, buna ilişkin belgeleri Komisyona ibraz etmesine rağmen başvurusunun reddedildiğini, bu hususların Mahkeme ve Danıştay aşamasında da ileri sürülmesine rağmen iddiaların araştırılıp değerlendirilmeden karar verildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemesince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özü, Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkindir.

25. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, köyün terör olayları nedeniyle tamamen boşalıp boşalmadığının tespiti amacıyla yapılan ara kararına cevaben davalı idare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerin incelenmesinden Çevrecik köyünün 1990 yılı nüfusunun 156 kişi, 1997 yılı nüfusunun 48 kişi, 2000 yılı nüfusunun 49 kişi olduğu; Nazımiye İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının yazısında, Çevrecik köyünde 1994 ile 2007 yılları arasında Mahalli İdareler Genel Seçimleri ile Milletvekili Genel Seçimleri ve Halk Oylaması Seçimleri'nin yapıldığı, Mahalli İdareler Genel Seçimleri'nde muhtarlık seçimleri ve ihtiyar meclisi üyeliği seçimleri için aday gösterildiği, tüm köylerde seçmenlerin oy kullandığının belirtildiği, söz konusu bilgi ve belgelerin bir arada değerlendirilmesinden başvurucunun ikamet ettiği Nazımiye ilçesi Çevrecik köyünün idarece veya köy halkı tarafından tamamen boşaltılmadığı, köydeköykorucularıveaileleri dışında yaşayanların da olduğu sonucuna ulaşıldığı, buna göre başvurucunun köyünü güvenlik kaygısı nedeniyle terk ettiği kabul edilse dahi köyün tamamen boşalmamış olması nedeniyle başvurucunun uğradığını iddia ettiği zararların 5233 sayılı Kanun kapsamında tazminine olanak bulunmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış, karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir. Derece Mahkemesi kararında, başvurucunun Mahkemenin Komisyonun ret gerekçesini değerlendirmek yerine köyün boşaltılıp boşaltılmadığı değerlendirmek suretiylehakkaniyete aykırı bir şekilde karar verildiği iddiasını karşılayarak başvurucunun köyünü güvenlik kaygısı nedeniyle terk ettiği kabul edilse dahi köyün tamamen boşalmamış olması nedeniyle uğradığını iddia ettiği zararların 5233 sayılı Kanun kapsamında tazminine olanak bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucunun anılan iddialarına yönelik olarak bu çerçevede Derece Mahkemesinin kararında açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/12/2016tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDUSSEMET YEŞİL

B. No: 2014/2936 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2936

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDUSSEMET YEŞİL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2936)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Abdussemet YEŞİL

Vekili : Av. Zeki ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olayı nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun ve açılan davanın reddedilmesive makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/3/2014 tarihinde Bismil Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/4/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 29/1/2014 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Diyarbakır ili Bismil ilçesi Alibey köyünde ikamet etmekte iken 1993 yılında meydana gelen terör olayları nedeniyle köyün boşaltılması neticesinde yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 26/7/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. 6/3/2006 tarihli ve 2006/4-2118 sayılı Komisyon kararında, terör olayları sonucu oluşan zararın karşılanması talebiyle yapılan başvuruda Alibey köyünün sahibi M.A.nın köyü ve arazilerini (ev, ahır, samanlık vs. taşınmazları da yıkmak taahhüdüyle) 1993 yılında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satması sonucu başvurucunun köyü terk ettiği anlaşılmış olup tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

10. Belirtilen işlem aleyhine Diyarbakır İdare Mahkemesinde başvurucu tarafından dava açılmıştır.

11. Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinin 31/3/2008 tarihli ve E.2006/1689, K.2008/457 sayılı kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“…Dosyadaki belgelerin incelenmesinden M.A.'nın ve müşterekleri tarafından Köy Hizmetleri Diyarbakır İl Müdürlüğüne verilentaahhütnamede Alibey Köyü'nde bulunan 4 pafta, 75,76,77,78,79,80,81,82,83,84,86,87,89,90,168,169,170 nolu parsellerde kayıtlı arazilerin satılmasının taahhüt edildiği görüldüğünden Mahkememizin 05.06.2007 ve 19.09.2007 tarihli ara kararları ile keşif sırasında davacı adına tespit edilen ev ve ahırın köy sahibi tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satılması taahhüt edilen yerlerden olup olmadığıile Alibey Köy veya çevresinde köy halkının göç etmesine neden olabilecek olan terör olayları olup olmadığı, adı geçen köyün Devlet güvenlik güçlerince boşaltılan köylerden olup olmadığı, eğer köy Devlet tarafından boşaltılmış köylerden değilse, köyün M.A. tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satış sebebiyle mi, yoksa daha önce mi boşaltıldığı sorulmuş, 19.09.2007 tarihli ara kararına verilen cevaba ekli belgelerin incelenmesinden Alibey Köyünde terör olayı meydana gelmediği, ancak bu köyü etkileyecek şekilde çevre köylerde terör olayları meydana geldiğinin jandarma tutanakları ile belirtildiği görülmüştür. Öte yandandavalı idare tarafından ifadelerine başvurulan Alibey Köy Köyü eski ve yeni muhtarları ifadelerinde davacıyı tanıdıklarını, davacının bu köyde ikamet ettiğini, 1993 yılında meydana gelen terör olayları nedeniyle köyü terk etmek zorunda kaldığını, köyü terk etmeden evvel kendilerine ait ne zaman yapıldığını bilmedikleri evlerde oturduğunu beyan etmişlerdir.

Gerek ifade tutanakları gerekse keşif ve bilirkişi incelemesine ait tutanak ile jandarma tutanaklarının birlikte değerlendirilmesinden davacının yakın çevrede meydana gelen teör

olayları nedeniyle köyü terk ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla davacının terör olaylarından duyduğu endişe nedeni ile köyü terk ettiği sabit olup, uyuşmazlığın çözümü bakımından terör olayları nedeni ile köyü terk ettiği sabit olan davacının kendine ait 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmini gereken bir zarara uğrayan malvarlığının olup olmadığının tespiti gerekmektedir. Bu noktada keşif ve bilirkişi incelemesi sırasında düzenlenen tutanak ile Alibey Köyünün eski ve yeni muhtarlarının ifadelerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Yukarıda yazıldığı gibi keşif tutanağında davacı adına 130m2 ev ile 75m2 ahır tespiti yapılmış, ifade tutanaklarında da davacının köyü güvenlik endişesi ile terk etmeden kendine ait evde oturduğu ifade edilmiştir. Ancak yine keşif tutanağında davacı köyü terk ettikten sonra ev ve ahır yerinin köy sahibi tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satıldığı belirlemesi de yapılmıştır. Bu durumda keşif tutanağında davacı adına olduğu tespit edilen ev ve ahırın yerinin davacıya mı, yoksa Köy sahibi M.A. ve müştereklerine mi? ait olduğunet olarak ortaya konulamamıştır. Görüldüğü gibi davacının 5233 sayılı kanun kapsamında tazmin edilecek bir zararının olup olmadığı idare tarafından tam olarak belirlenmemiş, bu hususu aydınlatacak ilgili yerler (Köy hizmetleri Genel Müdürlüğ, Tapu Sicil müdürlüğü, ... v.b.) nezdinde yeterli bir araştırma yapılmamıştır.

5233 sayılı Kanun ile bu Kanuna istinaden düzenlenen ilgili yönetmeliğin mezkur hükümlerine göre, tazminat istemiyle idareye başvuran davacının tazminat başvurusunun haklı olup olmadığı, davacının iddia ettiği gibi bir zararının olup olmadığı, zararın sebebi, kaynağı, miktarı, davacının hangi tarihte köyünden göçtüğü, göçün sebebi, köyden uzak kaldığı dönemlerde köyde malvarlığı varsa bunlardan yararlanma imkanının bulunup bulunmadığı, yararlanma imkanı bulunmuyor idiyse ne kadar süre ile malvarlıklarından yararlanamadığı, davacının uğradığı zarar var ise zararın hangi kalemlerden oluştuğu, miktarı vesair hususların davalı idarece herhangi bir duraksamaya yer vermeyecek şekilde hukuken geçerli somut bilgi ve belgelerle tespit edilerek buna göre başvuru hakkında işlem tesis edilmesi gerekmektedir.

Dava konusu olayda ise bölgede meydana gelen terör olaylarından duyduğu endişe nedeni ile köyünü terk ettiği sabit olan davacının, zarara uğrayan malvarlığı bulunup bulunmadığı konusunda kesin bir kanaate ulaşılmasına yetecek veri elde edilmeden köyün, köy sahibi tarafından satılması gerekçe gösterilerek başvurunun reddedildiği anlaşıldığından tesis edilen işlemde hukuka uyarlık görülmemiştir...”

12. Kararın idarece temyiz edilmesi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 20/9/2011 tarihli ve E.2011/10336, K.2011/1400 sayılı kararı ile bozma kararı verilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosyanın ve Dairemizin diğer esaslarına kayıtlı Alibey köyüne ait dosyaların birlikte incelenmesinden; davacının ikamet ettiği Diyarbakır ili, Bismil ilçesi, Alibey köyünün "terör eylemeleri" veya "terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler" nedeniyle idarece veya köy halkı tarafından boşaltılmadığı, köyün köydeki arazilerin sahibi olan M.A. tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satılması sonucu davacının köyden göç ettiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, aralarında davacının da bulunduğu Alibey köyü halkının ekonomik ve sosyal sebeplerle köyü terk etmeleri nedeniyle uğradıkları zararın, 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, İdare Mahkemesi tarafından, davanın reddi yolunda karar verilmesi gerekirken, işlemin iptali yolunda verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır."

13. Bozma kararı üzerine Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinin 27/12/2011 tarihli ve E.2011/2184, K.2011/3251 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasının, mahkememizin diğer esaslarına kayıtlı Alibey Köyü'ne ait dosyalarının ve emsal Danıştay kararlarının birlikte incelenmesinden; davacının ikamet ettiği Diyarbakır ili, Bismil ilçesi, Alibey Köyü'nün "terör eylemleri" veya "terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler" nedeniyle idarece veya köy halkı tarafından boşaltılmadığı, köyün, köydeki arazilerin sahibi olan M.A. tarafından Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne satılması sonucu davacının köyden göç ettiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, aralarında davacının da bulunduğu Alibey Köyü halkının ekonomik ve sosyal sebeplerle köyü terk etmeleri nedeniyle uğradıkları zararın, 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmamaktadır."

14. Başvurucu tarafından kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 11/12/2012 tarihli ve E.2012/3380, K.2012/13682 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

15. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 28/11/2013 tarihli ve E.2013/8357, K.2013/9437 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

.

16. Ret kararının 19/2/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği ve 3/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar'ın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

18. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, köyün güvenlik kaygısı ile değil köyün M.A tarafından satılması nedeniyle terk edildiği yönündeki Mahkeme gerekçesinin hatalı olduğunu, M.A.nın sadece kendisine ait arazileri sattığını, kendisine ait olan taşınmazların M.A. tarafından satıldığının ispat edilemediğini, köyün satılması gibi bir durumun söz konusu olamayacağını, jandarma tutanaklarının çelişkili olduğunu, tutanakta imzası olan köy muhtarının 2000 yılından sonra seçildiğini, köy halkının köy korucusu olmayı kabul etmediği için köyden göç etmeye zorlandığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararının tazmin edilmediğini, ayrıca yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 13., 14. maddelerinde sayılan haklarınınihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Sözleşme'nin 1., 2., 3., 4., 5., 6., 8., 9., 13., 14. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

22. Başvurucu; Komisyon tarafından verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile mal varlığına ulaşamadığını; tarım, hayvancılık ve diğer köy geçim kaynaklarından mahrum kaldığını, anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş ve yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

23. Başvurucu; yargılamanın adil olmadığı iddiası kapsamında ayrıca Komisyonun ve Mahkemenin kararının hatalı olduğunu, köyün M.A. tarafından satılması nedeniyle terk edildiği yönündeki gerekçesinin gerçeği yansıtmadığını, çevre köylerde terör olaylarının meydana geldiğini, yaşanan olaylar neticesinde güvenlik nedeniyle göç etmeye mecbur

kaldığını, oluşan zararları için yeterli bir giderim imkânının kendisine sağlanmadığını iddia etmiştir.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı; 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

25. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesidir. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

26. Başvurucu; maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde davanın reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemelerince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

27. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, başvurucunun ikamet ettiği Diyarbakır ili Bismil ilçesi Alibey köyünün terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle idarece veya köy halkı tarafından boşaltılmadığı,köydeki arazilerin sahibi olan M.A. tarafından köyün Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne satılması sonucu başvurucunun köyden göç ettiğinin anlaşıldığı, bu durumda aralarında başvurucunun da bulunduğu Alibey köyü halkının ekonomik ve sosyal sebeplerle köyü terk etmesi nedeniyle uğradığı zararın 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığı belirtilerek davanın reddine hükmedilmiştir.Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış; karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

28. Başvurucunun iddiaları incelendiğinde köyün terör nedeniyle boşaltılmış olduğuna ilişkin bilgi ve belge sunulmadığı, Mahkeme kararı gerekçesi de (bkz. §§ 8, 23)dikkate alındığında Derece Mahkemelerinin kararlarında bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu, ayrıca idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

31. Başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ihlal edildiği hususundaki iddiaların

yargılamanın sonucuna dayandırıldığı ve yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

33. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

34. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

35. Somut davalara bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (26/7/2005) ile nihai karar tarihi olan karar düzeltme isteminin reddine dair karar tarihi (28/11/2013) arasında geçen ve toplam süresi 8 yıl 4 ay olan yargılamada başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

37.6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

38. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

39. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABUBEKİR YEŞİLKAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/3973 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3973

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABUBEKİR YEŞİLKAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3973)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Halil İbrahim DURSUN

Başvurucular : 1. Abubekir YEŞİLKAYA

2. Fatma YEŞİLKAYA

3. Serkan YEŞİLKAYA

4. Nargül YILMAZ

5. Erkan YEŞİLKAYA

6. Sevgül YEŞİLKAYA

Vekili : Av. Adem ÇALİŞCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, askerlik hizmeti sırasında ateşli silah yaralanması sonucu ölüm olayının meydana gelmesi ve bu ölüm olayına ilişkin etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedenleriyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/3/2014 tarihinde İstanbul 17. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru, idari yönden yapılan ön inceleme neticesinde Komisyona sunulmuştur.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 14/10/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 13/1/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 27/1/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 4/2/2016 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 10/2/2016 tarihinde ibraz etmiştir.

7. Bölümler Başraportörlüğü, bireysel başvuru formunun Av. Adem Çalişci tarafından imzalanmış olmasına rağmen başvuruculardan Sevgül Yeşilkaya, Serkan Yeşilkaya, Nargül Yılmaz ve Erkan Yeşilkaya'ya ait vekâletnamelerin bireysel başvuru dosyasına eklenmediğini tespit etmiştir.

8.Anılan kişilere ait vekâletnamelerin on beş gün içinde Anayasa Mahkemesine gönderilmesi, tespit edilen eksikliklerin geçerli bir mazeret olmaksızın tamamlanmaması hâlinde adı geçen kişilere ait başvurunun reddedileceği kaydını içeren 10/5/2016 tarihli müzekkere 13/5/2016 tarihinde Av. Adem Çalişci'ye tebliğ edilmiştir.

9. Av. Adem Çalişci eksiklik bildirimine ilişkin cevap dilekçesini 24/6/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

10. Başvuru formu ve ekleri ile başvuruya konu soruşturma dosyasından tespit edilen olaylar özetle şöyledir:

11. İlk iki başvurucunun oğlu ve diğer başvuruculaların kardeşi 1986 doğumlu Ercan Yeşilkaya, Akdağmadeni İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde asker iken 14/7/2010 tarihinde ateşli silah yaralanması sonucu vefat etmiştir.

1. Ercan Yeşilkaya'nın Askere Alınması ve Ölümü

12.Başvuruculaların yakını Ercan Yeşilkaya 17/8/2009 tarihinde askere sevk edilmiş ve 20/8/2009 tarihinde 121'inci Jandarma Er Eğitim Alay Komutanlığına (Hatay) teslim olmuştur. Başvuru formu ve eklerinde Ercan Yeşilkaya'nın askere alınmadan önce yahut askerliğe sevk işlemleri sırasında herhangi bir psikolojik rahatsızlıktan muzdarip olduğuna dair bir kayıt mevcut değildir.

13. Ercan Yeşilkaya, Hatay'daki askerlik eğitimini tamamlamasını müteakip 9/11/2009 tarihinde Yozgat/Akdağmadeni İlçe Jandarma Komutanlığına teslim olmuştur. Ercan Yeşilkaya, 1/12/2009 tarihinde yapılan psikososyal risk faktörü tarama anketinde herhangi bir psikolojik rahatsızlığının bulunmadığını belirtmiştir.

14. Ercan Yeşilkaya, dış koruması Akdağmadeni İlçe Jandarma Komutanlığınca yapılan Akdağmadeni K-1 Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 14/7/2010 tarihinde 22.00 ile 00.00 saatleri arasında nöbetçi olduğu için nöbet arkadaşları J.Er M.U. ve J.Er S.K. ile birlikte anılan ceza infaz kurumuna gitmiş ve ceza infaz kurumunun arka tarafında bulunan (2) no.lu nöbet kulübesinde yerini almıştır.Nöbet yeri kontrol defterine göre ceza infaz kurumunun

ön tarafında bulunan (1) no.lu nöbet kulübesinde J.Er M.U.; ceza infaz kurumunun arka tarafında bulunan (2) no.lu nöbet kulübesinde ise J.Er S.K. ve Ercan Yeşilkaya nöbetçidir.

15. Nöbet yeri kontrol defterine göre nöbet yeri saat 23.00'te Uzman Jandarma Kad.Çvş.F.K. tarafından kontrol edilmiş ve bu denetim esnasında durumun normal olduğu değerlendirilmiştir.

16.Saat 23.35 sularında Ercan Yeşilkaya'nın nöbetçi olduğu yerden bir el silah sesi duyulmuş, silah sesinin geldiği yöne gidilmesi üzerine Ercan Yeşilkaya'nın nöbet kulübesine yakın bir yerde çenesinin alt kısmından giren ve başının arka kısmından çıkan bir mermiyle vurulmuş bir vaziyette olduğu görülmüştür. Ölüm olayı sonrasında düzenlenen 15/7/2010 tarihli tutanakta J.Er Ercan Yeşilkaya'nın saat 23.35 sularında intihar ettiği belirtilmiştir.

2. Ceza Soruşturması Süreci

a. Soruşturma Kapsamında Yapılan İlk İşlemler ve Alınan Raporlar

17. Olay hakkında kendisine bilgi verilen Akdağmadeni Nöbetçi Cumhuriyet Savcısı, olay yeri inceleme ekibinin ceza infaz kurumuna yönlendirilmesini istemiş; ardından kendisi de zabıt katibi, nöbetçi adli hekim ve diğer bir görevli ile birlikte saat 00.30 sularında olay yerine intikal etmiştir. Cumhuriyet Savcısının emir ve talimatları doğrultusunda olay yeri incelemesi ile ölü muayene işlemleri gerçekleştirilmiş, bu kapsamda maktulün ellerinden svaplar alınmış, olay yerinin krokisi çizilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Olay yerinde bulunan 747100 seri numaralı G-3 piyade tüfeği ile diğer deliller muhafaza altına alınmıştır.

18.Yapılan ölü muayene işlemi sırasında Ercan Yeşilkaya'nın kamuflajının cebinde bir not bulunmuştur. Not bulunan kağıtta "Kendimi öldürmemde hiçbir şey ve de hiçkimse sebep olmamıştır (Bıktım). Kendi irademle olmuştur. Ercan Yeşilkaya" yazılı olduğu tespit edilmiştir.

19.Ölü muayene işlemine katılan adli hekim, muhtemel ölüm zamanının yaklaşık 2 saat öncesi olduğunu, sistematik otopsi yapılıp yapılmamasının Cumhuriyet Savcısının takdirinde olduğunu belirtmiştir. Bunun üzerine Cumhuriyet Savcısı kesin ölüm sebebinin tespiti için klasik otopsi yapılmasına karar vermiştir. Klasik otopsi işlemi sonucunda hazırlanan 16/9/2010 tarihli raporun ilgili kısmı şöyledir:

"Dış muayene

177 cm boyunda, 25-30 yaşlarında, tahminen 75-80 kg ağırlığında, siyah saçlı, buğday tenli, sünnetli erkek cesedinde ölü katılığının oluşup devam ettiği, ölü lekelerinin sırtta ve belde vücudun bası görmeyen yerlerinde mutad renkte meydana geldiği görüldü.

1-Boyun öndementumun 3 cm altındaetrafında vurma halkası bulunan 6,5x4,5 cmebadında ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası,

2-Saçlı deri oksipital bölge solunda kenarları düzensiz 6,5x5 cm ebadında ateşli silah mermi çekirdeği çıkış yarası görüldü.

(…)

Sonuç

(…)

1- Kişinin ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kafa kubbe-kaide kemikleri ve boyun omur kırıklarıyla karakterli beyin doku harabiyeti ve beyin zarları

kanaması sonucu meydana gelmiş olduğu,

2- Kişinin vücudunda bir adet ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası mevcut olduğu,harici muayenede (1) no.da tarif edilen yarayı açan ateşli silah mermi çekirdeğinin beyin doku harabiyeti ve beyin zarları kanamasına neden olduğu, müstakilen öldürücü mahiyette olduğu,

3-Haricen (1) no.da tarif edilen ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası cilt ciltaltı bulgularına göre değerlendirildiğinde; yapılan atışın bitişik atış mesafesinden yapılmış olduğu,

4-Ateşli silah mermi çekirdeğinin kafatası içindeki seyir ve istikametinin önden arkaya, aşağıdan yukarıya ve sağdan sola olduğu,

5-Otopsi sırasında cesetten ateşli silah mermi çekirdeği elde edilemediği,

6-Kişiye ait kan ve idrarda uyarıcı-uyuşturucu maddelerin bulunmadığı, iç organ parçaları ve mide muhteviyatında aranan gruplara ait toksik (zehirli) maddelerin bulunmadığı, kanda alkol bulunmadığı kanaatini bildirir otopsi raporudur.

20. Akdağmadeni Cumhuriyet Başsavcılığı, olayın asker kişi hakkında ve askerî mahalde gerçekleşmiş olması nedeniyle 29/7/2010 tarihinde görevsizlik kararı vermiş ve dosyayı görevli Askerî Savcılığa göndermiştir. Bu karar üzerine soruşturmaya Jandarma Genel Komutanlığı Askerî Savcılığı (Askerî Savcılık) devam etmiştir.

21. Ercan Yeşilkaya'nın sağ ve sol el avuç içi ve el üstlerinden alınan svaplar ile hücum yeleği üzerinde Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı Kimyasal İnceleme Laboratuvarı tarafından atış artığı analizi yapılmıştır.Hazırlanan 19/1/2011 tarihli uzmanlık raporuna göre Ercan Yeşilkaya'ya ait svapların tümü üzerinde atış artıkları tespit edilmiştir. Ercan Yeşilkaya'ya ait hücum yeleğinin ön bölümünde de atış artıkları bulunmuştur.

22.Olay yeri incelemesi neticesinde muhafaza altına alınan Ercan Yeşilkaya'ya ait 747100 seri numaralı G-3 marka silah ile on dokuz adet fişek ile bir adet 7.62x51 mm çapında kovan gerekli tetkiklerin yapılması amacıyla JandarmaGenel KomutanlığıKriminal Daire Başkanlığı Balistik İnceleme Laboratuvarına gönderilmiştir. Balistik İnceleme Laboratuvarının 20/1/2011 tarihli uzmanlık raporunda, 747100 seri numaralı silahın ateş etmesine mani mekanik herhangi bir arızasının bulunmadığı, gönderilen on dokuz fişekten bir kısmının deneme amaçlı kullanılması sonucunda patladığının görüldüğü, incelenmek için gönderilen 7.62x51 mm çap ve tipindeki bir adet kovanın 747100 seri numaralı tüfek ile atılmış olduğu tespitleri yapılmıştır.

23. Askerî Savcılık, Ercan Yeşilkaya'nın kamuflajından çıkan intihar notunun müteveffanın elinden çıkıp çıkmadığının tespit edilmesi amacıyla da araştırmalar yapmıştır. Askerî Savcılık, intihar notu ile Ercan Yeşilkaya'nın el yazı örneklerini içeren diğer bazı belgeleri Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı El Yazısı ve Doküman İnceleme laboratuvarına göndermiş ve intihar notunun Ercan Yeşilkaya'ya ait diğer yazılarla mukayese edilmesini ve nihayetinde bir rapor tanzim edilerek Askerî Savcılığa gönderilmesini talep etmiştir. El Yazısı ve Doküman İnceleme Uzmanları K.Ç. ile N.A. tarafından hazırlanan 6/12/2010 tarihli uzmanlık raporunda, gönderilen yazı örnekleri üzerinde Doküman İnceleme (VSC-5000) ve Makroskop (LEICA M 420) cihazı ile fiziki, optik, karakteristik inceleme ve karşılaştırmalar yapıldığı belirtilmiş, yapılan bu incelemeler neticesinde intihar notunun Ercan Yeşilkaya'nın elinden çıktığı kanaatine varıldığı

bildirilmiştir.

b. Başvurucular ile Tanık Olarak Dinlenen Kişilerin Beyanları

24. Başvuruculardan Abubekir Yeşilkaya, Akdağmadeni Cumhuriyet Başsavcılığına gönderdiği 16/7/2010 tarihli dilekçesinde oğlunun yaşamayı seven, psikolojik sorunları bulunmayan biri olduğunu, oğlu ile en son 12/7/2010 tarihinde görüştüğünü, oğlunun bu görüşmede herhangi bir probleminden bahsetmediğini, şüpheli olan ölüm sebebinin tespiti için Adli Tıp Kurumundan rapor alınması gerektiğini belirtmiş ve oğlunun ölümüne sebebiyet veren şüphelilerin cezalandırılması talebinde bulunmuştur. Başvuruculardan anne Fatma Yeşilkaya ile baba Abubekir Yeşilkaya soruşturma aşamasında alınan ifadelerinde de benzer şekilde beyanda bulunmuş ve sorumluların cezalandırılması istemini yinelemiştir.

25. Cumhuriyet Savcısı, olay günü müteveffa ile birlikte nöbet tutan J.Er S.K. ve J.Er M.U.nun ifadesini 26/7/2010 tarihinde almıştır. J.Er S.K. ifadesinde özetle Ercan Yeşilkaya ile olay tarihinden önce bir defa nöbet tuttuğunu, Ercan'ın 1989/3 tertip, kendisinin ise 1990/1 tertip olduğunu, Ercan'ın içine kapanık biri olması nedeniyle kendileriyle çok fazla diyalog kurmadığını, Ercan'ın devamlı kola ve sigara içtiğini, olay günü 22.00-00.00 saatleri arasında J.Er M.U. ve Ercan Yeşilkaya ile birlikte nöbetçi olduklarını, kendisinin devriye görevini ifa ettiğini, Ercan'ın(2) no.lu kulübede, J.Er M.U.nun ise(1) no.lu kulübede nöbetçi olduğunu,Ercan'ın olay günü ceza infaz kurumunun arka tarafında bulunan ağacın yanında oturup sigara içtiğini, kolasının da yanında bulunduğunu, birkaç defa Ercan'ın yanına gittiğini fakat Ercan'ın konuşmadığını, devamlı yere bakarak sigara içtiğini, herhangi bir yazı yazdığını görmediğini, kendisinin saat 23.45 sularında J.Er M.U.nun yanında olduğunu ve ona devriye atıp geleceğini söylediğini, ceza infaz kurumunun güney tarafına kadar yürüdüğünde bir silah sesi işittiğini, sesin geldiği tarafa koştuğunda Ercan'ı yatar vaziyette gördüğünü, "Ercan ne yaptın, Ercan kendini vurdu" diye bağırdığını, o esnada İnfaz Koruma Memuru M.G.nin de olay yerine geldiğini, Ercan'ın kalbini kontrol ettiğinde kalbinin atmadığını fark ettiğini, akabinde hemen J.Er M.U.nun yanına koştuğunu, komutanlara haber verdiklerini, beş dakika sonra birçok komutan ile askerin geldiğini, kapıyı onlara açtığını, daha sonra kendisinin de fenalık geçirmesi nedeniyle hastaneye kaldırıldığını belirtmiştir. J.Er M.U. ifadesinde özetle Ercan Yeşilkaya'nın 1989/3 tertip, kendisinin ise 1990/1 tertip olduğunu, Ercan'ın kendileriyle pek diyaloğa girmediğini, sessiz ve sakin bir insan olduğunu, kimseye sıkıntısını açmadığını, olay tarihinden önce Ercan ile iki defa nöbet tuttuğunu, olay günü ise 22.00-00.00 nöbetini Ercan ile birlikte tuttuklarını, kendisinin ceza infaz kurumunun giriş tarafındaki (1) no.lu kulübede Ercan'ın ise (2) no.lu kulübede nöbetçi olduğunu, diğer arkadaşları J.Er S.K.nın ise ceza infaz kurumu etrafında devriye görevlisi olduğunu, olay günü herhangi bir anormallik gözlemlemediğini, nöbet tutmaya başlamalarından olay anına kadar hiçbir olumsuzluk yaşanmadığını, J.Er S.K.nin yerine birkaç defa kendisinin devriye attığını, ilk yarım saat Ercan'ın da dolaştığını, Ercan'ın daha sonra kulübenin yanında oturmaya başladığını, Ercan'a canının sıkılması hâlinde ön tarafta nöbet tutabileceğini söylediğini, Ercan'ın ise arka tarafta nöbet tutmanın daha iyi olduğunu söylediğini, nöbetin bitmesine 15 dakika kala yani 23.45 sularında yanında bulunan J.Er S.K.ya devriye atmasını söylediğini, J.Er S.K.nın devriye atmak için yanından ayrıldığını ancak daha ceza infaz kurumunun etrafını dolanıp yanına gelmeden bir el silah sesi duyduğunu, sesin geldiği arka tarafa doğru gidecekken ceza infaz kurumunun kuzey köşesinde J.Er S.K. ile karşılaştığını, J.Er S.K.nın "Ercan kafasına sıktı, kendini vurdu" dediğini, J.Er S.K. ile karşılaştığı esnada ceza infaz kurumunun batı tarafında ot tırpanlayan infaz koruma memuru M.G.nin ceza infaz kurumunun arkasına yani cesedin yanına

geçtiğini, derhal komutanlarına haber verdiğini, komutanlar gelince J.Er S.K.nin baygınlık geçirdiğini ve hastaneye kaldırıldığını belirtmiştir.

26. Akdağmadeni Cumhuriyet Başsavcılığının görevsizlik kararı vermesinden sonra Askerî Savcı, J.Er S.K. ile J.Er M.U.nun ifadesini tekrardan almıştır. Erler, önceki ifadeleri ile benzer şekildebeyanda bulunmuştur.

27. Cumhuriyet Savcısı, J.Er S.K. ile J.Er M.U.nun ifadelerinde adı geçen infaz koruma memuru M.G.nin de ifadesini almıştır. İnfaz koruma memuru M.G. ifadesinde özetle olay günü ceza infaz kurumunda nöbetçi olduğunu, ceza infaz kurumunun kuzeyinde ot tırpanladığı esnada Ercan'ın yanına kadar geldiğini ve "kolay gelsin" dediğini, kendisinin de "sağ ol" dediğini, fazla muhabbet etmediklerini, akabinde saat 23.45 sularında bir silah sesi duyduğunu, bir askerin kaza ile ateş ettiğini veya bir mahkûmun kaçmaya teşebbüs ettiğini düşündüğünü, nöbetçi askerin "gardiyan abi, gardiyan abi, yetiş" diye bağırması üzerine kendisinin de silah sesinin geldiği yöne doğru koştuğunu, nöbetçi J.Er S.K. ile ceza infaz kurumunun kuzeybatısında karşılaştığını, nöbetçi askerin "kendini vurdu, kendini vurdu" diye bağırdığını, olay yerine gittiğinde çenesinin altından vurulmuş bir vaziyette Ercan Yeşilkaya'yı gördüğünü belirtmiştir.

28. Ercan Yeşilkaya'nın ölümü üzerine olayın yaşandığı gün idari tahkikat başlatılmış ve bu kapsamda görevlendirilen İl Jandarma Komutanı birçok kişiyi tanık olarak dinlemiştir. Bu kapsamda dinlenen ve ifadesi ceza soruşturması dosyasına da giren Uzman Jandarma Kad.Çvş.F.K., olay günü nöbetçi astsubaylık görevini yürüttüğünü, akşam yoklamasından önce bütün erbaş ve erler ile saldırı tatbikatı yaptığı sırada nöbet mevziilerini kontrol ettiğini ve anormal bir durum gözlemlemediğini, Ercan'ın sorun yaratmayan, görevini layıkıyla yapan ve arkadaşlarıyla iyi geçinen bir asker olduğunu beyan etmiştir. İfadesi alınan İlçe Jandarma Komutanı Ö.O. ise olaydan 23.40 sularında haberdar edilmesi üzerine olay yerine gittiğini ve Ercan Yeşilkaya'yı ölü vaziyette gördüğünü, 6 Temmuz 2010 tarihine kadar birliğin aşçılığını yapan Ercan'ın bu tarihten sonra aşçılık yapmak istemediğini ve bunaldığını beyan etmesi üzerine Ercan'ı J.Krk.K.lığı emrine verdiğini, Ercan'ın herhangi bir sağlık sorunu olmayan, arkadaşlarıyla iyi geçinen ancak içine kapanık ve sessiz bir asker olduğunu, bu durumundan dolayı Ercan ile yakından ilgilendiğini, Ercan'ın nisan ayı içerisinde Kayseri J.Blg.K.lığından görevli olarak gelen Psikolojik Danışman ile de görüştürüldüğünü, herhangi bir sorununun bulunmadığını ve Rehberlik Danışma Merkezi kapsamında da olmadığını belirtmiştir. Dinlenen diğer tanıklar da genel olarak Ercan Yeşilkaya'nın içine kapanık ve sessiz bir kişi olduğunu ifade etmiştir.

29. Askerî Savcı, müteveffanın psikolojik durumu ile ilgili olarak Psikiyatri Uzmanı Hv.Tbp.Bnb.U.Ç.den bilirkişi mütalaası almıştır. Hv.Tbp.Bnb.U.Ç.nin mütalaası şöyledir:

"Dosya içerisindeki otopsi tutanaklarını ve tanık ifadelerini değerlendirdiğimde ölüm olayını silahlı intihar olarak değerlendirdim. Bu tarz intiharlar üzerine yapılan araştırmalarda intihardan ölenlerin % 80-90'ında psikiyatrik bir rahatsızlık bulunduğu tespit edilmiştir. Ancak % 10-20'sinde hiçbir psikiyatrik rahatsızlık tespit edilmemiştir. Psikiyatrik geçmişi bulunan intihardan ölenlerin yaklaşık % 80'inde de tek başına ya da diğer psikiyatrik rahatsızlıklarla birlikte depresyon tabloları görüldüğü bildirilmektedir. Psikiyatrik tedavilerdeki gelişmelere rağmen intihar girişimleri ya da intihardan ölümlerde azalma olmamakta, aksine artmaktadır. Bu nedenle intiharın sadece psikiyatrik bir olay değil, hem psikiyatrik hem biyolojik, hem de sosyokültürel çevresi ile birlikte değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Türkiye'de intiharlar en çok 15-35 yaşlar arasında olmaktadır.

Gençlerdeki intihar oranları gittikçe artmaktadır. Bayanlarda intihar girişimleri erkeklerden 3-4 kat daha fazla olmasına rağmen erkeklerde intihar nedenli ölüm sayısı bayanlardan daha fazladır. Amerika'da yılda yaklaşık 30 bin kişi intihardan ölmekte olup, ölüm nedenleri arasında 11. en sık nedendir. Bütün bu veriler birlikte değerlendirildiğinde intihar psikiyatrik bir hastalıktan ziyade "hep kaybeden olma, çarenin olmadığı ve çözüm bulamayacağı" düşünceleriyle daha ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Ercan YEŞİLKAYA'nın ölüm olayı da psikiyatrik hastalıktan daha ziyade tanık ifadelerinden askerlik süreci değerlendirildiğinde "hep kaybeden olma, çarenin olmadığı ve çözüm bulamayacağı" düşünceleriyle daha ilişkili olarak değerlendirilmiştir. İntihardan ölümleri engellemek için alınacak önlemler intihardan ürünleri tamamen yok edemez. Kendi el yazısıyla bıraktığı not ve tanık ifadelerinden kendisini intihara yönlendirebilecek bir dış faktör bulunamamıştır."

c. Soruşturma Sonucunda Verilen Karar ve Soruşturmanın Genişletilmesi

30. Askerî Savcılık, soruşturma kapsamında elde ettiği tüm verileri değerlendirerek Ercan Yeşilkaya'nın ölümünde ceza hukuku kapsamında herhangi bir kişiye isnatta bulunulmasının hukuken mümkün olmadığı sonucuna varmış, 1/4/2011 tarihli ve E.2011/82, K.2011/28 sayılı karar ile kovuşturmayayer olmadığına karar vermiştir.

31. Başvuruculardan anne Fatma Yeşilkaya ile Abubekir Yeşilkaya 30/11/2012 tarihli dilekçe ile özetle soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmediğini, gerek kasti gerekse ihmali her türlü davranışın değerlendirilmesi gerekirken bu hususun göz ardı edildiğini, oğullarının olay tarihinden önce izne çıkmak istemesine rağmen bölük komutanının izin vermediğini, bu hususta bölük komutanının bilgisine başvurulmadığını, olay günü ceza infaz kurumunda bulunan tüm memur ve askerî personelin bilgisine başvurulmadığını, diğer araştırılmasını istedikleri bazı olayların yeterince araştırılmadığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz etmiştir.

32. İtirazı inceleyen Kara Kuvvetleri Komutanlığı Askerî Mahkemesi (Askerî Mahkeme) 25/12/2012 tarihli ve 2012/578 Müt. sayılı karar ile soruşturmanın genişletilmesine karar vermiştir. Askerî Mahkeme, GSM şirketleri ile gerekli yazışmaların yapılarak müteveffanın bilinmeyen bir hattının bulunup bulunmadığının, eğer bulunuyor ise iletişimin tespiti kayıtlarında şüpheli bir durum olup olmadığının araştırılması gerektiği, müteveffayı olay yerinde ilk gören J.Er S.K. ile müteveffa arasında herhangi bir husumet bulunup bulunmadığının ve J.Er S.K.nin kişilik yapısının nasıl olduğunun araştırılarak şüphelerin giderilmesinin yerinde olacağı, J.Er M.U.nun ifadesinin yeniden alınarak olay yeri krokisinde silah sesini duyduğu anda nerede olduğunu ve J.Er S.K. ile nerede karşılaştığını göstermesinin gerekli olduğu, olay günü yapılan tatbikatın planlı olup olmadığının irdelenmesi gerektiği, ayrıca izin konusu ile ilgili olarak bölük komutanın bilgisine başvurulması gerektiği sonucuna varmış, tespit edilen eksikliklerin tamamlanması için dosyanın Askerî Savcılığa gönderilmesine ve gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra dosyanın mahkemeye iadesine karar vermiştir.

33.Askerî Savcılık, anılan karar üzerine Türkiye'de faaliyet gösteren GSM şirketleri ile yazışmalar yapmış ancak şüpheye neden olabilecek bir delil ve emareye ulaşamamıştır.

34. Askerî Savcılık, müteveffanın nöbet arkadaşı J.Er M.U.nun ifadesini tekrardan almıştır. İfadesi alınan J.Er M.U. özetle silah sesi geldiği anda ceza infaz kurumunun ön tarafında bulunduğunu, silah sesini duyduktan 6-7 saniye sonra sesin geldiği tarafa doğru koştuğunu, J.Er S.K.nin de binanın yan tarafından ağlayarak kendisine doğru geldiğini, J.Er S.K. ile üçüncü kulenin bulunduğu kısımda binanın yan tarafında karşılaştığını,J.Er S.K.nin sosyal

ilişkilerinin normal olduğunu ve herhangi bir anormal hareketine şahit olmadığını, bildiği kadarıyla J.Er S.K. ile müteveffa arasında bir husumetin bulunmadığını, müteveffa kendilerinin üst devresi olduğundan onunla doğru düzgün dahi tanışamadıklarını, zaten müteveffanın da içine kapanık ve az konuşan biri olduğunu, bu nedenle J.Er S.K. ile müteveffa arasında husumet veya dostluk olacak şekilde bir ilişkinin olmadığını, ayrıca olay günü karakol komutanının emriyle tüm bölüğün katılımıyla yangın tatbikatının yapıldığını belirtmiştir.

35.Askerî Savcılık J.Er S.K.nin kişilik yapısının nasıl olduğunu tespit edebilmek amacıyla adı geçen askerin özlük dosyasını ilgili askerlik şubesinden temin etmiştir. Temin edilen özlük dosyasında bulunan belgelerde J.Er S.K.nin psikolojik rahatsızlığının bulunduğuna dair bir kayıt mevcut değildir. Terhis belgesinden de J.Er S.K.nin askerliğe geç iltihak yahut askerlikten firar gibi bir eyleminin olmadığı, ayrıca askerlik döneminde aldığı bir hapis cezasının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

36. Müteveffanın izin talebiyle ilgili olarak Akdağmadeni İlçe Jandarma Komutanının bilgisine başvurulmuştur.İlçe Jandarma Komutanı Ü.Ö. özetle olay tarihinden önce müteveffa Ercan Yeşilkaya'nın herhangi bir izin talebinde bulunmadığını, bölükte görevli erbaş ve erlerden izin talebinde bulunanlara yasal izinlerinin verildiğini, bu konuda personele kesinlikle bir mağduriyet yaşatılmadığını ifade etmiştir.

37. Askerî Savcılık olay günü yapılan tatbikat hakkında da çeşitli araştırmalar yapmış ve tatbikatın karakol komutanının emri ile yaptırıldığı, tatbikata tüm personelin katıldığı ve tatbikat esnasında tatsız bir olayın yaşanmadığı tespitlerinde bulunmuştur.

38.Askerî Mahkeme, soruşturmanın genişletilmesi üzerine yapılan araştırmaları da dikkate alarak 4/2/2014 tarihli ve 2013/607 müteferrik sayılı karar ile itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

39.Başvurucular anılan olay sebebiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde (AYİM) tam yargı davası açtıklarına dair herhangi bir bilgi vermemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu hususta bilgi edinmek maksadıyla AYİM Genel Sekreterliğine 2/5/2016 tarihinde müzekkere yazmış ve söz konusu olay sebebiyle başvurucular tarafından açılmış bir tam yargı davasının bulunup bulunmadığını sormuştur.AYİM Başkanlığı 5/4/2016 tarihli yazı ilekayıtlarında başvurucular adına bir davaya rastlanmadığını bildirmiştir.

B. İlgili Hukuk

40. Anayasa'nın 145. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Askerî yargı organlarının kuruluşu, işleyişi, askerî hâkimlerin özlük işleri, askerî savcılık görevlerini yapan askerî hâkimlerin görevli bulundukları komutanlıkla ilişkileri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."

41. 26/10/1963 tarihli ve 357 sayılı Askerî Hâkimler Kanunu’nun “Bağımsızlık, teminat ve ödevler” başlıklı 37. maddesi şöyledir:

“Askerî hâkimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev yaparlar. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez, genelge gönderemez, tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Askerî hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak

vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Askerî hâkimler, Anayasada belirlenen hâkimlik ve savcılık teminatı esasları çerçevesinde adalet, tarafsızlık, doğruluk ve dürüstlük, tutarlılık, eşitlik, ehliyet ve liyakat ilkelerine göre görev yaparlar.

Askerî hâkimler azlolunamazlar. Bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması nedeniyle de olsa aylık ve ödeneklerinden ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamazlar ve bu Kanunda belirtilen istisnalar dışında, kendileri istemedikçe altmış yaşını bitirinceye kadar emekliye sevk olunamazlar.

Ağır ceza mahkemelerinin görevine giren suçüstü halleri dışında, suç işlediği ileri sürülen askerî hâkimler, yakalanamaz, üzerleri, konutları ve araçları aranamaz, sorguya çekilemezler. Ancak durum, derhal Millî Savunma Bakanlığına bildirilir. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan doğruya soruşturma ve kovuşturma yapılır.

Askerî hâkimlere Millî Savunma Bakanlığı tarafından mesleki unvanlarını gösterir kimlik belgesi verilir.”

42. 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu’nun “Mahkeme kuruluşu” başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Askerî mahkemeler, bu Kanunda aksi yazılı olmadıkça üç askerî hâkimden kurulur.

Askerî mahkeme kurulunda bulunanların en kıdemlisi, mahkeme başkanlığı görevini yapar."

43.353 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Teşkilâtında askeri mahkeme kurulan her kıta komutanı veya askeri kurum amirinin refakatinde bir askeri savcı ile yeteri kadar askeri savcı, yardımcı olarak bulunur."

44. 353 sayılı Kanun'un 35. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Askeri mahkemelerin idari işleri ile askeri savcılıkların bütün işlemleri Milli Savunma Bakanının gözetimine tabidir. "

45. 353 sayılı Kanun'un 95. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt’a komutanı veya askerî kurum amiri, suç evrakını inceledikten sonra askerî savcıya gönderir ve şüphelinin tutuklanmasını isterse bu hususta istemini de bildirir. "

46. 353 sayılı Kanun'un 102. maddesi şöyledir:

"Teşkilâtında askeri mahkeme kurulan kıta komutanı veya askeri kurum amiri soruşturma safhası hakkında, askeri savcıdan bilgi istiyebilir. "

47. 353 sayılı Kanun’un “Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz” kenar başlıklı 107. maddesi şöyledir:

"Askerî savcı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt’a komutanı veya askerî kurum amiri ile şüpheli ve suçtan zarar görene bildirilir.

Bu karara karşı teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt’a komutanı veya askerî kurum amiri ya da suçtan zarar gören, kararın kendilerine tebliğinden itibaren onbeş gün içinde

kararı veren askerî savcının teşkilâtında olduğu askerî mahkemeye yer itibarıyla en yakın askerî mahkemede itiraz edebilirler. En yakın askerî mahkemenin tayininde kararsızlık olursa, bu husus Millî Savunma Bakanlığınca giderilir. İtiraz isteminde kamu davasının açılmasını haklı gösterecek olaylar ve deliller gösterilir."

48. 24/11/1986 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 86/11092 sayılı mülga Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) Ercan Yeşilkaya'nın askerliğe alındığı tarihte yürürlükte bulunan 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmeliğe bağlı ekler aşağıda gösterilmiştir:

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli general, amiral, üstsubay, subay, yedek subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, Askerî öğrenci, yedek subay adayları, yükümlüler ve erlerin sağlık yeteneklerine göre gruplandırmalarını gösteren Hastalık ve Arızalar listesi."

49. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yükümlülerin ilk sağlık muayeneleri Askerlik Kanunu gereğince son yoklama sırasında askerlik şubelerinde toplanan askerlik meclisindeki iki tabip (birisi sivil olabilir) tarafından aşağıdaki şekilde yapılır.

1) Ruh ve beden durumları ile iç organları dikkatle gözden geçirilir, nabız sayılır, kan basıncı ölçülür, çıplak olarak belirlenen boy ve kilolar tespit edilir. Soluk alma ve vermedeki göğüs genişlikleri ve muayene sonunda bulunan hastalık ve arızalar kaydedilir. Yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızası olup olmadığına ilişkin ve muayene sırasında herhangi bir sağlık yakınması bulunup bulunmadığına ilişkin ekte yer alan Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formuna uygun yazılı beyanı alınır. Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızasına ilişkin elinde mevcut bulunan tıbbi belgelerin birer örnekleri de alınarak yükümlünün beyanı ile birlikte askerlik şubesinde muhafaza edilir.

2) Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızası ya da fizik muayene ile saptanan bozuklukları nedeniyle muayene sonucunda karar verilemeyenlerle gözlem altında bulunmaları, uzman tabip tarafından değerlendirilmeleri veya laboratuar ya da görüntüleme tetkikleri gibi ileri tetkiklerle değerlendirilmeleri gerekenler en yakın asker hastanesine gönderilir."

50. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 6. maddesi şöyledir:

"Askerlik çağına giren yükümlüler, son yoklamaları sırasında askerlik meclislerinde veya asker hastanelerinin sağlık kurullarında, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

1) Askerliğe elverişli olanlar: Sağlık yetenekleri bakımından hiçbir hastalık ve arızası bulunmayanlar ile hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin A dilimlerine girenlerdir.

2) Askerliğe elverişli olmayanlar: Hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin B ve D dilimlerine girenlerdir."

51. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 10.

maddesi şöyledir:

"Son yoklamaları yapılan yükümlüler, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

Son yoklamaları sırasında askerlik meclislerince; askerliğe elverişli olmadığı tespit edilen yükümlüler, askere alınmazlar. Bunlardan arızaları gözle görülebilecek kadar belirgin olanların raporlarına, arızayı gösteren ön ve her iki yan cepheden çekilmiş üçer adet boy fotoğrafı eklenerek üç nüsha, yabancı askerlik şubesince işlem yapılıyor ise dört nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir ve onaylanan raporlar kesinleşir. Kesinleşen raporlardan biri ilgiliye verilir, biri onay makamınca, diğeri ise yerli ve yabancı askerlik şubesi başkanlığınca muhafaza edilir.

Sağlık durumları geçici olarak bozuk olan son yoklamaya tabi yükümlülere ertesi yıla bırakma, sevke tabi olanlara sevk tehiri kararı verilir ve üç nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir. Raporları onaylanan bu yükümlülere ertesi yıla bırakma veya sevk tehiri işlemi yapılır. Onay makamlarınca tekrar muayenesine lüzum görülen yükümlüler, yeniden muayeneye gönderilir ve bunlara muayene sonucu alacakları rapor kararlarına göre işlem yapılır. Ertesi yıla bırakılanlar veya herhangi bir sebeple bir defadan fazla sağlık muayenesine tabi tutulanlar hakkında, her bir işlem öncesinde Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formu doldurtulur.

Tabipler tarafından kesin karar verilemeyenler, en yakın asker hastanelerine gönderilir. Bunların kesin kararları, bu hastanelerin sağlık kurullarınca verilir."

52. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askerlik yaptığı dönemde yürürlükte bulunan 15. maddesi şöyledir:

"Askere alındıktan sonra asker hastanelerinin sağlık kurullarından "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alan erler, raporlarının onaylanmasını beklemek üzere bu hastaneler tarafından yerli kayıtlı bulunduğu askerlik şubesi emrine gönderilir. Ayrıca durum silah altında bulunanların birliklerine duyurulur. Terhis işlemleri, raporları ilgili makamlarca onaylanıp askerlik şubesine geldikten sonra ilgili yönergeye göre yapılır. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar gerektiğinde ilgili makamlarca yeniden asker hastanelerinin sağlık kurullarına muayeneye gönderilerek alacakları son rapor kararına göre, ilgili yönerge gereğince işlem görür. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar emsalinin kanunda yazılı yaş sınırı dışına çıkma tarihine kadar Milli Savunma Bakanlığınca gerektiğinde tekrar muayene ettirilerek alacakları son rapor kararına göre işlem görür."

53. Anılan Yönetmelik'in 16. maddesi şöyledir:

"Geçici hastalık veya arızaları olan yükümlülerle er ve erbaşlara aşağıdaki işlemlerden biri yapılır.

1) Ertesi yıla bırakma,

2) Sevki geciktirme,

3) Hava değişimi.

Bu işlemleri gerektiren hastalık ve arızalar bu yönetmeliğin arızalar listesinin C dilimlerinde gösterilmiştir."

54. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 17.

maddesi şöyledir:

"Son yoklamada veya son yoklamadan sonra gönderildikleri sağlık kurullarında yapılan muayeneleri sonucu geçici bir hastalık veya arızaları tesbit edilenlere ertesi yıla bırakma işlemi yapılır."

55. Anılan Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 18. maddesi şöyledir:

"Askerliklerine karar verilen yükümlülere, sevkleri tarihine kadar geçecek süre içerisinde, hastalanır veya arızalanırlarsa, askerlik şubelerince gönderilecekleri sağlık kurullarında muayene sonucu alacakları raporlara göre sevki geciktirme işlemi yapılır."

56. Anılan Yönetmelik'in olayın gerçekleştiği dönemde yürürlükte bulunan 19. maddesi şöyledir:

"Askerlik şubelerince birliklerine sevklerinden sonra geçici bir hastalığı tesbit edilen er ve erbaşlara hava değişimi işlemi yapılır."

57. Anılan Yönetmelik'e ekli Hastalık ve Arızalar Listesi'nin "Ruh Sağlığı ve Hastalıkları" üst başlıklı 15 ila 18. maddelerinde ruh sağlığı bozukluklarının farklı çeşitleri A, B, C ve D şeklinde kısımlara ayrılarak ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

58. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

59. Başvurucular;

i. Yakınları Ercan Yeşilkaya'nın askerlik hizmetini ifa etmekte iken ateşli silah yaralanması sonucu vefat ettiğini, olay hakkında yürütülen soruşturma sonucunda ölüm olayının intihar neticesinde gerçekleştiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, ölüm olayının "intihar" olarak değerlendirilmesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu yükümlülükleri ortadan kaldırmadığını, devletin yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün bulunduğunu,bu kapsamda yükümlülerin askere alınmadan önce yeterli bir tıbbi muayeneden geçirilmesi gerektiğini, askerlik hizmeti boyunca da periyodik bir muayene sisteminin kurulmasının gerekli olduğunu, askere alınmadan önceki son muayene işlemlerinin yüzeysel olduğunu, yakınlarının içine kapanık biri olduğu yönündeki tanık beyanlarına rağmen yakınlarının askerliğe kabulünden ölümüne kadar ruhsal durumuna ilişkin herhangi bir tetkikten geçirilmemiş ve bir psikologla görüştürülmemiş olmasının ölüm olayına zemin hazırladığını, dolu şarjör ile silahın ayrı ayrı askerlerde bulunması gerektiğini, yakınlarının izin istemesine rağmen bu iznin verilmediğini belirterek yaşam hakkının maddi boyutunun,

ii. Ölümün meydana geldiği koşulların tam olarak açıklığa kavuşturulmadığını, yetkililer tarafından kabul edilen intihar iddiasının makul olmadığını, tanıkların ifadelerinin bağımsız ve sivil görevliler tarafından alınmadığını, soruşturmayı yürüten savcı ile kovuşturmaya yer olmadığı kararına yapılan itirazı inceleyen Askerî Mahkemenin başkan ve üyelerinin bir nevi asker olduğunu, bu kişiler tarafından yapılan soruşturmanın bağımsız ve tarafsız olamayacağını, yakınlarının sadece elbiselerinden svap örneğinin alındığını ancak el svapları örneğinin alınmadığını, yakınlarını vurulmuş vaziyette ilk gören ve muhtemel şüpheli

konumunda olan tanıkların el ve üstlerinden svap örneklerinin alınmamasının bir eksiklik olduğunu, askerî hiyerarşi altında bulunan tanıkların bağımsız beyanda bulunamadığını, intihar notundaki el yazısının kime ait olduğuna ilişkin raporun tarafsız ve sivil bir bilirkişi tarafından hazırlanmamasının soruşturmanın eksik yürütüldüğünü gösterdiğini, ölüm saatinin net olarak tespit edilemediğini, olayla ilgili ceza infaz kurumu çalışanları ile askeri personelin ifadelerine başvurulmadığını belirterek yaşam hakkının usul boyutunun,

ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespit edilmesi, soruşturmanın yenilenmesi ve taraflarına maddi ve manevi tazminat ödenmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

60.Mevcut başvuru, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki tavsifi ile uyumlu olarak yaşam hakkının maddi ve usul boyutu yönünden ayrı ayrı incelenecektir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

61. Başvurucular, yukarıda belirtilen iddialarla (bkz. § 59) yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

62. Bakanlığın görüş yazısında kabul edilebilirlik incelemesi ile ilgili olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ulusal yetkililerce ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi hâlinde ilgili tarafın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) anlamında bundan böyle mağdur olduğunu ileri süremeyeceğinin kabul edildiği, yaşam hakkı kapsamında etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülüğün her olayda mutlaka ceza hukuku yollarının bulunmasını zorunlu kılmadığı, yaşam hakkına yönelik ihlal iddialarının kasıtlı bir eylem ile gerçekleştirilmediği durumlarda mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasının yeterli olabileceği, ölüm olayı hakkında yürütülen soruşturma sonucunda müteveffanın ölüm nedeninin ve ölümünü çevreleyen koşulların ortaya konduğu, ancak AYİM nezdinde tam yargı davası açıldığına ilişkin bir bilginin başvuru dosyasında bulunmadığı, bu kapsamda başvurucuların mağdur sıfatının değerlendirilmesi bakımından AYİM'den bilgi istenilerek başvurucuların AYİM nezdinde tam yargı davası açıp açmadığının ve Milli Savunma Bakanlığı tarafından başvuruculara herhangi bir tazminat ödemesi yapılıp yapılmadığının araştırılmasının uygun olacağı, öte yandan Abubekir Yeşilkaya ile Fatma Yeşilkaya dışındaki başvurucuların reşit olmalarına rağmen ceza soruşturmasına katılmadıkları, söz konusu başvurucular yönünden başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun da incelenmesi gerektiği, anılan hususların kabul edilebilirlik incelemesi bakımından göz önünde tutulması gerektiği belirtilmiştir.

a. Abubekir Yeşilkaya ve Fatma Yeşilkaya Dışındaki Başvurucular Yönünden

63.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (1), (4) ve (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usul ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(…)

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(...)

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir."

64. İçtüzük'ün "Başvurucunun temsili" kenarbaşlıklı 61. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" (1) Bireysel başvuru, bizzat başvurucu, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından yapılabilir. Avukat veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılan başvurularda temsile dair yetki belgesinin sunulması zorunludur."

65. İçtüzük'ün "Yazışmalar" kenarbaşlıklı 69. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Bireysel başvuru dosyalarının tekemmül ettirilmesine ilişkin olarak duruma göre Genel Sekreterlik, Komisyon ya da Bölümler tarafından verilen ve asgari onbeş gün olan süreler kesin olup bu süreler içinde usulüne uygun olarak gönderilmeyen bilgi ve belgeler, başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınmaz ve dosyaya dâhil edilmez."

66. Başvurucular, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvurularını Kanun'da ve İçtüzük'te belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapmak zorundadırlar (Mehmet Encu ve diğerleri, B. No: 2014/11864, 24/2/2016, § 29). 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin Anayasa Mahkemesine sunulması gerekir.

67. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde bu eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline on beş günü geçmemek üzere bir süre verileceği ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği öngörülmüştür (Mehmet Encu ve diğerleri, § 30). Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 69. maddesinin (2) numaralı fıkrasında bireysel başvuru dosyalarının tekemmül ettirilmesine ilişkin olarak duruma göre Genel Sekreterlik, Komisyon ya da Bölümler tarafından verilen ve asgari on beş gün olan sürelerin kesin olacağı, süresiiçerisinde gönderilmeyen bilgi ve belgelerin başvurunun değerlendirilmesinde dikkate alınmayacağı ve dosyaya dâhil edilmeyeceği hükmü bulunmaktadır.

68. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi neticesinde, bireysel başvuru formunun Av. Adem Çalişci tarafından imzalanmış olmasına rağmen başvuruculardan Sevgül Yeşilkaya, Serkan Yeşilkaya, Nargül Yılmaz ve Erkan Yeşilkaya'ya ait vekâletnamelerin bireysel başvuru dosyasına eklenmediği tespit edilmiştir. Adı geçen başvuruculaların nüfus kayıtları incelendiğinde başvuru tarihi itibarıyla tamamının reşit olduğu anlaşılmıştır. Bunun üzerine 10/5/2016 tarihli müzekkere hazırlanmış ve anılan başvuruculara ait vekâletnamelerin geçerli bir mazeret olmaksızın on beş günlük kesin süre içinde tamamlanmaması durumunda başvurunun reddedileceği hususu, usulüne uygun olarak 13/5/2016 tarihinde Av. Adem Çalişci'ye tebliğ edilmiştir (§§ 7, 8). Tespit edilen eksiklikler en geç 30/5/2016 tarihinde tamamlanarak Anayasa Mahkemesine gönderilmesi gerekirken on beş günlük kesin süreden sonra 24/6/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir.

69. Av. Adem Çalışci 24/6/2016 tarihli dilekçesine adı geçen başvuruculardan Sevgül Yeşilkaya, Serkan Yeşilkaya ve Erkan Yeşilkaya'ya ait vekâletnameleri eklemiş ve bu

başvurucuların cenazelerinin bulunması nedeniyle İstanbul dışında olduklarını, iletişim için İstanbul'a dönmelerini beklediğini, bu sebeple on beş günlük sürenin yeterli olmadığını belirterek mazeretinin kabul edilmesini ve vekâletnamelerin süresi içerisinde gönderilmiş sayılmasına karar verilmesini talep etmiştir.

70. Hangi hâllerin haklı mazeret olduğunun önceden belirlenmesi mümkün olmadığından Anayasa Mahkemesi, ileri sürülen mazeretin haklı olup olmadığını her başvuruda, olayın özelliklerini dikkate alarak değerlendirmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 21).

71. Somut olayda Av. Adem Çalişci, adı geçen başvurucuların cenaze merasimi nedeniyle İstanbul dışında olduğunu belirtmekle birlikte bu durumum vekâletname sunulmasına niçin engel oluşturduğuna dair herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Bu durum dikkate alındığında, eksikliğin geç tamamlanmasına sebep olarak gösterilen hususun geçerli bir mazeret kabul edilebilmesi için yeterli somutlukta bir açıklamada ve kanıtlamada bulunulmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki adı geçen başvurucuların sırf il dışında bulunması, Av. Adem Çalişci'ye vekâlet verilmesine engel teşkil etmemektedir.

72. Açıklanan nedenlerle, tespit edilen eksikliklerin on beş günlük kesin sürede geçerli bir mazeret olmaksızın tamamlanmadığı anlaşıldığından, Abubekir Yeşilkaya ve Fatma Yeşilkaya dışındaki başvurucular yönünden başvurunun reddine karar verilmesi gerekir.

b. Abubekir Yeşilkaya ve Fatma Yeşilkaya Yönünden

73. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği yaşamını kaybeden kişiler açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişilerin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 65). Başvuru konusu olayda müteveffa Ercan Yeşilkaya, başvurucular Abubekir Yeşilkaya ile Fatma Yeşilkaya'nın oğludur. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

74. Somut olayda başvurucular, söz konusu ölüm olayı nedeniyle AYİM nezdinde tam yargı davası açmamış olmakla birlikte ölüm olayı hakkında yürütülen ceza soruşturmasında müşteki sıfatıyla yer almış ve Askerî Savcılığın kovuşturmaya yer olmadığı kararına yaptıkları itirazın reddedilmesi üzerine süresi içerisinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Ceza soruşturması sürecinde oğullarının yetkili makamların ihmali sonucu öldüğü iddiası da dâhil yaşam hakkı bağlamında çeşitli iddialar ileri süren başvurucular, ölüm olayı hakkında yürütülen ceza soruşturmasına katılmakla iddiaları bakımından uygun bir hukuki yolu kullanmıştır. Askerde şüpheli ölüm vakıaları nedeniyle yürütülen ceza soruşturmasına katılan fakat AYİM'de tam yargı davası açma yolunu tercih etmeyen başvurucuların ceza soruşturması sürecinin kesinleşmesinden sonra yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmesi koşulu bakımından ceza soruşturması yolunun yeterli görülmesi ve bu bağlamda yaşam hakkının hem maddihem usule ilişkin boyutunun incelenmesi, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği negatif ve pozitif yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğinin tespit edilmesi bakımından yerinde olacaktır. Başvuruculların AYİM'de tam yargı davası açma yolunu tercihetmeleri hâlinde ise somut olayın koşullarına göre yaşam hakkının maddi boyutu yönünden aksi bir tutum benimsenebilir. Dolayısıyla ceza soruşturmasının kesinleşmesi üzerine yapılan mevcut başvurunun başvuru yollarının tüketilmesi koşulunu

karşıladığı değerlendirilmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ömer Aydın/Türkiye, B. No:34813/02, 25/11/2008, §§ 38-40;Mehmet Köse/Türkiye, B. No: 10449/06, 1/4/2014, §§ 52-54;Abdullah Yılmaz/Türkiye, B. No: 21899/02, 17/6/2008, §§ 46-48).

75.Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

76. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. § 60) başvuruculların yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının yaşam hakkının maddi ve usule ilişkin boyutu yönünden ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir.

a. Yaşam Hakkının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

77. Başvurucular, yukarıda belirtilen iddialarla (bkz. § 59-i) yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculların iddiaları dikkate alındığında, yaşam hakkının maddi boyutunun Ercan Yeşilkaya'nın yaşamının kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı korunamadığı iddiası kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

78. Bakanlık görüşünde başvuruya konu şikâyetlerin yaşam hakkı kapsamında incelenmesinin doğru olacağı belirtilmiş; akabinde ise askerlik hizmeti sırasında meydana gelen ölüm olayları ile ilgili AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verilmiştir.

79. Bakanlık görüşünde somut olayla ilgili olarak, başvuruculların yakını Ercan Yeşilkaya'nın gerek askerlik hizmetine başlarken gerekse askerlik hizmeti sırasında psikolojik bir rahatsızlığının bulunmadığı, Ercan Yeşilkaya'nın kendisinin de bu yönde bir sıkıntısını dile getirmediği, tanık beyanlarına göre sessiz bir kişiliğe sahip olan Ercan Yeşilkaya ile yakından ilgilenildiği, bu kapsamda Ercan Yeşilkaya'nın psikolojik danışman ile de görüştürüldüğü ancak Rehberlik Danışma Merkezi kapsamına alınmadığı, AİHM içtihatları dikkate alındığında yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edilip edilmediği konusunda takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu belirtilmiştir.

80. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı sundukları beyan dilekçesinde başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

81. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

82. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme,bunun yanı sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

83. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif

yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında, Anayasa'nın 17. maddesi devlete elindeki tüm imkânları kullanarak bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 52).

84. Bu kapsamda bazı özel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Zorunlu askerlik hizmeti için de geçerli olan bu yükümlülüğün ortaya çıkması için askerî mercilerin kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek, böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir. Ancak özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya yürütülecek faaliyetin tercihi dikkate alınarak pozitif yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede, basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun askerî yetkililere atfedilebilip atfedilemeyeceğinin ortaya konması gerekmektedir (Sadık Koçak ve diğerleri, § 74).

85. Askerlik yükümlülüğü kapsamında yürütülen bazı eylem ve etkinliklerin doğasına ve insan unsuruna bağlı olarak ortaya çıkan risk seviyesine uygun şekilde yaşamı koruyucu yasal ve idari düzenlemelerin bulunması gerekmektedir. Devlet askerlik görevini zorunlu kıldığı için özellikle silahların kullanımı konusunda büyük bir titizlik göstermeli ve psikolojik sorunları olan askerlerin tedavi edilmesini ve onlara yönelik uygun tedbirlerin alınmasını sağlamalıdır. Oluşturulan yasal ve idari düzenlemelerde, askerlik yaşamının doğasında var olan tehlikelerle karşı karşıya bulunan askerlerin etkin bir şekilde korunmasını sağlayan uygulamaya ilişkin tedbirlerin ve emir komuta zinciri içinde yer alan sorumlular tarafından işlenebilecek kusur ve hataların tespit edilmesini sağlayacak usullerin öngörülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede askere alım sırasında kişilerin uygun denetimlerden geçirilmesi ve askerlik öncesinde ve sırasında kişilere gerekli denetim ve müdahalelerin yapılması büyük önem taşımaktadır (Sadık Koçak ve diğerleri, §§ 75, 76).

86. Kişilerin yaşamının korunması için yeterli yasal ve idari bir çerçevenin oluşturulması yükümlülüğü, askerlik hizmetini ifa eden kişilerin yaşam ve sağlıklarının korunması için de geçerlidir. Başvurucular tarafından bu konuda ileri sürülen bir eksiklik bulunmadığı gibi başvuru konusu olay açısından Anayasa Mahkemesi tarafından resen gözetilmesi ve incelenmesi gereken bir hususun da bulunmadığı anlaşılmıştır.

87. Başvuru konusu olay açısından yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde devletin Ercan Yeşilkaya'nın yaşamını kendi eylemine karşı koruma yükümlülüğünün olup olmadığının tespiti gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikli olarak askerî yetkililerin Ercan Yeşilkaya'nın intihar etme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmelerinin gerekip gerekmediğinin ortaya konulması, böyle bir durum söz konusu ise yetkileri çerçevesinde gerekli tedbirleri alıp almadıklarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

88. Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan Yönetmelik'in 5.

maddesinde, askerlik çağına giren yükümlülerin askere alınmadan önce sağlık muayenesinden geçirileceği, bu muayene sırasında yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızasının bulunup bulunmadığına ve muayene esnasında herhangi bir sağlık yakınmasının olup olmadığına ilişkin yazılı beyanının alınacağı belirtilmiştir (bkz. § 49). Aynı Yönetmelik'in Ercan Yeşilkaya'nın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 10. maddesinde ise sağlık kontrolleri neticesinde askerliğe elverişli olmadığı tespit edilen yükümlülerin askere alınmayacağı belirtilmiş; sağlık durumları geçici olarak bozuk olan son yoklamaya tabi yükümlüler hakkında ertesi yıla bırakma kararı, sevke tabi olanlar hakkında ise sevk tehiri kararı verileceği ifade edilmiştir (bkz. § 51). Başvuru formu ve eklerinde Ercan Yeşilkaya'nın askere alınmadan önce yahut askerliğe sevk işlemleri sırasında herhangi bir psikolojik rahatsızlıktan muzdarip olduğuna dair bir kayıt mevcut değildir. Başvurucular da oğullarının askere alınmadan önce yahut askerliğe sevk işlemleri sırasında psikolojik bir rahatsızlığının bulunduğu ve bu sebeple askere alınmaması gerektiği yönünde bir iddia ileri sürmemiştir.

89.Ercan Yeşilkaya'nın askerlik yaptığı dönemde yürürlükte bulunan Yönetmelik'in 15. maddesinde, ilgili raporların alınması hâlinde askere alındıktan sonra da "Askerliğe Elverişli Değildir" kararının alınabileceği belirtilmiştir (bkz. § 52). Aynı Yönetmelik'in 19. maddesinde ise askerlik şubelerince birliklerine sevklerinden sonra geçici bir hastalığı tespit edilen er ve erbaşlara hava değişimi işleminin uygulanacağı ifade edilmiştir (bkz. § 56). Başvuru formu ve ekleri ile soruşturma dosyasında başvuruculaların oğlu Ercan Yeşilkaya'nın askerlik hizmetini ifa ettiği sırada sürekli ya da geçici bir hastalıktan, özellikle de psikolojik bir rahatsızlıktan muzdarip olduğuna ve bu kapsamda bir tedavi gördüğüne ilişkin bilgi ve belge bulunmamaktadır.

90. Başvuru formu ve eklerinde, Ercan Yeşilkaya'nın herhangi bir disiplin cezası aldığına yahut askerî yetkililerinin dikkatini çekebilecek herhangi bir davranış bozukluğu sergilediğine ilişkin bir kayıt da mevcut değildir. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan tanıkların ise genel olarak Ercan Yeşilkaya'nın arkadaşlarıyla iyi geçinen ancak içine kapanık ve sessiz birisi olduğu yönünde beyanda bulundukları görülmektedir.

91. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında başvuruculaların oğlu Ercan Yeşilkaya'nın 14/7/2010 tarihinde gerçekleşen ölüm olayına kadar yakın ve gerçek intihar riski olarak kabul edilebilecek anormal bir davranış sergilemediği ve kendisini intihara sürükleyecek psikolojik sorunları bulunduğunu ortaya koyacak nitelikte açık ve uyarıcı biremare göstermediği anlaşılmaktadır. Ercan Yeşilkaya'nın içine kapanık ve sessiz bir asker olması ise tek başına askerî yetkililerce fark edilmesi gereken yakın bir intihar riskinin öncü emaresi olarak değerlendirilemez.

92. Başvurucular yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiği iddiası kapsamında özellikle askere alımdan önceki son muayene işlemlerinin yüzeysel olmasından, Ercan Yeşilkaya'nın askerliğe kabulünden ölümüne kadar ruhsal durumuna ilişkin herhangi bir tetkikten geçirilmemiş olmasından ve Ercan Yeşilkaya'ya dolu bir silah ile nöbet tutturulmasından şikâyet ederek askerlerin tedavisi ve denetimi konusunda devletin uygulamaya koyduğu sistemin somut olayda etkili bir şekilde işlemediğine işaret etmiştir. Başvuru formu ve eklerinde yer alan bilgi ve belgeler bu kapsamda incelendiğinde, içine kapanık olması ve az konuşması dışında psikolojik rahatsızlığının bulunduğuna ilişkin hiçbir emare göstermeyen ve askere alınmasından sonra yapılan anketlerde herhangi bir psikolojik rahatsızlığının bulunmadığını ifade eden Ercan Yeşilkaya'nın ölüm olayında, askerî yetkililerin Ercan Yeşilkaya'nın yaşamının korunması için ek özel tedbirler almaması ve

Ercan Yeşilkaya'yı sıradan bir askere nazaran daha yakından takibe almaması nedeniyle sorumlu tutulamayacağı kanaatine varılmış, yaşamın korunmasına ilişkin yasal ve idari çerçevenin somut olayda etkili bir şekilde işlemediği kanaatine varılması için yeterli verinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

93. Tüm bu hususlar dikkate alındığında askerî yetkililerin askerlik öncesi dönemde kayda değer herhangi bir psikolojik sıkıntısı bulunmayan ve olay anına kadar genel kişilik yapısı doğrultusunda normal davranışlar sergileyen müteveffanın intihar etme riskini bildikleri ya da bilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılması mümkün değildir. Dolayısıyla, kamu makamlarını intihar olayını önleyememiş olmaları nedeniyle sorumlu tutmak, yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükler bakımından idari mercilere aşırı bir yük yüklemek anlamına gelecektir.

94. Açıklanan nedenlerle Ercan Yeşilkaya'nın yaşamının kendi eylemlerine karşı korunamadığı yönündeki şikâyet yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

b. Yaşam Hakkı Kapsamında Etkili Bir Soruşturma Yürütülmediğine İlişkin İddia

i. Genel İlkeler

95. Anayasa’nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54). Bu usul yükümlülüğünün gerektiği şekilde yerine getirilmemesi hâlinde devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle soruşturma yükümlülüğü, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini oluşturmaktadır (Salih Akkuş, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 29).

96. Yaşam hakkının korunması, silâh altındaki bir Askerin, askerî makamların kontrolü altında iken “şüpheli” bir biçimde ölmesi durumunda bağımsız ve tarafsız bir şekilde etkili ve uygun resmî bir soruşturmanın yürütülmesini de gerekli kılmaktadır. Bu şekilde yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanması temin edilebilecektir. Bu amaçla yürütülen araştırma ve soruşturmanın öncelikle olayların tam olarak nasıl meydana geldiğinin belirlenmesini, ikinci olarak ise sorumluların tespit edilmesini ve gerek görüldüğünde cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olması gerekir. Bu kapsamda yürütülen işlemler, ön soruşturma aşamasının ötesine geçmeli ve yargı aşaması da dâhil bütün süreç 17. maddenin gereklerine cevap vermelidir. Böylelikle, derece mahkemeleri hiçbir durumda mağdurların yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığına karşı yapıldığı sabit görülen saldırıları cezasız bırakmamalıdır (Sadık Koçak ve diğerleri, § 77).

97. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmemektedir. İhmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59). Ancak somut olay açısından yetkili ve sorumlu kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmalinin yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek olayda ortaya çıkan riskleri

bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almama gibi bir durumun bulunup bulunmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu gibi durumlarda bireyler kendi inisiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, §§ 60-62).

98. Yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi hükümleri başvuruculara üçüncü tarafları belirli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma yükümlülüğü verdiği anlamına gelmemektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

99. Soruşturmanın etkililik ve yeterlilik açısından temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57; Sadık Koçak ve diğerleri,§ 94).

100. Ölüm olayına ilişkin yapılacak etkili bir soruşturma kapsamında yetkililerin; tanıkların ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde yaralanmalar ile ilgili eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması, ölüm sebebinin objektif analizinin yapılması ve söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için mümkün olan tüm tedbirlerin alınması gibi işlemleri yapmaları gerekmektedir. Ölüm sebebinin veya olası sorumlulukların tespit edilmesini olumsuz yönde etkileyecek nitelikteki her türlü eksiklik, etkili bir soruşturma yürütülmesi açısından risk teşkil edebilecektir (Meral Eşkili, B. No: 2013/7586, 4/11/2015, § 89)

101. Ayrıca soruşturmada görevli kişilerin olaylara karışan veya karıştığından şüphelenilen kişilerden bağımsız olmaları gerekir. Bu durum sadece hiyerarşik veya kurumsal bir bağlantı bulunmamasını değil aynı zamanda somut bir bağımsızlığı da gerektirmektedir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 96).

102. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 58).

103. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri göz önünde bulundurularak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (Fahriye Erkek ve diğerleri, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68)

104. Yukarıda sayılanlara ek olarak yürütülecek soruşturmalarda makul bir hızla gerçekleştirilme ve özen gösterilme zorunluluğu da zımnen mevcuttur. Elbette ki bazı durumlarda soruşturmanın veya kovuşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da

güçlükler bulunabilir. Ancak bir soruşturmada ve devamında yapılan kovuşturmada yetkililerin hızlı hareket etmeleri yaşanan olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

105. Başvurucular, yukarıda belirtilen iddialarla (bkz. § 59-ii) yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

106. Bakanlık görüşünde öncelikle yaşam hakkının usul boyutu ile ilgili AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verilmiş; akabinde ise mevcut başvuru ile ilgili olarak müteveffanın ölümü üzerine derhâl soruşturmanın başlatıldığı, savcı eşliğinde olay yeri inceleme, ölü muayene ve otopsi işlemlerinin gerçekleştirildiği, kriminal incelemelerin yapıldığı, tanıkların dinlendiği, soruşturmanın makul bir süre içerisinde tamamlandığı ve başvuruculaların soruşturma sürecine yeterince dâhil edildiği, tüm bu hususlar dikkate alındığında yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilip edilmediği konusunda takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğu belirtilmiştir.

107. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı sundukları beyan dilekçesinde oğullarının hayatını kaybettiği olaya ilişkin etkili bir soruşturma yürütülemediğine yönelik iddialarını yinelemiştir.

108.Yaşanan bir ölüm olayının oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir. Ancak Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvuruculaların yakınlarının ölümünün “şüpheli” olduğuna dair iddialarının soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından karşılanıp karşılanmadığını nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir.

109.Somut olayda öncelikle, askerî mahalde meydana gelen bir olay hakkındaki soruşturmanın bağımsız ve tarafsız olmayan askerî merciler tarafından yürütüldüğüne ilişkin iddialara değinmek gerekir. Başvurucular bu kapsamda, tanıkların ifadelerinin bağımsız ve sivil görevliler tarafından alınmadığını, soruşturmayı yürüten askerî savcı ile kovuşturmaya yer olmadığı kararına yapılan itirazı inceleyen Askerî Mahkemenin başkan ve üyelerinin bir nevi asker olduğunu, bu kişiler tarafından yapılan soruşturmanın bağımsız ve tarafsız olamayacağını ileri sürmüştür.

110.Askerî yargı düzeni içinde hâkim-savcı ayrımı belirgin olmayıp askerî savcılık görevi, askerî hâkimler tarafından yerine getirilmektedir (Sinan Işık, B. No: 2013/2482, 13/4/2016, § 67). Anayasa'nın 145. maddesi, askerî savcılık görevlerini yapan askerî hâkimlerin görevli bulundukları komutanlıkla ilişkilerinin, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini hüküm altına almaktadır (Sinan Işık, § 68).

111. Askerî savcılar kural olarak hâkimlik teminatına sahip olmakla birlikte 353 sayılı Kanun'da, teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıta komutanı veya askerî kurum amirinin refakatinde bulundukları ve bütün işlemlerinin Millî Savunma Bakanının gözetimine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır (Sinan Işık, § 69).

112. Kıta komutanı veya askerî kurum amirinin ayrıca soruşturma başlatılması ve tutuklama

talebinde bulunulması aşamalarında da yetkileri bulunduğu gibi soruşturma safhası hakkında askerî savcılıktan bilgi de isteyebilmektedirler (Sinan Işık, § 70).

113. Söz konusu komutan ya da amirin rütbe itibarıyla da askerî savcının üstü konumunda olması nedeniyle anılan düzenlemelerin soruşturmanın bağımsızlığı üzerinde etkili olabileceği kabul edilmelidir (Sinan Işık, § 71).

114. Etkili soruşturma yükümü kapsamında incelenen bağımsızlık, yasal ve kurumsal olarak yapılacak soyut bir değerlendirmeden ziyade soruşturmanın bir bütün olarak bağımsız olup olmadığına ilişkin somut bir değerlendirmeyi gerektirmektedir (Sinan Işık, § 72).

115. Yasal ve kurumsal bağımsızlığın şüphe götürür olduğu durumlar, tek başına belirleyici olmamakla birlikte soruşturmanın ilkelere uygun bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin daha sıkı bir denetime tabi tutulmasını gerektirecektir (Sinan Işık, § 73).

116. AİHM'in yaptığı birçok değerlendirmede savcıların tutumlarını inceleyerek kendilerine yeterli bağımsızlık vermeyen yasal düzenlemelere karşın yürüttükleri soruşturmaların bağımsız olduğu sonucuna varmıştır (Stefan/Romanya, B. No: 5650/04, 29/11/2011, § 48; Mantog/Romanya, B. No: 2893/02, 11/10/2007, § 70 vd.).

117. Yasal ve kurumsal olarak birtakım soru işaretlerinin mevcut olması tek başına, askerî savcılığın bağımsız soruşturma yapmadığı şeklinde yorumlanamaz. Bu sebeple, başvurucuların soruşturmanın bağımsız kişilerce yürütülmemesi nedeniyle etkisiz olduğu yönündeki iddiasını destekleyecek olgu veya deliller sunması gerekir. Başvuru konusu olayda Ercan Yeşilkaya'nın ölümü hakkında yürütülen soruşturmada Askerî Savcılığın resen elde edilen veya idare ile başvurucular tarafından sunulan bilgi ve belgeleri değerlendirmek suretiyle söz konusu olayın gerçekleşme koşullarının ve olası sorumluların tespitine ilişkin kararlar verdiği görülmektedir. Bu kapsamda soruşturmayı yürüten Askerî Savcılığın soruşturmanın seyrine etki edecek ön yargılı bir tutumunun olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmamıştır.

118.Başvurucular askerî mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığını da iddia etmiştir. Askerî mahkemelerin oluşumu, statüsü ve görevleri Anayasa'nın 145. maddesi ve 353 sayılı Kanun'da hüküm altına alınmıştır. Bu hükümler incelendiğinde askerî mahkemelere atanan askerî hâkimlerin bağımsızlığının Anayasa ve ilgili Kanun hükümleri ile garanti altına alındığı, atanma ve çalışma usulleri yönünden, askerî hâkimlerin bağımsızlıklarını zedeleyecek bir hususun olmadığı, kararlarından dolayı idareye hesap verme durumunda bulunmadıkları görülmektedir (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 80).

119. Başvurucular ayrıca askerî hiyerarşi altında bulunan tanıkların bağımsız beyanda bulunamadığını, intihar notundaki el yazısının kime ait olduğuna ilişkin raporun tarafsız ve sivil bir bilirkişi tarafından hazırlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Askerî hiyerarşi altında bulunan tanıkların bağımsız beyanda bulunamayacağı yönündeki iddianın soyut olarak dile getirildiği, varsayımsal nitelikteki bu iddia dışında tanıkların beyanlarından şüphelenilmesini gerektirebilecek somut bir verinin başvuru dosyasında bulunmadığı, Ercan Yeşilkaya'yı ölü vaziyette ilk gören kişilerin gerek Akdağmadeni Cumhuriyet Savcısı gerekse Askerî Savcı tarafından bizzat dinlendiği ve tanıkların anlatımlarının birbiri ile uyumlu olduğu dikkate alındığında tanıkların sırf askerî hiyerarşi altında bulunmasının ifadelerinden şüphelenilmesi için yeterli olmadığı sonucuna varılmıştır. Benzer bir durum intihar notundaki el yazısının kime ait olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla alınan uzmalık raporu

için söz konusu olup hangi metoda göre hangi sonuca ulaşıldığı açıkça belirtilen bu rapordaki tespitlerden şüphelenilmesi için de bir veri bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

120. Diğer taraftan başvurucular; ölümün meydana geldiği koşulların tam olarak açıklığa kavuşturulmadığını, yetkililer tarafından kabul edilen intihar iddiasının makul olmadığını, Ercan Yeşilkaya'nın sadece elbiselerinden svap örneğinin alındığını ancak el svapları örneğinin alınmadığını ileri sürmüştür.

121. Bu iddialar çerçevesinde ceza soruşturmasındaki işlemlere bakıldığında, başvuruculaların oğlu Ercan Yeşilkaya'nın 14/7/2010 tarihinde nöbet yerine yakın bir yerde ateşli silah yaralanması sonucu başından vurulmuş vaziyette bulunması olayı ile ilgili olarak Akdağmadeni Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen bir soruşturmanın başlatıldığı, olaydan haberdar edilen Cumhuriyet Savcısının derhâl olay yerine intikal ettiği, sonrasında Cumhuriyet Savcısı eşliğinde olay yeri incelemesinin yapıldığı, olay yerinin fotoğraflarının çekildiği ve krokisinin çizildiği, bu işlemler sonucunda ayrıntılı bir olay yeri inceleme raporunun hazırlandığı görülmektedir. Ölüm olayın gerçekleştiği gün ölü muayenesi ve akabinde otopsi işleminin gerçekleştirildiği, gerçekleştirilen otopsi işlemi neticesinde hazırlanan raporda Ercan Yeşilkaya'nın kafa bölgesinde bir adet ateşli silah yarasının tespit edildiği ve bu yaralanmanın müstakilen öldürücü nitelikte olduğu, atışın bitişik atış mesafesinden yapılmış olduğu, Ercan Yeşilkaya'nın ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı beyin kanaması ve beyin doku harabiyeti sonucu meydana geldiği tespitlerinin yapıldığı görülmektedir. Soruşturma kapsamında kimyasal ve balistik inceleme raporlarının alındığı, söz konusu raporlarda olay yerinde bulunan bir adet mermi kovanının müteveffaya ait tüfek ile atılmış olduğu tespitinin yapıldığı, müteveffanın kamuflajından çıkan intihar notunun Ercan Yeşilkaya'nın elinden çıkmış olduğunun belirtildiği görülmektedir. Başvurucular her ne kadar Ercan Yeşilkaya'nın sadece elbiselerinden svap örneğinin alındığını ancak el svapları örneğinin alınmadığını ileri sürmüş ise de Ercan Yeşilkaya'nın sağ ve sol el avuç içi ve el üstlerinden svaplar alındığı, müteveffadan alınan numunelerin tümü üzerinde atış artıklarının tespit edildiği, bunların yanı sıra askerî birlikte görevli olan müteveffanın arkadaşları ile üstlerinin tanık olarak dinlendiği anlaşılmaktadır. Olaya ilişkin tanık ifadeleri ile teknik ve tıbbi raporlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Askerî Savcılık tarafından Ercan Yeşilkaya'nın üçüncü kişi ya da kişilerin eylemi neticesinde öldürülüp öldürülmediği hususunda etkili bir soruşturma yürütüldüğü, bu sebeple Askerî Savcılığın müteveffanın intihar etmek suretiyle hayatına son verdiği yönündeki tespitinden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

122. Başvurucular, oğullarının ölümünün üçüncü kişi ya da kişilerce gerçekleştirilmiş olabileceği iddiasını desteklemek amacıyla ayrıca ölüm saatinin net olarak tespit edilemediğini, oğullarını vurulmuş vaziyette ilk gören ve muhtemel şüpheli konumunda olan tanıkların el ve üstlerinden svap örneklerinin alınmamasının bir eksiklik olduğunu, olayla ilgili ceza infaz kurumu çalışanları ile askerî personelin ifadelerine başvurulmadığını ileri sürmüş ise de soruşturma kapsamında elde edilen hiçbir delilin Ercan Yeşilkaya'nın üçüncü kişi ya da kişilerce öldürülmüş olabileceği iddiasını desteklemediği, ölümün intihar sonucu gerçekleştiğinin diğer yapılan araştırmalarla her türlü makul şüpheden uzak bir şekilde ortaya konulduğu, soruşturma makamının Ercan Yeşilkaya'nın öldürülmüş olabileceği iddiasını aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir durumun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

123. Bununla birlikte yaşam hakkına ilişkin etkili bir soruşturma yapıldığından bahsedebilmek için müteveffayı intihara sürükleyen sebeplerin ve bu sebepler ile intihar

vakıası arasındaki nedensellik bağının da araştırılması gerekmektedir.

124.Somut olaya bu açıdan bakıldığında, müteveffanın psikolojik durumu ile ilgili olarak Psikiyatri Uzmanı Hv.Tbp.Bnb.U.Ç.den bilirkişi mütalaası alındığı, alınan mütalaada Ercan Yeşilkaya'nın ölüm olayının psikiyatrik bir hastalıktan daha ziyade "hep kaybeden olma, çarenin olmadığı ve çözüm bulamayacağı" düşünceleriyle daha ilişkili olduğunun değerlendirildiği görülmektedir. Askerî Savcılık tarafından Türkiye'de faaliyet gösteren GSM şirketleri ile yazışmalar yapıldığı fakat bu incelemeden müteveffayı intihara sürükleyen sebepler hakkında herhangi bir sonuç çıkarılamadığı anlaşılmaktadır. Askerî Savcılık tarafından ayrıca müteveffanın arkadaşları ve üstlerinin ifadeleri alınarak müteveffanın intihar etmeden önceki psikolojik durumunun ortaya konmaya çalışıldığı görülmektedir. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, soruşturma makamlarının müteveffayı intihara sürükleyen sebepleri aydınlatma isteğinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir hususun bulunmadığı değerlendirilmektedir.

125. Müteveffanın yakınlarının meşru menfaatlerini koruyabilecek ölçüde soruşturmaya katılmaları etkili soruşturmanın en önemli unsurlarındandır. Soruşturma bu kapsamda incelendiğinde, başvuruculaların soruşturmaya aktif bir şekilde katılabildiği, delillerini soruşturma makamlarına sunabildiği ve iddialarını soruşturma makamları önünde ileri sürebildiği görülmektedir

126. Bütün bu veriler kapsamında somut olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruculaların oğlunun hayatını kaybettiği olaya ilişkin derhâl soruşturma başlatıldığı,soruşturmanın 3 yıl 7 ay gibi makul kabul edilebilecek bir sürede sonuçlandırıldığı, olaya ilişkin delillerin elde edilmesine yönelik ayrıntılı bir çalışma yapıldığı, olayın öncesinde ve olay anında yaşanan gelişmelerin detaylarıyla birlikte araştırıldığı, başvuruculaların meşru menfaati gereği soruşturma sürecine etkili bir şekilde katılmasına engel bir bulguya rastlanmadığı ve bu suretle somut olayın aydınlatılmasına yönelik yeterli çabanın gösterildiği anlaşılmıştır. Bu durumda yukarıda bahsedilen yaşam hakkının usul boyutuna ilişkin ilkeler karşısında başvuru konusu olayda, soruşturma makamının olayların seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir durumun veya yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek nitelikte bir eksikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

127. Açıklanan nedenlerle somut olayda yürütülen ceza soruşturmasında yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Geçerli mazeret olmaksızın eksikliğin süresinde giderilmemesi nedeniyle Abubekir Yeşilkaya ve Fatma Yeşilkaya dışındaki başvuruculaların başvurusunun REDDİNE,

2. Abubekir Yeşilkaya ve Fatma Yeşilkaya'nın yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Ercan Yeşilkaya'nın yaşamının kendi eylemlerine karşı korunmadığına ilişkin iddia yönünden Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN YAMAN

B. No: 2014/4265 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4265

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN YAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4265)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Abdurrahman YAMAN

Vekili : Av. Ahmet KURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütü üyeleri tarafından kaçırıldığı dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/6/2013 tarihinde Batman İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 2/9/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 2/10/2015 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; 19/8/1992 tarihinde Batman ili Kozluk ilçesi Kayadibi köyüne minibüs ile gitmekte iken terör örgütü mensupları tarafından minibüsün durdurularak içinde yolcu olarak bulunan kendisinin ve diğer iki köy korucusu arkadaşının kaçırıldığını, beş gün alıkonulduktan sonra serbest bırakıldıklarını, bu özel durumundan kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu 1/6/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 20/10/2009 tarihli ve 2009/2-512 sayılı kararında; terör olayları sonucu oluşan zararların karşılanması talebiyle yapılan başvuruda bilirkişi heyetince yapılan keşif, tutulan tutanaklar, dosyada yer alan diğer bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu önceki toplantılarda Kayadibi köyü ve mezralarının boşalıp boşalmadığı ile ilgili tereddütlerden dolayı 21/8/2009 tarihinde Jandarma Alay Komutanlığına yazı yazılmış; Jandarmanın 30/9/2009 tarihli yazısında Kayadibi köyü ve mezralarının boşalmadığı, Kayadibi köyü ve mezralarında yaşamın devam ettiği ve şahıslara yönelik bir saldırı olmadığı ifade edilmiş ve bu nedenle ödeme yapılmamasına, talebin reddine karar verilmiştir.

11. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

12. Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 27/10/2010 tarihli ve E.2010/156, K.2010/2012 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Dava dosyasının incelenmesinden, Batman İli, Kozluk İlçesi, Kayadibi Köyü Cindo Mezrası'nda meydana gelen terör olayları nedeniyle zarar gördüğünü belirten davacının uğramış olduğu zararın 5233 sayılı Yasa hükümleri uyarınca tazmini talebiyle davalı idareye başvurduğu, bu başvurunun Batman Valiliği Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığınca Kayadibi Köyü ve mezralarının boşalmadığı gerekçesi ile reddedildiği, bunun üzerine de iş bu davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelere göre, mezranın bağlı bulunduğu Kayadibi Köyünde Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 1990 yılında 418, 1997 yılında 155, 2000 yılında ise 213 kişinin yaşadığı, Kozluk İlçesi'ne bağlı tüm köylerde 1990-2000 yılları arası muhtarlık seçimi yapıldığı görülmüştür.

13. 11.2009 tarihli jandarma tutanağında, Kayadibi Köyü'nde yaşayanların 1992 yılında GKK olduğu, ancak bu korucuların bir kısmının 19.08.1992 tarihinde terör örgütünce kaçırılması

sonucu korucuların duydukları endişe üzerine köyü terketmeleri nedeni ile köyde sadece korucu olmayan ailelerin kaldığı, 07.09.2009 tarihli jandarma tutanağında ise, Kayadibi Köyü ve mezralarının genel olarak 1992 yılı ve sonrasında meydana gelen terör olaylarından kısmen etkilendiği, ancak köy ve mezralarından çok büyük çaplı bir göç olayının yaşanmadığı, köy ve mezralarından sadece Malaçebi Mezrası'nın sosyal ve ekonomik nedenlerle zamana dayalı olarak boşaldığı, 15.07.2005 tarihli tutunakta da köy halkının yaşanan olaylar nedeni ile tedirgin olduğu ve bu köyden yaklaşık 20-25 ailenin göç ettiğinin belirtildiği anlaşılmaktadır.

Yine dosyada bulunan terör olayları sebebi ile tamamen boşalan-kısmen boşalan ve boşalmayan köyler listesinde Kayadibi Köyü Cindo Mezarasının kısmen boşalan köyler listesinde yer aldığı görülmüştür.

Bu durumda davacının ikamet ettiği Kayadibi Köyü Cindo Mezrasının tamamı ile boşalmadığı, kısmen boşalan yerlerden olduğu sonucuna ulaşıldığından yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda davacıya bir ödeme yapılmasına olanak bulunmadığından dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır...”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 6/6/2012 tarihli ve E.2011/4165, K.2012/3888 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 23/1/2013 tarihli ve E.2012/12126, K.2013/123 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 11/6/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 24/6/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar’ın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

17. 5233 sayılı Kanun’un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; terör örgütü mensuplarınca 19/8/1992 tarihinde kaçırıldığını ve beş gün alıkonulduktan sonra serbest bırakıldığını, bu olay akabinde köyünü terk ettiğini, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, on yıl boyunca mal varlığına ulaşamaması sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararının tazmin edilmediğini, Kanun'un amacına ve açık lafzına rağmen mağduriyetinin giderilmediğini, sosyal risk ilkesi gereğince idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirememesinden kusursuz sorumlu olduğunu, dosyadaki zarar tespitine ilişkin keşif tutanağı dikkate alınmadan 19/8/1992 tarihinde kaçırılmasına dair özel durumu gözönünde bulundurulmadan köyün tamamen boşalmamış olduğu soyut gerekçesine dayanılarak verilen kararın adil olmadığını, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

20. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, Mahkemece verilen ret kararı neticesinde idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu maruz kaldığı mülkiyet hakkından yoksun kalma durumu karşısında bir giderim sağlanması imkânının kendisine tanınmadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anılan ihlal iddiaları, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali iddiasının incelenmesi sonucu verilen karara bağlı olarak değerlendirileceğinden bu ihlal iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır. Başvurucunun diğer ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

22. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar, daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında; Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

24. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (1/6/2005) ile nihai karar tarihi (23/1/2013) arasında geçen 7 yıl 7 aylık sürede, uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden ve başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

27. Başvurucu, geçici köy koruculuğu yaptığı Batman ili Kozluk ilçesi Kayadibi köyüne minibüs ile gitmekte iken terör örgütü mensupları tarafındanminibüsün durdurularak içinde yolcu olarak bulunan kendisinin ve diğer iki köy korucusu arkadaşının kaçırıldığını, beş gün alıkonulduktan sonra serbest bırakıldıklarını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun ve açtığı davanın -kaçırılması ve uzun süre alıkonulduktan sonra serbest bırakılması noktasındaki özel durumu nazara alınmaksızın- kendisine yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması gerekçesiyle reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinde terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle

uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında bulundukları yerleri kendi istekleriyle terk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararların kapsam dışında olduğu açıkça belirtilmiştir.

29. Esasen taleplerin yapıldığı bölge itibarıyla özellikle ekonomik ve sosyal nedenlerle yaşanan göç olayları ve bundan kaynaklanan zararların yoğunluğu karşısında 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmin edilebilecek zararların tespitinde temel alınacak objektif bir ölçütün ihdas edilmesi zorunlu gözükmektedir. Bu kapsamda güvenlik kaygısının yerleşim yerinde sürekli yaşayan kişilere ve sözü edilen kaygı nedeniyle aynı yerleşim yerini terk eden kişilere göre değişmemesi gereğinden, terör olayları nedeniyle toplumda oluşan korku ve endişe karşısında her bireyin farklı tepki göstermesinin mümkün olduğu gerçeğinden hareket eden yargısal makamlar, kişiden kişiye değişebilen bir duygu olan güvenlik kaygısının "köyün ya da mezranın tamamen boşalmış/boşaltılmış olması veya anılan yerleşim yerlerinde sadece geçici köy korucularının kalması" şeklinde nesnel bir ölçüte dayandırılmasını zorunlu görerek güvenlik kaygısına dayanılarak bir yerleşim yerinin kısmen boşalmış olması hâlinde o yerleşim yerinde güvenli bir şekilde yaşayabilme olanağını sağlayan asgari güvenlik şartlarının idarece oluşturulduğundan hareket ederek 5233 sayılı Kanun kapsamında maddi zararların idarece ödenmesine yasal olanak bulunmadığı ilkesini benimsemiştir (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 89, 90; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 84, 85).

30. 5233 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin belirtilen Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ve Kanun'un kapsamının belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ile bu hususta içtihadi bir ölçütün belirlenmesi ve somut olayın bu ölçüt uyarınca değerlendirilmesi noktasındaki takdir, esasen derece mahkemelerine ait olup 5233 sayılı Kanun'un uygulanması bağlamında daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış olan taleplere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde de belirtilen hususlara ilişkin iddiaların maddi olayın ve hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bağlamında kanun yolu mahkemelerince değerlendirilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu belirtilerek açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Sabri Çetin, §§ 45-50; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Akbayır/Türkiye, B. No: 30415/08, 28/06/2011, § 88). Bu konudaki takdir esasen derece mahkemelerine ait olmakla beraber derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası içermesi durumunda, anayasal bir temel hak veya özgürlüğün ihlal edilip edilmediğinin tespiti noktasında farklı bir değerlendirme yapılması gerekebilecektir (Mesude Yaşar, § 93; Cahit Tekin, § 88).

31. Başvurucunun; terör örgütü mensuplarınca kaçırılmasından kaynaklanan güvenlik kaygısıyla köyünü terk ettiğini ve bu çerçevede oluşan zararlarının 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürdüğü ve belirtilen vakıaya ilişkin tutanaklar ile soruşturma evrakını Derece Mahkemesine ibraz ederek yerleşim yerini terör olaylarından kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeni ile terk ettiği noktasındaki özel durumunun nazara alınmasını talep ettiği anlaşılmaktadır.

32. Bu çerçevede başvurucunun terör örgütü mensuplarınca kaçırılması hakkında yargılama dosyalarındaki somut bulgular, tespit tutanakları nazara alındığında belirtilen olay akabinde başvurucunun yerleşim yerinden ayrıldığı iddiası karşısında başvurucunun taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilmesi için nesnel ölçütten yararlanılması tek başına yeterli olmayıp terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle yerleşim yerini terk edip etmediği noktasında farklı bir karine veya ölçüt arayışına girilmesi gerekmesine rağmen Derece Mahkemesince anılan incelemelerin

yapılmadığı tespit edilmiştir. Talepler hakkında değerlendirme yapılırken başvurucunun özel durumunun incelenmesi, Kanun'un amacının yanı sıra terör örgütü mensuplarınca kaçırılan başvurucunun terör olaylarından kaynaklanan güvenlik kaygısı ile yerleşim yerini terk edip etmediği konusundaki maddi vakıanın tespitine de uygun görülmektedir.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

34. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

35. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği maddi ve manevi tazminat miktarlarının ödenmesi talebinde bulunmuştur.

36. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

37. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

38. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

39. Başvurucunun adli yardım talebi kabul edildiği ve ihlal kararı verildiği için yargılama giderlerinin Maliye Hazinesi üzerinde bırakılmasına ve 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

F. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

F.A.

B. No: 2014/4821 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4821

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

F. A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4821)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : F. A.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; delillerin değerlendirilmesi ve takdirinde hataya düşülmesi, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 21/6/2005 tarihinde tasarlayarak -eşe karşı- insan öldürme suçunu işlediği iddiasıyla 9/9/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve sonra serbest bırakılmıştır. Çorlu Cumhuriyet Başsavcılığının 24/12/2009 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Başvurucu 14/9/2011 tarihinde tutuklanmıştır.

9. Çorlu 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/11/2012 tarihli kararıyla başvurucunun ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Mahkeme kararının ilgili kısımları şöyledir:

"... yine İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstütüsü raporunda maktülenin avuçlarında bulunan kıl örneklerinin kahverengi renginde olduğu, sanığın da saç renginin kahverengi olduğu ve bu konuda benzerlik gösterdiği,sanığın olay sonrasında maktülün parmağındaki yüzüğü niçin aldığına da mantıklı bir cevap veremediği, yine sanığın maktülün boynundaki kesi izlerini görmesine rağmen maktülün sandalyeden düşerek öldüğünü söylediği, sanık savunmasında olay esnasında ve zamanında markette olduğunu söylese dahi iş yerinin o saatte kapalı olduğunun yukarıda da izah edildiği gibi tanık beyanlarından tespit edildiği, maktülün almış olduğu bıçak darbesine rağmen olay yerinde kan izlerinin görülmemesinin sanık tarafından delil ve emarelerin yok edildiğine bir delalet teşkil ettiği, olay yerinin bu şekilde temizlenmesinin de uzun bir süreçdevam etmesi dikkate alındığında sanığın işyerinin saat 12:00 ve 13:45 e kadar kapalı olarak görülmesi sanığın bu delilleri bu sürede temizlediğine delil teşkil ettiği, sanığın başka kadınlarla ilişkisinin olması ve bu kadınlara eşinde kanser hastalığının bulunması nedeni ile yakında öleceğine dair beyanlarda bulunduğu, nitekim olaydan bir sene sonra başka bir kadınla da evlendiği, ölmesini istediği ve beklediği eşini öldürenlerin bulunması için suçlu psikolojisinin gereği olarak bütün kamu kurum ve kuruluşlarına, bakanlıklara, özel yayıncı kuruluşlara başvurarak, faili bulunduğu eylemi gizlemek, dikkatleri başka yöne çevirmek ve hedef şaşırtmak, bu bağlamda başkalarının gerçekleştirldiği izlenimini uyandırmak için ısrarla dilekçe gönderdiği, soruşturma ve kovuşturma yapan yargı mensuplarını şikayet ve ihbarlar ile tazyik altına almaya çalışması da suçlu psikolojisinin bir gereği olarak kabul görmüş ve sanığın bu şekilde gündüzleyin işletmiş olduğu marketin üst katında oturan resmi nikahlı eşi F. A.'yı 46 yerinden bıçaklayarak öldürdüğü yolunda mahkememizde hiçbir teredddüt ve şüpheye yer verilmeksizin tam bir vicdani kanaat hasıl olmuş...

...

Bu açıklamalar ışığında sanığın pusu kurduğu ve/veya sanığın öldürme konusunda bir karar verip daha sonra sanığın bu kararını fiili işlemeden önce sakince ve soğukkanlı bir biçimde vicdani bir muhakeme sonucunda alıp, ayrıca mağduru öldürme konusundaki bu düşüncesinde ısrar ve sebat gösterdiği nihayet öldürmek kararı ile kararın icrası arasında sanığın soğukkanlılığını kararında ısrar ettiğini gösteren bir zaman diliminin bulunduğu, öldürmeye ne zaman karar verdiği ve bu karardan ne kadar süre sonra gerçekleştirdiği yani karar zamanı belli değildir,sadece eylemin gerçekleşme zamanı bellidir, bu itbarla sanığın eşi olan maktüle F. A.'yı 46 bıçak darbesi ile öldürmesi tek başına taamüdde kanıt

olmayacağı düşüncesi ile taammüdd hükümleri uygulanmamış, sanığın sübut bulan resmi nakahlı eşini kasten öldürme suçundan TCK'nun 82/1d maddesi gereğince cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda duruşma sürecinde tam bir vicdani kanaat hasıl olmuş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir."

10. Temyiz üzerine Yargıtay 1.Ceza Dairesinin 29/4/2014 tarihli kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, hakkında yürütülen yargılamada kanuni tutukluluk süresinin aşıldığını belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, §§ 18, 19).

14. Kişi serbest bırakılmadan yargılandığı davada ilk derece mahkemesinin kararıyla mahkûm olmuşsa mahkûmiyet tarihi itibarıyla tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyete hükmedilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmiş olmakla isnat olunan suçun işlendiği, bundan failin sorumlu olduğunun sübuta erdiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya ve/veya para cezasına hükmedilmektedir. Mahkûmiyetle birlikte kişinin kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine bağlı olarak tutukluluk hâli sona ermektedir. Bu açıdan mahkûmiyet kararının kesinleşmiş olması ayrıca gerekmez. Nitekim gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) gerekse Yargıtay mahkûmiyet kararı sonrası tutulma hâlini tutukluluk olarak nitelendirmemektedir. AİHM, ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olan bir sanığın söz konusu mahkûmiyet kararından sonraki tutulmasını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi hükmü uyarınca "mahkûmiyet sonrası tutma" olarak değerlendirmekte ve tutukluluk süresinin hesabında dikkate almamaktadır (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

15. "Bir suç isnadına bağlı olarak tutukluluk"ta geçen sürenin başlangıcı, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözaltına alındığı durumlarda bu tarih; doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Sürenin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hüküm verildiği tarihtir (Murat Narman, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 66).

16. Bu kapsamda bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma durumunda, yapılacak bireysel başvurunun ilk derece yargılaması devam ederken tutukluluğun devamına karar verilen her aşamada başvuru yolları tüketildikten sonra ve serbest bırakılma dışında; nihayet bu durumun ortadan kalktığı mahkûmiyet kararından itibaren süresi içinde yapılması gerekir.

AİHM de mahkûmiyet kararından itibaren altı ay içinde yapılmayan “bir suç isnadına bağlı” tutma kapsamındaki başvurunun süresinde olmadığını belirtmiştir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Atalay Öztürk / Türkiye (k.k.), B. No: 54890/09, 7/1/2014, §§ 37-41).

17. Başvurucu hakkında yürütülen yargılamada Çorlu 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 9/11/2012 tarihli kararı ile başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiş, temyiz üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 29/4/2014 tarihli ilamı ile karar onanarak kesinleşmiştir.

18. Buna göre İlk Derece Mahkemesinin 9/11/2012 tarihli mahkûmiyet ve tutukluluğun devamı kararı ile başvurucunun tutukluluk hâli sona ermiştir. Bu karar başvurucu ile vekiline aynı tarihte tefhim edilmiş olup başvurucu, anılan karara karşı itiraz kanun yoluna başvurduğuna dair bilgi veya belge de sunmamıştır. Bu belirlemeler karşısında tutuklulukla ilgili şikâyetleri içeren bireysel başvurunun İlk Derece Mahkemesinin nihai kararını verdiği 9/11/2012 tarihinden itibaren otuz gün içinde yapılması gerekirken 4/4/2014 tarihinde yapılması nedeniyle başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu; eşini öldürmediğini, masum olduğunu, gerçek failin bulunması amacıyla birçok kuruma dilekçe sunduğunu, aleyhine somut delil bulunmadığını, haksızlığın giderilmesini talep etmiştir.

21. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

22. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

26. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç

işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

27. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

28. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 4 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

31. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

32. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte başvuruya konu olan yargılama sürecinin kesinleşerek sona erdiği dikkate alındığında başvurucunun da tazminat talebi bulunmaması nedeniyle ihlalin tespiti dışında sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 206,10 TL harç oluşan toplam yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Çorlu 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2010/7, K.2012/330) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE KADAYIF VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/6229 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6229

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE KADAYIF VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6229)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucular : 1. Ayşe KADAYIF

2. Mevlüde SOFU

3. Hacer ESKİ

4. Celal KADAYIF

5. Havva ERSÖZ

6. Sebahat ESKİ

7. Kenan KADAYIF

8. Sinan KADAYIF

Vekili : Av. Salih SOFU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, malik olunan taşınmazların 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin mahkeme kararıyla iptal edilmesine rağmen mahkeme kararının uygulanmaması ve bu nedenle açılan tazminat davasının reddedilmesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği

iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/4/2014 tarihinde İstanbul 23. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 4/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/1/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 4/2/2016 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III.OLAY VE OLGULAR

A.Olaylar

6.Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7.Başvuruculların murisi Kocaeli ili İzmit ilçesi Mehmet Ali Paşa Mahallesi 744 ada 15 ve 17 parsel sayılı taşınmazların maliki iken, Bekirpaşa Belediyesi (Belediye) Encümeninin 30/3/2000 tarihli ve 242 sayılı kararı ile taşınmazların 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine karar verilmiştir.

8. Başvuruculların murisi, taşınmazların parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesi işleminde düzenleme ortaklık payı (DOP) oranının yüksek olduğunu, hisseli yere müstakil parsel verilmesinin mümkün bulunduğunu, Belediye lehine bedele dönüştürme yapılamayacağını ve 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre bedele dönüştürmenin mümkün olmadığını belirterek Belediye aleyhine 2003 yılında Kocaeli İdare Mahkemesinde idari işlemin iptali istemiyle dava açmıştır.

9.Mahkemece 18/10/2006 tarihli ve E.2003/1284, K.2006/1844 sayılı kararla dava konusu idari işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... mahallinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda ve ek raporda özetle 'DOP oranının %29 olarak belirlendiği ve tüm parsellerden eşit şekilde kesildiği, parselasyonun imar planına uygun olduğu, imar planı uygulama imar planı ise imar uygulamasında DOP kesildiği için bedele dönüştürme işlemi yapılamayacağı, imar planı ıslah imar planı ise bedele dönüştürme işlemi ve ölçüsünün Belediyenin takdirinde olduğu, düşük bedelli bedele dönüştürme işleminin adli yargıya ilişkin bir konu olduğu, bedele dönüştürülen hisselerin bir parsele toplanması gibi bir durumun söz konusu olamayacağı' görüşüne yer verilmiştir. ... 13/6/2006 tarihli cevapta yapılan planın uygulama imar planı olduğu belirtilmiştir.

Bu durumda, ... dava konusu parselasyon işlemi uygulama imar planına dayalı olarak yapıldığından, başka bir ifadeyle 2981 sayılı yasaya dayalı olarak yapılan ıslah imar planı olmadığından belirlenen oranda DOP kesildikten sonra kalan tüm hisselerin davacılara tahsis edilip kamu kullanımına ayrılan alanlardan yapılan tahsislerin kamulaştırılması

yoluna gidilmesi gerekirken bölgede tahsis edilecek yer olmadığı gerekçesiyle toplam 5614 m2 alanın düzenleme sonucunda büyük bir kısmının bedele dönüştürme sonucunu doğuran düzenleme işleminde, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi hükümlerince uyarlık bulunmamaktadır."

10.Karar, davalı Belediyeye 13/2/2007 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Davalı Belediyenin temyizi üzerine karar, Danıştay Altıncı Dairesinin 12/1/2009 tarihli ve E.2007/1254, K.2009/67 sayılı ilamı ile onanmıştır.

12. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 8/12/2010 tarihli ve E.2009/8026, K.2010/10991 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

13. Karar düzeltme talebinin reddine ilişkin karar 11/1/2011 tarihinde davalı Belediyeye tebliğ edilmiştir.

14. Başvuruculaın murisi 17/1/2011 ve 11/2/2011 tarihlerinde Belediyeye başvurarak mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmesini istemiş, aksi halde tazminat davası açılacağını belirtmiştir.

15. Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin 16/6/2011 tarihli ve 339 sayılı kararıyla8/12/2010 tarihinde kesinleşen Kocaeli İdare Mahkemesinin idari işlemin reddine ilişkin kararı uyarınca yargı kararının yerine getirilmesi için meri imar planlarında değişiklik teklifinin sunulduğu ve uygulamayı olumsuz etkileyecek hususların giderilmesi için 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin kabul edildiği belirtilmiştir.

16. İzmit Belediye Başkanlığının (İzmit Belediyesi) 13/6/2012 tarihli ve 1136 sayılı kararıyla taşınmazları kapsayan alanda 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre arsa ve arazi düzenlemesi yapılmasına, ekli düzenleme sınırı haritasının tasdikine, tescil olan parsellere Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararı uyarınca geri dönüşüm işlemi uygulanmasına ve geri dönen adalardaki tüm parsellerin tapu kayıtlarına düzenleme şerhi konulmasına, geri dönüşüm cetvelinin, parselasyon haritasının, ilan ve dağıtım cetvellerinin onaylanmasına ve askıya çıkarılarak ilan edilmesine karar verilmiştir.

17. İzmit Belediyesinin 15/6/2012 tarihli yazısıyla, Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli iptal kararı uygulanarak yeniden 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre düzenleme yapıldığı ve 19/6/2012 tarihinden itibaren askıya çıkarıldığı başvuruculaın murisine bildirilmiştir.

18. Başvuruculaın murisince 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi kapsamında yeniden yapılan parselasyon işlemine itiraz edilmiş ise de İzmit Belediyesinin 1/8/2012 tarihli 1419 sayılı kararı ile itirazın reddine karar verilmiştir.

19. Başvuruculaın murisi 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi kapsamında yeniden yapılan 13/6/2012 tarihli parselasyon işleminin iptali istemiyle İzmit Belediyesi aleyhine 27/9/2012 tarihinde Kocaeli 2. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkemenin 12/12/2013 tarihli ve E.2012/908, K.2013/1209 sayılı kararı ile idari işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın, davalı İzmit Belediyesince temyiz edildiği anlaşılmakta olup temyiz incelemesi devam etmektedir.

20. Diğer yandan başvuruculaın murisince, taşınmazların parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararı ile iptal edilmesine rağmen 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü

Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca mahkeme kararının otuz gün içerisinde yerine getirilmediği belirtilerek İzmit Belediyesi aleyhine 10/5/2011 tarihinde maddi ve manevi tazminat istemiyle Kocaeli 1. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

21. Başvuruculaların murisinin 30/6/2011 tarihinde vefat etmesi üzerine başvuruculaların talebi doğrultusunda yargılamaya devam edilmiş, Mahkemece 27/11/2012 tarihli ve E.2011/560, K.2012/1343 sayılı kararla maddi tazminat istemi yönünden davanın reddine, manevi tazminat istemi yönünden ise davanın kısmen kabulü ile 5.000 TL manevi tazminatın davalı idareye başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte tahsiline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava dosyasının incelenmesinden, davacıların murisi A.R.K.dan intikal eden ... 744 ada, 15 ve 17 nolu parsellerin parselasyona tabii tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin imar düzenlemesi işlemine karşı Kocaeli İdare MahkemesininE: 2003/1284 sayılı dosyasında açılan davada, ... 18/10/2006 tarih ve K: 2006/1844 sayılı kararla dava konusu işlemin iptal edildiği, bu kararın 13/02/2007 tarihinde davalı idareye tebliğ edildiği, davalı idarenin kararı temyiz etmesi sonucu Danıştay Altıncı Dairesinin12/01/2009tarih (li) ... kararıyla Mahkeme kararının onandığı, tashihi karar talebinin de ... reddedildiği ve bu kararın davalı idareye 11/01/2011tarihindetebliğ edildiği, davacının 17/01/2011 tarih ve 11/02/2011 tarihli dilekçelerle davalı idareye başvurarak mahkemekararınıngereğinin uygulanması istenerek aksi halde tazminat davası açılacağının bildirildiği, bakılmakta olan davanın da anılan mahkeme kararının uygulanmaması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen maddi ve manevi tazminat istemiyle açıldığı görülmektedir.

... mevzuat hükümleri uyarınca davalı idarenin ... 18/10/2006 tarihliiptal kararı üzerine, yargı kararı gereğini gecikmeksizin yerine getirmesi gerektiği, davalı idarenin davanınaçıldığı tarih itibariyle halen yargı kararını yerine getirmediği açık olduğundan davacıların maddi ve manevi tazminat istemlerinin 2577 sayılı Kanun'nun 28/3. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Olayda maddi tazminat miktarının ... emsal kira bedellerine ...dayandırıldığı görülmektedir.

Manevi tazminat istemine gelince; doktrinde kabul edildiği üzere manevi tazminat, patrimuanda meydana gelen bir eksilmeyi karşılamaya yönelik bir tazmin aracı olmayıp, manevi tatmin aracıdır. Başka türlü giderim yollarının bulunmayışı veya yetersiz kalışı manevi tazminatın parasal olarak belirlenmesini zorunlu hale getirmektedir. Olayın gelişimi ve sonucu, ilgilinin durumu itibariyle uğradığı zarara karşılık takdir edilecek manevi tazminatın, manevi tatmin aracı olmasından dolayı zenginleşmeye yol açmayacak miktarda, fakat idarenin olaydaki kusurunun niteliğini ve ağırlığını ifade edecek ölçüde saptanması zorunlu bulunmaktadır.

Bu durumda davacıların maddi tazminat istemi kira gelirine dayandığıbunun da muhtemel gelir olduğu görüldüğünden maddi tazminat istemi yerinde görülmemiş, davalı idarenin yargı kararını süresinde ve davanın açıldığı tarih itibariyle de halen yerine getirmemiş olması nedeniyle 5.000,00- TL manevi tazminat isteminin ise kabulü gerektiği sonucuna varılmıştır."

22. Tarafların itirazı üzerine karar, Sakarya Bölge İdare Mahkemesinin 24/6/2013 tarihli ve E.2013/813, K.2013/951 sayılı ilamı ile onanmıştır.

23. Davalı İzmit Belediyesince davanın kabul edilen kısmına yönelik olarak kararın düzeltilmesi talebinde bulunulması üzerine Sakarya Bölge İdare Mahkemesinin 5/2/2014

tarihli ve E.2013/1844, K.2014/155 sayılı kararıyla karar düzeltme isteminin kabulüne, itiraza konu Kocaeli 1. İdare Mahkemesinin 27/11/2012 tarihli kararının manevi tazminata ilişkin kısmının bozulmasına, manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... manevi tazminat isteminin, davacılara murislerinden intikal eden taşınmazları ile ilgili olarak Belediyece yapılan imar düzenlemesi hakkında açılmış olan davada verilen iptal kararının uygulanmamasına dayalı olması nedeniyle uyuşmazlığın yargı kararının yerine getirilmesinde idarenin bir kusuru, gecikmesi bulunup bulunmadığı noktasından incelenmesi gerekmekte olup; her ne kadar uyuşmazlığın 2577 sayılı Yasa'nın 28.maddesinin ... hükümleri çerçevesinde irdelenmesinden yargı kararlarının idarelerce otuz günlük süre içerisinde uygulanması Anayasa'da ve 2577 sayılı Yasa'da öngörülen amir kural olmakla birlikte, bu hususun yargı kararının idarece başkaca herhangi bir işlem, eylem veya tasarrufta bulunulmadan doğrudan uygulanabilecek bir nitelik taşıması halinde mümkün olduğu, belirtilen nedenlerle doğrudan uygulanma olanağının bulunmadığı hallerde ise idarece otuz günlük süre zarfında uygulanmaya başlandığını gösterir işlem ve eylemlerde bulunulup bulunulmadığının denetlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan yargı kararının idare tarafından uygulanmaması nedeniyle açılan manevi tazminat davalarında, tazminata hükmedilebilmesi; yargı yerince verilen kararın uygulanmamasıyla birlikte ancak bir manevi zararın mevcut olması halinde mümkün olabilecektir.

...

Bu itibarla manevi tazminata hükmedilebilmesi için, kişinin fizik yapısını zedeleyen, yaşama ve kazanma gücünü azalması sonucunu doğuran olayların meydana gelmesi veya idarenin hukuka aykırı bir işlem veya eylemi sonucunda ağır bir elem ve üzüntünün duyulmuş olması veya şeref ve haysiyetinin rencide edilmiş bulunması gerekmektedir.

Olayda; ... 744 ada, 15 ve 17 parsel sayılı taşınmazların parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin ve buna ilişkin ... encümen kararının iptali isteğiyle Kocaeli İdare Mahkemesinin E:2003/1284 sayılı dosyasında açılan davada anılan Mahkemece verilen temyiz ve karar düzeltme incelemelerinden de geçmek suretiyle kesinleşen ... iptal kararı uyarınca, karar düzeltme talebinin reddine dair Danıştay kararının, 11.01.2011 tarihinde davalı Belediyeye tebliği ardından; şuyulandırmaya tabi tutulan parsellerin şuyulandırmadan önceki hallerine geri döndürülmesi ve yargı kararı gerekçesine uygun olarak 3194 sayılı Kanunun 18.maddesine göre arsa ve arazi düzenlemesi yapılması için öncelikle nazım ve uygulama imar planı değişikliklerine gidildiği, söz konusu işlemlere dayalı olarak şuyulandırma işlemi ile oluşturulan parsellerin 29.08.2012 tarihinde tapuda tescilinin sağlandığı dosya kapsamında anlaşılmış olup belirtilen durum karşısında hem bahis konusu husus hem de manevi tazminata hükmedilebilmesi için gereken koşullar gözönüne alındığında olayda yargı kararının uygulanması ile ilgili olarak idarenin hizmet kusuru işlediğinden ve manevi zarara yol açtığından söz edilemeyeceği, ayrıyeten manevi tazminata hükmedilmesini gerekli kılan koşulların oluşmadığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla ilk derece mahkemesi kararının, davacıların manevi tazminat talebinin kabulüne ilişkin kısmında hukuka uyarlık bulunmamaktadır."

24. Karar, başvuruculara 27/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

25. Başvurucular 28/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

26. 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"1.Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. ...

...

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir."

27. 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır.

Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtımı sırasında bunların yüzölçümlerinden yeteri kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında "düzenleme ortaklık payı" olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını geçemez.

(Değişik üçüncü fıkra: 3/12/2003-5006/1 md.) Düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumî hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz.

...

Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez.

..."

28. 3194 sayılı Kanun'un 19. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İmar planlarına göre parselasyon planları yapılıp, belediye ve mücavir alan içinde belediye encümeni, dışında ise il idare kurulunun onayından sonra yürürlüğe girer. Bu planlar bir ay müddetle ilgili idarede asılır. Ayrıca mutat vasıtalarla duyurulur. Bu sürenin sonunda kesinleşir. Tashih edilecek planlar hakkında da bu hüküm uygulanır.

Kesinleşen parselasyon planları tescil edilmek üzere tapu dairesine gönderilir. Bu daireler ilgililerin muvafakatı aranmaksızın, sicilleri planlara göre re'sen tanzim ve tesis ederler."

29. 2/11/1985 tarihli ve 18916 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İmarKanunu'nun 18'inci

Maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlemesi ile İlgili Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 10. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“İmar parsellerinin oluşturulması ve dağıtımında aşağıdaki esaslar dikkate alınır: a) Düzenlemeyle oluşacak imar parsellerinin mümkün mertebe aynı yerdeki veya yakınındaki eski parsellere tahsisi sağlanır, b) Plân ve mevzuata göre korunması mümkün olan yapıların tam ve hissesiz bir imar parseline intibak ettirilmesi sağlanır, c) Mal sahibine tahsis edilen miktarın bir imar parselinden küçük olması veya diğer teknik ve hukuki nedenlerle müstakil imar parseli verilmemesi halinde, İmar parselasyon plânları ve imar durumu belirlenmiş düzenleme alanlarında yapılacak binaların toplam inşaat alanı veya bağımsız bölüm adetleri belirtilen imar adaları veya parselleri, kat mülkiyetine esas olmak üzere hisselendirilebilir."

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

30. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

31. Başvurucular, maliki oldukları taşınmazların 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararı ile iptal edildiğini, Mahkeme kararının 13/2/2007 tarihinde davalı Belediyeye bildirilmiş olmasına ve 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre idarenin mahkeme kararını en geç otuz gün içinde uygulamakla yükümlü bulunmasına rağmen yaklaşık beş yıl sonra 13/6/2012 tarihinde yeniden 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca işlem yapıldığını, zaman kazanmaya yönelik olarak yapılan bu işlemin de Kocaeli 2. İdare Mahkemesinin 12/12/2013 tarihli kararıyla iptal edildiğini, mahkeme kararı uygulanmayarak haklarının sürüncemede bırakıldığını, yargı kararının yerine getirilmemesi sebebiyle açılan tazminat davasının reddedildiğini, yaklaşık beş sene sonra uygulanan mahkeme kararından dolayı maddi ve manevi zararlarının karşılanması gerekirken tazminat taleplerinin şartların oluşmaması sebebiyle reddedilmesinin hatalı olduğunu belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

32. Başvurucular, mülkiyet haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmekte olup şikâyetin temel olarak parselasyon işleminin iptaline ilişkin mahkeme kararının otuz gün içinde yerine getirilmemesi, bu kapsamda yapılan işlemlerin de zaman kazanmaya yönelik olduğu iddiası ile yargı kararının geç icrası dolayısıyla açılan maddi ve manevi tazminat davasının hatalı olarak reddedilmesine dayandığı anlaşılmaktadır.

33. Kural olarak mahkeme kararlarının uygulanması, ilam zamanaşımı dolmadığı sürece, her zaman talep edilebilir. Bu yöndeki bir talebe rağmen mahkeme kararı uygulanmamışsa olumsuz kamu gücü işleminden kaynaklanan bir süregelen ihlalden söz edilebilir. Bu durumda başvurucu mahkeme kararının uygulanması talebini müteakiben makul bir süre bekledikten sonra Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilir. Başvurucunun talebinden vazgeçtiği ya da takipsiz bıraktığı anlaşılmadıkça bu tür başvuruların süresinde yapıldığını kabul etmek gerekir. Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkili olup olmadığının ve başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığının da bu çerçevede belirlenmesi gerekir (Ahmet Yıldırım, B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 29).

34. Mahkeme kararının uygulanmaması hâlinin süregelen bir duruma ilişkin olup olmadığı ve bu yönüyle Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkili olup olmadığının başvuruya konu olayın özellikleri dikkate alınarak ayrıca irdelenmesi gerekir. Somut olayda, Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararıyla başvuruculara ait taşınmazı kapsayan alanda yapılan parselasyon işleminin iptaline karar verildiği ve bu kararın 8/12/2010 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Başvuru formunda idarenin karar tarihinden yaklaşık beş yıl sonra 29/8/2012 tarihinde zaman kazanmak amacıyla yeniden parselasyon işlemi yaptığı bu nedenle maddi ve manevi zararların karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Yine, başvuru formuna ekli belgelerden, Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli parselasyon işleminin iptaline ilişkin kararı uyarınca parselasyondan önceki duruma dönülmesine ve geri dönüşüm sonrası tescil olunan adalardaki parselleri kapsayan alanda 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca yeniden işlem yapılmasına ilişkin 13/6/2012 tarihli işlemin iptali istemiyle Kocaeli 2. İdare Mahkemesinde dava açıldığı (bkz. § 19), Mahkemenin 12/12/2013 tarihli kararı ile dava konusu uygulamanın parselleme, dağıtım-tahsis ilkelerine, şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına, imar mevzuatına ve kamu yararına uygun olmadığı kanaatine varılarak iptaline karar verildiği, davalı İzmit Belediyesince temyiz edilen kararın temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda parselasyon işleminin iptaline ilişkin Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararının uygulanmadığı iddiasına ilişkin başvurunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisi içinde bulunduğu değerlendirilmiştir.

35. Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu belirtilmiş; Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bu organların ve idarenin, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği düzenlenmiştir.

36. Yargı kararının geciktirilmeksizin uygulanması, Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasında mahkemelerin bağımsızlığının bir parçası olarak görülmekte ve devlete yargı kararlarını değiştirmeden ve geciktirmeden uygulama yükümlülüğü getirilmektedir (Halil Canpolat, B. No: 2013/7662, 25/3/2015, § 41).

37. Öte yandan, Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu belirtilerek; bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı düzenlenmiştir. Anayasa'nın 35. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi benzer düzenlemelerle mülkiyet hakkına yer vermiştir.

38. Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi üç temel kuraldan oluşmaktadır. Birinci kural, genel olarak mülkiyetten barışçıl yararlanma veya mülkiyete saygı ilkesidir. Bu husus, birinci fıkranın ilk cümlesinde düzenlenmiştir. İkinci kural mülkiyetten yoksun bırakmayı düzenler ve bunu belirli koşullara bağlı kılar. Bu da aynı fıkranın ikinci cümlesinde düzenlenmiştir. Üçüncü kural ise devletlerin kamu yararına uygun olarak ve bu amacın gerektirdiği ölçüde yasaların uygulanması yoluyla mülkiyetin kullanımını kontrol etme yetkisini tanır, bu ise ikinci fıkrada yer almaktadır (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 58).

39. Anayasa'nın 35. maddesi de Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesindeki düzenlemeye paralel şekilde, birinci fıkrasında mülkiyet hakkını tanımış, ikinci ve üçüncü fıkralarında ise mülkiyet hakkının sınırlandırılması ve bu sınırlandırmanın ölçütü

belirtilmiştir (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, § 59).

40. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), yargı kararlarının icrasının gecikmesini, "mülkten barışçıl yararlanma" hakkına müdahale olarak kabul etmektedir (bkz. Burdov / Rusya, B. No:59498/00, 7/5/2002, § 40).

41. Bireysel başvuru yoluyla mülkiyet hakkının ihlali iddiasının ileri sürülebilmesi için mülkiyetin konusu "sahip olunan bir mülk"e ihlal sonucunu doğuracak bir müdahalenin bulunması gerekmektedir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 26).

42. Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibarıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte taşınmaz mülkiyetinin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğinde kuşku yoktur. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle, öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, §§ 30, 31).

43. Somut olayda İdarenin parselasyon işlemine konu alanda yer alan 744 ada15 ve 17 parsel sayılı taşınmazlar üzerinde başvuruculaın mülkiyet hakkının bulunduğu ve mahkeme kararının niteliği itibarıyla doğrudan başvuruculaın mal varlığı değerine yönelik olduğu tartışmasızdır. Bu bakımdan, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkı devam etmekte olup başvuruculaın mülkiyet hakkından yoksun kaldığı söylenemez. Diğer yandan taşınmazlar üzerindeki mülk sahipliği devam etmekle birlikte, taşınmazların parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin mahkeme kararıyla iptal edilmesi üzerine uzunca bir süre geri dönüşüm işlemi uygulanmaması ve mahkeme kararı doğrultusunda yeniden 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca işlem yapılmaması suretiyle taşınmazların kullanımı yönünden imar mevzuatı kapsamında belirsizlik yaratılması hâlinde mülkten yararlanma hakkının kısıtlanması suretiyle bir müdahaleden söz edilebilmesi ve mülkiyetten barışçıl yararlanma veya mülkiyete saygı ilkesi kapsamında konunun değerlendirilebilmesi mümkün olabilecektir.

44. Başvuru konusu olayda, başvuruculara murislerinden intikal eden taşınmazların 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin idari işlem Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararı ile iptal edilmiştir (bkz. § 9). 13/2/2007 tarihinde davalı Belediyeye tebliğ edilen karar temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçmek suretiyle 8/12/2010 tarihinde kesinleşmiştir. Başvuruculaın murisince 17/1/2011 ve 11/2/2011 tarihlerinde Belediyeye başvurularak mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmesi istenmiştir. Yargı kararının gereğinin yerine getirilmesi amacıyla 2011 yılında yeniden 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi kapsamındaçalışmalara başlandığı, bu kapsamda Kocaeli Büyükşehir Belediyesinin 16/6/2011 tarihli kararı ile meri imar planındaki değişiklik teklifi kabul edilerek uygulamayı olumsuz etkileyecek hususların giderilmesi amacıyla 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliğinin kabul edildiği, gerekli çalışmaların yapılarak İzmit Belediyesinin 13/6/2012 tarihli kararı ile taşınmazları kapsayan alanda düzenleme sınırı haritasının tasdiki, geri dönüşüm işleminin uygulanması, geri dönüşüm cetveli, parselasyon haritası, ilan ve dağıtım cetvellerinin onaylanması işlemlerinin yapıldığı (bkz. §§ 15, 16), 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca yeniden yapılan parselasyon işlemine karşı Kocaeli 2. İdare Mahkemesinde iptal davası açıldığı, işlemin iptaline ilişkin karara karşı temyiz yoluna

başvurulduğu ve temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmaktadır.

45. Başvuruculaların murisi tarafından Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararının uygulanmaması sebebiyle uğranıldığı ileri sürdüğü maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açılan ve murisin vefatı üzerine başvuruculaların talebi doğrultusunda yargılamaya devam edilen davada, manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne ilişkin verilen karara karşı davalı İzmit Belediyesince karar düzeltme yoluna başvurulduğu ve bu kapsamda Sakarya Bölge İdare Mahkemesince verilen 5/2/2014 tarihli kararda, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi kapsamında yargı kararlarının idarelerce otuz günlük süre içerisinde uygulanması gerekmekle birlikte, bu hususun yargı kararlarının idarece başkaca herhangi bir işlem, eylem veya tasarrufta bulunulmadan doğrudan uygulanabilecek bir nitelik taşıması hâlinde mümkün olduğu, doğrudan uygulama olanağının bulunmadığı hâllerde ise bu süre zarfında kararın uygulanmaya başlandığını gösterir işlem veya eylemlerde bulunulup bulunulmadığının denetlenmesinin zorunlu olduğu, somut olayda kesinleşen iptal kararının 11/1/2011 tarihinde davalı idareye tebliğinin ardından yargı kararının gerekçesine uygun olarak idarece 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre arsa ve arazi düzenlemesi yapılabilmesi için öncelikle nazım ve uygulama imar planlarında değişikliklere gidildiği, bu işlemlere dayalı olarak parselasyon işlemiyle oluşan parsellerin 29/8/2012 tarihinde tapuda tescilinin sağlandığının anlaşıldığı (bkz. § 23) belirtilmek suretiyle manevi tazminata ilişkin hükmün bozulmasına ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

46. Bu durumda, başvurucular tarafından her ne kadar Kocaeli İdare Mahkemesinin 18/10/2006 tarihli kararının uygulanmadığı belirtilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği ileri sürülmüş ise de kararın uygulanmadığı gerekçesiyle açılan tazminat davasının reddedildiği, idarece kesinleşen kararın tebliğinden sonra parselasyona tabi tutulan taşınmazların geri dönüşüm işlemlerinin tamamlanması ve kesinleşen kararın gerekçesine uygun olarak yeniden 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesine göre işlem yapılabilmesi için çalışmalar başlatıldığı anlaşılmaktadır.

47. Bu durumda, taşınmazların parselasyona tabi tutularak bedele dönüştürülmesine ilişkin işlemin iptali yönündeki yargı kararının niteliği, kapsamı, mahiyeti, icra edilebilme şekli ve yöntemi, yargı kararının yerine getirilebilmesine yönelik sürecin bütünü, yayılabileceği zaman dilimi, idarenin tutumu ve ayrıca mahkeme kararının uygulanmadığı gerekçesiyle açılan tazminat davasının reddedilmesi ve gerekçesi dikkate alındığında başvuruculaların mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların mahkeme kararının uygulanmadığı iddialarına dayalı olarak mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DAŞ

B. No: 2014/7947 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7947

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7947)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mehmet DAŞ

Vekili : Av. Mustafa ROLLAS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör olaylarından dolayı köyü terk etmeye mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun kısmen kabul edilmesi ve idare ile sulhname imzalanması akabinde başvurunun kabul edilmeyen kısmı için açılmış olan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması ve makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 2/6/2014 tarihinde İzmir Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 16/11/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Mardin ili Ömerli ilçesi Çimenlik köyünde ikamet etmekteyken1990 yılında yoğun yaşanan terör olayları nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 11/7/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Mardin Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. 6/8/2007 tarihli ve 2007/4-7126 sayılı Komisyon kararında, yapılan müracaatın incelenmesi sonucu 4/10/2004 tarihli ve 2004/7955 sayılı Yönetmelik'te belirtilen şartlara uygun olması nedeniyle başvurucuya kavak ağacı için 4.500 TL, kıraç arazi için 5.100 TL, asma bağ için 21.000 TL -taşınır ve taşınmazlar nedeniyle-toplam 30.600 TL ödenmesine; diğer taleplerin reddine karar verilmiştir.

10. Komisyon kararının akabinde 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi gereğince davet yazısı ile birlikte imzalanmak üzere sulhname örneği başvurucu vekiline gönderilmiştir.

11. "Yukarıda ayni/nakdi olarak belirtilen zararımın/zararlarımın karşılanması sonucunda Komisyonun tespitine esas olay ile ilgili olarak uğradığım zararımın tamamının karşılanmış olduğunu kabul ve taahhüt ederim." beyanını içeren sulhname 1/11/2007 tarihinde başvurucu vekili tarafından imzalanmıştır.

12. Komisyon kararında hükmedilen miktarın gerçek zararı karşılamadığından bahisle başvurucu tarafından Mardin İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

13. Mardin İdare Mahkemesinin 27/2/2009 tarihli ve E.2007/2682, K.2009/303 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...Sulhname, bir uyuşmalığın taraflarının, karşılıklı irade beyanlarını ortaya koyarak ve fedakarlıklarda bulunarak aralarındaki anlaşmazlığı, bir daha dava konusu olmayacak biçimde ortadan kaldırmalarını amaçlayan bir hukuk müessesesidir. Yani sulhname karşılıklı irade beyanıyla uzlaşmayı sağlayarak, uyuşmazlığı idari aşamada çözen belge niteliğindedir. Başvurucu, 5233 sayılı Yasa uyarınca tazmini gereken zararının sulhnamede gerçekten gideriminin sağlanıp sağlanmadığını belirledikten sonra sulhnameyi kabul edecektir. Kabul etmemesi halinde ise Yasanın 12. maddesinde öngörülen usulle uyuşmazlık tutanağı düzenlenecektir. Daha sonra başvurucunun sulhnamede belirtilen zarar kalemlerine karşı yaptığı itiraz ve açtığı dava sulhnameyi sakatlamayacaktır.

Olayda, davacının 5233 sayılı Kanun uyarınca tazmini gereken zararları tespit edilerek idare ve davacı arasında anlaşma sağlanıp sulhname imzalanmış ve sulhnamede de davacı tarafından komisyon tespitine esas olan olayla ilgili uğradığı zararların tamamının karşılandığı kabul edilmiştir. Bu nedenle davacının sulhnamede belirtilen zarar kalemleri arasında ev ve eklentileri ile arazi zararlarının bulunmadığı iddiasıyla açılan iş bu davanın reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır..."

14. Temyiz üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 15/5/2013 tarihli ve E.2011/6942,

K.2013/3421 sayılı ilamı ile hükmün onanmasına karar verilmiştir.

15. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 22/1/2014 tarihli ve E.2013/13418, K.2014/46 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

16. Ret kararının 6/5/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği ve 2/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

17. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 4. maddeleri (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§15-21, 23).

18. 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesi şöyledir:

"Komisyon, doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile yaptığı tespitten sonra 8 inci maddeye göre belirlenen zararı, 9 uncu maddeye göre hesaplanan yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerindeki nakdî ödeme tutarını, 10 uncu maddeye göre ifa tarzını ve 11 inci maddeye göre mahsup edilecek miktarları dikkate alarak, uğranılan zararı sulh yoluyla karşılayacak safi miktarı belirler. Komisyonca, bu esaslara göre hazırlanan sulhname tasarısının örneği davet yazısı ile birlikte hak sahibine tebliğ edilir.

Davet yazısında hak sahibinin sulhname tasarısını imzalamak üzere otuz gün içinde gelmesi veya yetkili bir temsilcisini göndermesi gerektiği, aksi takdirde sulhname tasarısını kabul etmemiş sayılacağı ve yargı yoluna başvurarak zararının tazmin edilmesini talep etme hakkının saklı olduğu belirtilir.

Davet üzerine gelen hak sahibi veya yetkili temsilcisi sulhname tasarısını kabul ettiği takdirde, bu tasarı kendisi veya yetkili temsilcisi ve komisyon başkanı tarafından imzalanır.

Sulhname tasarısının kabul edilmemesi veya ikinci fıkraya göre kabul edilmemiş sayılması hâllerinde bir uyuşmazlık tutanağı düzenlenerek bir örneği ilgiliye gönderilir.

Sulh yoluyla çözülemeyen uyuşmazlıklarda ilgililerin yargı yoluna başvurma hakları saklıdır."

19. 5233 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Sulhnamede belirlenen zararlar, sulhnamenin imzalanmasından sonra valinin onayı üzerine ifa tarzına göre Bakanlık bütçesine bu amaçla konulan ödenekten üç ay içerisinde karşılanır."

20. 20/10/2004 tarihli ve 25619 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 11. maddesi şöyledir:

"Komisyon gerek görmesi halinde keşif yapabilir.

Komisyon başkanı belirlemiş olduğu keşif yeri ile gün ve saatini komisyon üyeleri ve/veya bilirkişi ile başvuru sahibine veya yetkili temsilcisine yazılı olarak bildirir.

Başvuru sahibinin kendisi, veli veya vasisi veya yetkili temsilcisi ve varsa şahitleri keşif mahallinde hazır bulunurlar. Muhtar veya o yer mahallinden iki kişinin de keşifte hazır bulunması temin edilir.

…

Başvuru sahibi veya yetkili temsilcisinin keşif esnasında hazır bulunmaması halinde durum tutanakta belirtilir.”

21. Aynı Yönetmelik'in 16. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“15 inci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir.”

22. Aynı Yönetmelik' in 27. maddesi şöyledir:

“Sulhname tasarıları hak sahibi veya yetkili temsilcisi ile komisyon başkanı tarafından imzalandıktan sonra Vali veya Bakan tarafından onaylanır.

Ödemeler sulhname tasarılarının onay tarih ve sıraları dikkate alınarak yapılır. Nakdi ödemeler hak sahibi veya sahiplerinin banka hesaplarına yapılır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; Mardin ili Ömerli ilçesi Çimenlik köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu müracaatın kısmen kabul, kısmen reddedildiğini, kabul edilen kısım için idare ile sulhname imzalandığını, sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu, sulhname kapsamı dışında kalan zararları için açtığı davada zararlarının tazmini konusunda Derece Mahkemelerinin etkisiz kaldıklarını, davanın reddine karar verilmesiyle sulhname kapsamı dışında tutulan zarar kalemleri için ilgilinin dava açma hakkının saklı bulunduğu yönündeki Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı ile çelişkiye düşüldüğünü, gerçek zararının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olmasına rağmen bunların gözönünde bulundurulmadığını, mülkiyet hakkından yoksun kaldığını, yargılama işlemlerinin adil olmadığını ve makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa’nın 35., 36., 40. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

25. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 35., 36., 40. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu başvurunun kısmen kabul, kısmen reddedildiğini, zararının kabul edilen kısmı için idare ile sulhname imzalanmakla birlikte kabul edilmeyen kısım için iptal ve tam yargı davası açtığını, gerçek zararının hesabında birçok zarar kalemi mevcut olduğundan sulhnamenin kapsamının kabul edilen zararlarla sınırlı olduğunu, dolayısıyla kabul edilmeyen kısım için mal varlığına ulaşamamaktan kaynaklanan dava açma hakkının saklı bulunduğunu fakat açtığı davanın reddedildiğini, gerçek zararının hesabında zarar kalemlerinin daha fazla olduğunu, bu zarar kalemlerinin keşif yoluyla tespit edilmesi gerekmesine rağmen söz konusu tespitler yapılmadan ve bu zararları gözönünde bulundurulmadan yapılan eksik tazmin nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda idare ile sulhname imzalanması nedeniyle bakiye zarar iddiasına ilişkin davanın reddedilmesi daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında idari ve yargısal süreci müteakip ihlali tespit eden ve makul bir tazminata hükmedilmesini temin eden etkili bir giderim yolu bulunduğundan hareketle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmış olması sebebine dayanılarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Zübeyit Kaya, B. No: 2013/7674, 21/5/2015, §§ 29-43; Faris Arslan, B. No: 2014/1026, 20/5/2015, §§ 45-58).

28. Somut başvuruda başvurucu, terör ve terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle oluşan zararlarının karşılanması amacıyla 5233 sayılı Kanun kapsamında Komisyona başvurmuş; Komisyon tarafından başvurucunun tespit edilen zararları öngörülen birim fiyatlara tabi tutularak 30.600 TL tazminat miktarı belirlenmiş (bkz. § 9) ve başvurucu vekiline, kararlaştırılan tazminat miktarını içerir sulhname örneği ile sulha davet yazısı gönderilmiştir. Sulh teklifi başvurucu tarafından kabul edilmiştir.

29. Başvurucunun eksik hesaplandığını beyan ettiği zarar miktarı dikkate alındığında başvurucunun idareyle anlaşma sağlayarak ve 1/11/2007 tarihli sulhnameyi imzalayarak Komisyonun tespitine esas olan olay ile ilgili maddi mağduriyetinin orantısız olmayacak şekilde giderildiği sonucuna varılmıştır. Başvurucu, Komisyonun tespitinde belirlenen ve zararlarının tamamını karşıladığını beyan ettiği alacağını tümüyle davalı idareden tahsil ettiğinden mülkiyet hakkına ilişkin mağduriyeti 4/2/2009 tarihinde giderilmiş ve bu hak yönünden başvurucunun mağdurluk statüsü de aynı tarihte sona ermiştir. Öte yandan başvurucu, 5233 sayılı Kanun ile oluşturulan iç hukuk yolunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında (Akdıvar ve diğerleri/Türkiye [Giderim], B. No: 21893/93, 16/9/1996; Doğan ve diğerleri/Türkiye, B. No: 8803-8811/02..., 13/7/2006) belirtilen nitelikleri taşımadığı yahut Komisyon tarafından ödenmesine karar verilen tazminat tutarının kendisine ödenmediği ya da eksik ödendiği yönünde bir iddiada da bulunmamıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik şikâyet yönünden mağdurluk statüsünü kaybettiği anlaşıldığından başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Danıştay Onuncu Dairesi İçtihadına Aykırı Karar Verilmesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu; Komisyon kararında karşılanmaması nedeniyle sulhname kapsamına dâhil

olmayan zarar kalemleri için açtığı iptal davasında Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararında da belirtildiği gibi bakiye zararlara ilişkin dava hakkı saklı olduğundan bu zararlarının tazmin edilmesi yönünde hüküm kurulması gerekirken davasının reddine hükmedildiğini, bu hâliyle verilen kararın hukuka aykırı olduğunu ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.Sözleşme'nin metni ile AİHM kararlarından ortaya çıkan ve adil yargılanma hakkının somut görünümleri olan alt ilke ve haklar, Anayasa'nın 36. maddesinde yer verilen adil yargılanma hakkının da unsurlarıdır. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında -ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle- Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

33. Bu noktada hukuk devletinin gereklerinden birini de hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010 ve E.2012/50, K.2012/128, 20/9/2012). AİHM de benzer biçimde adil yargılanma hakkının, hukuk devletinin Sözleşmeci devletlerin ortak mirası olduğunu belirten Sözleşme'nin ön sözüyle birlikte yorumlanması gerektiğini beyan etmektedir. Hukuk devletinin asli unsurları arasında yer alan hukuki belirlilik veya güvenlik ilkesi ise hukuki durumlarda belirli bir istikrarı temin etmekte ve kamunun mahkemelere güvenine katkıda bulunmaktadır. Birbiriyle uyuşmayan mahkeme kararlarının sürüp gitmesi, yargı sistemine güveni azaltarak yargısal bir belirsizliğe yol açabilir (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57).

34. Bununla birlikte farklı kararların aynı mahkemeden çıkmış olması tek başına adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelmeyecektir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Pinto/Portekiz, B. No: 39005/04, 20/5/2008, § 41; Tudor Tudor/Romanya, B. No: 21911/03, 24/3/2009, § 29; Remuszko/Polonya, B. No: 1562/10, 16/7/2013, § 92). Değişik yönlerde kararlar verilmesi ihtimali Yargıtay, Danıştay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi gibi çeşitli yüksek mahkemelerden oluşan yargı sistemimizin kaçınılmaz bir özelliği olarak kabul edilmelidir (Türkan Bal, B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 53).

35. Yüksek mahkemelerin ya da nihai mercii olarak bir uyuşmazlığı çözüme bağlayan mahkemelerin aynı konuya ilişkin kararlarında davaların içeriğinden kaynaklanmayan farklı kabullerin bulunması hâlinde ise hareket noktası, derece mahkemelerinin değerlendirme veya yorumlarından hangisinin doğru olduğunun ve tercih edilmesi gerektiğinin tespit edilmesi olmayacaktır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Stefanica ve diğerleri/Romanya, B. No: 38155/02, 2/11/2010, § 34). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, kararlarda yaşanan değişimin hukuki bir belirsizliğe yol açıp açmadığına ve başvurucu bakımından öngörülebilir olup olmadığına yönelik bir inceleme yapabilir (Türkan Bal, § 58).

36. Yargısal kararlardaki değişiklikler, hukukun dinamizmini ve mahkemelerin yaklaşımlarını yaşanan gelişmelere uyarlama kabiliyetlerini yansıtması yönüyle olumludur. Uygulamadaki birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkemeler içinde yer alan dairelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstererek farklı sonuçlara ulaşmaları -hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri çerçevesinde- verilen kararların ihtimale dayalı sonuçlar olmamasını ve birbirine zıt ilamların ortaya çıkmamasını gerektirir (Ramazan Acar,

B. No: 2013/7939, 15/12/2015, § 62).

37.Başvurucunun, kendisiyle aynı statüde olan davacılar lehine hüküm kurulması hakkında dayandığı Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı ilamının incelenmesi neticesinde farklı idare mahkemesince yapılan yargılamada davanın reddi yönünde kurulan hükmün, davacının Komisyon tarafından reddedilen diğer istemine yönelik olarak dava açma hakkının saklı bulunduğunun kabulü gerektiğinden bahisle bozulmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

38.Danıştay dava daireleri arasındaki iş bölümü kapsamında 5233 sayılı Kanun'dan kaynaklanan davaları ve temyiz başvurularını inceleme görevi Danıştay Onuncu Dairesine ait iken Danıştay Genel Kurulunca alınan 25/4/2011 tarihli E.2011/13, K.2011/13 sayılı kararla Danıştay Dairelerinin yeni iş bölümü esasları belirlenmiş ve bu görev Danıştay Onbeşinci Dairesine devredilmiştir. Aynı yıl Danıştay Onbeşinci Dairesi içtihat değişikliğine giderek 5233 sayılı Kanun'un 12. maddesinin madde metni ve gerekçesinden hareketle sulhname imzalanması ile uyuşmazlığın ortadan kalktığından bahisle bakiye zararlar için dava açılamayacağı şeklinde hüküm kurmuştur (Ramazan Acar, § 64).

39. Başvuruya konu olayda başvurucunun Mardin İdare Mahkemesinde açtığı davada Mahkemenin başvurucu ve idare arasında karşılıklı irade beyanlarıyla imzalanan sulhnamenin varlığından hareketle davanın reddi yönünde hüküm kurduğu, söz konusu kararın Danıştay tarafından anılan içtihat değişikliğinden sonraki bir tarih olan 2013 yılında onandığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun dosyaya çelişkili karar örneği olarak beyan ettiği kararın 2011 yılındaki içtihat değişikliğinden önce Danıştay tarafından verilen karar olduğu görüldüğünden söz konusu kararlar ile başvurucunun açtığı davada kurulan hüküm arasındaki farklılıkların Danıştay Onbeşinci Dairesinin içtihat değişikliğinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

40. Yüksek mahkemelerin oynaması gereken rol tam da yargı kararlarında doğabilecek içtihat farklılıklarına bir çözüm getirmektir. Bununla birlikte yeni kabul edilmiş bir yasanın yorumlanmasında olduğu gibi bazı hâllerde içtihadın müstakar hâle gelmesinin belirli bir zamana ihtiyaç duyacağı açıktır (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Zielinski ve Pradal; Gonzalez ve diğerleri/Fransa [BD], B. No: 24846/94…, 28/10/1999, § 59; Schwarzkopf ve Taussik/Çek Cumhuriyeti (k.k.), B. No: 42162/02, 2/12/2008).

41. Yazılı hukuk sistemine tabi ülkelerde içtihat değişmez bir olgu olmadığından mahkeme içtihatlarındaki değişme yargı organlarının takdir yetkisi kapsamında kalmaktadır. Böyle bir değişiklik özü itibarıyla önceki çözümün tatminkâr bulunmaması anlamına gelmektedir (S.S. Balıklıçeşme Beldesi Tarım Kalkınma Kooperatifi ve diğerleri/Türkiye, B. No: 3573/05…, 30/11/2010, § 28). Ancak aynı hususta daha önce çıkan kararlardan farklı bir hüküm kurulması hâlinde mahkemelerce bu farklılaşmaya ilişkin makul bir açıklama getirilmesi gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Stoilkovska/Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, B. No: 29784/07, 18/7/2013, § 49).

42. Mardin İdare Mahkemesi ve Danıştay kararının, Danıştay Onuncu Dairesinin daha önceki kararından farklı bir sonuca neden ulaşıldığı hakkında başvurucu ve üçüncü kişiler tarafından objektif olarak anlaşılmasına imkân verecek yeterli gerekçeyi içerdiği değerlendirilmektedir. 2004 yılında kabul edilip aynı yıl yürürlüğe giren 5233 sayılı Kanun kapsamında öngörülen idari süreç akabinde uyuşmazlıkların yargıya taşınması ile yeni usul ve sulhname imzalanması işlemi hakkında içtihatların müstakar hâle gelmesi için belli bir zamana ihtiyaç duyulması da nazara alındığında yeterli gerekçeyle desteklenen içtihat

değişikliği sonrasında içtihattan sapma olmadığı gibi başvurucunun bu yönde bir iddiası da mevcut değildir. Kaldı ki başvurucunun, Danıştay Onbeşinci Dairesinin içtihat değişikliği yaptığı tarihten sonraki bir tarihte sulhnamede ödenmesine karar verilen miktarı tahsil ettiği ve akabinde dava açtığı nazara alındığında başvurucunun dayanak gösterdiği karar hakkındaki iddiaları temelsiz kalmaktadır.

43. Aynı hukuki metne ilişkin olarak aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasındaki yorum ve içtihat farklılıkları ile temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 17/9/2013, § 45) Mahkemelerce hukuk kurallarının yorumlanması ve delillerin değerlendirilmesinde farklılıklar meydana gelmesi ya da önceki çözümün tatminkâr bulunmaması, yeni kabul edilmiş bir yasanın yorumlanmasında içtihadın müstakar olması için belli bir zamana ihtiyaç duyulmasıgibi çeşitli nedenlerle içtihat değişikliğine gidilmesi de tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez.

44.Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu, Derece Mahkemesi kararının bariz takdir hatası veya açık keyfîlik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

46. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

47. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

48. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (11/7/2005) ile nihai karar tarihi olan karar düzeltme isteminin reddine dair karar tarihi (22/1/2014) arasında geçen ve toplam 8 yıl 6 aylık sürede, başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

50.30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

51. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

52. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Danıştay Onuncu Dairesi içtihadına aykırı karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KORAY DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş. VE MEHMET KORAY ARAZ

B. No: 2014/8778 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8778

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KORAY DENİZCİLİK VE TİCARET A.Ş. VE MEHMET KORAY ARAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8778)

Karar Tarihi: 8/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 23/12/2016-29927

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Koray Denizcilik ve Ticaret Anonim Şirketi

2. Mehmet Koray ARAZ

Vekilleri : Av. Ümit KILINÇ, Av. Yüksel KAVAK KILINÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Koray Denizcilik ve Ticaret Anonim Şirketi 31/3/2005 tarihinde alacak davası açmıştır. Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesi 4/11/2010 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Karar Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırma neticesinde başvurucunun karar düzeltme talebinin aynı Dairenin 23/9/2013 tarihli ilamı ile reddedildiği anlaşılmıştır. Anılan ilamın başvurucuya tebliğ edilmediği ancak karar düzeltme talebinin reddi üzerine Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesince 18/11/2013 tarihinde başvurucu Koray Denizcilik ve Ticaret Anonim Şirketi adına harç tahsil müzekkeresi düzenlendiği tespit edilmiştir. Başvurucular 3/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

9. Başvurucular makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

10. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

11. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

12. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul

edilebilecektir (S.Ö., § 29; Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

13. Başvurucular 3/6/2014 tarihinde vekilleri aracılığı ile yaptıkları bireysel başvuruda, başvurucu Koray Denizcilik ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından açılan alacak davasında Ankara 1. Asliye Ticaret Mahkemesince 4/11/2010 tarihli karar ile davanın reddine karar verildiğini, kararın Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 12/2/2013 tarihli ilamı ile onandığını belirtmişlerdir. Başvurucular bunun üzerine karar düzeltme talebinde bulunduklarını ancak bu taleplerine ilişkin incelemenin henüz sonuçlandırılmadığını, dava dosyasının Yargıtay önünde derdest olduğunu, yargılamanın makul olmayan bir süredir devam ettiğini ileri sürmüşlerdir.

14. UYAP sistemi üzerinden yapılan araştırma neticesinde karar düzeltme talebinin Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 23/9/2013 tarihli ilamı ile reddedildiği, bu ilamın başvuruculara ve vekillerine tebliğ edilmediği anlaşılmıştır. Bununla birlikte karar düzeltme talebinin reddedildiği 23/9/2013 tarihi ile bireysel başvurunun yapıldığı 3/6/2014 tarihi arasında 8 ay 10 günlük bir sürenin bulunduğu, karar düzeltme talebinin reddi üzerine 18/11/2013 tarihinde başvurucu Koray Denizcilik ve Ticaret Anonim Şirketi adına harç tahsil müzekkeresi düzenlendiği, başvurucular tarafından bireysel başvuru dosyasına eklenen Yargıtay onama ilamının 8/4/2014 tarihinde Mahkeme kaleminden alındığı hususları gözönünde bulundurulduğunda başvurucuların bireysel başvuruda bulundukları tarihe kadar karar düzeltme talebinin reddine ilişkin Yargıtay ilamından haberdar olmadıkları düşünülemez.

15. Açıklanan nedenlerle başvurucular tarafından ileri sürülen iddianın yanıltıcı beyan niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucular aleyhine, başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi uyarınca 2.000 TL disiplin para cezasının başvuruculardan TAHSİLİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Türkiye Barolar Birliğine GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHBET ADANIR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/10261 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10261

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHBET ADANIR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10261)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Halil İbrahim DURSUN

Başvurucular : 1. Muhbet ADANIR

2. Edip BEĞDE

3. Eşref BEĞDE

4. Seyithan BEĞDE

5. Maşallah BEĞDE

6. Mizgin BEĞDE

Vekili : Av. Serdal BAYTAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; idarenin hizmet kusuru neticesinde askerde intihar olayının meydana gelmesi, bu ölüm olayına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) nezdinde açılan tam yargı davasında hükmedilen tazminat miktarının yetersiz olması ve bu davada idare lehine yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedilmesi nedenleriyle yaşam hakkının, adil yargılanma hakkının ve iki dereceli yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. 2014/10261 numaralı bireysel başvuru, 18/6/2014 tarihinde İzmir Bölge İdare Mahkemesi; 2015/19524 numaralı bireysel başvuru ise 11/12/2015 tarihinde İzmir 2. Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 15/9/2014 tarihinde, 2014/10261 numaralı bireysel başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 3/5/2016 tarihinde, 2015/19524 numaralı bireysel başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, 2014/10261 numaralı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir. Yine Bölüm Başkanı tarafından 16/8/2016 tarihinde, 2015/19524 numaralı başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvurular hakkında görüş sunmamıştır.

7. Anayasa Mahkemesi tarafından 2015/19524 numaralı başvuru dosyasının konu ve kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/10261 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/10261 başvuru numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve 2015/19524 numaralı başvuru dosyasınn kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru dilekçesi, başvuruya konu dava ve soruşturma dosyası ile Millî Savunma Bakanlığının 6/5/2016 tarihli yazısının içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. İlk başvurucunun oğlu ve diğer başvuruculaın kardeşi Veysi Adanır, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Aksaz Deniz Üs Komutanlığı Kayacan Muhabere Merkezî Komutanlığı (Marmaris/Muğla) emrinde asker iken 28/8/2011 tarihinde ası sonucu vefat etmiştir.

1. Veysi Adanır'ın Askere Alınması ve Ölümü

10. Başvuruculaın yakını Veysi Adanır, askerlik öncesi yapılan sağlık muayenesinde askerliğe elverişli olduğu değerlendirilerek 13/1/2011 tarihinde askere sevk edilmiş ve 15/1/2011 tarihinde Deniz Er Eğitim Alayı 2'nci Deniz Er Eğitim Tabur Komutanlığına (İskenderun/Hatay) teslim olmuştur. Veysi Adanır, eğitim birliğine katılmasından sonra yapılan Psikososyal Risk Faktörü Tarama Anketi'nde "Daha önce psikolojik bir rahatsızlık geçirdiniz mi? Şimdiye kadar kendinize zarar vermeye/öldürmeye yönelik herhangi bir teşebbüsünüz oldu mu? Son zamanlarda kendinizi öldürmeyi düşündünüz mü? Vücudunuzda sigara söndürme, jilet atma gibi tekrarlayan kendinize zarar verici davranışlarınız var mı? Sürekli alkol ve uyuşturucu madde kullanma alışkanlığınız var mı?" sorularına "Evet" cevabını vermiştir.

11. Veysi Adanır, eğitim birliğine katılmasından sonra Psikolojik Danışman E.E. vePsikolojik Danışman K.Ö. ile çeşitli görüşmeler gerçekleştirmiştir. Veysi Adanır, söz konusu görüşmelerde psikolojik rahatsızlığının bulunduğunu, uyuşturucu ve uyutucu maddeler

(esrar, hap, eroin, tiner) kullandığını, askerlik yapmak istemediğini, hava değişimi verilmezse kendisine ya da başkalarına zarar vereceğini belirtmiştir.

12. Veysi Adanır ile yapılan görüşmeler neticesinde Veysi Adanır'ın refakatli şekilde psikiyatri kliniğine yatırılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir. Bu görüşmelerde ayrıca Veysi Adanır'ın Rehberlik ve Danışma Merkezi (RDM) tarafından takip edilmesinin uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

13. Psikolojik danışmanların görüşleri doğrultusunda İskenderun Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniğine sevk edilen ve 18/1/2011 tarihinde adı geçen Hastaneye yatırılarak tedavi gören Veysi Adanır'a antisosyal kişilikte uyum bozukluğu teşhisi konulmuştur. Üç gün boyunca bu Hastanede yatarak tedavi gören Veysi Adanır, iki hafta sonra tekrar kontrol edilmesinin uygun olacağı değerlendirilerek 21/1/2011 tarihinde taburcu edilmiştir. Veysi Adanır, anılan Hastanedeki tedavisine eğitim birliğinde geçirdiği süre boyunca devam etmiş, bu süre zarfında ayrıca psikolojik danışmanlar ile çeşitli görüşmeler gerçekleştirmiştir.

14. İskenderun'daki askerlik eğitimini 19/3/2011 tarihinde tamamlayan Veysi Adanır, yedi gün izin kullanmış ve akabinde usta birliği olan Aksaz Deniz Üs Komutanlığı Kayacan Muhabere Merkezî Komutanlığına teslim olmuştur.

15. Veysi Adanır, Aksaz Deniz Üs Komutanlığı Kayacan Muhabere Merkezî Komutanlığına katılmasından sonra Psikolojik Danışman T.Y. ile 20/4/2011 tarihinde bir görüşme gerçekleştirmiştir. Yapılan görüşme neticesinde Veysi Adanır'ın eğitim birliğinde ilaç tedavisi görmesi nedeniyle psikiyatri kliniğine sevk edilmesinin uygun olacağı, uyum sorunları olan ere destekleyici yaklaşımlarda bulunulması gerektiği değerlendirilmiştir. Bu görüşmeden sonra Aksaz Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniğine sevk edilerek burada muayene edilen Veysi Adanır, ilerleyen tarihlerde madde kötüye kullanımı-uyum bozukluğu tanısıyla bu Hastanede birçok defa muayene edilmiş ve ilaç tedavisi görmüştür.

16. Başvuru formuna eklenen Hastane kayıtlarında, Veysi Adanır'ın askerliğe elverişli olmadığı yönünde tanzim edilmiş herhangi bir rapor bulunmamaktadır. Aksine, ölüm olayı sonrasında hazırlanan idari tahkikat raporunda, 17/5/2011 tarihinde Aksaz Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniğinde muayene edilen Veysi Adanır hakkında "Askerliğe elverişlidir." kararının verildiği belirtilmiştir.

17. Veysi Adanır, 28/8/2011 tarihinde saat 02.00 sularında er ve erbaş banyosunda asılı vaziyette ölü olarak bulunmuştur.

2. Ceza Soruşturması Süreci

a. Soruşturma Kapsamında Yapılan İlk İşlemler, Alınan Raporlar ve Yapılan Diğer Araştırmalar

18. Olay hakkında kendisine bilgi verilen Marmaris Nöbetçi Cumhuriyet savcısı, olay yeri inceleme ekibinin olay yerine yönlendirilmesini istemiş; ardından kendisi de zabıt katibi ile birlikte saat 04.00 sularında olay yerine intikal etmiştir.

19. Olay yeri inceleme ekibi, saat 02.45'te olay yerine varmış ve Cumhuriyet savcısının ölümün gerçekleştiği yere gelmesini müteakip olay yeri incelemesine başlamıştır. Olay yeri incelemesi sonucunda hazırlanan 28/8/2011 tarihli Olay Yeri İnceleme Raporu'nun ilgili bölümü şöyledir:

"(...) Olay hakkında olayı ilk gören birlik personelinden alınan bilgide; ölen Er Veysi

Adanır'ın gece banyo yapmak üzere banyoya girdiğini, banyo kapısını iç kısımdan kilitleyip kendisini asarak intihar ettiğini beyan ettikleri tespit edildi.

Er Veysi Adanır'a olay yerinde askerî personel tarafından ilk müdahale yapılarak Kışla içerisinde bulunan Aksaz Askeri Hastanesi'ne kaldırıldığı, tüm müdahalelere rağmen Veysi Adanır'ın kurtarılamadığı beyan edilmiştir.

Olay yerinin Karargah Destek Kıtaları Koğuşunun bitişiğindeki er ve erbaş tuvaletinin 5 metre solundaki er ve erbaş banyosu olduğu, banyonun giriş kapısının dış cephesi üst kısmında koridora yönü dönük bir adet kameranın olduğu görüldü. Banyonun 7.10 metre uzunluğunda 2.5 metre genişliğinde olduğu, banyonun kabinlerinin üst kısmı ile beton örme tavan arasında 1 metre boşluk olduğu, bu boşluğun aynı zamanda sağ taraftaki erbaş ve er tuvaletlerine bağlantılı olduğu görüldü. Banyo içerisinde 6 adet beton örme ve duvarları fayans kaplı kabin olduğu, kabin giriş kısımları kabin üst kısmına sabitlenmiş, yuvarlak demir üzerine asılı perde takılı olduğu görüldü. Banyoya girişte sağ tarafta ikinci banyo kabini önünde 1 adet metal kasalı verzalit sandalye olduğu, sandalyenin alt zemin kısmında bir çift G. marka mavi siyah renk karışımı terlik olduğu, ikinci banyo kabini giriş orta kısmında sarı renk metal kemer tokası olduğu, banyoya girişte birinci kabinin giriş kısmında, zeminde bir adet sarı renk metal kemer tokası pimi olduğu görüldü. İkinci banyo kabini üst kısmı perdelik demirinin orta kısmına bağlı bir adet sarı renkli 4 cm genişliğinde 98 cm uzunluğunda, kemer tokası tahrip olmuş bir adet kemer olduğu görüldü. Perdelik demirin yerden 2.10 cm yüksekte, sandalyenin üst kısmı ile perde demiri arasında 1.76 metre mesafe olduğu görüldü. Olay yerinde bulunan sandalye, banyo demiri üzerinde tozlama yöntemi ile yapılan araştırmada mukayeseye elverişli herhangi bir iz tespit edilemedi.

(...)"

20. Olay yeri incelemesinden sonra ceset üzerinde ölü muayenesi işlemi gerçekleştirilmiştir. Ölü harici muayenesinde eskiden oluşmuş falçata izleri ile asının sebep olduğu izler dışında vücutta herhangi bir darp ve cebir izi tespit edilememiştir. Ölü muayenesi işlemine katılan doktor bilirkişi, kesin ölüm sebebinin klasik otopsi işlemi yapılarak tespit edilmesinin yerinde olacağını belirtmiştir. Bunun üzerine, kesin ölüm sebebinin tespiti amacıyla 28/8/2011 tarihinde klasik otopsi yapılmıştır.

21. Kesin ölüm sebebinin tespiti amacıyla yapılan klasik otopsi işlemi sonucunda hazırlanan 6/10/2011 tarihli otopsi raporunda, kişinin ölümünün ası sonucu meydana gelmiş olduğu belirtilmiştir. Raporda ayrıca iç organlarda yapılan sistematik toksikolojik analiz sonucunda aranan toksik maddelerden hiçbirinin bulunmadığı, kanda ve idrarda uyutucu-uyuşturucu madde tespit edilmediği belirtilmiştir.

22. Marmaris Cumhuriyet Başsavcılığı, olayın asker kişi hakkında ve askerî mahalde gerçekleşmiş olması nedeniyle 4/10/2011 tarihinde görevsizlik kararı vermiş ve dosyayı görevli askerî savcılığa göndermiştir. Bu karar üzerine soruşturmaya Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Güney Deniz Saha Komutanlığı Askerî Savcılığı (Askerî Savcılık) tarafından devam edilmiştir.

23. Askerî Savcılık, Türkiye'de faaliyet gösteren GSM şirketleri ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ile yazışmalar yapmış ancak müteveffanın üzerine kayıtlı telefon numarasından yapılan görüşmelerin incelenmesi neticesinde delil değeri taşıyabilecek bir bilgiye ulaşamamıştır.

24. Askerî Savcılık, ilgili komutanlıklara müzekkere yazarak Veysi Adanır'ın şahsi dosyası ile nöbet listelerini soruşturma dosyasına eklemiştir.

25. Ceza soruşturması kapsamında ayrıca er ve erbaş banyo kapısını gören kamera kayıtları bilirkişi marifetiyle incelenmiştir. Kamera kayıtlarının çözümlenmesi neticesinde hazırlanan 23/9/2011 tarihli bilirkişi raporuna göre Veysi Adanır, saat 00.14'te nöbetçi masasının bulunduğu yere gelmiş; akabinde ise nöbetçi masasına ait sandalyeyi alarak banyoya giriş yapmıştır. Raporda Veysi Adanır'ın banyoya girmesinden sonra diğer askerlerin birkaç defa banyoya giriş çıkış yaptığı, akabinde ise A.O. isimli erin saat 01.05.40'ta banyo kapısını açmaya çalıştığı ancak açamadığı belirtilmiştir. İlerleyen dakikalarda banyonun kapısı tekrar açılmaya çalışılmış ancak başarılı olunamaması üzerine Onbaşı M.K. ile Er T.B. saat 01.10.59'da tuvalet bölümüne giriş yapmıştır. Rapora göre saat 01.11.57'de Er T.B. koşarak tuvalet bölümünden çıkmış, saat01.11.58'de banyonun kapısı iç kısımdan dış tarafa doğru açılmış, kapının açılmasından altı saniye sonra A.Ö. banyo kapısından içeri girmiş ve saat01.12.23'te A.Ö. baş ve omuz kısmından, Er M.K. ise ayak kısmından tutarak Veysi Adanır'ı banyo kapısından dışarı çıkarmıştır. Rapora göre ilerleyen dakikalarda Veysi Adanır'a kalp masajı ve suni solunum yapılmış, sonrasında ise Veysi Adanır olay yerine getirilen bir battaniye üzerine konularak dışarı götürülmüştür.

b. Başvurucular ile Tanık Olarak Dinlenen Kişilerin Beyanları

26. Başvurucular, Savcılık tarafından alınan ifadelerinde ve çeşitli tarihlerde Savcılığa verdikleri dilekçelerde özetle yakınlarının ölümünün intihar olduğunu düşünmediklerini, yakınlarının daha önceden bazı arkadaşları tarafından rahatsız edildiğini, bu kişilerin ölüm olayında etkisinin olabileceğini, ayrıca yakınlarının askerlik öncesinde ve askerlik sırasında tedavi görüp bazı ilaçlar kullandığını, olay intihar olarak kabul edilse dahi madde bağımlısı olan ve ciddi rahatsızlıkları bulunan yakınlarının ölümünde yetkili kişilerin sorumluluğunun bulunduğunu, olayın araştırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

27. Cumhuriyet savcısı, Veysi Adanır'ı asılmış vaziyette ilk gören Onbaşı M.K. ile Er A.Ö., Er T.H.G. ve Er A.O.nın ifadelerini almıştır. Olay günü ifadesi alınan Onbaşı M.K. özetle Aksaz Deniz Üs Komutanlığında motorcu onbaşı olarak görev yaptığını, olay günü 00.00-04.00 saatleri arasında koğuş nöbetçisi olduğunu, Veysi Adanır'ın saat 00.00 sularında yanında olduğunu, Veysi'nin kendisine çarşıya çıkıp çıkmayacağını sorduğunu, kendisinin de yarın çıkmayacağını pazartesi çıkacağını söylediğini, Veysi'nin sigara istediğini, kendisinin de ona sigara verdiğini, daha sonra Veysi'nin ayrıldığını, saat 01.00 sularında Er A.O.nun yanına geldiğini ve kendisinden Veysi'yi bulup onda olan banyo anahtarını almasını istediğini, koğuş görevlisi olduğu için banyo anahtarlarının Veysi'de bulunduğunu, Veysi'yi aradığını fakat koğuşların hiçbirinde bulamadığını, banyo kapalı olmasına rağmen banyodan su sesi geldiğini fark ettiğini, bunun üzerine banyonun yanında bulunan tuvaletten duvara tırmandığını ve banyonun olduğu bölüme atladığını, banyo kabinlerini kontrol ettiğinde girişten ikinci sıradaki kabinde Veysi'yi asılı vaziyette gördüğünü, bunun üzerine hiçbir yere dokunmadan banyonun kapısına yöneldiğini, kapının üzerinde anahtar olduğunu gördüğünü, anahtarı çevirerek kapıyı açtığını, dışarıda arkadaşı Er A.Ö.nün olduğunu,belinden tutarak Veysi'yi yukarı kaldırdığını, arkadaşı Er A.Ö.nün de Veysi'nin boynundaki kemeri çözdüğünü, daha sonra Veysi'yi koridora yatırdıklarını, hemen ambulans çağırdıklarını fakat çabuk olsun diye kendi araçlarıyla Veysi'yi battaniyeye sararak hastaneye götürdüklerini belirtmiştir. Olay günü ifadeleri alınan Er A.Ö., Er T.H.G. ve Er A.O. da olay günü yaşananlarla ilgili olarak Onbaşı M.K. ile benzer şekilde beyanda bulunmuştur. Er A.Ö.ayrıca Veysi'nin düzenli olarak psikolojik ilaçlar kullandığını, Veysi'nin ilaç içtiği

zamansessiz ve sakin olduğunu ancak ilaç içmediği zaman etrafa sataştığını belirtmiştir.

28. Cumhuriyet savcısı tarafından ifadesi alınan Er B.T., olay günü saat 00.20 sıralarında er ve erbaş banyosunda duş aldığını, banyodayken Veysi'nin içeri girdiğini ve içeride olanlara banyonun temizliğini yapacağını, bu sebeple dışarı çıkmaları gerektiğini söylediğini, bunun üzerine kendisinin dışarı çıktığını belirtmiştir.

29. Askerî savcı, Veysi Adanır'ın askerlikteki durumunun nasıl olduğunu tespit edebilmek amacıyla Kayacan Muhabere Merkezî Komutanı Dz.Bnb. M.A.nın ifadesini almıştır. Binbaşı M.A. ifadesinde özetle mütevaffanın olay tarihinden yaklaşık 5-6 ay önce birliğe katıldığını, müteveffanın rutin olarak tüm askerlere uygulanan rehberlik ve danışmanlık hizmetinden faydalandığını ve burada görevli psikoloğun tavsiyesi ile Psikiyatri Kliniğine sevk edildiğini, Psikyatri Kliniğindeki görevliler tarafından Veysi'nin tedavisine başlandığını ve Veysi'nin 5-6 defa Psikiyatri Kliniğine sevk edildiğini, Psikiyatri Kliniği görevlilerince verilen raporlarda koruyucu bir emniyet tedbirinden bahsedilmemesine rağmen emniyet tedbiri olarak Veysi'nin silahlı nöbet tutmamasını sağladığını ve bu emniyet tedbiri kapsamında Veysi'ye silah verilmediğini, yine Veysi'ye birlik dâhilinde en basit görev olan koğuş nöbetçiliği görevini verdiğini, Veysi'ye bu görevi vermesinin diğer bir nedeninin de Veysi'nin bölük astsubayı ile aynı mahalde çalışmasını ve böylece Veysi'nin sürekli olarak bölük astsubayının gözetimi ve denetimi altında kalmasını sağlamak olduğunu, Veysi'nin içine kapanık bir asker olduğunu ancak gözlemlediği kadarıyla suç işlemeye meyilli bir yapısının bulunmadığını, kendisinin Veysi ile birebir olarak da görüştüğünü ancak Veysi'nin bu görüşmede herhangi bir sıkıntısından bahsetmediğini belirtmiştir.

30. Askerî savcı, Dz.Astsb.Kd.Bçş. K.N.nin de ifadesini almıştır. Astsubay K.N. ifadesinde özetle 1 Ağustos 2011 tarihinden itibaren bölük astsubaylığı görevini icra ettiğini, görevi devralmadan önce sorunlu askerler hakkında bilgi aldığını, bu kapsamda müteveffanın da psikolojik sorunları olduğundan ve düzenli olarak RDM'ye gittiğinden bahsedildiğini, kendisinin bir önceki bölük astsubayının yapmış olduğu rutin işlemleri devam ettirdiğini, müteveffanın Psikiyatri Kliniği tarafından verilen ilaçları kendilerinin gözetiminde aldığını, müteveffayı sadece gündüzleri koğuşta görevlendirdiklerini, müteveffaya silahla nöbet tutturulmadığını, müteveffanın basit bir görev olan ve kendisine zarar verebilecek bir ortama imkan tanımayan koğuş nöbetçiliği görevini icra ettiğini belirtmiştir.

31. Askerî Savcılık ayrıca, Veysi Adanır'ın diğer askerlerle ilişkisinin nasıl olduğunu tespit edebilmek amacıyla birçok tanık dinlemiş ve yaptığı bu araştırmalar neticesinde Veysi Adanır ile diğer askerler arasında ölüm olayına etki edecek derecede bir sorunun bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan diğer kişiler de genel olarak Veysi Adanır'ın psikolojik sorunlarının bulunduğunu ve bu kapsamda tedavi gördüğünü belirtmişlerdir.

c. Soruşturma Sonucunda Verilen Karar

32. Askerî Savcılık, soruşturma kapsamında elde ettiği tüm verileri değerlendirerek Veysi Adanır'ın ölümünde herhangi bir kişiye atf-ı kabil bir kusur ve ihmal bulunmadığı, ölümün intihar sonucu meydana geldiği kanaatine varmış; 2/9/2015 tarihli ve E.2013/89, K.2015/121 sayılı karar ile olay hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Söz konusu kararda ayrıca psikolojik rahatsızlığı ve madde bağımlısı olduğu tespit edilen müteveffanın İskenderun Asker Hastanesi ile Aksaz Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniklerinde takibinin yapıldığı, anılan Hastanelerde tedavi gören müteveffa hakkında "Silahlı nöbet tutamaz." şeklinde tanzim edilmiş bir rapor bulunmamasına rağmen askerî yetkililer tarafından her

ihtimale binaen tedbir alınarak müteveffaya silahlı nöbet tutturulmadığı, müteveffaya silahsız tutulan koğuş nöbetçiliği görevinin verildiği, dolayısıyla askerî yetkililer tarafından gerekli tedbirlerin alındığı belirtilmiştir.

33. Başvurucular 28/9/2015 tarihli dilekçelerinde özetle madde bağımlısı olan ve psikolojik rahatsızlığı bulunan yakınlarının ölüm olayında askerî yetkililerin gerekli önlemleri almadığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılması talebinde bulunmuşlardır.

34. Başvuruculara anılan karara yaptığı itiraz, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Hava Eğitim Komutanlığı Askerî Mahkemesinin (Askerî Mahkeme) 16/10/2015 tarihli ve 2015/297 Müt. sayılı kararı ile reddedilmiştir.

35. Bu kararın 16/11/2015 tarihinde başvuruculara vekiline tebliğ edilmesiyle 11/12/2015 tarihli ve 2015/19524 numaralı bireysel başvuru yapılmıştır.

3. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde Açılan Tam Yargı Davası Süreci

36. Başvurucular, yakınlarının ölümü nedeniyle uğramış oldukları maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle Millî Savunma Bakanlığına müracaat etmiştir. Millî Savunma Bakanlığı dilekçeye süresi içinde cevap vermeyerek başvuruyu zımnen reddetmiştir.

37. Başvurucular, zımni ret üzerine 31/5/2012 tarihinde AYİM nezdinde Millî Savunma Bakanlığı aleyhine 90.000 TL maddi, 350.000 TL manevi olmak üzere toplam 440.000 TL talepli tam yargı davası açmıştır. Başvurucular dava dilekçelerinde özetle intihar olayının meydana gelmesinde askerî yetkililerin kusur ve sorumluluklarının bulunduğunu, askerî yetkililerin koruyucu ve önleyici hiçbir tedbir almadığını, dolayısıyla yakınlarının ölüm olayında davalı idarenin hizmet kusurunun bulunduğunu ileri sürmüştür.

38. AYİM İkinci Dairesi 16/4/2014 tarihli ve E.2013/490, K.2014/551 sayılı karar ile başvuruculara dilekçesini, ölüm olayı hakkında hazırlanan idari tahkikat raporunu dikkate alarak davanın kısmen kabulüne karar vermiş ve başvuruculardan anne Muhbet Adanır lehine 15.000 TL maddi, 8.000 TL manevi tazminata yasal faizi ile birlikte hükmetmiştir. AYİM İkinci Dairesi, müteveffanın kardeşleri lehine ise ayrı ayrı 2.000 TL (toplam 10.000) manevi tazminata hükmetmiştir. AYİM İkinci Dairesi, müteveffanın kardeşlerinden Maşallah Adanır ile Mizgin Adanır'ın maddi tazminat taleplerinin ise reddine karar vermiştir. Kararda ayrıca başvuruculara talep ettiği maddi ve manevi tazminat miktarları üzerinden reddedilen kısım için davalı idare lehine toplam 11.560 TL vekâlet ücretine (maddi tazminat için 9.400 TL, manevi tazminat için 2.160 TL) hükmolunmuştur. Başvurucular lehine hükmedilen maddi ve manevi tazminat miktarları üzerinden hesap edilen toplam 3.960 TL vekâlet ücretinin (maddi tazminat için 1.800 TL, manevi tazminat için 2.160 TL) ise idareden alınarak başvuruculara önenmesine karar verilmiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

...Birlik imkanları çerçevesinde, müteveffanın görev yaptığı birlikte gerekli takip ve kontroller yapılmaya çalışılmış ise de, yaşam hakkı ve müteveffanın zorunlu askerlik hizmetinde bulunduğu dikkate alınarak, müteveffanın safahatı, beyanları da değerlendirilerek daha etkin bir tıbbi tedavi ve takip, müteveffanın birliğinde daha etkin bir kontrol ve takip konusunda hizmetin kurulması ve işletilmesindeki eksiklik hizmet kusuru olarak kabul edilmiş, bu suretle davacıların zararlarının davalı idarece karşılanması gerektiği, ancak ölüm olayının müteveffanın kendi eylemi sonucu gerçekleşmesi nedeniyle

müteveffanın da müterafik kusuru bulunduğundan zarar miktarından Türk Borçlar Kanunu'nun 51’inci maddesi uyarınca uygun miktarda tenkis uygulanması sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır.

Maddi tazminat isteminde bulunan davacı annenin maddi zararlarının tespiti amacıyla bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, resen seçilen bilirkişi tarafından düzenlenerek mahkememize ibraz edilen 14.3.2014 tarihli bilirkişi raporunda davacı anne Muhbet Adanır’ın 38.499,00 TL maddi tazminat hak edişinin mevcut olduğu bildirilmiştir.

Taraflara tebliğ edilen ve itiraz edilmeyen bilirkişi raporu, mahkememizce kabul edilen kıstaslara, ilmi verilere ve yerleşmiş içtihatlara uygun bulunduğundan bilirkişi raporu doğrultusunda uygulama yapılmıştır.

Dava dilekçesinde, davacı kız kardeş 1980 doğumlu Maşallah Adanır ve davacı kız kardeş 1994 doğumlu Mizgin Adanır için maddi tazminat talebinde bulunulmuş ise de; Türk Medeni Kanunu'nun 364'üncü maddesi uyarınca kardeşlerin nafaka yükümlülüğünün oluşabilmesi için nafaka verecek tarafın refah içinde bulunması, nafaka alacak tarafın yardım görmemesi halinde maddi yönden zor duruma düşecek durumda bulunması gerektiği, kardeşlerin nafaka yükümlülüğüne ilişkin bu şartların, kardeşlere destekten yoksun kalmaları karşılığında verilecek maddi tazminat yönünden de kabul edilmesi gerektiği, bu durum karşısında müteveffanın ekonomik refah içinde bulunduğuna dair bir kanıt bulunmadığı, kaldı ki AYİM İkinci Dairesinin 04.12.2013 tarihli ara kararı ile müteveffanın askere gelmeden önce çalıştığı iş ve ücreti ile ilgili bilgi ve belgelerin davacılar vekilinden istendiği, cevap verilmediği takdirde asgari ücret üzerinden gelir elde ettiğinin kabul edileceğinin belirtildiği, davacı vekili tarafından ara karar uyarıncaherhangi bir bilgi ve belge ibraz edilmediği anlaşıldığından davacı kız kardeşlerin maddi tazminat talebi reddedilmiştir.

Davacı anne ve kardeşlere, çocuğunu ve kardeşlerini kaybetmeleri nedeniyle duydukları ve ömür boyu duyacakları acı ve ıstırabı kısmen de olsa karşılayabilmek amacıyla, olayın meydana geliş şekli, tarihi, müteveffanın askerlik statüsü, davacıların sosyal durumları, paranın alım gücü ve işletilecek yasal faizi ve müteveffanın müterafik kusuru dikkate alınarak olay tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte uygun miktarda manevi tazminat verilmesi kabul edilmiştir."

39. Bu kararın 21/5/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmesiyle 18/6/2014 tarihli ve 2014/10261 numaralı bireysel başvuru yapılmıştır.

40. Davalı idare, AYİM'in ret kararına karşı karar düzeltme yoluna başvurmuştur. Davalı idarenin karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 5/10/2014 tarihli ve E.2014/1605, K.2014/1483 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

41. Başvurucular aleyhine hükmedilen vekâlet ücreti, asıl alacaktan mahsup edilerek 30/6/2015 tarihinde Millî Savunma Bakanlığı hesabına aktarılmıştır.

B. İlgili Hukuk

42. 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu’nun “Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması” kenar başlıklı 43. maddesi şöyledir:

“İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde dava açmadan önce, bu eylemlerin yazılı bildirimi üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde yetkili makama başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri lazımdır. Bu isteklerin kısmen veya

tamamen reddi halinde bu konudaki işlemin tebliği tarihinden ve altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren altmış gün içinde tam yargı davası açabilirler.

Görevli olmayan adli yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görevden reddi halinde sonradan Askeri Yüksek İdare Mahkemesine açılan davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz.”

43. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinin ceza hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi şöyledir:

“Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.”

44. 6098 sayılı Kanunu’un tazminat miktarının belirlenmesine ilişkin 51. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler."

45. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun “Nafaka yükümlüleri” kenar başlıklı 364. maddesi şöyledir:

“Herkes, yardım etmediği takdirde yoksulluğa düşecek olan üstsoyu ve altsoyu ile kardeşlerine nafaka vermekle yükümlüdür.

Kardeşlerin nafaka yükümlülükleri, refah içinde bulunmalarına bağlıdır.

Eş ile ana ve babanın bakım borçlarına ilişkin hükümler saklıdır.”

46. 11/4/2013 tarihli ve 6459 sayılı Kanun’un 1. maddesi ile 1602 sayılı Kanun’un 46. maddesinin dördüncü fıkrasına eklenen cümle şöyledir:

“Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir.”

47. 26/9/2011 tarihli ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) “Davalardaki temsilin niteliği ve vekalet ücretine hükmedilmesi ve dağıtımı” kenar başlıklı 14. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Tahkim usulüne tabi olanlar dahil adli ve idari davalar ile icra dairelerinde idarelerin vekili sıfatıyla hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından yapılan takip ve duruşmalar için, bu davaların idareler lehine neticelenmesi halinde, bunlar tarafından temsil ve takip edilen dava ve işlerde ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekalet ücreti takdir edilir.”

48. 24/11/1986 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 86/11092 sayılı mülga Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) Veysi Adanır'ın askerliğe alındığı tarihte yürürlükte bulunan 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmeliğe bağlı ekler aşağıda gösterilmiştir:

1) Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli general, amiral, üstsubay, subay, yedek subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, Askerî öğrenci, yedek subay adayları, yükümlüler ve erlerin sağlık yeteneklerine göre gruplandırmalarını gösteren Hastalık ve Arızalar listesi."

49. Anılan Yönetmelik'in Veysi Adanır'ın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yükümlülerin ilk sağlık muayeneleri Askerlik Kanunu gereğince son yoklama sırasında askerlik şubelerinde toplanan askerlik meclisindeki iki tabip (birisi sivil olabilir) tarafından aşağıdaki şekilde yapılır.

1) Ruh ve beden durumları ile iç organları dikkatle gözden geçirilir, nabız sayılır, kan basıncı ölçülür, çıplak olarak belirlenen boy ve kilolar tespit edilir. Soluk alma ve vermedeki göğüs genişlikleri ve muayene sonunda bulunan hastalık ve arızalar kaydedilir. Yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızası olup olmadığına ilişkin ve muayene sırasında herhangi bir sağlık yakınması bulunup bulunmadığına ilişkin ekte yer alan Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formuna uygun yazılı beyanı alınır. Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızasına ilişkin elinde mevcut bulunan tıbbi belgelerin birer örnekleri de alınarak yükümlünün beyanı ile birlikte askerlik şubesinde muhafaza edilir.

2) Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızası ya da fizik muayene ile saptanan bozuklukları nedeniyle muayene sonucunda karar verilemeyenlerle gözlem altında bulunmaları, uzman tabip tarafından değerlendirilmeleri veya laboratuar ya da görüntüleme tetkikleri gibi ileri tetkiklerle değerlendirilmeleri gerekenler en yakın asker hastanesine gönderilir.

3) Yükümlü tarafından beyan edilmeyen ya da fizik muayene sırasında belirti ve bulgusuna rastlanamayan çeşitli hastalık ve arızaların ortaya konması veya taranması için laboratuar veya görüntüleme tetkiki gibi ileri tetkikler yapılması gerekmez. Yükümlülerin bu şekilde gerçekleştirilen sağlık muayenelerinde askerliğe elverişli bulunmaları, kendilerinin muayene tarihinde tam sağlıklı olduklarını göstermez ve silâh altına alındıktan sonra saptanan hastalık ve arızalarının askerlik sırasında ortaya çıktığının kanıtı veya karinesini tek başına oluşturmaz."

50. Anılan Yönetmelik'in Veysi Adanır'ın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 6. maddesi şöyledir:

"Askerlik çağına giren yükümlüler, son yoklamaları sırasında askerlik meclislerinde veya asker hastanelerinin sağlık kurullarında, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

1) Askerliğe elverişli olanlar: Sağlık yetenekleri bakımından hiçbir hastalık ve arızası bulunmayanlar ile hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin A dilimlerine girenlerdir.

2) Askerliğe elverişli olmayanlar: Hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin B ve D dilimlerine girenlerdir."

51. Anılan Yönetmelik'in Veysi Adanır'ın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 10.

maddesi şöyledir:

"Son yoklamaları yapılan yükümlüler, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

Son yoklamaları sırasında askerlik meclislerince; askerliğe elverişli olmadığı tespit edilen yükümlüler, askere alınmazlar. Bunlardan arızaları gözle görülebilecek kadar belirgin olanların raporlarına, arızayı gösteren ön ve her iki yan cepheden çekilmiş üçer adet boy fotoğrafı eklenerek üç nüsha, yabancı askerlik şubesince işlem yapılıyor ise dört nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir ve onaylanan raporlar kesinleşir. Kesinleşen raporlardan biri ilgiliye verilir, biri onay makamınca, diğeri ise yerli ve yabancı askerlik şubesi başkanlığınca muhafaza edilir.

Sağlık durumları geçici olarak bozuk olan son yoklamaya tabi yükümlülere ertesi yıla bırakma, sevke tabi olanlara sevk tehiri kararı verilir ve üç nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir. Raporları onaylanan bu yükümlülere ertesi yıla bırakma veya sevk tehiri işlemi yapılır. Onay makamlarınca tekrar muayenesine lüzum görülen yükümlüler, yeniden muayeneye gönderilir ve bunlara muayene sonucu alacakları rapor kararlarına göre işlem yapılır. Ertesi yıla bırakılanlar veya herhangi bir sebeple bir defadan fazla sağlık muayenesine tabi tutulanlar hakkında, her bir işlem öncesinde Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formu doldurtulur.

Tabipler tarafından kesin karar verilemeyenler, en yakın asker hastanelerine gönderilir. Bunların kesin kararları, bu hastanelerin sağlık kurullarınca verilir."

52. Anılan Yönetmelik'in olay tarihinde yürürlükte bulunan 15. maddesi şöyledir:

"Askere alındıktan sonra asker hastanelerinin sağlık kurullarından "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alan erler, raporlarının onaylanmasını beklemek üzere bu hastaneler tarafından yerli kayıtlı bulunduğu askerlik şubesi emrine gönderilir. Ayrıca durum silah altında bulunanların birliklerine duyurulur. Terhis işlemleri, raporları ilgili makamlarca onaylanıp askerlik şubesine geldikten sonra ilgili yönergeye göre yapılır. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar gerektiğinde ilgili makamlarca yeniden asker hastanelerinin sağlık kurullarına muayeneye gönderilerek alacakları son rapor kararına göre, ilgili yönerge gereğince işlem görür. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar emsalinin kanunda yazılı yaş sınırı dışına çıkma tarihine kadar Milli Savunma Bakanlığınca gerektiğinde tekrar muayene ettirilerek alacakları son rapor kararına göre işlem görür."

53. Anılan Yönetmelik'in 16. maddesi şöyledir:

"Geçici hastalık veya arızaları olan yükümlülerle er ve erbaşlara aşağıdaki işlemlerden biri yapılır.

1) Ertesi yıla bırakma,

2) Sevki geciktirme,

3) Hava değişimi.

Bu işlemleri gerektiren hastalık ve arızalar bu yönetmeliğin arızalar listesinin C dilimlerinde gösterilmiştir."

54. Anılan Yönetmelik'in Veysi Adanır'ın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 17. maddesi şöyledir:

"Son yoklamada veya son yoklamadan sonra gönderildikleri sağlık kurullarında yapılan muayeneleri sonucu geçici bir hastalık veya arızaları tesbit edilenlere ertesi yıla bırakma işlemi yapılır."

55. Anılan Yönetmelik'in Veysi Adanır'ın askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 18. maddesi şöyledir:

"Askerliklerine karar verilen yükümlülere, sevkleri tarihine kadar geçecek süre içerisinde, hastalanır veya arızalanırlarsa, askerlik şubelerince gönderilecekleri sağlık kurullarında muayene sonucu alacakları raporlara göre sevki geciktirme işlemi yapılır."

56. Anılan Yönetmelik'in olay tarihinde yürürlükte bulunan 19. maddesi şöyledir:

"Askerlik şubelerince birliklerine sevklerinden sonra geçici bir hastalığı tesbit edilen er ve erbaşlara hava değişimi işlemi yapılır."

57. Anılan Yönetmelik'e ekli Hastalık ve Arızalar Listesi'nin "Ruh Sağlığı ve Hastalıkları" üst başlıklı 15 ila 18. maddelerinde ruh sağlığı bozukluklarının farklı çeşitleri A, B, C ve D şeklinde kısımlara ayrılarak ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

58. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

59. Başvurucular;

i. Madde bağımlısı olan ve ciddi psikolojik rahatsızlıkları bulunan yakınlarının askerliğe elverişli görülerek askere alındığını, psikolojik sorunları askerlik hizmeti sırasında da devam eden yakınlarının intihar ederek hayatını kaybettiğini, intihar olayının meydana gelmesinde askerî yetkililerin ağır hizmet kusurunun bulunduğunu, yakınlarının ciddi psikolojik sorunlar yaşadığı ve intihar eğiliminin bulunduğu askerî makamlar ile sağlık çalışanları tarafından bilinmesine rağmen yaşam hakkının korunması için gerekli tedbirlerin alınmadığını, AYİM nezdinde açtıkları tam yargı davasında idarenin ağır kusuruyla orantılı, tatmin edici bir tazminata hükmedilmediğini, tazminat miktarının gerçek zararlarını tazmin etmekten uzak olduğunu, müteveffaya oranı ve kaynağı belli olmayan bir kusur izafe edildiğini, maddi tazminat taleplerinin haksız biçimde reddedildiğini (müteveffanın maddi tazminat talebinde bulunan kardeşleri yönünden),

ii. Olay hakkında yürütülen soruşturma sonucunda ölüm olayının intihar neticesinde gerçekleştiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, görevi ihmal suçunu işledikleri açık olan askerî yetkililerin sorumluluğunun bulunmadığı kanaatine varılmasının adil olmadığını, soruşturmanın hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmediğini, soruşturmanın makul sürede ve adil bir neticeyle sonlandırılmadığını, olayda kusuru bulunan hiçbir üst rütbeli askerin sorgulanmadığını,

iii. İlgili usul kanununun yanlış uygulanması sonucu aleyhlerine yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedildiğini, bu durumun mahkemeye erişim hakkını açıkça ihlal ettiğini,

iv. AYİM kararlarına karşı başvurulabilecek etkili bir temyiz olanağının bulunmadığını, karar düzeltme yolunun temyiz kurumuna göre daha kısıtlı bir hukuki güvence sağladığını, bu durumun adil yargılanma hakkı ile bağdaşmadığını belirterek yaşam hakkının ve adil

yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; taraflarına maddi ve manevi tazminat ödenmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

60. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru formu ve ekleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruculaın temel olarak Veysi Adanır'ın yaşamının yetkili makamlarca korunamamasından, ölüm olayı hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesinden, AYİM nezdinde açtıkları tam yargı davası sonucunda hükmedilen tazminat miktarının yetersiz olmasından, aleyhlerine yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedilmesinden ve AYİM kararlarına karşı başvurulabilecek bir temyiz olanağının bulunmamasından şikâyet ettiği anlaşılmıştır.

61. Başvuruculaın, Veysi Adanır'ın yaşamının yetkili makamlarca korunamadığı, olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmediği ve hükmedilen tazminat miktarının zararlarını tazmin etmekten uzak olduğu yönündeki iddialarının bir bütün hâlinde yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Sadece soruşturmanın makul sürede tamamlanmadığı yönündeki şikâyet, yaşam hakkının usul boyutu yönünden ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

62. Başvuruculaın dava sonucunda aleyhlerine yüksek miktarda vekâlet ücretine hükmedildiği yönündeki iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. AYİM kararlarına karşı başvurulabilecek bir temyiz olanağının bulunmadığını yönündeki şikâyet ise iki dereceli yargılanma hakkı kapsamında ayrıca incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

63. Başvurucular, yukarıda belirtilen iddialarla (bkz. § 59-i,ii) yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

64. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” kenar başlıklı 17. maddesi şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.”

65. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği yaşamını kaybeden kişi açısından bu hakka yönelik bir başvuru, ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41). Somut olayda başvurucular, ölen kişinin annesi ile kardeşleridir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

66. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi açısından idari makamlar ve derece mahkemeleri tarafından başvurucular lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli biçimde giderilmesi hâlinde ilgili

tarafın artık mağdur olduğu ileri sürülemeyecektir. Bu iki koşul yerine getirildiği takdirde bireysel başvuru mekanizmasının ikincil niteliği dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin inceleme yapmasına gerek kalmayacaktır (Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 83).

67. Mağdur sıfatının ortadan kalkması, özellikle ihlal edildiği ileri sürülen hakkın niteliği ve ihlali tespit eden kararın gerekçesi ile bu kararın ardından ilgili açısından uğradığı zararların devam edip etmediğine bağlıdır. Başvuruculara sunulan telafi imkânının uygun ve yeterli olup olmadığı kararı, söz konusu anayasal temel hak ve özgürlüğün ihlalinin niteliği gözönünde bulundurularak dava koşullarının tamamının değerlendirilmesi sonucunda verilebilecektir. Bu çerçevede bir başvurucunun mağdur sıfatı, Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet ettiği durum için aynı zamanda idari veya yargısal bir kararla kendisine ödenmesine karar verilen tazminata da bağlı olabilecektir (Sadık Koçak ve diğerleri, § 84).

68. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı bağlamında mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının tespiti açısından kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olayları ile ihmal sonucu meydana gelen ölüm olayları arasında bir ayrım yapmak gerekir (Mehmet Aydoğan ve Nufer Aydoğan, B. No: 2013/3775, 14/4/2016, § 55).

69. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalarda Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda, yürütülen idari ve hukuki soruşturmalar ve davalar sonucunda sadece tazminat ödenmesi yaşam hakkı ihlalini gidermek ve mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

70. Ancak ihmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarına ilişkin davalar açısından farklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekir. Buna göre yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise "etkili bir yargısal sistem kurma" yönündeki pozitif yükümlülük, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir(Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 59).

71. Bununla birlikte ihmal suretiyle meydana gelen ölüm olaylarında devlet görevlilerinin ya da kurumlarının bu konuda muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmali olduğu yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek tehlikeli bir faaliyet nedeniyle oluşan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almadığı durumlarda, bireyler kendi inisiyatifleriyle ne gibi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline neden olabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 60).

72. Bu çerçevede başvuru konusu olayda yürütülen ceza soruşturmasındaki işlemlere (bkz. §§ 18-35) bakıldığında başvuruculaların yakını Veysi Adanır'ın 28/8/2011 tarihinde er ve erbaş banyosunda asılı vaziyette bulunması olayı ile ilgili olarak Marmaris Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen bir soruşturmanın başlatıldığı, olaydan haberdar edilen nöbetçi Cumhuriyet savcısının olay yerine intikal etmesi üzerine Cumhuriyet savcısı eşliğinde olay yeri incelemesinin yapıldığı, olay yerinin fotoğraflarının çekildiği ve krokisinin çizildiği, bu işlemler sonucunda ayrıntılı bir olay yeri inceleme raporunun hazırlandığı, ölüm

olayının gerçekleştiği gün ölü muayenesi ve akabinde otopsi işleminin gerçekleştirildiği, gerçekleştirilen otopsi işlemi neticesinde hazırlanan raporda Veysi Adanır'ın ölümünün ası sonucu meydana gelmiş olduğunun tespit edildiği görülmektedir. Soruşturma kapsamında ayrıca, Veysi Adanır'ı asılı vaziyette gören erler ile ilgili diğer bazı kişilerin Cumhuriyet savcısı tarafından ifadelerinin alındığı, Veysi Adanır'ın kişilik yapısının nasıl olduğunun ve diğer arkadaşlarıyla herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadığının tespit edilebilmesi maksadıyla birçok tanığın dinlendiği anlaşılmaktadır. Başvuruculaların da gerek müşteki sıfatıyla verdikleri ifadelerle gerekse savcılığa sundukları dilekçelerle soruşturmaya etkin bir şekilde katılabildiği görülmektedir. Soruşturma makamlarının ise tüm bu araştırmaları yeterli görerek Veysi Adanır'ın kendi iradesiyle intihar ettiği kanaatine vardığı ve ölümünde üçüncü bir kişiye atfedilebilir cezai sorumluluk bulunmadığına karar verdiği görülmektedir.

73. Başvurucular ceza soruşturması aşamasında hiçbir üst rütbeli askerin sorgulanmadığını ileri sürmüş ise de soruşturma dosyasının incelenmesi neticesinde Kayacan Muhabere Merkezî Komutanı Dz.Bnb. M.A.nın ifadesinin Askerî Savcılık tarafından alındığı anlaşılmaktadır. Askerî Savcılık tarafından ifadesi alınan Dz.Bnb. M.A.nın ise görevli psikoloğun tavsiyesi üzerine Veysi Adanır'ın Aksaz Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniğine sevk edildiğini ve burada tedavi gördüğünü, psikiyatri kliniği tarafından verilen raporlarda koruyucu bir emniyet tedbirinden bahsedilmemesine rağmen kendilerinin aldığı emniyet tedbirleri kapsamında Veysi Adanır'a silah verilmediğini, Veysi Adanır'a birlik dâhilinde en basit görev olan koğuş nöbetçiliği görevinin verildiğini belirttiği görülmektedir.

74. Tüm bu hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru konusu olayda soruşturma makamının olayların seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir durumun veya yürütülen soruşturmanın kapsamı ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek nitelikte bir eksikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölüm olayına ilişkin başvuruculaların ortaya koyduğu deliller ile yürütülen ceza soruşturması kapsamında elde edilen bulgulardan müteveffanın ölümünün intihar sonucu gerçekleştiği, aksine bir durumdan “şüphelenilmesini” gerektiren bir olgunun başvuru dosyasında bulunmadığı anlaşılmaktadır. Veysi Adanır'ın gerek İskenderun Asker Hastanesi gerekse Aksaz Asker Hastanesi Psikiyatri Kliniklerinde birçok kez tedavi gördüğü dikkate alındığında ve Psikiyatri Kliniği tarafından verilen raporlarda koruyucu bir emniyet tedbirinden bahsedilmemesine rağmen askerî yetkililer tarafından çeşitli emniyet tedbirleri alınarak Veysi Adanır'a silah verilmediği gözetildiğinde Veysi Adanır'ın ölümünde yetkili makamların değerlendirme hatasını aşan kasti bir tutumunun varlığından da söz edilemeyeceği değerlendirilmektedir.

75. Bu durumda AYİM’in yaşanan intihar eyleminden idarenin sorumlu olduğunu tespit etmesi ve davanın koşulları çerçevesinde başvurucular lehine tazminata hükmetmesi başvuruculaların mağdur sıfatını ortadan kaldırabilecektir.

76. AYİM somut başvuru hakkındaki değerlendirmesinde, müteveffanın görev yaptığı birlikte gerekli takip ve kontroller yapılmaya çalışılmış ise de müteveffanın yaşamının korunması için daha etkin bir tıbbi tedavi ve takibin yapılmadığı kanaatine varmış vebaşvuruculaların zararlarının hizmet kusuru ilkesine göre müterafik kusur da dikkate alınarak karşılanması gerektiği sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 38). Dolayısıyla AYİM’in bu tespiti ile Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiği ve yaşam hakkının devlete yüklediği yaşamı koruma pozitif yükümlülüğünün idare tarafından yerine getirilmediği açıkça kabul edilmiştir.

77. AYİM kararında açık bir şekilde ihlal tespiti yapılarak başvuruculardan anne Muhbet Adanır lehine 15.000 TL maddi ve 8.000 TL manevi olmak üzere toplam 23.000 TL tazminata hükmedildiği görülmektedir. Aynı kararda müteveffanın kardeşlerine toplam 10.000 TL manevi tazminat ödenmesi kararlaştırılmış, müteveffanın kardeşlerinden Maşallah Adanır ile Mizgin Adanır'ın maddi tazminat talepleri ise ilgili hukuk kuralları yorumlanmak suretiyle reddedilmiştir. Hükmedilen maddi tazminat miktarlarına müteveffanın yeniden gelir elde edeceği varsayılan 13/6/2012 tarihinden ödeme tarihine kadar, hükmedilen manevi tazminat miktarlarına ise olay tarihi olan 28/8/2011 tarihinden ödeme tarihine kadar yıllık %9yasal faiz yürütülmesine karar verilmiştir.

78. AYİM tarafından olayın meydana geliş şekli ve tarihi, ölenin askerlik statüsü, davacıların sosyal durumları, paranın alım gücü, işletilecek yasal faiz, ölenin müterafik kusuru ve yargılama kapsamında alınan bilirkişi raporu dikkate alınarak müteveffanın annesi Muhbet Adanır lehine maddi ve manevi tazminata, müteveffanın kardeşleri lehine ise manevi tazminata karar verildiği, anılan kararın karar düzeltme aşamasından geçerek kesinleştiği anlaşılmaktadır.

79. Davanın koşullarına göre belirlenen tazminat miktarları ile başvuruculaın uğradığı zararlar arasında açık bir orantısızlık bulunmadığı görülmektedir. Sonuç olarak AYİM’in kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik tespit edilmediğinden Anayasa Mahkemesinin tazminat miktarlarının belirlenmesi konusunda AYİM’in takdir yetkisine müdahalesi söz konusu olamaz.

80. Bu durumda AYİM'in somut olayda etkili bir ceza soruşturmasını müteakip yaşanan intihar eyleminden idarenin sorumlu olduğunu tespit etmesi ve kendi takdir ettiği ölçüler çerçevesinde müteveffanın annesi Muhbet Adanır lehine maddi ve manevi tazminata, müteveffanın kardeşleri lehine ise manevi tazminata hükmetmesinin, başvuruculaın yaşam hakkı açısından mağdur sıfatını ortadan kaldırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

81. Açıklanan nedenlerle başvuruculaın yaşam hakkının ihlal edildiği iddialarının mağdur sıfatının bulunmamasına bağlı olarak kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. İki Dereceli Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

82. Başvurucular; AYİM kararlarına karşı başvurulabilecek etkili bir temyiz olanağının bulunmadığını, karar düzeltme yolunun temyiz kurumuna göre daha kısıtlı bir hukuki güvence sağladığını, bu durumun adil yargılanma hakkı ile bağdaşmadığını ileri sürmüşlerdir.

83. Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa’da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) ve Türkiye’nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme’nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

84. Sözleşme’ye ek 7 No.lu Protokol’ün 2. maddesinde cezai konularda iki dereceli yargılanma hakkı tanınmış ise de başvuru konusu edilen sürecin ceza yargılamasına ilişkin olmadığı açıktır.

85. Açıklanan nedenlerle başvuru konusu ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kaldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Soruşturmanın Makul Bir Hızda Gerçekleştirilmemesi Nedeniyle Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

86. Başvuruculaların soruşturmanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olmayıp başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

87. Başvuruculaların aleyhine hükmedilen avukatlık ücretinin mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği yönündeki şikâyetleri açıkça dayanaktan yoksun olmayıp başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Soruşturmanın Makul Bir Hızda Gerçekleştirilmemesi Nedeniyle Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

88. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu;doğal olmayan her ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konmasına, sorumlu kişilerin belirlenmesine ve gerekiyorsa cezalandırılmasına imkân tanıyan etkili bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, kişilerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler ile bireylerin maddi ve manevi varlığına verilen zararlar için hesap vermelerini sağlamaktır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54).

89. Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir. Soruşturmada ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yürütme kuralıyla çelişme riski taşır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57, Sadık Koçak ve diğerleri, § 94).

90. Yukarıda sayılanlara ilave olarak yürütülecek soruşturmalarda makul bir hızda gerçekleştirilme ve özen gösterilme zorunluluğu da zımnen mevcuttur. Elbette ki bazı özel durumlarda soruşturmanın veya kovuşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlükler bulunabilir. Ancak bir soruşturmada ve devamında yapılan kovuşturmada yetkililerin hızlı hareket etmeleri, yaşanan olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96, benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Maiorano ve diğerleri/İtalya, 28634/06, 15/12/2009,§ 124).

91. Başvurucular, dört yılı aşkın süre devam eden soruşturmanın hızlı bir şekilde yürütülmediğini, soruşturmanın makul sürede tamamlanmadığını ileri sürmüşlerdir.

92. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin diğer iddialar yukarıda incelendiğinden (bkz. §§ 72-74) bu başlık altında yalnızca soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği incelenecektir.

93. Soruşturma kapsamında yapılan araştırmalar bu kapsamda incelendiğinde Veysi Adanır'ın 28/8/2011 tarihinde asılı vaziyette ölü olarak bulunması üzerine olay hakkında aynı gün soruşturma başlatılarak olay yeri incelemesi ile ölü muayenesi işlemlerinin gerçekleştirildiği, er ve erbaş banyo kapısını gören kamera kayıtlarının bilirkişi marifetiyle çözümlenmesi neticesinde 23/9/2011 tarihli raporun hazırlandığı, kesin ölüm sebebinin tespit edilebilmesi maksadıyla yapılan klasik otopsi sonucunda 6/10/2011 tarihli otopsi raporunun hazırlandığı, 5/4/2012 tarihinde Telekomünikasyon İletişim Dairesi Başkanlığından talep edilen Veysi Adanır'ın üzerine kayıtlı telefon numarasına ait HTS kayıtlarının 12/4/2012 tarihinde Askerî Savcılığa gönderildiği, yine 4/11/2013 tarihinde Telekomünikasyon İletişim Dairesi Başkanlığından talep edilen Veysi Adanır'ın üzerine kayıtlı telefon numarasına ait iletişimin tespiti kayıtlarının 14/11/2013 tarihinde çıkarılarak Askerî Savcılığa gönderildiği, soruşturma sürecinde birçoğu terhis olmuş olan askerin tanıklığına başvurulduğu, tüm bu araştırmalar neticesinde elde edilen verilerin değerlendirilip 2/9/2015 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği, başvuruculaların bu karara yaptığı itirazın 16/10/2015 tarihinde Askerî Mahkemece reddedilmesi üzerine ceza soruşturmasının kesinleştiği görülmektedir.

94. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında 28/8/2011 tarihinde başlayan soruşturmanın 16/10/2015 tarihinde kesinleşerek 4 yıl 1 ay 18 günde tamamlandığı, bu sürenin önemli bir kısmının tanık ifadelerinin alınması aşamasında geçtiği, tanık ifadelerinin alınması aşamasında geçirilen sürenin uzamasında tanıklığına başvurulan askerlerin terhis olmasının etkili olduğu, terhis olan askerlerin adreslerinin tespit edilmesinde ve ifadelerinin alınabilmesi için ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına yazılan talimatların gereğinin yapılmasında oldukça uzun bir süre geçtiği anlaşılmaktadır. Oysa ölüm olayının gerçekleşmesinden kısa bir süre sonra ilgili askerlerin ifadelerinin alınması hâlinde böyle bir gecikmenin önüne geçilebilmesinin mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

95. Somut olayda, özellikle tanıkların dinlenmesi aşamasında yaşanan gecikmeler nedeniyle dört yıldan uzun süren soruşturmanın -alınan kararın sonucunun ne olduğunun önemi olmaksızın- yakınlarını kaybeden başvuruculaların soruşturmanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği dikkate alındığında başlı başına özelde başvuruculaların ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından yeterli hız ve özende yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Gerek başvuruculaların tutumunun gerekse olayın karmaşıklığının dört yılı aşkın süreyi açıklamak için yeterli olmadığı değerlendirilmiştir.

96. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilmemesi nedeniyle ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

97. Başvurucular, ilgili usul kanununun yanlış uygulanması sonucu aleyhlerine yüksek

miktarda vekâlet ücretine hükmedildiğini, bu durumun yargıya ulaşma hakkını açıkça ihlal ettiğini ileri sürmüşlerdir.

98. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/14 md.) ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz."

99. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

100. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine mahkeme masraflarının hükmedilmesine yönelik düzenlemeler mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturmakta ise de abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler meşru görülebilir. Ancak bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte, meşru bir amaca dayalı ve kullanılan aracın sınırlama amacı ile orantılı olması, kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (Özkan Şen, §§ 61, 62).

101. Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara avukatlık ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur. Böyle bir sınırlamanın meşru görülebilmesi için kamu yararı ile birey hakkı arasında makul bir dengenin gözetilmiş olması gerekir. Başvuru konusu olayda 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile idarenin taraf olduğu davaların, idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup davanın reddi hâlinde idare lehine avukatlık ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi hâlinde başvurucuya yüklenecek olan avukatlık ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38, 39).

102. Buna karşılık bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculların reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan avukatlık ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu kapsamda davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir (Özkan Şen, § 54).

103. Başvuruculların tam yargı (tazminat) davasını açtığı 31/5/2012 tarihi itibarıyla yürürlükteki usul hükümlerinde, dava dilekçesinde belirtilen talep konusu miktarın

sonradan ıslah yoluyla değiştirilmesini öngören bir düzenleme bulunmamaktadır.

104. Tazminat alacağının miktarı, ancak bilirkişi incelemesi ve benzeri araştırmalardan sonra mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde belirlenebilen bir olgudur. Tazminat müessesesinin bu özelliği gereği, hak kazanılan tazminat miktarının dava açılmadan önce tam olarak bilinmesi veya öngörülmesi mümkün değildir. Dava açılması aşamasında karşı karşıya kalınan bu belirsizliğin talep edilen miktarın sonradan düzeltilmesi (ıslah) yoluyla aşılması da 1602 sayılı Kanun gereği davanın açıldığı 31/5/2012 tarihi öncesinde mümkün olmadığından hak kaybına uğramak istemeyen davacıların tazminat taleplerine ilişkin miktarları yüksek tutmaktan başka seçeneklerinin olmadığı görülmektedir.

105. Başvuruculların da bu nedenle AYİM'e açılan davada uğradıkları zarar için 90.000 TL maddi ve 350.000 TL manevi tazminat talebinde bulundukları anlaşılmaktadır. AYİM, başvurucular lehine toplam 33.000 TL maddi ve manevi tazminat ile 3.960 TL avukatlık ücretine hükmettikten sonra başvuruculların reddedilen tazminat talepleri üzerinden davalı idare lehine 11.560 TL avukatlık ücreti ödemelerine karar vermiştir.

106. Başvurucular aleyhine avukatlık ücreti ödenmesini öngören düzenlemenin tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği söylenemez. Bu düzenleme sonucu gerçekleşen müdahalenin ölçülü olup olmadığının da incelenmesi gerekir.

107. Somut olayın koşulları bir bütün hâlinde değerlendirildiğindebaşvuruculların, dava açtığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak için taleplerini yüksek tuttuğu ve yargılama sonucunda hak kazandıkları tazminat ve avukatlık ücretinin yaklaşık %31'ine denk gelen kısmını avukatlık ücreti olarak davalı idareye geri ödemek zorunda kaldıkları görülmüştür. Böylece başvuruculların tazminat alacağının önemli bir kısmından mahrum bırakıldığı ve bu miktarın ölçülü olmadığı saptandığından mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

108. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

109. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

110. Başvurucular, Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan haklarının ihlali nedeniyle toplam 70.000 TL maddi ve 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

111. Başvuruculların yakını Veysi Adanır'ın ölüm olayı hakkında yürütülen soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutununihlal edildiği

sonucuna varılmıştır. Mevcut başvuruda ayrıca başvurucuların adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

112. Başvuru hakkında yapılan inceleme sonucunda yaşam hakkının esasının ihlal edildiği yönünde bir karar verilmemiş, bununla birlikte ölüm olayı hakkında makul bir hızda ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine hükmedilmiştir. Başvurucuların yakınının ölüm olayı hakkında makul bir hızda ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle telafi edilemeyecek ölçüdeki manevi zararları karşılığında somut olayın özellikleri de dikkate alınarak başvuruculara müşterek olarak net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Yine başvuru konusu olayda mahkemeye erişim hakkı kapsamında tespit edilen ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığından salt ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan zararları karşılığında başvuruculara müşterek olarak net 7.600 TL manevi tazminat ödenmesine, başvuruculara tazminata ilişkin diğer taleplerinin ise reddine karar verilmesi gerekir.

113. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 433 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.233 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın (soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilmediği yönündeki iddia hariç) kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İki dereceli yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Soruşturmanın makul bir hızda gerçekleştirilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle 20.000 TL, mahkemeye erişim hakkının ihlali nedeniyle 7.600 TL olmak üzere toplam 27.600 TL manevi tazminatın müşterek olarak ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 433 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.233 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TEYFİK TUNÇ

B. No: 2014/11204 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11204

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEYFİK TUNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11204)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Teyfik TUNÇ

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütü üyeleri tarafından köy halkından bazı kişilerin öldürüldüğü dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/7/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; terör örgütü üyeleri tarafından 24/7/1993 tarihinde köye yapılan baskında köy halkından C.T., A.A. ve S.A.nın öldürüldüğünü, bu özel durumundan kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu 6/9/2007 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 21/1/2011 tarihli ve 2011/1-531 sayılı kararında; terör olayları sonucu oluşan zararların karşılanması talebiyle yapılan başvuruda bilirkişi heyetince yapılan keşif, tutulan tutanaklar, dosyada yer alan diğer bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu Sason ilçesi Kaleyolu köyü boşaltılmadığından, kişiye yönelik bir tehdit ve saldırı olmadığından, 1990 ile 2000 yılları arasında köyde ciddi bir nüfus yaşadığından talebin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinde açılan dava, yetkisizlik kararıyla Batman İdare Mahkemesine devredilmiştir.

12. Batman İdare Mahkemesinin 25/11/2011 tarihli ve E.2011/2209, K.2011/1336 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“... Batman İli Sason İlçesi KaleyoluKöyüve bağlı mezralara aitdava dosyasında ve MahkememizdeE:2011/299 sayılı yer alan bu köye aitbilgi ve belgelere göre, KaleyoluKöyü'nün; Merkez, Şeyhan, Sarıgan, Yamanlı Mezralarından oluştuğu, Batman İl Jandarma Komutanlığı'nın 25.03.2011 tarih ve 0490-18647-11/Ter.Suç.Ks sayılı Batman Valiliği'ne hitaben yazılı boşalan ve boşaltılan köylere ilişkin yazısından; Şeyhan, Sarıgan, Yamanlı Mezralarının1993-2000 tarihleri arasında kısmen boşaltıldığı/boşaldığının ifade edildiği, Batman İl Jandarma Komutanlığının 01/10/2009 tarih ve 3700-63966-09/GKK/Ks. sayılı ve eki 17.11.2009 tarihli tutanağa göre, 1987-2000 yılları arasında Sarıyayla Köyü'ndeGKK veGÖKKgörevlendirildiği ve koruculuk sisteminin bulunduğu, korucu aileleri haricinde köyde 39 hanenin ikamet ettiği, köy nüfusunun 1990 yılında 758, 1997 yılında 505, 2000 yılında, 590 kişi olduğu, Batman/Sason İlçe Seçim Kurulu Başkanlığının 4.09.2009 tarih ve 185 sayılı yazısına göre; yapılan araştırmalarda, 1990-2000 yılları arasında muhtarlık seçimlerinin yapıldığı, ancak evrakların imha edilmek üzere SEKA'ya gönderildiği, Sason İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünün 27.04.2006 tarihli yazısından, Kaleyolu Köyü İlköğretim Okulu'nuneğitim ve öğretime açık olduğunun ifade edildiğigörülmektedir.

Bu durumda, aralarında davacının da bulunduğu Kaleyolu Köyü halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, anılan köyün tamamen boşalmamış olması diğer bir ifadeyle anılan köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına

hukuki olanak bulunmadığından, davacının isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemektedir...”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 31/1/2013 tarihli ve E.2012/4196, K.2013/485 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş, aynı Dairenin 12/11/2013 tarihli ve E.2013/12369, K.2013/8177 sayılı ilam ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 4/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 9/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

17. 5233 sayılı Kanun’un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

...

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, "Köy korucusu ol ya da köyü terk et." şeklinde idarece yapılan baskı ve

zorlamaya köy halkının maruz kalmasının dikkate alınmadığını, dosyadaki zarar tespitine ilişkin raporlar ve güvenlik nedeniyle köyünün boşaltılmış olduğunu belirten belgeler ile terör örgütü üyeleri tarafından 24/7/1993 tarihinde köye yapılan baskında köy halkından C.T., A.A. ve S.A.nın öldürüldüğüne dair özel durumu dikkate alınmadan köyün tamamen boşalmamış olduğu soyut gerekçesine ve şahsına yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmamasına dayanılarak sunduğu belgeler değerlendirilmeden idare tarafından sunulan belgelerin dikkate alındığını, bu belgeler tebliğ edilmemek suretiyle kendisine savunma yapma imkânı tanınmadan verilen kararın adil olmadığını belirtmiştir.

20. Başvurucu; ayrıca kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, sunduğu belgeleri dikkate almadan idarece sunulan belgelere dayalı olarak karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararlarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun'da yer almayan bir nedene dayanılarak Komisyon ve yargı makamlarınca talebinin reddedildiğini, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir: .

1. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim taleplerinin mukim olduğu köyün tamamen boşaltılmamış olduğu gerekçesiyle reddedildiğini ancak aynı yerleşim yerinden önceki bir tarihte başvuruda bulunanlar hakkında Komisyonun tazminat ödenmesi yönünde karar verdiğini ve yargı mercilerince bu kararlar konusunda araştırma ve inceleme yapılmayarak davasının reddine hükmedildiğini, bu nedenle makul ve objektif bir sebep bulunmamasına rağmen tazminat ödenmemesi yönünde karar alındığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarda, başvuruculara kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi, belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak, başvuruculara anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

24. Somut başvuru açısından yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de

bulunmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere göre karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, benzer iddialar daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu yargılamalarda hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumu, kişisel bir kanaati veya menfaati, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmadığı anlaşıldığından başvuruculların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 38-41; Cahit Tekin, §§ 34-37).

28. Somut başvuru açısından hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak bir olgu ya da bulgu saptanmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, sunduğu bilgi, belge ve deliller dikkate alınmaksızın sadece idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiğini belirtmiş; bu nedenle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan “yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması” ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin Komisyon ya da İlk Derece Mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç İlk Derece Mahkemesi kararıyla başvuruculların vakıf olduğu tespit edilmiştir. Başvuruculların, temyiz ve karar düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu, başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce idare ve başvurucular tarafından sunulan belgelerin değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından başvuruculların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, §§ 74-76; Cahit Tekin,

§§ 70-72).

32. Somut başvuruda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucunun usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, Mahkeme kararlarında talep sonucuna etki eden hususlara dair yeterli gerekçeye yer verilmediğini iddia etmiştir.

35. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurucuların hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumlarının değerlendirilmesi hariç olmak üzere başvurucular tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen taleplerinin derece mahkemeleri kararlarında denetlenerek reddedildiği gerekçesiyle başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 79-82; Cahit Tekin, §§ 75-77).

36. Somut başvurunun incelenmesi neticesinde başvurucunun taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında kabul edilip edilmeyeceği noktasında yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olup olmadığının çeşitli idari kurumlar tarafından tanzim edilen tutanak ve belgeler kapsamında Derece Mahkemesince değerlendirildiği, başvurucu tarafından ileri sürülen ve hüküm sonucunu etkilediği iddia edilen istemlerin tartışılarak reddedildiği (bkz. § 12), İlk Derece Mahkemesince oluşturulan karar ve gerekçesi hukuka uygun bulunmak suretiyle kanun yolu denetiminden geçerek (bkz. §§ 13, 14)kesinleştiği anlaşılmıştır. Bu bakımdan başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında olan özel durumunun değerlendirilmesi hususu dışında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaları hakkında farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurucunun gerekçeli karar haklarının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

5. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

38. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

39. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar, daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında; Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve

toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

40. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

41. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (6/9/2007) ile nihai karar tarihi (12/11/2013) arasında geçen 6 yıl 2 aylık sürede, uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden ve başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

42. Açıklanan nedenlerle başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

6. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

43. Başvurucu, terör örgütü üyeleri tarafından 24/7/1993 tarihinde köye yapılan baskında köy halkından C.T., A.A. ve S.A.nın öldürülmesi konusundaki özel durumu dikkate alınmaksızın 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

44. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını kanıtlamak başvurucuya düşer (Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 19).

45. Başvurucunun; kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğini başvuru dilekçesine eklemesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir, § 20).

46. 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Anayasa Mahkemesi başvurucudan, eksikliğin tamamlanmasını ister. 6216 sayılı Kanun'un 47. ve İçtüzük'ün 66. maddesi birlikte

değerlendirildiğinde başvurucunun “ihlal iddiasına dayanak gösterdiği” bilgi, belge ve deliller başvuru dilekçesine eklenmemiş ise dayanılan bu belgelerin tamamlanması istenebilir (Veli Özdemir, § 21).

47. Yukarıda belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesi başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulabilir. İddiaların dayanaktan yoksun olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin ikna edilmesi, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların niteliğine bağlıdır. Başvurucunun başlangıçta, başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesini önlemek için başvuru formu ve eklerinde iddialarını destekleyici belgeleri sunması ve gerekli açıklamaları yapması zorunludur (Veli Özdemir, § 23).

48. Başvurucu, başvuru formunda “köy halkından” olduğunu belirttiği C.T., A.A. ve S.A.nın köye yapılan baskında terör örgütü üyeleri tarafından öldürüldüğünü, bu nedenle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını fakat anılan özel durumunun yargılama aşamalarında değerlendirilmediğini belirterek hakkaniyete uygun yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Başvuru formuna eklenen ve A.A. ve S.A.nın öldürülmesine ilişkin bilgileri de içeren Sason Cumhuriyet Başsavcılığının 1994/119 hazırlık numaralı ve 31/10/1994 tarihli görevsizlik kararı ile C.T.ye ilişkin de Derince Jandarma Karakol Komutanlığınınjandarma başçavuş imzalı yazısında, terör örgütü üyelerince gerçekleştirilen saldırıda öldürüldüklerine ilişkin kayıtlara yer verildiği tespit edilmiştir.

50. Başvuru konusu olayda Anayasa Mahkemesinin 3/7/2015 tarihli yazısı ile başvurucudan, başvuru formunda ileri sürülen iddialarını ispat etmeye yönelik köy halkından olduğu beyan edilen ve öldürüldüğü iddia edilen C.T., A.A. ve S.A. ile kendisi arasında şahsi ve özel bağ bulunduğuna dair elverişli delilleri Mahkemeye sunması istenmiştir.

51. Başvurucunun 21/12/2015 tarihli dilekçesinde, C.T.nin başvurucunun ilk evliliğinden olan oğlu olduğu belirtilmiş, diğer kişiler hakkında açıklama yapılmamıştır. Ayrıca ek olarak başvurucu ve C.T.ye ait nüfus kayıt örneğinin dilekçeye eklenmesi ile yetinildiği tespit edilmiştir. Nüfus kayıt örneklerinin incelenmesi neticesinde başvurucunun nüfus kayıt örneğinde çocukları arasında belirtilen kişinin yer almadığı, C.T.nin nüfus kayıt örneğinde ise sadece baba adının başvurucunun ismi ile aynı olduğu ancak diğer kimlik bilgilerinin uyumlu olup olmadığının tespitinin yapılamadığı anlaşılmıştır. Belirtilen olayda ölen kişinin başvurucunun oğlu olduğuna dair Anayasa Mahkemesine sunulan tek delilin bu nüfus kayıt örnekleri olduğu ve anılan kayıtlardan başvurucunun çocukları arasında isminin yer almaması ve sadece C.T.nin nüfus kaydında baba adının başvurucunun ismi ile benzer olması, mukayeseye elverişli şekilde kimlik bilgilerinin Anayasa Mahkemesine sunulmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

52. Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda başvuruculların başvurularını titizlikle hazırlama ve takip etme yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün bir gereği olarak başvurucu, ihlal edildiğini iddia ettiği Anayasa hükmünün nasıl ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını kanıtlamak zorundadır (Adnan Güzel, B. No: 2014/2496, 25/2/2015, § 66).

53. Başvurucunun ihlal iddiasının dayanağı olan tüm olayları göstermesi, başvuruyu aydınlatacak ve hükmün esasını etkileyecek argümanları destekleyici tüm belgeleri başvuru dilekçesine eklemesi gerekir. Şayet bir belge elde edilememişse bunun da nedenleri

açıklanmalıdır (Veli Özdemir, § 26). Somut başvuruda başvurucu, mukayeseye elverişli bilgileri Anayasa Mahkemesine sunmayarak bu koşulları yerine getirmediği, iddialarını ispatlayamadığı gibi çeşitli nedenlerle erişemediği herhangi bir bilgi ve belgenin ilgililerden istenmesi için Mahkemeden bir talepte de bulunmamıştır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun esasının incelenmesi imkânı bulunmamaktadır.

54. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanıtlanamamış olması nedeniyle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Adli yardım talebinin kabulüyle geçici muafiyet sağlanan yargılama giderlerinin tahsilinin başvurucunun mağduriyetine neden olacağı anlaşıldığından 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 8/12/2016tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MELAHAT ALTIN VE FİLİZ FREİFRAU VON THERMANN

B. No: 2014/11408 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11408

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MELAHAT ALTIN VE FİLİZ FREIFRAU VON THERMANN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11408)

Karar Tarihi: 8/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 23/12/2016-29927

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucular : 1. Melahat ALTIN

2. Filiz FREIFRAU VON THERMANN

Vekili : Av. Niyazi KÖREZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, malik olunan turistik tesisin çevre duvarının bir kısmının kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde kaldığı gerekçesiyle verilen yıkım kararının iptali istemiyle açılan davanın reddedilmesi ve yapının bedeli ödenmeden yıkılmasına karar verilmesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/7/2014 tarihinde Burhaniye 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 8/7/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/1/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 3/3/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 15/3/2016 tarihinde başvuruculara tebliğ edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 21/3/2016 tarihinde ibraz etmişlerdir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, Balıkesir ili Burhaniye ilçesi Ören Mahallesi Ayaklı mevkii 253 ada 1 parsel sayılı taşınmazda bulunan turistik tesisin ortak malikleridir.

9. Başvuruculara ait taşınmazın ve turistik tesisin bulunduğu alanda Balıkesir Valiliğince (Valilik) belirlenen kıyı kenar çizgisi 12/9/1975 tarihinde İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanmıştır.

10. İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanan kıyı kenar çizgisine göre başvuruculara ait taşınmazın bir bölümünün kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı, bu kısmın devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerden olduğu belirtilerek taşınmazın kıyı kenar çizgisi içinde kalan kısmının tapusunun iptali ve bu kısım üzerinde kalan yapıların kali istemiyle Maliye Hazinesine izafeten Mal Müdürlüğü tarafından başvuruculardan Melahat Altın ve başvurucuların murisi aleyhine 17/7/1992 tarihinde Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açılmıştır.

11. Mahkemenin 18/7/1995 tarihli ve E.1994/63, K.1995/296 sayılı kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verilmiş ise de hüküm Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 11/12/1995 tarihli ilamı ile bozulmuş, Mahkemenin 11/6/1996 tarihli ve E.1996/184, K.1996/112 sayılı kararı ile verilen ilk kararda direnilmiştir.

12. Direnme kararının temyizi üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 7/4/1999 tarihli ve E.1999/1-231, K.1999/186 sayılı ilamıyla uyuşmazlığın kıyı kenar çizgisinin saptanması, yöntem ve kapsamının belirlenmesinden kaynaklandığı belirtilerek 13/3/1972 tarihli ve 7/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'na uygun işlem ve araştırma yapılarak, ayrıca taraflar arasında daha önce görülen davalar sonucu verilen kararlar da değerlendirilerek hüküm kurulmak üzere direnme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

''... kural olarak mülkiyet hukuku yönünden kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi görevinin adli yargı yerine ait olduğu...; ancak 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 9. maddesi uyarınca idare tarafından kıyı kenar çizgisi belirlenmiş ve yazılı bildirime rağmen yasal süresinde idari yargıya başvurulmaması nedeniyle yargı yolunun kapanmış olması veya idari yargı tarafından verilip kesinleşmiş karar bulunması durumlarında, bunlara uygun şekilde kıyı kenar çizgisinin saptanması gerektiği'', aksi halde 3621 sayılı Kanun ile 13/3/1972 tarih ve

7/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararındaki kural ve yöntemler doğrultusunda kıyı kenar çizgisinin mahkeme tarafından belirlenmesi 28/10/1997 gün 1996/5 Esas, 1997/3 Karar sayılı İnançları Birleştirme Kararı gereğidir. ''

13. Mahkemece, Hukuk Genel Kurulunun bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda 11/4/2000 tarihli ve E.1999/221, K.2000/101 sayılı kararıyla 1975 yılında pafta üzerinden geçirilen kıyı kenar çizgisinin kesinleşmediği, bu anlamda davacı Maliye Hazinesi lehine üstün bir hak sağlamadığı, Mahkemece yapılan keşifte kıyı kenar çizgisinin kesinleşmiş Mahkeme ilamındaki sınırlara uygun olarak tespit edildiği, bu bakımdan davacı Maliye Hazinesinin davalıların özel mülkiyetinde bulunan yerler konusunda hukuken korunan üstün hakkının bulunmadığı gerekçesiyle tapu iptali, tescil ve kal davasının reddine karar verilmiştir.

14. Karar, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 26/9/2000 tarihli ve E.2000/9564, K.2000/10875 sayılı ilamı ile onanmış;karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 27/11/2000 tarihli E.2000/14060, K.2000/14879 sayılı ilamı ile reddedilerek hüküm 27/11/2000 tarihinde kesinleşmiştir.

15. Burhaniye Belediyesi (Belediye) Encümeninin 24/8/2010 tarihli ve 2010/834 sayılı kararı ile başvuruculara ait turistik tesisin çevre duvarının 4.00 metrelik kısmının kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde kaldığı, izinsiz ve kaçak olarak yapıldığının tespit edildiği, 19/7/2010 tarihinde duvarın mühürlendiği belirtilerek izinsiz ve kaçak olarak yapılan yapının yıkılmasına, yıktırılmadığı takdirde Belediyece yıkılarak yıkım masraflarının %20 fazlası ile başvuruculardan tahsiline karar verilmiştir.

16. Başvuruculardan Melahat Altın, kaçak olduğu iddia edilerek yıkılması istenen ancak turistik tesisin tamamına ait 1964 tarihli ruhsat kapsamında kalan duvarın 1988 yılından önce yapıldığını, 4/4/1990 tarihli ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun geçici maddesi gereğince müktesep haklarının korunması gerektiğini belirterek 24/8/2010 tarihli kararın iptali istemiyle Belediye aleyhine 2/9/2010 tarihinde Balıkesir İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

17. Balıkesir İdare Mahkemesinin 22/9/2011 tarihli ve E.2010/1255, K.2011/1159 sayılı kararı ile Belediye Encümen Kararının, başvuruculara ait turistik tesisin çevre duvarlarının 4 metrelik bölümünün kıyı alanında kaldığından yıkımına ilişkin kısmı yönünden davanın reddine; dava konusu duvar yıktırılmadığı takdirde Belediyece yıkılarak yıkım masraflarının %20 fazlası ile ilgililerinden tahsiline ilişkin kısmı yönünden ise davanın kabulü ile işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlıkta; davacının ortak maliki olduğu taşınmazın etrafını çevreleyen ve dava konusunu oluşturan sınır duvarlarının ne zaman inşa edildiği noktasında yapı tatil (tespit) zaptında bir bilgi mevcut olmamasına karşın dosya içerisinde yer alan mahkeme ilamında, davacı M.A. ve T.A. tarafından Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1987/427 esas numarasına kayden Hazine ve Burhaniye Belediye Başkanlığına karşı açılan davada söz konusu duvarların mevcut olduğu hususunun mahkemece yerinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi ile tespit edildiği, dava konusu taşınmazın bulunduğu alana ilişkin olarak biri 12.09.1975 ve diğeri de 12.07.2006 tarihi olmak üzere iki adet kıyı kenar çizgisinin bulunduğu, imar uygulamaları ile ilgili iş ve işlemlerde 12.09.1975 tarihli kıyı kenar çizgisinin geçerli olduğu, davacının maliki olduğu taşınmazın bir kısmı ve uyuşmazlık konusu yapının 12.09.1975 tarihinde tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kaldığı, davacı tarafından dava konusu duvara ilişkin olarak duvarın 4 m.lik bölümünün kıyı alanında kaldığına dair düzenlenen yapı tespit zaptı ve mühürleme işleminin iptali istemiyle

Mahkememiz nezdinde açmış olduğu davanın Mahkememizin 22/09/2011 tarihli ve E.2010/1195, K.2011/1160 sayılı kararı ile reddedildiği görülmektedir.

Her ne kadar, Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1987/427 esas numarasına kayden Hazine ve Burhaniye Belediye Başkanlığına karşı açılan davada söz konusu duvarların mevcut olduğu hususunun mahkemece yerinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi ile tespit edilmişse de, yukarıda yer verilen mevzuat hükmünde sahil şeridi içerisinde yer alan ve 11 Temmuz 1992 tarihinden önce yürürlükteki plan ve/veya mevzuatta uygun olarak inşa edilen yapıların ilgilileri açısından müktesep hak teşkil ettiği belirtildiğinden, 12.09.1975 tarihinde tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalan yapının belirtilen hükümden yararlanamayacağı açıktır.

Bu durumda, davaya konu edilen duvarın yapı niteliğinde olduğu, kıyı alanında kaldığı ve kıyıların herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olduğu, buralarda hiçbir yapının yapılamayacağı, duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazı ve benzeri engeller oluşturulamayacağı dikkate alındığında; dava konusu 24.08.2010 tarihli ve 2010/834 sayılı encümen kararının, davacının ortak maliki olduğu, ... tesis (in) çevre duvarlarının 4 m'lik bölümünün kıyı alanında kaldığından yıkımına ilişkin kısmında hukuka aykırılık bulunmamaktadır."

18. Temyiz üzerine karar, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 18/4/2013 tarihli ve E.2011/16815, K.2013/3062 sayılı ilamı ile onanmıştır.

19. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 15/4/2014 tarihli ve E.2014/584, K.2014/4692 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

20. Karar, başvuruculardan Melahat Altın vekiline 9/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

21. Mahkemenin 22/9/2011 tarihli kararından sonra başvuruculardan Filiz Von Thermann,Belediyenin yıkım işlemiyle ilgili olarak iki kıyı kenar çizgisi arasında kalan ve özel mülkiyete konu olan alanda müktesep haklarının bulunduğunun ve kamulaştırma yapılmadan uygulama yapılamayacağının bildirilmesi için 12/12/2011 tarihli dilekçeyle Çevre ve Şehircilik Bakanlığına müracaat etmiştir.

22. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısı ile uyuşmazlığa konu olan alanda imar hukuku yönünden esas olan ve 12/9/1975 tarihinde İmar ve İskân Bakanlığınca onaylanan kıyı kenar çizgisi ile mülkiyeti ilgilendiren idari işlemler yönünden esas olan ve Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/4/2000 tarihli kararıyla tespit edilen kıyı kenar çizgisinin her ikisinin de gösterildiği paftanın Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca 12/7/2006 tarihinde onaylandığı ifade edilmiş; iki ayrı kıyı kenar çizgisinin paftasında gösterilmesi işlemine ilişkin açılan idari davalar reddedildiğinden ve Bayındırlık ve İskânBakanlığınca işlem iptal edilmediğinden 12/9/1975 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisinin geçerli olduğu belirtilmiştir. Yazının devamında 1/12/1984 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 27/11/1984 tarihli ve 3086 sayılı mülga Kıyı Kanunu'nun geçici 2. maddesinde, 1972 yılından önce kıyıda yapılmış özel mülkiyete konu yapılar için Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuata ve imar planlarına uygun olarak yapılan yapılar hakkında bu Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı hükmü yer almakla birlikte 17/4/1990 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 3621 sayılı Kanun'un geçici maddesinde, bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten önce mevzuat hükümlerine uygun olarak onanmış ve kısmen veya tamamen yapılaşmış 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının sahil şeritleriyle ilgili hükümlerinin geçerli olduğunun düzenlendiği, imar hukuku yönünden İmar ve İskân

Bakanlığınca onaylanan kıyı kenar çizgisinin dikkate alınması durumunda kıyıda kalan söz konusu yapılar için 3621 sayılı Kanun'a göre müktesep haktan söz edilemeyeceği ifade edilmiştir. Yine 12/9/1975 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalan yapıların durumunun da buna göre belirlenmesi gerektiği, uygulama yapılırken mülkiyet açısından Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/4/2000 tarihli kararı ile tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kamulaştırma işlemi gerçekleştirilmeden (mülkiyet sorunu çözülmeden) uygulama yapılamayacağı belirtilerek iki kıyı kenar çizgisi arasında kalan alan ve üzerindeki yapıların 3086 sayılı Kanun dikkate alındığında bedeli ödenmeden kaldırılmasının mümkün gözükmediği belirtilmiştir.

23. Başvurucular 7/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

24. 3621 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Kıyı Kenar çizgisi: Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturulduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırını,

Kıyı: Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı,

Sahil şeridi: Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak enaz 100 metre genişliğindeki alanı,

...

ifade eder.''

25. 3621 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

" Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır,

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.''

26. 3621 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, telörgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.''

27. 3621 sayılı Kanun'un 14. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun kapsamında kalan alanlarda ruhsatsız yapılar ile ruhsat ve eklerine aykırı yapılar hakkında 3l94 sayılı İmar Kanununun ilgili hükümleri uygulanır."

28. 3621 sayılı Kanun'un geçici maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce mevzuat hükümlerine uygun olarak onanmış ve kısmen veya tamamen yapılaşmış 1/1000 ölçekli uygulama imar planlarının sahil şeritleri ile ilgili hükümleri geçerlidir. Ancak, 8 inci maddenin ikinci fıkra hükümleri saklıdır."

29. 3086 sayılı mülga Kanun'un geçici 2. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"1972 yılından önce kıyıda doğmuş özel mülkiyete konu yapılar ile bu Kanunun yürürlüğe

girdiği tarihten önceki mevzuata ve imar planına uygun olarak yapılan yapılar hakkında bu Kanun hükümleri uygulanmaz."

30. 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 32. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılar hariç; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur.

Durdurma, yapı tatil zaptının yapı yerine asılmasıyla yapı sahibine tebliğ edilmiş sayılır. Bu tebligatın bir nüshasıda muhtara bırakılır.

Bu tarihten itibaren en çok bir ay içinde yapı sahibi, yapısını ruhsata uygun hale getirerek veya ruhsat alarak, belediyeden veya valilikten mühürün kaldırılmasını ister.

Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırılığın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamına izin verilir.

Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir."

31. 3/8/1990 tarihli ve 20594 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik'in 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

''Kıyılar ... Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.

Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.''

32. Aynı Yönetmelik'in 16. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

''Sahil şeridinde kıyıya geçişi engelleyecek şekilde; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Moloz, toprak, curuf, çöp gibi çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülmez, kazı yapılamaz.

Sahil şeridine 11 Temmuz 1992 tarihinden önce yürürlükteki plan ve/veya mevzuatta uygun olarak yapılmış veya inşaat ruhsatı alınarak en az su basman seviyesine kadar inşaatı tamamlanmış yapılardaki müktesep haklar saklıdır. Bu hüküm, üzerine birden fazla yapı yapılmak üzere ruhsat alınmış parsellerdeki en az su basman seviyesindeki yapılar içinde geçerlidir.''

33. Aynı Yönetmelik'in 20. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

''Kıyılarda, ... ve sahil şeritlerinde kanun, plan ve yönetmelik hükümlerine uyulmadan ruhsatsız, ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapılması halinde, 3194 sayılı İmar Kanununun 32 nci maddesi hükümleri uyarınca, aynı kanunda belirlenen yasal süreler içinde gerekli işlemler yapılır.''

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

35. Başvurucular, sahibi bulundukları turistik tesisin ve çevre duvarlarının 1964 yılından bu yana mevcut olup ruhsatlı bulunduğunu, 1975 yılında Valilikçe kıyı kenar çizgisi belirlenerek tesisin bir kısmının kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında kaldığı gerekçesiyle tapu iptali tescil davası açılmış ise de Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesince belirlenen kıyı kenar çizgisine göre taşınmazın kıyıda kalmadığı tespit edilerek 27/11/2000 tarihinde kesinleşen karar ile tapu iptali, tescil ve kal talebinin reddedildiğini, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca 2006 yılında Mahkemece tespit edilen kıyı kenar çizgisinin onaylanarak paftasına işlendiğini, bu durumda 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisine göre tesisin çevre duvarının bir kısmının kaçak yapı olarak değerlendirilerek yıkılmasına karar verilmesinin kazanılmış haklara aykırı bulunduğunu, bedeli ödenmeden ve kamulaştırma yapılmadan yıkım kararı alınmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler; ihlalin tespitini, yargılamanın yenilenmesini talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Başvurucuların mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurusunun, açıkça dayanaktan yoksun olmaması ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmaması nedeniyle kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Türü

37. Başvurucular, maliki bulundukları turistik tesisin çevre duvarlarının bir kısmının 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kaldığı belirtilerek yıkılmasına karar verilmiş ise de 2000 yılında kesinleşen Mahkeme kararı ile belirlenen kıyı kenar çizgisine göre duvarın kıyıda değil mülkiyeti kendilerine ait bulunan alanda kaldığını, kaçak olmayıp 1964 tarihli yapı ruhsatı kapsamında bulunduğunu, kamulaştırma işlemi yapılmadan ve bedeli ödenmeden yıkım kararı alınamayacağını belirterek mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

38. Bakanlık görüş yazısında, başvurunun kabul edilebilirliği yönünden başvuruculara maliki bulundukları duvarın bir kısmının yıkılmasına ilişkin idari işlem nedeniyle uğradıkları zararın makul bir tazminat ile karşılanmamasından yakındıkları, bu idari işlem sebebiyle uğranılan zararların tazmini için 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 1007. maddesine dayalı olarak tazminat davası açıldığına ilişkin bilgi ve belge sunulmadığı belirtilmiş; başvurunun esası yönünden ise yıkıma ilişkin karar kapsamında başvuruculara mülküne müdahale edildiği, 3621 sayılı Kanun kapsamında yapılan müdahalenin kanuni olduğu, müdahalenin meşru amacının bulunduğu ifade edilerek yıkım ile başvurucular üzerine orantısız bir yük yüklenip yüklenmediğinin ayrıca gözetilmesi gerektiği bildirilmiştir.

39. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı verdikleri beyanlarında doğan zararın tazmini için tazminat davası açılabileceğini ancak dava konusu olan idari işlemin bizzat kendisinin ve İdare Mahkemesince verilen kararın hukuka aykırı bulunduğunu, taşınmaz üzerindeki izinli ve ruhsatlı yapılara kamulaştırma yapılmadan müdahale edilemeyeceğini

belirtmişlerdir.

40. Bireysel başvuru yoluyla mülkiyet hakkının ihlali iddiasının ileri sürülebilmesi için mülkiyetin konusu "sahip olunan bir mülk"e ihlal sonucunu doğuracak bir müdahalenin bulunması gerekmektedir. (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 26).

41. Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibarıyla 4721 sayılı Kanun'da yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte taşınmaz mülkiyetinin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğine kuşku yoktur. Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, §§ 30, 31).

42. Somut olayda başvurucular Balıkesir ili Burhaniye ilçesi Ören Mahallesi 253 ada 1 parsel sayılı taşınmazın ve taşınmaz üzerinde bulunan turistik tesisin ortak malikleridir. 12/9/1975 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisine göre başvuruculara ait taşınmazın bir bölümünün kıyı kenar çizgisi içinde kaldığı belirtilerek bu kısmın tapusunun iptali ve bu kısım üzerinde kalan yapıların kali istemiyle başvurucular aleyhine dava açılmış ise de Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/4/2000 tarihli kararı ile yeniden kıyı kenar çizgisi belirlenerek dava konusu alanın başvuruculaların özel mülkiyetinde bulunduğu tespit edilmiş ve davanın reddine karar verilmiştir (bkz. §§ 10-13). Tapu iptali, tescil ve kal davasının reddine ilişkin karar 27/11/2000 tarihinde kesinleşmiştir. Öte yandan Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısında, 1975 yılında ve 2000 yılında belirlenen her iki kıyı kenar çizgisinin de gösterildiği paftanın ilgili Bakanlıkça onaylandığı belirtilerek mülkiyeti ilgilendiren idari işlemler yönünden 2000 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisinin esas olduğu vurgulanmıştır (bkz. § 22). Buna göre yargısal yollardan geçmek suretiyle kesinleşen Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin 11/4/2000 tarihli kararı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısı dikkate alındığında yıkımına karar verilen turistik tesis çevre duvarının başvuruculaların mülkiyetinde bulunan taşınmaz üzerinde olduğu ve başvuruculara ait bulunduğu değerlendirilmiştir.

43. Anayasa’nın 35. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.lu Protokol’ün 1. maddesi benzer düzenlemelerle mülkiyet hakkına yer vermiştir. Her iki düzenleme de üç kural ihtiva etmektedir. Sözleşme’nin ilk cümlesi herkese mülkünden barışçıl yararlanma hakkı verirken Anayasa daha geniş manada mülkiyet hakkını tanımaktadır. Düzenlemelerin ikinci cümleleri ise kişilerin hangi koşullarda mülkünden yoksun bırakılabileceğini ya da kişilere ait mülkiyetin hangi koşullarla sınırlandırılabileceğini hüküm altına almaktadır (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 45).

44. Her iki düzenlemenin üçüncü cümleleri ise mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da düzenlenmesine ilişkindir. Anayasa’nın 35. maddesinin son fıkrası mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı şeklinde hakkın kullanımına ilişkin genel bir ilkeye yer verirken Sözleşme'ye ek (1) No. lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrası devletlere mülkiyeti kamu yararına düzenleme ile vergiler ve diğer katkılar ile cezaların tahsili konusunda gerekli gördükleri yasaları uygulama konusundaki haklarını saklı tutarak taraf devletlerin genel yarara uygun olarak “mülkiyetin kullanımını kontrol” yetkisine sahip olduklarını kabul etmektedir. Bununla beraber Anayasa’nın birçok maddesi ilgili olduğu

hususta devlete mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da mülkiyeti düzenleme yetkisi vermektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, § 46).

45. Başvuru konusu olayda başvurucunun maliki bulundukları taşınmaz üzerinde yer alan ve başvuruculara ait turistik tesisi çevreleyen duvarın 1975 tarihli kıyı kenar çizgisine göre deniz yönünde kaldığı belirtilen 4.00 metrelik kısmının mühürlenmesine ve yıkılmasına karar verilmiştir. Bu bakımdan başvurucuların sahip oldukları taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakları devam etmekte olup mülkiyet hakkından yoksun kaldıkları söylenemez. Diğer yandan taşınmaz üzerindeki mülk sahipliği devam etmekle birlikte taşınmazın üzerinde bulunan duvara müdahale edilerek mühürlenmesine ve yıkılmasına karar verildiği bu bakımdan başvurucuların taşınmaz üzerinde mülkiyet haklarından doğan bir kısım hak ve yetkileri kısıtlanarak mülkiyetin kullanımına birtakım sınırlamalar getirildiği anlaşılmaktadır. Başvurucuların mülkiyet hakkına ilişkin temel şikâyetinin kendilerine ait taşınmaz üzerinde bulunan duvarın mühürlenmesi ve yıkım kararı alınması şeklinde gerçekleşen müdahaleye ilişkin olduğu dikkate alındığında malik olunan taşınmaz yönünden kullanım şekli, muhafaza, yapılabilecek inşai ve fiziki muamele ve benzer yönlerden birtakım kısıtlamaları beraberinde getiren müdahalenin, mülkiyetin kullanımını kontrol/düzenleme suretiyle mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği değerlendirilmiştir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

46. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine uygunluğunun denetlenmesi gerekmekte olup bu itibarla müdahalenin hakkın özünedokunmama, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle ve kanunla sınırlandırma ve ölçülülük ilkesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

i. Kanunilik

47. Anayasa’nın 35. ve 13. maddelerine göre mülkiyet hakkına getirilecek sınırlamaların kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

48. Anayasa’nın 43. maddesinde ise kıyıların, devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu; deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği, kıyılarla sahil şeritlerinin kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartlarının kanunla düzenleneceği belirtilmiştir.

49. Somut olayda, mülkiyeti başvuruculara ait bulunan taşınmazın sınırlarını çevreleyen duvarın 4.00 metrelik kısmının 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisine göre deniz yönünde kıyıda kaldığı ve izinsiz olarak yapıldığı gerekçesiyle 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesi kapsamında mühürlenerek durdurulmasına ve yıkılmasına karar verilmiştir.Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısında, 1975 ve 2000 yıllarında onaylanan her iki kıyı kenar çizgisinin gösterildiği paftanın ilgili Bakanlıkça 12/7/2006 tarihinde onaylandığı, bu işleme karşı açılan idari davalar reddedildiğinden ve ilgili Bakanlıkça işlem iptal edilmediğinden 1975 yılında onaylanan kıyı kenar çizgisinin geçerli olduğu belirtilmiştir (bkz. § 22).

50. 3621 sayılı Kanun'un 6. maddesinde, kıyıların herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açık olup buralarda hiçbir yapı yapılamayacağı, duvar ve benzeri engeller oluşturulamayacağı düzenlenmiş; aynı Kanun'un 14. maddesinde ise bu Kanun kapsamında kalan alanlarda ruhsatsız yapılar ile ruhsat ve eklerine aykırı yapılar hakkında 3194 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. 3194 sayılı Kanun'un 32.

maddesinde ise ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılan yapılara ilişkin düzenleme getirilmiş olup ruhsata aykırı yapılarda aykırılığın giderilmemiş olması, ruhsatsız yapılarda ise yapının ruhsata bağlanmaması hâlinde ilgili idarece yapının yıktırılacağı düzenlenmiştir.

51. Bu durumda başvuru konusu olayda mülkiyetin kullanımını kontrol/düzenleme şeklinde gerçekleşen müdahalenin, 1975 tarihinde onaylanan ve geçerliliğini sürdürdüğü belirtilen kıyı kenar çizgisi dikkate alındığında 3621 sayılı Kanun'un 6. ve 14. maddeleri ile 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesinde hukuki dayanağının bulunduğu ve başvuruya konu müdahalenin kanunilik unsurunu taşıdığı anlaşılmaktadır.

ii. Meşru Amaç

52. Kamu yararı kavramı, genel bir ifadeyle özel veya bireysel çıkarlardan ayrı ve bunlara üstün olan toplumsal yararı ifade etmektedir. Bütün kamusal işlemler, nihai olarak kamu yararını gerçekleştirmek hedefine yönelmek durumundadır (AYM, E.2010/30, K.2012/7, 19/1/2012).

53. Anayasa'nın 43. maddesinde kıyılardan yararlanma ayrıca düzenlenmiş olup kıyıların özel mülkiyete konu olamayacağı, bu alanların devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerden olduğu, kıyılardan ve onların tamamlayıcısı olan sahil şeritlerinden yararlanmada kamu yararının esas alındığı vurgulanmıştır.

54. Kıyı alanlarının korunması, bu alanların dengeli ve düzenli bir şekilde kullanılmasının sağlanması ile kıyılardan ve onun doğal güzelliklerinden yararlanma imkânının ve doğal mirasın gelecek nesillere aktarılması bakımından son derece önemlidir. Bu kapsamda 1975 yılında onaylanan ve geçerliliğini sürdürdüğü belirtilen kıyı kenar çizgisi dikkate alındığında kıyının korunması amacıyla gerçekleştirilen başvuruya konu müdahalenin kamu yararı amacı taşıdığı kabul edilmelidir.

iii. Ölçülülük

55. Nihai olarak başvurucuların maliki bulundukları turistik tesisin çevre duvarının bir kısmının kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde kaçak olarak yapıldığı gerekçesiyle yıkılmasına karar verilmesine rağmen duvar bedelinin ödenmemesi veya gerçek zararı karşılayacak bir giderim imkânının sağlanmaması şeklinde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçülü olup olmadığı değerlendirilmelidir.

56. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma (başkasına devretme, biçimini değiştirme, harcama ve tüketme hatta yok etme) olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

57. Öte yandan Anayasa'nın 35. maddesine göre mülkiyet hakkı ancak kanunla öngörülmüş usullerle ve kamu yararı amacıyla sınırlandırılabilir. Ayrıca Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen "ölçülülük ilkesi", temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin başvurularda öncelikli olarak dikkate alınması gereken bir güvencedir.

58. Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre ölçülülük, temel hak ve özgürlüklerin sınırlanma amaçları ile araç arasındaki ilişkiyi yansıtır. Ölçülülük denetimi, ulaşılmak istenen amaçtan yola çıkılarak bu amaca ulaşılmak için seçilen aracın denetlenmesidir (Adalet Mehtap Buluryer, B. No: 2013/5447, 16/10/2014, § 106).

59. Ölçülülük ilkesi "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik" öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, "gereklilik" ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, "orantılılık" ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

60. Anayasa'nın 35. maddesine uygun olarak bir kimsenin mülkiyet hakkına devlet tarafından müdahale edilmişse veya mal varlığı üzerindeki hakları kullanılamaz hâle getirilmişse bu kişinin hakkının korunması gerekir. Bu da ancak mülkiyete konu mal varlığının değerinin ödenmesi suretiyle gerçekleştirilebilir. Kural olarak devlet tarafından el atılan mal varlığının değerini, devletin kendiliğinden ödemesi beklenir (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım, B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 62).

61. Somut olayda başvuruculların maliki bulundukları taşınmazın bir kısmının 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kaldığı iddiasıyla açılan tapu iptali, tescil ve kal davasının Mahkemece yeniden belirlenen kıyı kenar çizgisi dikkate alınarak reddine karar verildiği, kararın temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçmek suretiyle 27/11/2000 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan kural olarak başvuruculların malik oldukları taşınmazıdiledikleri şekilde kullanma hakları Anayasa'nın 35. maddesinde yer alan mülkiyet hakkının kapsamına dâhil olmakla beraber devletin bu kullanımı kontrol/düzenleme yetkisi bulunmaktadır.

62. Öte yandan Anayasa'nın 43. maddesinde kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğu, kıyılardan yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği, kıyılardan yararlanma imkân ve şartlarının kanunla düzenleneceği belirtilmiş; 3621 sayılı Kanun'un 6. maddesinde ise kıyıların herkesin eşitlikle ve serbestlikle yararlanmasına açık olduğu, buralarda hiçbir yapı yapılamayacağı, duvar ve benzeri engeller oluşturulamayacağı düzenlenmiştir.

63. Bu durumda Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısında 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisi ve Mahkemenin 11/4/2000 tarihli kararıyla belirlenen kıyı kenar çizgisinin her ikisinin de paftasında gösterildiği ve geçerli olduklarının belirtildiği de dikkate alındığında Mahkemece belirlenen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalmayıp başvuruculların mülkiyetinde bulunan ancak 1975 yılında belirlenen kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kaldığı anlaşılan alan içinde yer alan ve başvuruculara ait olduğu anlaşılan duvar yönünden gerçekleşen müdahalenin ortaya çıkardığı durumun, başvuruculların mülkiyet hakkının korunması ile kamusal menfaatin gerekleri arasında sağlanması gereken dengeyi bozup bozmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

64. Belediye Encümeninin 24/8/2010 tarihli kararında duvarın izinsiz ve kaçak olarak yapıldığı belirtilmiş;başvuru formunda ise turistik tesisin 1964 yılından bu yana emniyeti sağlayan çevre duvarları ile çevrili olduğu, bu duvarların turistik tesise ait 1964 tarihli ruhsatname kapsamında bulunduğu ve kaçak olmadığı ifade edilmiştir. Başvuru formu ekinde, turistik tesise ait 23/12/1963 tarihli ve 99 sayılı turizm müessesesi işletme belgesi ve 1964 tarihli inşaat ruhsatnamesi sunulmuştur. Balıkesir İdare Mahkemesinin 22/9/2011 tarihli kararında, başvuruculara ait taşınmazın etrafını çevreleyen ve dava konusunu oluşturan çevre duvarlarının ne zaman inşa edildiğinin yapı tatil zaptında belirtilmediği ancak başvuruculardan Melahat Altın ve başvuruculların murisi tarafından Belediye ve

Maliye Hazinesi aleyhine açılan Burhaniye Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1987/427, K.1988/189 sayılı dosyası kapsamında yapılan keşif ve bilirkişi incelemesinde söz konusu duvarın mevcut olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Bu bakımdan uyuşmazlık konusu duvarın yeni olmayıp 1988 yılından daha önceki bir tarihte inşa edildiği değerlendirilmiştir.

65. Yine başvurucular; uyuşmazlık konusu duvarın tesisi çevreleyen bahçe duvarının bir bölümü olduğunu, tesisin emniyetini sağlama işlevine sahip bulunduğunu, kamuya ait kıyıya geçişi engellemediğini, bu bölgede kamu yararına yapılacak herhangi bir hizmetin gerçekleştirilmesine engel teşkil etmediğini belirtmişlerdir. 24/8/2010 tarihli encümen kararında ise duvarın kıyı kenar çizgisinin deniz yönünde kaldığı gerekçesine dayanılarak yıkım kararı alındığı, başka bir gerekçeye yer verilmediği görülmüştür. Başvuru formu ekinde sunulmuş olan "Bayındırlık Bakanlığı Onaylı Çifte Kıyı Kenar Çizgisini Gösteren Tasdikli Proje" başlıklı belgede 1975 yılında ve 2006 yılında onaylanan her iki kıyı kenar çizgisinin gösterildiği, iki kıyı kenar çizgisi arasında kalan uyuşmazlık konusu tesise ait bahçe duvarının işaretlendiği, duvarın kıyıya ve sahil şeridine dik olacak şekilde konumlanmış olduğu gözlemlenmiştir.

66. Son olarak başvuruculaların müracaatı üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısında, başvuruculara ait taşınmazın bir bölümü 1975 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalırken Mahkemece tespit edilen kıyı kenar çizgisine göre kıyı dışında kaldığından mülkiyet durumunun başvurucular lehine aynen korunduğu, 1975 yılında belirlenen ve hukuki bir değer taşıması sebebiyle bir idari işlem niteliğinde bulunan kıyı kenar çizgisinin planlama, uygulama, imar yıkım, ruhsat ve iskân gibi imar uygulamalarıyla ilgili iş ve işlemler yönünden geçerli olup mülkiyeti ilgilendiren idari işlemler yönünden ise Mahkemece belirlenmiş kıyı kenar çizgisinin esas alınması gerektiği, 1/6/1964 tarihinde alınan yapı ruhsatı ile 1/12/1984 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren mülga 3086 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi dikkate alındığında iki kıyı kenar çizgisi arasında kalan alan ve üzerindeki yapıların bedeli ödenmeden kaldırılmasının mümkün görülmediği bildirilmiştir.

67. Başvurunun değerlendirilmesi neticesinde 1975 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisine göre kıyıda kalan, kural olarak devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan ve 3621 sayılı Kanun uyarınca üzerinde yapı yapılması mümkün gözükmeyen bir alanın aynı zamanda 2006 tarihinde onaylanan kıyı kenar çizgisine göre kıyı dışında kalması ve bunun sonucu olarak başvurucular lehine mülkiyetinin aynen korunması şeklindeki mevcut durum karşısında, uyuşmazlık konusu duvarın yeni bir tarihte inşa edilmediğine ilişkin sunulan bilgi ve belgeler, duvarın yapılış amacı, fonksiyonu, konumu, başvurucular yönünden sağladığı fayda ile müdahalenin amacı, gerekçesi ve müdahaleden beklenen kamu yararı karşılaştırıldığında duvarın değeri ödenmeden veya başvuruculaların gerçek zararını karşılayacak bir giderim imkânı sağlanmadan müdahalede bulunulmasının başvurucular üzerinde aşırı bir yüke sebep olduğu, yapı bedelinin ödenmesi gerektiğine işaret eden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 8/6/2012 tarihli yazısı da dikkate alındığında başvuruculaların mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasında gözetilmesi gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulduğu kanaatine ulaşılmıştır.

68. Açıklanan nedenlerle başvuruculaların Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

69. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

70. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

71. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

72. Mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

73. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Balıkesir İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF KARAKUŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/12002 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12002

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF KARAKUŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12002)

Karar Tarihi: 8/12/2016

R.G. Tarih ve Sayı: 27/12/2016-29931

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucular : 1. Hasan KILIÇ

Vekili : Av. Cüneyt TORAMAN

2. Yusuf KARAKUŞ

3. Mehmet ŞAHİN

Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltında hakların hatırlatılmaması, azami gözaltı süresinin aşılması, haksız olarak tutuklama ve gözaltı kararları verilmesi nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; işkence altında ifade alınması nedeniyle işkence yasağının; müdafi huzurunda alınmayan ifadelerin hükme esas alınması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 17/7/2014 ve 8/8/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü sunmuştur.

7. Başvurucu Mehmet Şahin, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

8. Aralarında hukuki irtibat bulunduğundan 2014/14272 ve 2014/12012 numaralı bireysel başvuru dosyaları bu dosya ile birleştirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

9. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

10. İstanbul Emniyet Müdürlüğü 17/1/2000 tarihinde, İstanbul’da Hizbullah terör örgütüne karşı operasyonlar düzenlemiştir. Emniyet görevlilerinin bir daireye yaptığı operasyonda örgüt lideri öldürülmüştür. Evde yapılan aramada, örgüt hakkında bilgiler içeren çok sayıda hard disk ele geçirilmiştir.

11. Başvurucular, anılan operasyonda elde edilen bilgiler üzerine başlatılan soruşturma kapsamında 6/5/2000 tarihinde yakalanmıştır. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele (TEM) Şubesinde başvurucuların müdafileri olmaksızın ifadeleri alınmıştır. Başvurucular 7/5/2000 tarihinde, gazeteci U.M.nin öldürülmesi olayı ile ilgisi görülerek Ankara'ya gönderilmişlerdir.

A. Başvurucu Hasan Kılıç Hakkındaki Soruşturma Süreci

12. Başvurucu, İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesinde müdafi olmaksızın alınan ifadesinde suçlamaları reddetmiştir.

13. Başvurucu, Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesindemüdafi olmaksızın alınan 12/5/2000 tarihli ifadesinde ise ayrıntılı ikrarlarda bulunmuştur. Başvurucu daha sonra Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcılığı ve DGM Yedek Hâkimliğinde alınan ifadelerinde de suçlamaları kabul etmiştir.

14. Başvurucunun İstanbul'da 6/5/2000 ve 7/5/2000 tarihlerinde Haseki Hastanesi Acil Cerrahi Polikliniğinde, 14/5/2000 tarihinde Adli Tıp Kurumu Ankara Şubesinde yapılan muayenesinde başvurucuda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir.

15. Başvurucu 19/5/2000 tarihinde tutuklanmış ve 28/7/2005 tarihinde tahliye edilmiştir.

16. Başvurucu; daha sonra kollukta şablon bir ifade tutanağı hazırlanarak baskı ile bu tutanağın kendisine kabul ettirildiğini, Ankara DGM'ye getirilirken kolluktaki ifadeyi değiştirmemesinin söylediğini, aksi takdirde geri götürülüp işkenceye devam edecekleri yönünde tehdit edildiğini, bu yüzden DGM Savcılığında ve Yedek Hâkimliğinde verdiği ifadelerinde gerçekleri açıklayamadığını belirtmiştir.

B. Başvurucu Yusuf Karakuş Hakkındaki Soruşturma Süreci

17. Başvurucu 12/12/1980 tarihi öncesi işlediği bir suç nedeniyle belli süre Bursa'daki bir

cezaevindekalmış, 1989 yılında tahliye olmuştur.

18. Yasa dışı Hizbullah örgütünün ilim grubuna yönelik olarak İstanbul'da 1997 yılında operasyon başlatılmıştır. Başvurucu, operasyon sırasında "Bekir Kunduz" adına düzenlenmiş sahte kimlik ve bir adet tabanca ile yakalanmıştır.

19. Başvurucu 27/12/1997 gözaltına alınmış, 31/12/1997 tarihinde tutuklanmış ve 27/4/1999 tarihinde tahliye edilmiştir.

20. İstanbul 5 No.lu DGM'de, terör örgütüne üye olmak suçundan başvurucu ve diğer şüpheliler hakkında kamu davası açılmıştır.

21. Başvurucu, örgüte yardım etmek suçundan cezalandırılmıştır. Başvurucunun temyizi üzerine hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

22. Bu arada başvurucu, Hizbullah terör örgütüne yönelik soruşturma kapsamında 7/5/2000 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesinde müdafi olmaksızın alınan ifadesinde kendisini ve diğer şüphelileri suçlayan beyanlarda bulunmuştur.

23. Başvurucu, Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesindemüdafi olmaksızın alınan 12/5/2000 tarihli ifadesinde de ayrıntılı ikrarlarda bulunmuş ve yer göstermeleri yapmıştır. Başvurucu daha sonra DGM Cumhuriyet savcısı tarafından alınan 2/6/2000 ve 16/6/2000 tarihli ek ifadelerinde; Emniyette manevi baskı gördüğünü, U.M. cinayeti ile ilgisinin bulunmadığını söylemiştir.

24. Dosyadaki teşhis tutanaklarına göre gazeteci U.M.nin öldürüldüğü tarihte olay mahallinde nöbet tutan polis memurları K.A., R.K., ve A.T. ile yapılan yüzleştirmede başvurucular teşhis edilememiştir.

25. Başvurucu 14/5/2000 tarihinde tutuklanmış ve 26/11/2004 tarihinde tahliye edilmiştir.

C. Başvurucu Mehmet Şahin Hakkındaki Soruşturma Süreci

26. Başvurucunun evinde 6/5/2000 tarihindeyapılan aramada bir adet pompalı tüfekbulunmuştur.

27. Başvurucu; İstanbul Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesinde müdafi olmaksızın alınan ifadesinde ayrıntılı bir şekilde yaşantısını, Tevhid-Selam grubuna girişini ve grubunfaaliyetlerini anlatmıştır.

28. Dava dosyasındaki adli raporlarında; 6/5/2000 ve 7/5/2000 tarihlerinde İstanbul Haseki Hastanesi Acil Cerrahi Polikliniğinde, 14/5/2000 tarihinde de Adli Tıp Kurumu Ankara Şube Müdürlüğünde yapılan muayenesinde başvurucunun vücudunda darp ve cebir izine rastlanmadığı bilgileri yer almıştır.

29. Başvurucu, Ankara Emniyet Müdürlüğü TEM Şubesinde müdafi olmaksızın alınan 12/5/2000 tarihli ifadesinde de ayrıntılı ikrarlarda bulunmuştur. Başvurucu, daha sonra Ankara DGM Cumhuriyet Savcılığı ve 2 No.lu DGM Yedek Hâkimliğinde alınan ifadelerinde Tevhid-Selam grubu ile ilgisi bulunduğunu ancak şiddete yönelik herhangi bir eyleme katılmadığını söylemiştir.

30. Başvurucu 19/5/2000 tarihinde tutuklanmış ve 28/7/2005 tarihinde tahliye edilmiştir.

D. Yargılama Süreçleri

31. Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığının 11/7/2000 tarihli iddianamesiyle başvurucular

hakkında Anayasa'yı ihlal suçundan Ankara 2 No.lu DGM'de dava açılmıştır.

32. Başvurucu Mehmet Şahin kendisine işkence yapıldığı iddiasıyla kolluk görevlileri hakkında 28/9/2000 tarihinde suç duyurusunda bulunmuştur. Suç duyurusu üzerine 8/11/2000 tarihinde muayene edilmiştir. Aynı tarihli raporda, darp ve cebir izine rastlanmadığı bildirilmiştir.

33. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 21/11/2000 tarihinde, ilgililer hakkında kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermiştir. Anılan karar, itiraz üzerine 2001 yılında kesinleşmiştir.

34. Başvurucu Yusuf Karakuş hakkında İstanbul 5 No.lu DGM'de görülen dava (bkz. §§ 20, 21), Tevhid-Selam/Kudüs Ordusu örgütüne ilişkin davanın görülmekte olduğu Ankara 2 No.lu DGM'nin E.2000/102 sayılı dosyası ile 15/3/2001 tarihinde birleştirilmiştir.Diğer kişiler hakkında açılan bazı davalar da sonraki tarihlerde bu yargılamayla birleştirilmiştir.

35. Başvurucular duruşmalarda, soruşturma evresinde ikrar içeren beyanlarının baskı altında alındığını iddia ederek beyanlarını reddetmişlerdir.

36. Başvurucular Ankara 2 No.lu DGM'nin E.2000/102 sayılı dosyasında yapılan yargılama sonunda 7/1/2002 tarihli kararla hapis cezalarına mahkûm edilmişlerdir. Başvurucular Mehmet Şahin ve Yusuf Karakuş anayasal düzeni silah zoruyla değiştirmeyi amaç edinen silahlı çetenin sair efradı olma suçundan, başvurucu Hasan Kılıç ise silahlı çetede özel görevli yöneticilik suçundan cezalandırılmıştır.

37. Anılan mahkûmiyet kararının temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesince 12/11/2002 tarihinde karar bozulmuştur. Devlet güvenlik mahkemelerinin kapatılmasının ardından yargılamaya nihai olarak (kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinde (CMK 250. madde ile görevli) (E.2004/216) devam edilmiştir.

38. Yapılan yargılama sonunda (kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 28/7/2005 tarihli kararı ile başvurucular bozma kararına konu suçlardan yeniden cezalandırılmıştır. Anılan karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 8/11/2006 tarihli ilamıyla bozulmuştur.

39. Yeniden yapılan yargılama sonunda aynı Mahkemenin 17/1/2013 tarihli ve E.2006/294, K.2013/8 sayılı kararıyla başvurucular Mehmet Şahin ve Yusuf Karakuş silahlı örgüt üyesi olma suçundan, başvurucu Hasan Kılıç ise silahlı suç örgütü kurma suçundan hapis cezalarına mahkûm edilmiştir.

40. Gerekçeli kararda başvurucu Hasan Kılıç ile ilgili olarak:

- Başvurucunun 1979 yılında İran'da gerçekleştirilen İslam Devrimi'yle birlikte Türkiye'de de bu gelişmeye sempatiyle bakan bir grubun içinde yer aldığı, diğer yandan çeşitli gazete ve dergilerde İranlı ve Mısırlı yazarların (Ali Şeriati, Seyit Kutup gibi) eserlerinin Türkçeye tercümelerini yaparak yayımladığı belirtilmiştir. Kararda, başvurucunun meydana gelen değişikliği görmek için 1980 yılında İran'a gittiği, 1986 ve 1987 yıllarında yasa dışı Hizbullah örgütünün ilim grubu lideriilegörüşmeler yaptığı,İran'dan İstanbul'a gelen yasa dışı Kudüs Ordusu yetkilisi N.T. ve onun aracılığı ile de Kudüs Ordusu'nda en üst yöneticilerden olan Vahidi ile tanıştığı belirtilmiştir. Başvurucunun 1990 yılı Ocak ayında Tevhid dergisini çıkarmaya başladığı, 1993 yılında Tevhid dergisi kapandıktan sonra Zamana Selam isimli gazeteyi çıkardığı, bir yıl sonra da gazetenin ismini Selam olarak değiştirdiği, 1997 yılında bu gazeteyi kapatıp ticarete atıldığı, sanığın yayınevi ve gazete sahibi olarak faaliyet gösterdiği dönemde İstanbul'da periyodik olarak bazı ev ve

mahallelerde toplantı düzenleyerek İstanbul dışındaki şehirlerde de Tevhid dergisinin temsilciliklerini açarak yayılma çabasına giriştiği, İran'daki eğitim kamplarına bazı kişileri göndererek bu kişilere siyasi ve askerî eğitim aldırdığı ifade edilmiştir.

- Mahkûmiyet kararında, başvurucu Hasan Kılıç'ın ayrıca M.D. ve başvurucu Mehmet Şahin ile buluşarak J.K. adlı iş adamına suikast yapılması yönünde karar aldığı, bununiçin hazırlanan bombanın saklaması için başvurucu Yusuf Karakuş'a verildiği, eylemi gerçekleştirme şeklinde anlaşma sağlanamayınca eylemin gerçekleştirilemediği hükme gerekçe olarak gösterilmiştir. Gerekçeli kararda, eylem için hazırlanan bombanın Yusuf Karakuş tarafından bir müddet saklandığı, daha sonra bombayı N.T.ye teslim ettiği, Hizbullah örgütü liderinin evinde elde edilen bilgisayar, CD ve disket çözümlerinde bu olaydan ve başvurucu Hasan Kılıç'ın Tevhid-Selam örgütünü meydana getiren beş kişiden biri olarak söz edildiği belirtilmiştir.

41. Gerekçeli kararda başvurucu Yusuf Karakuş ile ilgili olarak:

- Başvurucunun Bursa'da cezaevinde iken ziyaretine gelen Tevhid-Selam grubu üyeleri N.Ş., M.A.T., Hasan Kılıç, Mehmet Şahin ve A.A. ile tahliye sonrası irtibat sağladığı, örgütsel faaliyet kapsamında İran'a gidip geldiği ve İran'da silahlar ve dinamit, C4, TNT gibi patlayıcılar konusunda uygulamalı eğitim aldığı belirtilmiştir. Kararda, başvurucunun bu gruptan ayrılarak Hizbullah terör örgütünün ilim grubuna geçtiği, örgütün amacı doğrultusunda ev çalışmaları yapan birimde görev aldığı ve faaliyet gösterdiği de ifade edilmiştir. Mahkûmiyet gerekçesine göre 1991 yılında İstanbul Beyazıt'ta Gazeteci Yazar O. E.nin eşi tarafından açılan resim sergisinde Kur'an ayetleri ile alay edildiği düşüncesi ile başvurucu Mehmet Şahin'in talimatı üzerine içinde başvurucu Yusuf Karakuş'un da bulunduğu Tevhid-Selam grubuna mensup 30-40 kişi, sergi salonuna giderek salonun camlarını kırmak ve sergilenen resimlere zarar vermek suretiyle sergiyi tahrip etmiştir. Başvurucu Yusuf Karakuş'un 1993 yılı içinde Mehmet Şahin, Hasan Kılıç'ın da aralarında bulunduğu bir grupla Bosna'ya giderek ziyaretlerde bulunduğu, daha sonra Bosna'ya toplanan paraların nerelere harcandığı konusunda ikna edici şekilde hesap verilememesi üzerine Tevhit-Selam grubundan koparak öz geçmiş raporu vermek suretiyle yasa dışı Hizbullah örgütünün ilim grubuna girdiği ifade edilmiştir. Gerekçede ayrıca, başvurucunun Hizbullah örgütüne yönelik olarak gerçekleştirilen operasyonda sahte kimlik ile yakalandığı, evinde yapılan aramada ruhsatsız tabanca ve mermiler ele geçirildiği, böylece 1989 yılında cezaevinden çıktıktan sonra önceleri yasa dışı Tevhit-Selam örgütüne, daha sonra da Hizbullah örgütünün ilim grubuna dâhil olarak bu örgütlerin amaçları doğrultusunda yoğun ve sürekli faaliyetlerde bulunduğundan da söz edilmiştir.

42. Gerekçeli kararda başvurucu Mehmet Şahin ile ilgili olarak:

- Başvurucunun Tevhid-Selam örgütüne mensup bazı kişilerle değişik tarihlerde silahla atış talimi yaptığı, iş adamı J.K.ye karşı eylem yapılmasına karar verilen toplantıya iştirak ettiği, İran'a giderek örgüt üyelerinin Kudüs Ordusu'na ait kamplarda siyasi ve askerî eğitim almalarını organize ettiği, Bosna-Hersek ve Afganistan gibi ülkelere elamanlar göndererek buralardan derlenen anıları kitap hâline getirip Selam gazetesinin eki olarak dağıttığı belirtilmiştir.

43. Mahkûmiyet kararına, başvuruculuların soruşturma evresindeki ikrarları ve sanıkların birbirlerine yönelik suçlayıcı beyanları da esas alınmıştır.

44. Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 28/7/2005 tarihli

kararı, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 31/3/2014 tarihli kararıyla onanmıştır. Onama kararının ilgili bölümü şöyledir:

"a) Tevhid-Selam/Kudüs Ordusu

[Başvuruculaların da] üyesi oldukları dava konusu "Tevhid-Selam/Kudüs Ordusu" adlı örgütün, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün 12.06.2000 tarih 4240 sayılı ve 13.04.2005 tarih 70495 sayılı yazı cevapları ve tüm dosya kapsamından anlaşıldığı üzere; 1985 yılında yayına başlayan İstiklal ve Şehadet Dergileri ve sonra da Tevhid Dergisi, Zamana Selam ve Selam Gazetesi ile Selam Kültür ve Dayanışma Vakfı çevresinde oluştuğu, Türkiye'de mevcut Anayasal düzeni yıkarak yerine İran İslam Devrimini model alan bir devlet kurmayı amaçladığı, bir kısım üyelerinin İran'a giderek askeri bir kuruluş olarak bilinen Kudüs Ordusu ve İran gizli servisi Sawama mensuplarından askeri ve örgütseleğitiminyanındasilahve mühimmat yardımı aldıkları, İran'a ait istihbarat teşkilatları tarafından kullanıldıkları, bu teşkilat mensuplarıyla birlikte ülkemizdeki Halkın Mücahitleri örgütü mensupları, A.B.D, İsrail, Mısır, Irak ve İngiliz uyruklu şahıslar ile aydınlara yönelik silahlı eylemler gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır."

45. Başvurucular 10/7/2014 tarihinde nihai kararı öğrenmiştir.

46. Başvurucular 17/7/2014 ve 8/8/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

47. Başvuruculaların mahkûmiyetine konu suçlar 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 314. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenmiştir.

48. Olay tarihinde yürürlükte olan 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun 135. maddesi şöyledir:

“Zabıta amir ve memurları ile Cumhuriyet Savcısı tarafından ifade almada ve hâkim tarafından sorguya çekilmede aşağıdaki hususlara uyulur:

1. İfade verenin veya sorguya çekilenin kimliği tesbit edilir. İfade veren veya sorguya çekilen kimliğe ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmak zorundadır.

2. Kendisine isnat edilen suç anlatılır.

3. Müdafi tayin hakkının bulunduğu, müdafi tayin edebilecek durumda değilse baro tarafından tayin edilecek bir müdafi talep edebileceği ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, isterse müdafiin soruşturmayı geciktirmemek kaydı ile ve vekaletname aranmaksızın ifade veya sorguda hazır bulunacağı bildirilir; yakınlarından istediğine yakalandığını duyurabileceği söylenir.

4. İsnad edilen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanuni hakkı olduğu söylenir.

5. Şüpheden kurtulması için somut delillerinin toplanmasını talep edebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe sebeplerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek imkânı verilir.

6. İfade verenin veya sorguya çekilenin şahsi halleri hakkında bilgi alınır.

7. İfade veya sorgu bir tutanakla tesbit edilir. Bu tutanakta;

a) İfade verme veya sorguya çekme işleminin yapıldığı yer ve tarih,

b) İfade verme veya sorguya çekme sırasında hazır bulunan kişilerin isim ve sıfatları ile ifade veren veya sorguya çekilen kişinin açık kimliği,

c) İfade vermenin veya sorgunun yapılmasında yukarıdaki işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, bu işlemler yerine getirilmemiş ise sebepleri,

d) Tutanak içeriğinin ifade veren veya sorguya çekilen ile hazır olan müdafi tarafından okunduğu ve imzalarının alındığı,

e) İmzadan imtina halinde bunun nedenleri yer alır."

49. 1412 sayılı mülga Kanun'un 135/A maddesi şöyledir:

"İfade verenin ve sanığın beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, işkence, zorla ilaç verme, yorma, aldatma, bedensel cebir ve şiddette bulunma, bazı araçlar uygulama gibi iradeyi bozan bedeni veya ruhi müdahaleler yapılamaz.

Kanuna aykırı bir menfaat vaat edilemez.

Yukarıdaki fıkralarda belirtilen yasak yöntemlerle elde edilen ifadeler rıza olsa dahi delil olarak değerlendirilemez."

50. 1412 sayılı mülga Kanun'un 136. maddesi şöyledir:

"Yakalanan kişi veya sanık, soruşturmanın her hal ve derecesinde bir veya birden fazla müdafiin yardımından faydalanabilir. Kanuni temsilcisi varsa o da yakalanana veya sanığa bir müdafi seçebilir.

Zabıta amir ve memurları tarafından yapılacak sorgulama işlemlerinde, ancak bir müdafi hazır bulunabilir. Cumhuriyet Savcılığı işlemlerinde bu sayı üçü geçemez.

Zabıtaca yapılan soruşturma da dahil olmak üzere, soruşturmanın her safhasında müdafiin, yakalanan kişi veya sanıkla görüşme, ifade alma veya sorgu süresince yanında olma ve hukuki yardımda bulunma hakkı engellenemez, kısıtlanamaz."

51. 1412 sayılı mülga Kanun'un 138. maddesi şöyledir:

"Yakalanan kişi veya sanık müdafi seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse talebi halinde baro tarafından kendisine bir müdafi tayin edilir. Yakalanan kişi veya sanık onsekiz yaşını bitirmemiş yahut sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malul olur ve bir müdafi'de bulunmazsa talebi aranmaksızın kendisine müdafi tayin edilir."

52. 1412 sayılı mülga Kanun'un 144. maddesi şöyledir:

"Yakalanan veya tutuklu bulunan kişi vekaletname aranmaksızın müdafi ile her zaman ve konuşulanları başkalarının duyamayacağı bir ortamda görüşebilir. Bu kişilerin müdafi ile yazışmaları denetime tabi tutulamaz."

53. Başvuruculaların gözaltında bulunduğu sırada yürürlükte bulunan 16/6/1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 16. maddesi şöyledir:

"Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda yakalanan veya tutuklanan şahıs, yakalama veya tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için zorunlu süre hariç en geç kırksekiz saat içinde hakim önüne çıkarılır ve sorguya çekilir.

Üç veya daha fazla kişinin bir suça iştiraki suretiyle toplu olarak işlenen suçlarda, delillerin

toplanmasındaki güçlük veya fail sayısının çokluğu ve benzeri nedenlerle Cumhuriyet savcısı, bu sürenin dört güne kadar uzatılmasına yazılı olarak emir verebilir. Soruşturma bu sürede sonuçlandırılmazsa Cumhuriyet savcısının talebi ve hakim kararı ile süre yedi güne kadar uzatılabilir.

Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde yakalanan veya tutuklanan kişiler hakkında ikinci fıkrada yedi gün olarak belirlenen süre Cumhuriyet savcısının talebi ve hakim kararıyla on güne kadar uzatılabilir.

Tutuklu bulunan sanık, müdafii ile her zaman görüşebilir. Hakim tarafından gözaltı süresinin uzatılmasına karar verildikten sonra gözaltında bulunan kişi hakkında da aynı hüküm uygulanır.”

54. Başvuruculaların gözaltında bulunduğu sırada yürürlükte olan 18/11/1992 tarihli ve 3842 sayılı Kanun’un 31. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Bu Kanunun 4, 5, 6, 7, 9, 12, 14, 15, 18, 19, 20 ve 22 nci madde hükümleri Devlet Güvenlik Mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmaz. Bunlar hakkında 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bu değişiklikten önce yürürlükte olan eski hükümleri değiştirilmeden önceki halleriyle uygulanır.”

55. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 148. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“Müdafi hazır bulunmaksızın kollukça alınan ifade, hâkim veya mahkeme huzurunda şüpheli veya sanık tarafından doğrulanmadıkça hükme esas alınamaz.”

B. Uluslararası Hukuk

1. İlgili Sözleşme

56. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası ve (3) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

''1. Herkes davasının, … cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak, … görülmesini isteme hakkına sahiptir...

…

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

…

c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafiin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddî olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;''

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

57. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında, suç isnadı altında bulunan kişi savunma hakkının kullanılmasında üç ayrı hakka sahiptir. Bunlar kendisini bizzat savunma, seçtiği bir müdafi yardımından yararlanma, bir müdafi tayin etme olanağından yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görülürse resen atanacak bir müdafi yardımından yararlanma

haklarıdır. Dolayısıyla suç isnadı altında bulunan kişinin kendisini bizzat savunması talep edilemez (Pakelli/Federal Almanya, B. No: 8398/78, 25/4/1983, § 31). Bir suçla itham edilen herkesin avukat yardımından etkili bir şekilde yararlanma hakkı, mutlak bir hak olmamakla beraber, adil yargılanma ilkesinin temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır (Salduz/Türkiye [BD], B. No: 36391/02, 27/11/2008, § 51).

58. Kendini suçlamama hakkı, kamu makamlarının şüphelinin/sanığın arzusu hilafına baskı ve zorlama metotları ile elde edilen delillere başvurmadan iddialarını ispat etmelerini öngörmektedir (Jalloh/Almanya [BD], B. No: 54810/00, 11/7/2006, § 100; Salduz/Türkiye, § 54). AİHM, soruşturma evresindeki ikrarın kötü muamele veya işkence altında verildiği belirtilerek hâkim önünde reddedilmesi hâlinde bu konu irdelenmeden esasa geçilerek ikrarın dayanak olarak kullanılmasını bir eksiklik olarak değerlendirmiştir (Hulki Güneş/Türkiye, B. No: 28490/95, 19/6/2003, § 91). Bu kapsamda, ikrarın hiç kimseyle görüşülmesine izin verilmeyen ve uzun süren bir gözaltı sırasında yapılmış olması gibi hususlar da gözönünde bulundurulmalıdır (Barbera, Messegue ve Jabardo/İspanya, B. No: 10590/83, 6/12/1988, § 87).

59. İlke olarak şüpheliye,gözaltına alındığı ya da tutuklandığı andan itibaren avukat yardımından yararlanma imkânı sağlanmalıdır (Dayanan/Türkiye, B. No: 7377/03, 13/10/2009, § 31). Diğer taraftan AİHM, kolluk tarafından ifade alınma aşamasını da kapsayan müdafi yardımından yararlanma hakkının geçerli bir nedene dayanılarak kısıtlanabileceğini, bu durumda, somut olay açısından yargılamanın bütününe bakılarak söz konusu kısıtlamanın adil yargılanmaya engel olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (John Murray/Birleşik Krallık, B. No: 18731/91, 8/2/1996, § 63; Magee/Birleşik Krallık,B. No: 28135/95, 6/6/2000, § 41).

60. Bu bağlamda AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin ne lafzı ne de ruhunun, başvuranın iradi olarak açık ya da örtülü biçimde adil yargılanma hakkından vazgeçmesini engellemediğini belirtmektedir (Aksin ve diğerleri/Türkiye, B. No: 4447/05, 1/10/2013, § 48). Adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan müdafi yardımından yararlanmadan vazgeçmenin geçerli ve etkin olabilmesi için her türlü şüpheden uzak bir açıklıkta olması, ayrıca sonuçlarının ağırlığının gerektirdiği asgari garantileri içermesi gerekir (Salduz/Türkiye, § 59).

61. AİHM, bazı durumlarda kişinin talebi olmasa da resen ücretsiz olarak avukat tayin edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Kişinin olanağının olmaması yanında ayrıca suçlama nedeniyle alabileceği özgürlükten mahrum bırakılmayı gerektiren bir ceza ve davanın karmaşıklığı, avukat yardımının sağlanmasını gerektiren bir hukuki menfaati ortaya çıkarmaktadır (Tunç/Türkiye, B. No: 32432/96, 27/3/2007, §§ 55, 56).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

62. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Müdafi Yardımından Yararlanma Hakkıyla Bağlantılı Olarak Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

63. Başvurucular; genel olarak yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmediğini, bu kapsamda esas olarak gözaltında avukata erişim imkânından yararlandırılmadıkları sırada

baskı ve işkence altında imzalanan ancak içeriği kabul edilmeyen ifadelere dayanılarak mahkûmiyetlerine karar verildiğini belirtmektedirler.

64. Bakanlık görüş yazısında, Dağdelen ve diğerleri/Türkiye (B. No: 1767/03) kararına atıfla işkence ve kötü muamele sonucu elde edilen ikrarların kullanılmasının yargılamanın adilliğini zedeleyeceği ancak başvurucunun işkence gördüğüne ilişkin olarak suç duyurusunda bulunduğu iddiasına rağmen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında bu konuda bir soruşturma evrakının bulunmadığı belirtilmiştir.

65. Başvurucu Mehmet Şahin, başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

66. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkının görünümlerinden olan müdafi yardımından faydalanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

67. Anayasa’nın 36. maddesinin(1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

68. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

69. Ceza yargılamasında savunma haklarının güvence altına alınması, demokratik toplumun temel ilkelerindendir (Erol Aydeğer, B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). Savunma, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesini sağlamaktadır. İddiaya karşı savunma tanınmadığı sürece silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine uygun muhakeme yapılması ve maddi gerçeğe ulaşılması da mümkün değildir.

70. Savunma hakkının sağladığı “güvenceler”, esasen adil yargılanma hakkı içinde yer almaktadır.Savunma hakkı, hukuk devleti ilkesinin gereklerinden ve adil yargılanma hakkının önemli güvencelerinden biri olması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde açıkça ifade edilmiştir. Anılan hükümde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Savunma hakkı tanınmadan kişilerin cezalandırılması, Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesine de uygun değildir. Bu nedenle savunma hakkının sağlanmadığı bir yargılamanın adil olduğundan söz edilemez.

71. Müdafi, şüpheli veya sanığın ceza yargılamasında savunmasını yapan avukat olarak tanımlanmaktadır. Şüpheli veya sanığın, müdafii aracılığıyla savunulması hususunda tercih yapma olanağına sahip olduğu hâllerde görev yapan müdafi, ihtiyari müdafi; görevlendirilmesi hususunda şüpheli veya sanığın iradesinin önem taşımadığı hâllerde görev yapan müdafi ise zorunlu müdafidir (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2011/10-182,

K.2011/204, 11/1/2011).

72. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen “meşru vasıta ve yollardan" yararlandırılması da gerekir. Savunmada başvurulacak meşru vasıta ve yollar arasında avukatların teknik bilgilerinden ve tecrübelerinden yararlanma olanağı da bulunmaktadır. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafi yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafi yardımından yararlanma hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen “meşru vasıta ve yollar" kavramının kapsamındadır. Bu itibarla müdafi yardımından yararlanmanın adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılanma hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkına sahiptir.

73. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. NitekimSözleşme'nin6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak, eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek hakkı düzenlenmiştir.

74. Savunmanın iddia makamı karşısında dezavantajlı konuma düşmemesi için şüpheli ve sanığın kendisini bireysel olarak (bizzat) savunabilmesinin yanı sıra müdafi yardımından yararlandırılması da gerekebilir. Suç isnadı altındaki kişinin müdafi yardımına olan ihtiyacı, delillere ulaşma bakımından yaşanan güçlüklerin aşılması, hukuki bilgi eksikliği veya içinde bulunulan psikolojik durumdan kaynaklanabilir. Bu kapsamda savunma hakkının etkin bir şekilde kullanma imkânını sağlayan müdafi yardımından yararlanma hakkı aynı zamanda adil yargılanma hakkının diğer bir unsuru olan “silahların eşitliği” ilkesinin de gereğidir. Diğer bir ifadeyle müdafi yardımından yararlanma hakkı hem savunma hakkının etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamakta hem de silahların eşitliği ilkesine işlerlik kazandırmaktadır.

75. Müdafi yardımından yararlanma hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı bakımından başka bir önemi, suç isnadı altında olan kişinin bu haktan yararlandırılması yönünden devletin pozitif bir yükümlülüğü olduğunun kabul edilmesidir. Anayasa'nın 36. maddesinde suç isnadı altında bulunan kişinin ekonomik durumunun elverişli olmaması veya ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için gerekli görülmesi hâlinde resen atanacak bir müdafinin yardımından yararlandırılması da gerekir. Şüphelinin/sanığın öznel durumu (örneğin yabancı olması), dava konusunun karmaşıklığı ve isnadın ağırlığıyla bağlantılı olarak suçlamanın ciddiliği değerlendirilerek ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için suç isnadı altındaki kişiye müdafi atanması gerekebilir. Dolayısıyla suç isnadı altında bulunan kişiden kendisini bizzat savunması istenemez. Ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesi için şüphelinin/sanığa müdafi atanması zorunlu ise müdafi görevlendirme konusundaki pozitif yükümlülüğün yerine getirilmesi gerekir. Diğer yandan yetkili adli makamlar, görevlendirilen müdafinin etkin bir hukuki yardımda bulunmadığını (görevini gerektiği gibi yerine getirmekten kaçındığını) tespit etiklerinde -özen yükümlülükleri gereği- gerekli müdahalelerde bulunmalıdır.

76. Anılan hakkın, ilke olarak şüphelinin kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren sağlanması gerekir. Şüpheliye, kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanması, kendisini suçlamama ve susma hakları yanında genel olarak da adil yargılanma hakkının etkili bir koruma işlevine sahip olması bakımından gereklidir. Çünkü bu aşamada elde edilen deliller, yargılama sırasında söz konusu suçun hangi çerçevede ele alınacağını belirlemektedir. Özellikle delillerin toplanması ve kullanılması aşamasında cezai yargılamaya ilişkin mevzuat giderek daha karmaşık hâle geldiğinden şüpheliler, ceza yargılamasının bu evresinde kendilerini savunmasız bir durumda bulabilir. Belirtilen savunmasızlık hâli, ancak bir müdafinin hukuki yardımı ile gereği gibi telafi edilebilir (Aligül Alkaya ve diğerleri, [GK], B. No: 2013/1138, 27/10/2015, §§ 118, 135; Sami Özbil, B. No: 2012/543, 15/10/2014, § 64).

77. Müdafi yardımından yararlanma hakkının yukarıda bahsedilen bazı gerekleri ilgili usul kurallarında da belirtilmiştir. Bu bağlamda 5271 sayılı Kanun'da müdafii bulunmayan şüpheli veya sanığın çocuk, kendini savunamayacak derecede malul veya sağır ve dilsiz olması, soruşturma veya kovuşturma konusu suçun cezasının alt sınırının beş yıldan fazla hapis cezasını gerektirmesi, resmî bir kurumda kusur yeteneğinin araştırılması için gözlem altına alınmasına karar verilecek olması, tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edilmesi, davranışları nedeniyle hazır bulunması hâlinde duruşmanın düzenli olarak yürütülmesini tehlikeye sokan sanığın yokluğunda duruşma yapılması ve kaçak sanık hakkında duruşma yapılması hâllerinde şüpheli veya sanığın istemi bulunmasa hatta açıkça müdafi istemediğini beyan etse bile müdafi görevlendirme zorunluluğu bulunmaktadır (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2011/10-182, K.2011/204, 11/1/2011). 5271 sayılı Kanun’un 150. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince şüpheli veya sanık, müdafi seçebilecek durumda olmadığını beyan ederse istemi hâlinde bir müdafi görevlendirilecektir. Aynı Kanun’un 151. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre sanığa atanan müdafi, duruşmaya gelmez, duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa hâkim veya mahkeme derhâl başka bir müdafi görevlendirilmesi için gerekli işlemi yapmak zorundadır.

78. Müdafi yardımından yararlanma hakkı mutlak değildir. Bu hakkın istisnai hâllerde sınırlandırılması mümkündür. Zorunlu sebeplerin ortaya çıkması hâlinde bu hak kısıtlanabilir. Avukat erişiminin sağlanmamasına istisnai olarak zorunlu sebeplerin gerekçe gösterilmesi durumunda bile böylesi bir kısıtlama şüphelinin/sanığın adil yargılanma bağlamında güvence altına alınan haklarına zarar vermemelidir (Aligül Alkaya ve diğerleri, §§ 118, 137). Müdafi yardımından yararlanma hakkı bakımından önemli olan, yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında şüphelinin/sanığın müdafi yardımından etkili bir biçimde yararlanmış olmasıdır. Ancak avukata erişim yönünden getirilen kısıtlama yargılamanın sonraki aşamalarında telafi edilmiş ise savunma hakkı ihlal edilmiş sayılmaz.

79. Sanık, olay hakkında doğrudan doğruya bilgiye sahiptir. Dolayısıyla sanığın beyanlarının olayın aydınlatılması bakımından son derece önemli bir delil niteliğinde olduğu açıktır. Bu bakımdan suç isnadı altındaki kişinin müdafi hazır bulunmadığı hâlde kendini suçlayıcı beyanlarda bulunup bulunmadığı, bu itirafların aleyhinde kullanılıp kullanılmadığı, mahkemece susmasından olumsuz sonuçlar çıkarılıp çıkarılmadığı ve kendisine herhangi bir baskı uygulanıp uygulanmadığı her somut olayda değerlendirilmelidir. Bir ceza davasında kendi aleyhine tanıklık etmeme ve delil vermeye zorlanmama hakkı, suç isnadını zorla veya baskıyla sanığın isteğine aykırı olarak elde edilen delillere başvurmadan kanıtlamaya çalışmayı gerektirir. Avukata erişimi sağlanmayan sanığın kolluktaki ikrarının mahkûmiyet kararında kullanılması durumunda savunma hakkına telafi edilmez biçimde zarar verilmiş

sayılacaktır. Soruşturma evresinde elde edilen ikrarın, kötü muamele ve işkence altında verildiği belirtilerek reddedilmesi durumunda mahkemecebu husus irdelenmeksizin ikrarın dayanak olarak kullanılması önemli bir özen eksiklikliğidir.

80. Bireysel başvuru incelemelerinde, ölçü norm Anayasa'dır; kanuna uygunluk denetimi yapılmamaktadır. Bu nedenle kanuna dayalı olarak avukata erişimin kısıtlanması yönündeki uygulamanın Anayasa'ya uygun olduğu anlamına gelmez. Müdafi yardımından yararlanma hakkının Anayasa'nın 36. maddesini ihlal edip etmediğinin değerlendirilmesinde yargılamanın bütünlüğü içinde somut davanın kendine özgü koşulları dikkate alınmalıdır. Anayasa Mahkemesi de daha önceşüphelilerin devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden müdafi yardımından faydalandırılmamasının mevzuattan kaynaklanan bir uygulama olduğunu tespit etmiş (Aligül Alkaya ve diğerleri, § 144, Sami Özbil, § 71; Güllüzar Erman, B. No: 2012/542, 4/11/2014, § 48) ancak müdafi yararlanma hakkının sonradan telafi edilmediği gerekçesiyle ihlal kararları vermiştir (Aligül Alkaya ve diğerleri, §§ 127-145, Sami Özbil, §§ 56-76; Aynur Avyüzen, B. No: 2014/784, 27/10/2016, §§ 37-58; Veli Özdemir, B. No: 2014/785, 27/10/2016, §§ 39-62).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

81. Somut olayda başvurucular gözaltında tutulduğu sırada devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçlar yönünden kural olarak müdafi yardımından yararlanmak ancak belli bir aşamadan sonra mümkün olmaktadır. 3842 sayılı Kanun’un eklenen 31. maddesiyle gözaltında bulundurmaya ve müdafi yardımından yararlanmaya ilişkin yeni düzenlemelerin devlet güvenlik mahkemelerinin görev alanına giren suçlarda uygulanmayacağı, bunlar hakkında değişiklik yapılmadan önceki 1412 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Başvuruculaın gözaltında tutulduğu tarihlerde anılan mevzuat, gözaltı süresinde avukata erişim imkânını tanımamaktadır. Başvuruculaın belirtilen şartlarda 8 ile 13 gün arasında gözaltında tutulduğu görülmektedir.

82. Başvuruculara isnat edilen suçlar kapsamındaki eylemlere ilişkin değerlendirmede, kendileri ve diğer sanıkların gözaltında müdafi olmaksızın ve baskı altında verildiği iddia edilen beyanlarının delil olarak kabul edildiği görülmektedir. Başvuruculaın diğer deliller yanında müdafi olmaksızın alınan ve daha sonra Mahkemede doğrulanmayan ifadeleri doğrultusunda anılan eylemleri gerçekleştirmek suretiyle isnat edilen suçtan mahkûmiyetlerine karar verildiği, gözaltında iken alınan bu ifadelerin mahkûmiyet için belirleyici biçimde kanıt olarak kullanıldığı, sonraki aşamalarda sağlanan müdafi yardımı ve yargılama usulünün diğer güvencelerinin soruşturmanın başında başvuruculaın savunma hakkına verilen zararı gideremediği anlaşılmaktadır.

83. Sonradan (yargılama devam ettiği sırada) yürürlüğe giren 5271 sayılı Kanun’un 148. maddesi, hâkim veya mahkeme önünde doğrulanmayan müdafi yardımı sağlanmadan alınan kolluk beyanları bakımından kovuşturma aşamasında savunmanın etkinliğini sağlayacak niteliktedir. Ancak Mahkemece bu husus gerekçede tartışılmamış ve temyiz aşamasında da bu eksiklik telafi edilememiştir. Gözaltında avukata erişim imkânı sağlanmaması ve bu sırada elde edilen ifadelerin mahkûmiyet kararına esas alınması müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğurmuştur.

84. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

85. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür..

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

86. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

87. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

88. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

89. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 13 yıl 10 ay 25 gün sürdüğü anlaşılan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

90. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamındaki Diğer İhlal İddiaları

91. Başvurucular özel statülü mahkemelerde yargılandıklarını, kararda adı geçen örgütün uydurulduğunu, masumiyet karinelerinin ihlal edildiğini, yargılamanın sonucun adil olmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

92. Başvuruculaın hakkaniyete uygun yargılanma haklarının ihlal edildiği yönündeki yukarıdaki tespit dikkate alındığında Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetlerin kabul edilebilirliği ve esası hakkında ayrıca karar verilmesine gerek olmadığı sonucuna varılmıştır.

D. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

93. Başvurucular azami gözaltı süresinin aşıldığını ve haksız yere gözaltına alındıklarını ileri sürmüşlerdir. Başvurucu Yusuf Karakuş ayrıca gözaltındayken haklarının hatırlatılmadığını ve yakınlarına haber verilmediğini, kendisine isnat edilen eylemlerin bir kısmının mahkûmiyete konu olmadığını, bu eylemlerden haksız yere tutuklandığını iddia etmiştir.

94. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'ungeçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 18). Somut olayda başvuruculaın gözaltı

durumunun 14/5/2000 ve 19/5/2000 tarihlerinde tutuklanmalarıyla, başvurucu Yusuf Karakuş'un bir suç isnadına bağlı tutukluluk durumunun da 28/7/2005 tarihinde tahliye olmasıyla son bulduğu anlaşılmıştır.

95. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. İşkence Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucular Hasan Kılıç ve Yusuf Karakuş Yönünden

96. Başvurucular, ifadelerinin kollukta işkence yapılmak suretiyle alındığını ve böylelikle işkence yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

97. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

98. Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır (Tahir Canan, § 25).

99. Usul yükümlülüğünün bir olayda gerektirdiği soruşturma türünün, bireyin maddi ve manevi varlığını koruma hakkının esasına ilişkin yükümlülüklerin cezai bir yaptırım gerektirip gerektirmediğine bağlı olarak tespiti gerekmektedir. Kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm ve yaralama olaylarına ilişkin davalarda Anayasa’nın 17. maddesi gereğince devletin, ölümcül ya da yaralamalı saldırı durumunda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 55)

100. Başvuruculara şikâyetleri açısından maddi olayın ortaya çıkarılması, olayda sorumluluğu bulunanların tespiti ve cezalandırılması şeklinde makul bir başarı şansı sunabilecek ve bir çözüm sağlayabilecek nitelikte olan yolun etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi yolu olduğu anlaşılmaktadır (Zeki Güngör, B. No: 2013/8491, 31/3/2016, § 40). Ancak başvuru konusu olaya yönelik resen ya da başvuruculara ihbarı üzerine başlatılmış bir ceza soruşturması bulunmadığı tespit edilmiştir.

101. Devletin sahip olduğu etkili soruşturma yükümü kapsamında, işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli kesin belirtiler mevcut olduğunda müdahale üçüncü kişilerden dahi gelmiş olsa şikâyet ya da ihbar yapılmadığında bile resen soruşturma açılmasının sağlanması gerektiği açıktır (Tahir Canan, § 25). Bununla birlikte devletin sahip olduğu resen soruşturma yükümünü yerine getirmemesi; bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği başvuruculara sahip olduğu, iddialarını idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletme yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır(Zeki Güngör, § 42).

102. Başvuruculara kolluk görevlileri tarafından darbedildiği iddiası karşısındamaddi olayın

aydınlatılması ve olası cezai sorumluluğun belirlenmesi konusunda etkili yolun ceza soruşturması olduğu ancak dosyadan başvurucuların ceza soruşturması başlatılması amacıyla adli makamlara bir başvuruda bulunmadığı tespit edilmiştir. Başvurucular da anılan tespitin aksine bir delil sunmamışlardır. Buna göre Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına giren eylemlere maruz kalındığı iddialarını ileri süren başvurucuların adli makamları hareket geçirmek için bir başvurusunun da olmadığı dikkate alındığında başvuruya konu olayın -bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği- Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmiştir.

103. Somut olayda başvurucuların hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmaktadır.

104. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucu Mehmet Şahin Yönünden

105. Başvurucu; ifadelerinin kollukta işkence yapılmak suretiyle alındığını, bu hususun doktor raporlarına geçmediğini, ilgiler hakkındaki soruşturmanın takipsizlik kararıyla sonuçlandığını ve böylelikle işkence yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

106. 6216 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

107. Somut olayda başvuru konusu kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır (bkz. § 33).

108. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

F. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

109. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

110. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle başvurucular Hasan Kılıç 100.000 TL, Yusuf Karakuş 10.000 TL, Mehmet Şahin 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucular diğer haklarının ihlal edilmesi nedeniyle ayrıca 500.000 TL maddi (Hasan Kılıç), 100.000 TL manevi (Yusuf Karakuş), 10.000 TL manevi (Mehmet Şahin)tazminat talep etmiştir.

111. Müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

112. Müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK 250. madde ile görevli) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

113. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Yusuf Karakuş ve Mehmet Şahin'e talepleri de dikkate alınarak ayrı ayrı net 10.000 TL, başvurucu Hasan Kılıç'a 18.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

114. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucu Hasan Kılıç'ın uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucu Hasan Kılıç'ın bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

115. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. İşkence yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların başvuru yollarının tüketilmemesi ve zaman bakımından yetkisizlik nedenleriyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin müdafi yardımından yararlanma hakkıyla bağlantılı olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere (kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2006/294, K.2013/8) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular Yusuf Karakuş ve Mehmet Şahin'e ayrı ayrı net 10.000 TL, başvurucu Hasan Kılıç'a 18.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama

giderinin BAŞVURUCULARA AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA DEMİRCİ

B. No: 2014/12191 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12191

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DEMİRCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12191)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : Mustafa DEMİRCİ

Vekili : Av. Fatih ÖZAYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, itirazın iptali davasında delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının uygulanmasında hata yapılarak adil olmayan karar verilmesi ve derece mahkemesi kararlarının gerekçesiz olması nedenleriyle adil yargılanma hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle aynı hak kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/7/2014 tarihinde Bafra Hukuk Mahkemeleri Ön Bürosu vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/3/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüşsunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun “müşteri” sıfatıyla tarafı olduğu kredi sözleşmesi gereğince kullandırılan kredinin bir kısım borcunun geri ödenmemesi nedeniyle başvurucu ve diğer borçlular hakkında ilgili Banka tarafından icra takibi başlatılmıştır.

8. Borçluların ödeme emrine itirazı üzerine duran takibin devamı için alacaklı banka tarafından Tüketici Mahkemesi sıfatıyla Bafra 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 13/7/2015 tarihinde itirazın iptali davası açılmıştır.

9. Mahkeme, 6/12/2005 tarihli ve E.2005/330, K.2005/638 sayılı ilamı ile davanın kısmen kabulüne ve itirazın iptaline karar vermiş, bu karar Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 29/1/2007 tarihli ve E.2006/6531, K.2007/477 sayılı ilamı ile bozulmuştur. Bozma gerekçesi olarak alacaklı Banka personeli hakkında kredi kullandırımı sırasında usulsüzlük yapıldığı iddiasıyla Bafra Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan ceza davasının sonucunun beklenmesi gerektiği gösterilmiştir.

10. Mahkeme, uyma kararı verdiği bozma ilamı doğrultusunda ceza dosyasının sonucunu bekledikten sonra 19/3/2013 tarihli ve E.2007/564, K.2013/68 sayılı karar ile önceki hüküm doğrultusunda davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Mahkeme ayrıca başvurucuyu icra inkâr tazminatı ödemeye mahkûm etmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Yapılan yargılamaya, taraflar arasında tanzim edilen ve imzaları taraflarca ikrar edilen 13.08.1998 tarihli kredi sözleşmesine, söz konusu sözleşme gereğince kredinin çekilerek kullanılmış olmasına, davalı K. Pazarlama A.Ş. vekilince ileri sürülen ödeme keyfiyetinin kanıtlanamamış bulunmasına, davalı borçluların “aracın alınmadığına ilişkin def’iyi” davacı alacaklıya karşı ileri sürmelerinin hem davanın mahiyeti ve hem de yanlar arasında tanzim olunan sözleşmenin 3. maddesi hükmü gereğince hukuki sonuç doğurmayacağına, davacı bankadan çekilen kredi nedeni ile davalıların davacı bankaya karşı kredi sözleşmesinden kaynaklanan hukuki sorumluluklarının devam ediyor olmasına, yapılan yargılama ile tekmil dosya kapsamına göre;

Davalı-borçlu Mustafa Demirci'nin davacı bankaya hitaben tanzim ve imza ettiği 13.08.1998 tarihli dilekçesi ile açılacak taşıt kredisi tutarının tamamı olan 7 milyarTL’nin diğer davalı müteselsilkefil K. Pazarlama A.Ş. ye ödenmesini talep ettiği, davalı K. Pazarlama A.Ş. nin de davacı bankaya hitaben düzenlediği aynı tarihli dilekçe ile şasi ve motor numarasını belirttiği beyaz renkli iveco kamyonu Mustafa Demirci'ye vermeyi taahhüt ettiği, taraflar arasında düzenlenen 13.08.1998 tarihli kredi sözleşmesi ile davalı H.Y. ve K. Pazarlama A.Ş. nin müşterek borçlu ve müteselsil kefil sıfatı ile borcun 9.575.667.000 TL lik kısmı ile sorumlu oldukları, davacı banka tarafından toplam 9.575.667.000 TL kredi verildiği, 1.063.963.000 TL nin ödendiği, takip tarihi olan 15.03.2005 tarihi itibari ile davalı borçlu Mustafa Demirci'nin ve kefil H.Y.'nin 64.983.27 TL, davalı K. Pazarlama A.Ş. nin ise salt kefalet limiti olan 9.575.66 YTL ile kredi borcundan sorumlu oldukları ... [anlaşılmıştır].

...

Yapılan yargılama, toplanan deliller, bilirkişi raporu, Yargıtay bozma ilamı ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; Yargıtay 19.Hukuk Dairesi bozma ilamı gerekçesi kapsamında mahkememizce bekletici mesele yapılan Bafra Ağır Ceza Mahkemesinin 2005/45 esas sayılı ceza dava dosyasında yargılanan sanıklar hakkında mahkemece zamanaşımı nedeni ile mahkumiyet hükmü kurulmadığı, bu bağlamda yargılanan sanıklar yönünden mahkememizi bağlayabilecek bir mahkumiyet hükmünün mevcut olmadığı, dosyada zamanaşımı nedeni ile ortadan kaldırma kararı verildiği, yukarıda gerekçede ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere ve yine mahkememizce bozma sonrasında yapılan araştırmada taşıt kredisinin hiç bir taksidinin borçlu ve kefillerce ödenmediğinin anlaşılması karşısında davalı K. Pazarlama A.Ş. yönünden mahkememizce verilen 2005/330 esas 2005/638 karar sayılı ilamının kesinleştiği, diğer davalılar yönünden ise, davalı Mustafa Demirci'nin başvurusu üzerine davaya dayanak olan kredi sözleşmesinin imzalandığı, kredi sözleşmesindeki imzaların davalılarca inkar edilmediği, taraflar arasında aktedilen kredi sözleşmesi gereğince kredinin kullanıldığının sabit olduğu, kredi borçlusu olan Mustafa Demirci'nin aracı alamadığına ilişkin savunmasını alacaklı olan davacı bankaya karşı ileri sürmesinin mümkün bulunmadığı, bu hususun davalılar arasındaki iç ilişkide değerlendirilmesi gerektiği anlaşılmış olup tüm dosya kapsamı, 07.11.2005 tarihli gerekçesi tatminkar bilirkişi raporu hükme esas alınmak sureti ile bilirkişi raporu doğrultusunda davalıların çekilen krediden sorumlu oldukları ve alacaklı bankanın takip tarihi olan 15/03/2005 tarihi itibari ile davalılar Mustafa Demirci ve H.Y.'den toplam 64983,27 YTL alacağı olduğu anlaşılmış olup, davanın kısmen kabul, kısmen reddine karar vermek gerekmiş ve yine davacı banka lehine dava tarihi itibari ile yürürlükte bulunan İİK.nun 67/2. maddesi gereğince alacağın %40'ı oranında icra inkar tazminatına hükmedil[miştir].”

11. Söz konusu karar, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 11/12/2013 tarihli ve E.2013/15407, K.2013/19718 sayılı ilamı ile onanmıştır. Onama ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı doğrultusunda inceleme yapılıp hüküm verilmiş olmasına, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına, bozmanın kapsamı dışında kesinleşmiş olan yönlere ilişkin temyiz itirazları incelenemeyeceğine göre, davalılar vekilinin yerinde olmayan bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA ... oybirliğiyle karar verildi.”

12. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 7/4/2014 tarihli ve E.2014/4171, K.2014/6604 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Anılan ilamın ilgili kısmı şöyledir:

“Yargıtay ilamında belirtilen gerektirici sebeplere göre, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 440. maddesinde sayılan hallerden hiçbirisine uymayan davalılar Mustafa Demirci ile H.Y. vekilinin karar düzeltme isteminin REDDİNE ... oybirliğiyle karar verildi.”

13. Nihai karar başvurucuya 19/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu 18/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nun 67. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Takip talebine itiraz edilen alacaklı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak, genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle

itirazın iptalini dava edebilir.

(Değişik fıkra: 09/11/1988 - 3494/1 md.) Bu davada borçlunun itirazının haksızlığına karar verilirse borçlu; takibinde haksız ve kötü niyetli görülürse alacaklı; diğer tarafın talebi üzerine iki tarafın durumuna, davanın ve hükmolunan şeyin tahammülüne göre, red veya hükmolunan meblağın (Değişik ibare:02/07/2012-6352 S.K./11.md.) yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere, uygun bir tazminatla mahkum edilir."

15. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 44. maddesi şöyledir:

"Mutazarrır olan taraf zarara razı olduğu yahut kendisinin fiili zararın ihdasına veya zararın tezayüdüne yardım ettiği ve zararı yapan şahsın hal ve mevkiini ağırlaştırdığı takdirde hakim, zarar ve ziyan miktarını tenkis yahut zarar ve ziyan hükmünden sarfınazar edebilir.

Eğer zarar kasden veya ağır bir ihmal veya tedbirsizlikle yapılmamış olduğu ve tazmini de borçluyu müzayakaya maruz bıraktığı takdirde hakim, hakkaniyete tevfikan zarar ve ziyanı tenkis edebilir."

16. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesi şöyledir:

"Hâkim, yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, bir bayiden kamyon almak amacıyla alacaklı bankadan kullandığı kredinin bilgisi dışında ilgili bayiye ödendiğini ancak kendisine kamyon teslim edilmediğini, buna rağmen kredi borcundan sorumlu tutularak hakkında icra takibi başlatıldığını, takibe itirazı üzerine aleyhine açılan itirazın iptali davasında Mahkemece, itirazın iptali ve takibin devamına karar verildiğini, teslim edilmeyen emtia (kamyon) sebebiyle borçtan sorumlu tutulmasının ve kararla birlikte icra inkar tazminatına mahkûm edilmesinin hukuka aykırı olduğunu, olayda alacaklı bankanın müterafik kusuru bulunduğunun dikkate alınmamasının da hatalı olduğunu, Mahkeme kararının yeterli gerekçe içermediğini, yargılama sürecinde sunduğu savunma ve delillerin kararda değerlendirilmediğini, temyiz ve karar düzeltme istemlerinin de merci tarafından gerekçesiz reddedildiğini, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını, uzun yargılama sebebiyle ekonomik zararı arttığından aile hayatının olumsuz etkilendiğini belirterek Anayasa'nın 10., 36., 40., 41. ve 141. maddelerinde düzenlenen ilke ve hakların ihlal edildiğini ileri sürmüş; tedbir ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

20. Başvurucu, başvuru konusu karar ile Anayasa'nın 10., 40. ve 41. maddelerinde düzenlenen ilke ve hakların ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucunun şikâyetinin özü

tarafı olduğu hukuk davasında yargılama süreci ve sonucunun adil olmadığına ilişkindir.

21. Bu bakımdan başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilerek yargılamanın makul sürede tamamlanamadığına ilişkin iddiası makul sürede yargılanma hakkı, Derece Mahkemesi kararlarının gerekçesiz olduğuna ilişkin iddiası ise gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir. Başvurucunun diğer iddiaları da yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddialar başlığı altında değerlendirilmiştir.

a. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu; Mahkeme kararının yeterli gerekçe içermediğini, yargılama sürecinde sunduğu savunma ve delillerin kararda değerlendirilmediğini, temyiz ve karar düzeltme istemlerinin de merci tarafından gerekçesiz reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa'nın "Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması" kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

25. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013 § 38).

26. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

27. Mahkemeler "kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme" yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, tarafların temyiz hakkını kullanabilmeleri için gerekli olmanın yanı sıra tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun bir biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda toplumun kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini öğrenmelerinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 34).

28. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir

hak ihlaline neden olacaktır. Bunun yanı sıra kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması da her zaman bu hakkın ihlal edildiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Kanun yolu mahkemelerince verilen bu tür kararların ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanması uygun olupbu durumda üst dereceli mahkeme tarafından önceki mahkeme kararının gerekçesinin benimsendiği kabul edilmelidir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

29. Somut davada Mahkeme, başvurucu ile alacaklı Banka arasında tanzim edilen kredi sözleşmesini, alacaklı bankaya hitaben yazılmış 13/8/1998 tarihli dilekçeyle başvurucunun açılacak taşıt kredisi tutarının tamamının diğer davalı müteselsil kefil K. Pazarlama A.Ş.ye ödenmesini talep ettiğini ve başvurucunun savunmalarını destekleyen ceza mahkemesince verilmiş bir karar bulunmadığını dikkate alarak çekilen kredi nedeni ile başvurucunun alacaklı bankaya karşı kredi sözleşmesinden kaynaklanan hukuki sorumluluğunun devam ettiği sonucuna vardığını gerekçeli kararda belirtmiştir (bkz. § 10).

30. Bu bakımdan gerekçeli kararın, davaya konu olay ve olguların Mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun temyiz ve karar düzeltme istemleri İlk Derece Mahkemesi kararındaki gerekçenin benimsendiği belirtilerek Yargıtayca reddedilmiştir (bkz. §§ 11, 12). Dolayısıyla temyiz mercii kararlarının gerekçesiz olduğundan da söz edilemez.

31. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddialar

32. Başvurucu, teslim edilmeyen emtia sebebiyle borçtan sorumlu tutulmasının ve kararla birlikte icra inkar tazminatına mahkûm edilmesinin hukuka aykırı olduğunu, olayda alacaklı bankanın müterafik kusuru bulunduğunun dikkate alınmamasının da hatalı olduğunu, belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

34. Somut davada, başvurucunun “müşteri” sıfatıyla tarafı olduğu kredi sözleşmesi gereğince kullandırılan kredinin bir kısım borcunun geri ödenmemesi nedeniyle başvurucu ve diğer borçlular hakkında alacaklı banka tarafından icra takibi başlatılmış, borçluların ödeme emrine itirazı üzerine duran takibin devamı için itirazın iptali davası açılmıştır. Başvurucu davaya cevabında, kamyon satın almak için kredi sözleşmesi imzaladığını ancak sonradan vazgeçmesi nedeniyle aracı almadığını, kendisine kamyon teslim edilmemiş olduğuna göre kredi borcundan sorumlu tutulamayacağını savunmuştur.

35. Yargılama sonunda Mahkeme, başvurucu ile alacaklı banka arasında tanzim edilen ve

imzaları taraflarca ikrar edilen kredi sözleşmesinde “satın alınacak araçla ilgili olarak müşteri (başvurucu) ile satıcı arasında çıkabilecek uyuşmazlıklardan dolayı bankanın hiçbir sorumluluğu bulunmadığına” ilişkin hüküm bulunduğunu, alacaklı bankaya hitaben yazdığı 13/8/1998 tarihli dilekçeyle başvurucunun, açılacak taşıt kredisi tutarının tamamının diğer davalı müteselsil kefil K. Pazarlama A.Ş.ye ödenmesini talep ettiğini, bu hususların yanı sıra başvurucunun savunmalarını destekleyen ceza mahkemesince verilmiş bir karar bulunmadığını dikkate alarak aracın teslim alınmadığına ilişkin def’inin alacaklı bankaya karşı ileri sürülemeyeceği ve dolayısıyla çekilen kredi nedeni ile başvurucunun bankaya karşı kredi sözleşmesinden kaynaklanan hukuki sorumluluğunun devam ettiği sonucuna vararak davanın kabulüne karar vermiştir (bkz. § 10). Mahkeme ayrıca ödeme emrine itirazın haksızlığına karar verilmiş olması nedeniyle başvurucuyu icra inkar tazminatı ödemeye mahkûm etmiştir.

36. Mahkemece dosya kapsamındaki delillere göre hukuki sorumluluk ilkeleri çerçevesinde yapılan değerlendirmede ve dava konusu borçtan başvurucunun sorumlu olduğuna karar verilerek icra inkâr tazminatına hükmedilmesinde herhangi bir keyfîlik tespit edilmemiştir.

37. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir.

38. Başvurucu, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemeleri tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

39. Açıklanan nedenlerle yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

40. Başvurucu, tarafı olduğu davada yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığını belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

42. Başvurucu yaklaşık dokuz yıl süren yargılamada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

43. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamaların makul sürede sonuçlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesince makul sürede yargılanma hakkının adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olduğu kabul edilerek bir davadaki yargılama süresinin makul olup olmadığının tespitinde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların dikkate alınacağı belirtilmiş (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 34-59) ve

bu kapsamda yapılan incelemeler sonucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik kararlar verilmiştir (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013; Semira Babayiğit ve diğerleri, B. No: 2013/3283, 19/12/2013; Haydar İzgi, B. No: 2012/673, 19/12/2013).

44. Başvuru konusu olay, tüketici mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesinde açılan itirazın iptali davasına ilişkindir. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 6100 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümlerine göre yürütülen, medeni hak ve yükümlülükleri konu alan somut yargılama faaliyetinin makul süre değerlendirmesi için başlangıcı, uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama süresinin işletilmeye başlandığı tarih olup (Güher Ergun ve diğerleri, § 50)bu tarih, somut başvuru açısından 13/7/2005'dir.

45. Sürenin bitiş tarihi ise çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (Güher Ergun ve diğerleri, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Yargıtay 19. Hukuk Dairesincekarar düzeltme isteminin reddedildiği 7/4/2014'tür.

46. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesi neticesinde başvurucuya karşı13/7/2005 tarihinde açılan davada Mahkemece 6/12/2005 tarihinde davanın kısmen kabulüne karar verildiği, bu kararın dava konusu olayla bağlantılı ceza davasının sonucunun beklenmesi gerektiği gerekçesiyle bozulması üzerine ilgili ceza davasının bekletici mesele yapıldığı, 19/3/2013 tarihinde bireysel başvuruya konu ikinci kararın verildiği, Yargıtay 19. Hukuk Dairesince 11/12/2013 tarihinde bu hükmün onandığı, başvurucunun karar düzeltme talebinin ise aynı Dairenin 7/4/2014 tarihli ilamı ile reddedildiği ve hükmün bu tarih itibarıyla kesinleştiği anlaşılmıştır. Dolayısıyla uzun süre bekletici mesele yapılan ceza dosyasının sonucunun beklenmesiyle geçirilenyargılama süreci yaklaşık dokuz yılda tamamlanmıştır.

47. Başvurunun değerlendirilmesi sonucunda başvuruya konu itirazın iptali davası; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık sayılabilecek nitelikte olmakla birlikte başvurucunun tutum ve davranışlarıyla yargılamanın uzamasına sebebiyet vermediği gözönünde bulundurulduğunda somut başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve yaklaşık dokuz yılda sonuçlanan yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

48. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden

yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

50. Başvurucu, tazminat talebinde bulunmuştur.

51. Başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

52. Başvurucunun tarafı olduğu uyuşmazlığa ilişkin yaklaşık dokuz yıl süren yargılama süresi dikkate alındığında yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararı karşılığında başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bafra 1. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT NURİ DİNÇ

B. No: 2014/12397 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12397

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT NURİ DİNÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12397)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mahmut Nuri DİNÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde açılan tazminat davasının reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 11/10/2006 tarihinde Kars 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi Sıfatıyla) açtığı tazminat davasında Türk Telekom A.Ş. bünyesinde 1996-2006 yılları arası dönemde çalışmakta iken verilen bir ay geçici işten çıkarılma cezasının iptali için Kars1. AsliyeHukukMahkemesinde açtığı davanın kabul edilerek cezanın iptal edildiğini, iptal kararının kesinleştiğini, bu doğrultuda bir aylık geçici işten çıkarma nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararının tazmini ile ödenmeyen ücret ve görev yolluk alacaklarının ödenmesini talep etmiştir.

9. Yargılama kapsamında toplanan delillerin değerlendirilmesi için dava dosyası bilirkişi incelemesine gönderilmiş, bilirkişi tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda başvurucunun munzamzararıispatlayamadığı, kurumaatamasının yapılmasındakendisineödenmesigereken üçaylıkücrettalebin zamanaşımınauğradığı, 2004yılıTemmuz ve 2005yılıMartaylarında gerçekleşen 10günlükgörevlendirmenin geçicigörev sayılamayacağı bu nedenlegeçicigörevyolluğunun yasaldayanağıbulunmadığı ve lehine manevi tazminat ödenmesini gerektirir şartların da oluşmadığı gerekçelerine dayanılarak 27/10/2011 tarihinde davanın reddine hükmedilmiştir.

10. Temyiz incelemesi sonucu hüküm Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 26/5/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

11. Onama ilamı başvurucuya 2/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 14/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemelerinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

16. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§

57,58).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu, hakkında verilen geçici işten çıkarılma cezasının haksız olduğunun daha önce verilen Mahkeme kararıyla sabit olduğunu, bu ceza nedeniyle maddi ve manevi zararlarının doğduğunu, ancak buna ilişkin açmış olduğu davanın reddedilmesinin ve ret kararının onanmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu, yargılama kapsamında ödenmesi talebi reddedilen yol harcırahının kendisi ile aynı durumda olan iki kişiye ödendiğini belirterek, adil yargılanma ve hukuki dinlenilme haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün derece mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddialarının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

22. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …"

25. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

27. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.100 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

28. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.100 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kars 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2006/322, K.2011/464) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET DİNDAR

B. No: 2014/13230 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13230

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET DİNDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13230)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Ahmet DİNDAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının; delillerin değerlendirilmesi ve takdirinde hataya düşülmesi, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Başkale Cumhuriyet Başsavcılığınca 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun'a muhalefet suçundan yürütülen soruşturma kapsamında 22/2/2007 tarihinde tutuklanmış; 24/4/2007 tarihinde ise tahliye edilmiştir. Başkale 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 15/11/2012 tarihli kararı ile başvurucunun hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 13/1/2014 tarihliilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır. Karar, aynı tarihte kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, Yargıtay kararını 10/7/2014 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

11. Somut olayda başvurucunun 22/2/2007 tarihinde tutuklandığı ve 24/4/2007 tarihinde tahliye edildiği, şikâyet konusu kararların 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmıştır.

12. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

14. Bireysel başvuruların 6216 sayılı Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

15. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret

alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini"öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

16. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

17. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvuruculaların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

18. Başvuruculaların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

19. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

20. Somut olayda Başkale 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 15/11/2012 tarihli kararı, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 13/1/2014 tarihli ilamıyla onanarak aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği, 12/2/2014 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 12/2/2014 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

21. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 12/2/2014 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi sonunda 11/6/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 25/7/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELÇUK BAĞCI

B. No: 2014/13241 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13241

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELÇUK BAĞCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13241)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucu : Selçuk BAĞCI

Vekili : Av. Nihat KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, satın alınan bağımsız bölüme (apartman dairesi) su aboneliği verilmesi için yapılan başvuru üzerine Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (ASKİ) tarafından haksız olarak fazla tahsil edilen bedelin iadesi istemiyle açılan davada yapılan yargılama sırasında, hesaplamaya esas ASKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) ilgili maddesinin vergi mahkemesi kararıyla iptal edilmesine rağmen bu husus dikkate alınmayarak davanın kısmen kabulüne karar verilmesi ile fazla tahsil edilen bedelin iade edilmemesi sebebiyle mülkiyet hakkının, iptal kararından sonra aynı şartları taşıyan kişilerden aynı hizmet için daha az bedel tahsil edilmesi sebebiyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/8/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Birinci Komisyonunca 31/3/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 23/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 21/3/2016 tarihli yazısında görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Ankara ili Yenimahalle ilçesi Mehmet Akif Ersoy Mahallesi 61565 ada 3 parsel sayılı taşınmaz üzerinde B blokta yer alan 39 nolu apartman dairesinin malikidir.

8. Başvurucu maliki bulunduğu apartman dairesinin su aboneliğini yaptırmak amacıyla ASKİ'ye başvurmuş; 26/5/1981 tarihli ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 87., 88. ve 89. maddelerine istinaden uygulamaya konulan Yönetmelik'in 39. maddesi kapsamında hesaplanan kanal katılım payı ve şebeke hisse bedeli ile diğer giderler olmak üzere toplam 3.177,45 TL'nin 28/2/2012 tarihinde ödenmesi karşılığında apartman dairesinin su aboneliği yapılmıştır.

9. Başvurucu, kendisinden kanal katılım payı, şebeke hisse bedeli ile diğer giderler olarak tahsil edilen 3.177 TL'nin haksız ve fahiş olduğunu, katılım payının alınması için Yönetmelik'te belirtilen koşulların gerçekleşmediğini, yapılan tahsilatın hak ve nesafet kurallarına aykırı olduğunu belirterek fazla tahsil edildiği belirtilen bedelden fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.200 TL'nin faiziyle birlikte iadesi istemiyle ASKİ aleyhine 16/4/2012 tarihinde Ankara 2. Tüketici Mahkemesinde dava açmış, yargılama sırasında davasını ıslah ederek 2.923,40 TL'nin ödenmesine karar verilmesini istemiştir.

10. Bu arada, başvurucu dışındaki üçüncü bir kişi tarafından genel düzenleyici işlem niteliğinde bulunan Yönetmelik'in 39. maddesinin 2464 sayılı Kanun hükümlerine aykırı olduğu, ASKİ'nin 2464 sayılı Kanun kapsamında dava konusu Yönetmelik'i çıkarma yetkisinin bulunmadığı iddia edilerek 8/11/2010 tarihinde Yönetmelik'in 39. maddesinin iptali istemiyle Ankara 2. Vergi Mahkemesinde açılan davanın yapılan yargılaması sonucunda, Mahkemece 2/5/2012 tarihli ve E.2011/543, K.2012/963 sayılı karar ile davanın kabulüne, Yönetmelik'in 39. maddesinin iptaline karar verilmiştir. Temyiz üzerine, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 26/11/2015 tarihli ve E.2012/6360, K.2015/14481 sayılı kararı ile hükmün onanmasına karar verildiği, karar düzeltme talebinde bulunulması üzerine dosyanın Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 2016/15553 sayılı esasına kaydedildiği anlaşılmıştır.

11. Başvurucu tarafından açılan davanın yapılan yargılaması sonucunda ise Mahkemenin 5/12/2013 tarihli ve E.2012/512, K.2013/3664 sayılı kararı ile davanın kısmen kabulüne, başvurucudan fazla alınan 134,48 TL'nin dava tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı ASKİ'den tahsiline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Taraflar arasındaki uyuşmazlık, davacının satın aldığı konuta su abonesi olmak için kanal katılım payı ödemekle yükümlü olup olmadığı konusundadır.

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun ... 87. maddesi: ... düzenlemesini getirmiştir. Aynı Yasanın 88. maddesi de su tesisleri için 87. maddeye paralel bir düzenleme öngörmüştür.

Dava tarihinden önce yürürlükte bulunan ASKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 39. maddesi: "2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 87. ve 88. maddeleri gereği bir programa göre yapılacak yani; içme, kullanma, endüstri suyu ve kanalizasyon yatırımları ile mevcutların genişletilmesi (tevzi), iyileştirilmesi (ıslahı) amacıyla yapılan harcamalar ve istek üzerine ASKİ Genel Müdürlüğü'nce yapılacak işlerin toplam yatırım giderleri tesislerin hizmet edeceği saha dahilindeki gayrimenkullerin sahiplerinden su ve kanalizasyon tesisleri harcamalarına katılma payı alınır.

Su ve Kanalizasyon şebekelerine katılma paylarının binasız arsanın vergi değeri payına isabet eden kısmı, inşaat ruhsatının alınması aşamasında avans olarak tahsil edilir.

Bina tamamlandıktan sonra bağımsız bölümlere veya binanın tamamına tek su aboneliği verilmesi sırasında arsa değeri üzerinden alınan avans düşülerek, yapı değerinin emlak vergi beyanı üzerinden ayrıca %2 oranından fazla olmamak üzere katılım payı tahsil edilir" düzenlemesini getirmiştir.

Yukarıda belirtilen Yasa ve Tarifeler Yönetmeliği hükümleri birlikte değerlendirildiğinde;

Kanal katılım bedelinin istenebilmesi için, davalı idarece alt yapı çalışmalarının yapılması ve bu hizmetlerin o saha dahilindeki gayrimenkulü kullananlarına götürülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, hizmet götürüldüğünün davalı tarafından kanıtlanması halinde, davacının da katılım payının yüklenici veya kendisi tarafından ödendiğini ispatlaması gerekmektedir.

Davalı idareden, davacının konutunun bulunduğu sahada, yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde varsa alt yapı çalışmalarına ilişkin tüm belge ve bilgiler ile yapı ruhsatı alınma aşamasında yükleniciden alınan kanal katılım bedeline dair makbuz; ASKİ ile yüklenici arasında bu ödemelerin ne şekilde olacağına dair bir protokol yapılıp yapılmadığı sorulup, tarafların bildirdiği diğer tüm kanıtlarla birlikte dosyaya celbedilmiştir.

Dosya kapsamına göre, dava konusu konutun bulunduğu sahada kanalizasyon şebeke hattının tesis edildiği ve davacının kullandığı konuta bu hizmetin sunulduğu çekişmesizdir. Davacı tarafın da bu hususta bir iddia ve itirazı söz konusu değildir.

Toplanan tüm deliller itibariyle dosya üzerinde uzman bilirkişi marifetiyle inceleme yaptırılmış, kabul edilen maddi olgulara ve kanıtlara dayanan, bilimsel ve objektif olan, denetime elverişli bulunan bilirkişi raporu mahkememizce de kabul edilerek hükme esas alınmıştır.

Buna göre;

ASKİ tarafından, davacının kullandığı konuta ve o sahaya su ve kanalizasyon hizmetlerinin götürülerek yararlandırıldığı, davalı idarenin 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 87. ve 88. maddeleri ile ASKİ Tarifeler Yönetmeliği'nin 39. maddesi kapsamında davacının, konunun uzmanı olan bilirkişi raporunun A bendinde; davacının ödemesi gereken bedelin 2.993,68-TL olduğu, fazladan alınan 134,48-TL'nin davacıya ödenmesi gerektiği sonucuna varılarak, davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir."

12. Temyiz üzerine Karar, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 24/6/2014 tarihli ve E.2014/3066, K.2014/10284 sayılı ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

13. Karar, başvurucu vekiline 18/7/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu vekili 14/8/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 2464 sayılı Kanun'un 87. maddesi şöyledir:

"Belediyelerce ve belediyelere bağlı müesseselerce, aşağıdaki şekilde kanalizasyon tesisi yapılması halinde, bunlardan faydalanan gayrimenkullerin sahiplerinden, Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı alınır:

a) Yeni kanalizasyon tesisi yapılması,

b) Mevcut tesislerin sıhhi ve fenni şartlara göre ıslah edilmesi.

İki ve daha fazla yol kenarında bulunan gayrimenkuller, hangi yoldaki kanalizasyona bağlanmış ise, payın hesabında o yola ait kanalizasyon giderleri nazara alınır."

16. 2464 sayılı Kanun'un 88. maddesi şöyledir:

"Belediyelerce veya belediyelere bağlı müesseselerce beldede aşağıdaki şekillerde su tesisleri yapılması halinde, dağıtımın yapıldığı saha dahilindeki gayrimenkullerin sahiplerinden, Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı alınır:

a) Yeni içmesuyu şebeke tesisleri yapılması,

b) Mevcut şebeke tesislerinin tevsii ve ıslahı.

Birden fazla yol kenarında bulunan gayrimenkullere ait payın hesabında, bunların yalnız suya bağlandıkları yol üzerindeki uzunlukları esas alınır."

17. 2464 sayılı Kanun'un 89. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"a) Harcamalara katılma payları, bir program dahilinde veya istek üzerine doğrudan doğruya yapılan işlerde, bu hizmetler dolayısıyla yapılan giderlerin tamamıdır. Şu kadar ki yapılacak giderler peşin ödendiği takdirde bu paylar ilgililerden yüzde yirmibeş noksanı ile alınır. Ancak, bu tür hizmet giderleri Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile İller Bankası tarafından tespit edilen ve yayınlanan rayiç ve birim fiyatlara göre hesaplanan tutarları aşamaz.

Özel Devlet yardımları, karşılıksız fon tahsisleri, bu işler için yapılacak bağış ve yardımlar ve istimlak bedelleri giderler tutarından indirilir.

Harcamalara katılma payları bina ve arsalarda vergi değerinin yüzde 2'sini geçemez."

18. Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 2/12/1991 tarihli ve 474 sayılı kararıyla kabul edilen ve Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığının 3/12/1991 tarihli ve 5658 sayılı onayıyla 4/1/1992 tarihinde yürürlüğe giren Yönetmelik'in 39. maddesi şöyledir:

"(Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 14.03.2008 tarih ve 778 nolu kararıyla kabul edilen yönetmelik gereği)

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 87. ve 88. Maddeleri gereği bir programa göre yapılacak yeni; içme, kullanma, endüstri suyu ve kanalizasyon yatırımları ile mevcutların genişletilmesi (tevsi), iyileştirilmesi (ıslahı) amacıyla yapılan harcamalar ve istek üzerine ASKİ Genel Müdürlüğü'nce yapılacak işlerin toplam yatırım giderleri tesislerin hizmet edeceği saha dahilindeki gayrimenkullerin sahiplerinden su ve kanalizasyon tesisleri harcamalarına katılma payı alınır.

Su ve kanalizasyon tesisleri harcamalarına katılma payı = KP

Tesislerden yararlanacak gayrimenkulün yola nazaran arsa cephesi = L

Gayrimenkulün yararlanacağı su veya kanal hattına metre / tûl maliyeti = T

Gayrimenkulün toplam inşaat alanı = S

Adil bir katılımın sağlanmasına yönelik katsayı :

N = S Olmak üzere;

1000

Su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları :

KP = L X T X N

2

Formülüne göre hesaplanan değerdir. Bu değer gayrimenkulün vergi değerinin %2'sini geçemez.

Su ve kanalizasyon şebekelerine katılım paylarının binasız arsanın vergi değeri payına isabet eden kısmı, inşaat ruhsatının alınması aşamasında avans olarak tahsil edilir.

(Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.10.2010 tarih ve 3007 nolu kararıyla kabul edilen yönetmelik gereği)

Bina tamamlandıktan sonra bağımsız bölümlere veya binanın tamamına tek su aboneliği verilmesi sırasında arsa değeri üzerinden alınan avans düşülerek, yapı değerinin emlak vergi beyanı üzerinden ayrıca %2 oranından fazla olmamak üzere kanal vizesi verilmesi aşamasından önce binada o bağımsız bölümde lehine kat irtifakı tesis edilen veyakat irtifakı tesis edilmemiş ise arsa payı karşılığı malik olarak görünen kişiden katılım payı tahsil edilir. Bu payların Tahsili yapılmadan binaya kanal vizesi verilemez.

Su ve kanalizasyon tesisleri harcamalarına katılma payları yararlanılacak su ve kanal hattının cephe uzunluğu ve çapına göre, uygulanacağı yılın, ASKİ Genel Müdürlüğü ve İller Bankası rayiç fiyatları esas alınarak her iki hizmet için ayrı ayrı hesap edilir. İbadet yerlerine, resmi park ve bahçelere, genel çeşmelere ve genel tuvaletlere katılma payları tahakkuku yapılmaz.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 16 ncı maddesinde belirtilen yerler ve İbadet yerleri ile özel kanunlarına göre su ve kanalizasyon katılma payından muaf tutulan yerler hakkında harcamalara katılma payı tahakkuku yapılmaz."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, ASKİ tarafından Yönetmelik'in 39. maddesine istinaden hukuka aykırı tarife düzenlenerek kendisinden haksız tahsilat yapıldığını, Yönetmelik'in 39. maddesinin vergi mahkemesi kararıyla iptal edilmesine rağmen haksız tahsilatın iade edilmediğini ve bu kapsamda açılan davanın reddedildiğini, düzenleyici işlem niteliğindeki Yönetmelik'in ilgili madddesinin iptalinin geçmişe etkili olması ve işlemin ilk yapıldığı andan itibaren hükümsüz olması dolayısıyla Yönetmelik'in 39. maddesinin kendisi yönünden uygulanma olanağının

bulunmadığını, iptal kararından sonra kendisi ile aynı şartları taşıyan kişilerden aynı hizmet için daha düşük bedeller tahsil edildiğini belirterek mülkiyet hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği ileri sürmüş; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

B. Değerlendirme

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

22. Başvurucu mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de, bu iddiasına dayanak somut bir bilgi veya belge sunulmadığı görülmektedir. Başvurucunun şikâyetlerinin özü itibarıyla mülkiyet hakkına yönelik bulunduğu anlaşıldığından eşitlik ilkesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

23. Başvurucunun ihlal iddiasına konu olan mülkiyet hakkı, Anayasa'nın 35. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (Sözleşme) ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 35. maddesinde herkesin, mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğu, bu hakların ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabileceği, mülkiyet hakkının kullanılmasının toplum yararına aykırı olamayacağı belirtilmiş; Sözleşme'ye ek (1) No.lu Protokol'ün 1. maddesinde ise her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkının olduğu, bir kimsenin ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabileceği, bu hükümlerin devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmeyeceği ifade edilmiştir.

24. Öte yandan, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Mahkemenin açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği düzenlenmiştir.

25. Bireysel başvuru yoluyla mülkiyet hakkının ihlali iddiasının ileri sürülebilmesi için mülkiyetin konusu "sahip olunan bir mülk"e ihlal sonucunu doğuracak bir müdahalenin bulunması gerekmektedir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 26).

26. Öte yandan, "sahip olunan şey" kavramı, Sözleşme ve Anayasa'daki düzenlenmeler açısından özerk bir kavram olarak ele alınıp değerlendirilmektedir (Selçuk Emiroğlu,§ 27). Belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkının güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

27. Başvurunun konusu, hesaplamaya esas Yönetmelik hükmünün mahkeme kararıyla ortadan kaldırılmış olmasına rağmen başvurucudan kanal katılım payı, şebeke hisse bedeli ve diğer giderler toplamı adı altında haksız ve fazla tahsil edildiği iddia edilen bedelin iade edilmemesi sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası hakkındadır. Anayasa'nın 35. maddesinde yer verilen mülkiyet kavramı, kapsam itibarıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı değildir (İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 30). Başvurucunun ödeme yükümlülüğü

tartışmalı olan bir katılım payını, şebeke hisse bedelini veya benzeri bir gideri ödemesi veya bu hususta fazla ödemede bulunması hâlindeödediği kısmın veya fazla ödenen tutarın iadesi hususunda bir alacağı en azından meşru bir beklentisinin varlığı değerlendirilebilecektir. Bu durumun, başvurucunun mal varlığı değerine ve bu değerdeki ekonomik azalmaya yönelik bulunduğu tartışmasızdır (Benzer yöndeki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararları için bkz. SA Dangeville/Fransa, B. No: 36677/97, 16/4/2002, § 48; Pine Valley Developments Ltd ve Diğerleri/İrlanda, B. No: 12742/87, 29/11/1991, § 51).

28. Mülkiyet hakkına yönelik müdahale, mülk sahibine kişisel ve aşırı bir yük yüklememeli, kamusal yarar ile bireysel yarar arasındaki adil denge korunmalıdır (Sporrong ve Lönnroth/İsveç, B. No: 7151/75, 7152/75, 23/9/1982, § 73).Söz konusu adil dengenin sağlanması bir çok etkene bağlıdır (AGOSI/Birleşik Krallık, B. No: 9118/80, 24/10/1986, § 54). Her ne kadar Sözleşme'ye ek (1) No'lu Protokol'ün 1. maddesi, kural olarak usule ilişkin güvenceleri içermese de yargılamanın bütünü dikkate alınarak söz konusu adil dengenin korunmasını sağlamak maksadıyla başvurucuya, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı yetkili makamlar önünde etkin bir biçimde itiraz edebilme olanağı tanınmalıdır (Müge Polatkan ve Polkim Kimya San. Tic. Ltd. Şti., B. No: 2013/6564, 4/2/2016, § 44).

29. Somut olayda, başvurucunun maliki olduğu apartman dairesinin su aboneliğinin yapılması karşılığında ASKİ tarafından tahsil edilen tutarın haksız ve fahiş olduğunu belirtmek suretiyle fazla tahsil edilen kısmın iadesine ilişkin olarak açılan davada, 2464 sayılı Kanun hükümleri ile dava tarihinden önce ve dava tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan, ayrıca karar ve kesinleşme tarihleri itibarıyla da iptaline ilişkin karar henüz kesinleşmemiş olanYönetmelik'in 39. maddesi hükümleri değerlendirilmek, yapılan alt yapı çalışmalarına ve konuya ilişkin bilgi ve belgeler, taraf delilleri toplanmak ve irdelenmek suretiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir (bkz. § 11). Temyiz üzerine karar, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 24/6/2014 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir. Bu kapsamda, başvurucuya mülkiyet hakkına yapılan müdahaleye karşı yetkili makamlar önünde itiraz etme olanağının tanındığı değerlendirilmiştir.

30. Öte yandan, başvurucu kendisinden haksız olarak fazla tahsilat yapıldığını belirterek tahsilata dayanak teşkil eden düzenleyici işlem niteliğindeki Yönetmelik hükmünün iptal edilmesine ve iptal işleminin geriye etkili sonuçlar doğurmasına rağmen bu hususun dikkate alınmadığından şikâyet etmektedir.

31. Sınırlandırıcı nitelikteki düzenleyici işlemin iptalinden sonra bu iptal kararına dayalı olarak ortaya çıkan yeni hukuki durumdan yararlanmak için idareye başvuran kişilerin başvurularının reddedilmesi üzerine idare mahkemelerinde açılan pek çok davanın temyiz incelemesinde, Anayasa'nın 2. ve 138. maddeleri ile 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinde yer verilen hükümler doğrultusunda iptal edilen bir düzenleyici işlemin yürürlükte olduğu dönemde, bu düzenleyici işlemin kısıtlayıcı hükümleri nedeniyle hakkı muhtel olan kişilerin, düzenleyici işlemin iptaline ilişkin yargı kararının doğurduğu hukuki sonuçlardan yararlanmalarının, yani düzenleyici işlem nedeniyle yoksun kalınan hakların ilgililere iadesinin, idarenin yargı kararının gereklerine göre işlem tesis etmesi mecburiyetinin dolayısıyla da hukuk devleti ilkesinin gereği olduğu, bu düzenleyici işlem nedeniyle menfaati ihlal edilen veya hakkı muhtel olan kişiler için düzenleyici işlemin bu kişilere geleceğe dönük uygulanma imkânı kalmadığı durumlarda, işlemin yürürlükte olduğu süre içinde yoksun kalınan hakların iadesi biçiminde hukuki sonuç doğurmayacağını kabul etmenin yargı kararının hiçbir şekilde uygulanmaması sonucunu doğuracağı ve bu durumun hukuk devleti ilkesini işlevsiz bırakacağının açık

olduğu belirtilmiş; yine Danıştay ilgili Dairesinin yerleşik içtihatlarına göre bir düzenleyici işlem yürürlükteyken, bu düzenleyici işleme dayanılarak tesis edilen birel işlemlerin iptali ve bu işlem nedeniyle yoksun kalınan parasal hakların tazmini istemiyle açılan davalarda, idareye başvuru tarihinden itibaren yoksun kalınan parasal hakların tazminine hükmedilmekle birlikte, birel işlemin dayanağı olan düzenleyici işlemin iptali durumunda "yeni bir hukuki" durum ortaya çıkacağından, daha önce dava açıp idareye başvuru tarihinden itibaren yoksun kaldıkları parasal hakları tazmin edilen kişilerin de bu yeni hukuki durumdan yararlanarak düzenleyici işlem nedeniyle yoksun kaldıkları tüm parasal hakların tazmini istemiyle idareye başvurabilecekleri ve başvurunun reddi üzerine dava açabileceklerinin kabul edildiği ifade edilmiştir (bkz. Danıştay Onbirinci Dairesinin 20/1/2010 tarihli ve E.2008/14669, K.2010/261; 19/2/2010 tarihli ve E.2008/16313, K.2010/1221; 19/10/2010 tarihli ve E.2009/74, K.2010/8215 sayılı kararları; ayrıca bkz. 20/9/2013 tarihli ve E.2012/8069, K.2013/8033 sayılı karar).

32. İlk derece mahkemelerince verilen direnme kararları üzerine konunun incelendiği Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun pek çok kararında ise idare hukuku ilkelerine göre iptal kararlarının iptali istenilen işlemi tesis edildiği tarih itibarıyla ortadan kaldırarak o işlemin tesisinden önceki hukuki durumun geri gelmesini sağladığı, bir genel düzenleyici işlemin iptal edilmesi durumunda verilen yargı kararının sadece o davayı açanı değil bu genel düzenleyici işlem ile ilgili diğer kişileri de etkileyeceği, bu nedenle iptal edilen bir düzenleyici işlemden dolayı menfaati veya hakkı ihlal edilen kişinin iptal kararının doğurduğu sonuçlardan yararlanmak amacıyla idareye başvurabileceğinin tabii olduğu belirtilmiştir. Anayasanın 2. ve 138. maddeleri ile 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesi doğrultusunda, iptal edilen bir düzenleyici işlemin yürürlükte olduğu dönemde bu düzenleyici işlemin kısıtlayıcı hükümleri nedeniyle hakkı muhtel olan kişilerin, düzenleyici işlemin iptaline ilişkin yargı kararının doğurduğu hukuki sonuçlardan yararlanmalarının, yani düzenleyici işlem nedeniyle yoksun kalınan hakların ilgililere iadesinin, idarenin yargı kararının gereklerine göre işlem tesis etmesi mecburiyeti ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesinin gereği olduğu vurgulanmış; iptal edilen düzenleyici işlem nedeniyle bu işlemin yürürlükte olduğu süre içinde yoksun kalınan hakların iadesi sonucunun doğmayacağını kabul etmenin yargı kararının uygulanmaması sonucunu doğuracağı ve hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacağı ifade edilmiştir.Bu durumda belli bir uygulama tarihinin esas alınması bakımından, hak sahibi üçüncü kişilerin başvurusunun dayanağının düzenleyici işlemin iptaline ilişkin yargı kararı olması sebebiyle, geçmişe yönelik hak kayıplarının karşılanmasında ilamların infazına ilişkin on yıllık genel zamanaşımı süresinin esas alınması gerektiği de ayrıca ifade edilmiştir (bkz. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 2/6/2011 tarihli ve E.2010/2230, K.2011/624; 2/6/2011 tarihli ve E.2010/2650, K.2011/640; 27/3/2014 tarihli ve E.2011/334, K.2014/1279; 27/3/2014 tarihli ve E.2011/1646, K.2014/1280 sayılı kararları; ayrıca bkz. 28/3/2016 tarihli ve E.2014/971, K.2016/1086; 30/10/2014 tarihli ve E.2014/4017, K.2014/3333 sayılı kararlar) .

33. Somut olayda, başvurucunun kendisinden fazla tahsil edildiğini iddia ettiği giderlerin hesaplanmasına dayanak teşkil eden Yönetmelik'in 39. maddesinin iptali istemiyle başvurucu dışındaki üçüncü kişi tarafından ASKİ aleyhine Ankara 2. Vergi Mahkemesinde açılan dava sonunda verilen 2/5/2012 tarihli karar ile davanın kabulüne, Yönetmelik'in 39. maddesinin iptaline karar verilmiştir. Temyiz üzerine kararın 26/11/2015 tarihinde onandığı anlaşılmakla birlikte, karar düzeltme isteminde bulunulmuş olması sebebiyle dosyanın Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 2016/15553 esasına kaydedildiği ve karar düzeltme incelemesinin devam ettiği anlaşılmaktadır. Bu bakımdan, Yönetmelik'in 39. maddesinin

Ankara 2. Vergi Mahkemesi kararıyla iptaline karar verilmiş ise de başvurucudan yapılan tahsilata dayanak teşkil eden genel düzenleyici işlemin iptaline yönelik bu kararın,başvurucu tarafından Ankara 2. Tüketici Mahkemesinde açılan dava tarihinde, yargılama sürecinde, karar tarihinde ve kararın kesinleşme tarihi itibarıyla henüz kesinleşmemiş olduğu, iptal kararına karşı kanun yollarına başvurulduğu görülmüştür.

34. Bu durumda, her ne kadar iptal edilen bir genel düzenleyici işlemin yürürlükte olduğu dönemde bu düzenleyici işlemin kısıtlayıcı hükümleri nedeniyle yoksun kalınan hakların ilgililere iadesinin, iptal kararıyla ortaya çıkan yeni hukuki durumdan yalnızca dava açanın değil bu genel düzenleyici işlemle ilgili menfaati ve hakkı ihlal edilen herkesin yararlandırılmasının, bu kapsamda başvuru yapabilmesinin ve dava açabilmesinin Anayasa'da güvence altına alınan yargı kararlarının gereğinin yerine getirilmesi ve hukuk devleti ilkesinin bir gereği olduğu ve idare hukukunun da genel prensipleri arasında bulunduğu idari yargı makamlarınca da kabul edilmekte ise de somut olayda bu genel etkiyi doğurabilecek iptal kararının başvuruya konu yargılama sürecinin tamamlanması aşamasına kadar ilgili mevzuat hükümlerine uygun olarak yasa yollarından geçerek kesinleşmediği dikkate alındığında derece mahkemelerince verilen kararların özellikle kanunilik unsuru yönünden sorunlu görülmediği değerlendirilmiştir.

35. Somut olayda başvurucu tarafından yapılan fazla tahsilatın iadesine yönelik olarak açılan davada, dava tarihinden kararın kesinleşme tarihine kadar yargılamanın tamamını kapsayan süreçte Ankara 2. Vergi Mahkemesince genel düzenleyici işlem niteliğinde bulunan Yönetmelik'in 39. maddesine yönelik olarak verilmiş bulunan iptal kararının henüz kesinleşmemiş olması ve mevcut şartlar itibarıyla başvurucuya, yapılan müdahaleye karşı yetkili makamlar önünde itiraz etme olanağının da tanınmış bulunması dikkate alındığında başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşıldığından başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEJMETTİN TİRYAKİ

B. No: 2014/14265 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14265

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEJMETTİN TİRYAKİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14265)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Nejmettin TİRYAKİ

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, terör örgütü üyeleri tarafından kardeşi ve köy halkından bazı kişilerin öldürüldüğü dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/9/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/10/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu; terör örgütü üyeleri tarafından 6/6/1993 tarihinde köye yapılan baskında kardeşi ve köy halkından bazı kişilerin öldürüldüğünü, bu özel durumundan kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

7. Başvurucu 1/5/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

8. Komisyon 2/10/2006 tarihli ve 2006/1-201 sayılı kararında, başvurucunun olay tarihinde reşit olmadığı için mal sahibi olamayacağı kanaatine vardığından talebin reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

10. Diyarbakır 1.İdare Mahkemesinin 19/3/2008 tarihli ve E.2006/2243, K.2008/349 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Dava konusu işlemde zarar tespit komisyonunun davacının başvurusunu reddetmesinin sebebi olarak; "davacının olay tarihinde yaşı küçük olduğu, olay tarihinde reşit olmadığı, mal sahibi olamayacağı kanaatine varıldığı gerekçesiyle " gösterildiğine göre, uyuşmazlığın bu çerçevede incelenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

5233 sayılı Kanun Hükümlerinden faydalanabilmek için; terör eylemi sebebiyle ya da terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle meydana gelen bir zararın olması gerekmekte olup, olayın bu kapsamda yani davacının herhangi bir zararının olup olmadığının tespiti için dava dosyasına sunulan;

Davacıya ait nüfus kayıt örneğinin incelendiğinde; davacının "07.07.1983" doğumlu olduğu yani köyden göç etme tarihinde 10 yaşında olduğu, köye dönüş tarihi olan 1997 tarihinde de 14 yaşına olduğu, 18.03.2003 tarihinde de evlendiği görülmektedir.

Diğer taraftan anılan kanunun genel gerekçesi ile 1. maddesinin gerekçesinde belirtildiği üzere; olağanüstü hal ilan edilen illerdeki kişilerin uğradıkları zararlar, ister terör örgütlerinin eylemlerinden, isterse terörle mücadele kapsamında alınan tedbirlerden kaynaklanmış olsun; bu zararların belirtilen ilkeler uyarınca karşılanmasının, Devlete olan güveni pekiştireceği; vatandaş ve Devlet kaynaşmasını arttıracağı, terörle mücadeleye ve toplumsal barışa önemli katkıda bulunacağı açık olup, kişilerin terör ve terörle mücadele kapsamında meydana gelen bir malvarlığı zararının olmaması durumunda tazminat istemlerinin 5233 sayılı Kanun uyarınca karşılanmasının ise Kanunun amacına ters düşeceği kuşkusuzdur.

Dava dosyasındaki bütün bilgi ve belgeler ile yukarıda belirtilen belgelerin incelenmesinden; köyden göç etme tarihinde 10 yaşında olduğu ve reşit olmadığı, fiil ehliyetinin bulunmadığı, bu yaştaki bir insanın köy yerinde ayrı evi, arazisi, ahırı vs. taşınmazının bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunun hukuken karine olarak

kabulü gerektiği, aksi bir durumun davacı tarafından da somut olarak ortaya konulamadığı; dolayısıyla, davacının 5233 sayılı Kanun kapsamında uğradığı herhangi bir zararının olmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Bu itibarla; davacının, zarar gören malvarlığının olmadığı anlaşıldığından başvurusunun bu sebeple reddedilmesinde hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmamaktadır...”

11. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 17/4/2014 tarihli ve E.2011/7187, K.2014/2855 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir. Temyiz kararı başvurucuya 5/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

12. Başvurucu 1/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

14. 5233 sayılı Kanun’un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

...

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

16. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın

reddedildiğini, "Köy korucusu ol ya da köyü terk et." şeklinde idarece yapılan baskı ve zorlamaya köy halkının maruz kalmasının dikkate alınmadığını, terör örgütü üyeleri tarafından 6/6/1993 tarihinde köye yapılan baskında kardeşinin ve köy halkından bazı kişilerin öldürülmesine dair özel durumunun dikkate alınmadığını, Komisyonca adına kayıtlı mal varlığının bulunmadığı ve reşit olmadığı için mal sahibi olamayacağı kanaatine varıldığından bahisle talebinin reddedildiğini oysa bilirkişi ve keşif heyeti tarafından mal varlığının tespit edilerek tutanak tanzim edildiğini, 1983 yılında doğduğunu ve kırsal alanda olması nedeniyle ergin olmadan erken evlendiğini, altı çocuğunun olduğunu, açtığı davada yapılan yargılama sırasında Derece Mahkemesinde ve temyiz aşamasında dile getirmesine rağmen Mahkeme ve Danıştay tarafından bu hususların dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Başvurucu; ayrıca kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, sunduğu belgeleri dikkate almadan idarece sunulan belgelere dayalı olarak karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını, aynı köyden başvuru yapan kişilere tazminat verilirken kendisine tazminat verilmediğini ve ayrımcılık yapıldığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemesinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararlarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun'da yer almayan bir nedene dayanılarak Komisyon ve yargı makamlarınca talebinin reddedildiğini, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

18. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 10., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim taleplerinin yaşı küçük olması gerekçesiyle reddedildiğini ancak aynı yerleşim yerinden aynı yaşta başvuruda bulunanlar hakkında Komisyonun tazminat ödenmesi yönünde karar verdiğini ve yargı mercilerince bu kararlar konusunda araştırma ve inceleme yapılmayarak davasının reddine hükmedildiğini, bu nedenle makul ve objektif bir sebep bulunmamasına rağmen tazminat ödenmemesi yönünde karar alındığını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesi, başvuruculara kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin bir beyanının bulunmadığı başvurular ile bu yöndeki iddialarını somut herhangi bir bulgu ve kanıt ile temellendirmedikleri başvuruların açıkça dayanaktan yoksun

olduğu gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

21. Somut başvuru açısından, yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı anlaşıldığından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin, açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

23. Başvurucu, idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere göre karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

24. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda benzer iddialar daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvurulara konu yargılamalarda hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumu, kişisel bir kanaati veya menfaati, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmadığı anlaşıldığından başvuruculların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 38-41; Cahit Tekin, §§ 34-37).

25. Somut başvuru açısından hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak bir olgu ya da bulgu saptanmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu; sunduğu bilgi, belge ve deliller dikkate alınmaksızın sadece idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiğini belirtmiş, bu nedenle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan “yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması” ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin Komisyon ya da İlk Derece Mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç İlk Derece Mahkemesi kararıyla başvuruculların vâkıf olduğu tespit edilmiştir. Başvuruculların temyiz ve karar düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu, başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce idare ve başvurucular tarafından

sunulan belgelerin değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından başvurucuların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, §§ 74-76; Cahit Tekin, §§ 70-72).

29. Somut başvuruda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucunun usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

31. Başvurucu, Komisyonca verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile mal varlığına ulaşamadığını, yaşı küçük olduğu gerekçesiyle Mahkemece taleplerinin reddedildiğini, zararlarının tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

32. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

33. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz bir takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

34. Başvurucu, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde yaşı küçük olduğu gerekçesiyle zararlarının karşılanmadığını ve davasının reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemesince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının özünün Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

35. İdare Mahkemesince, dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelere göre başvurucunun köyden göç etme tarihinde 10 yaşında olduğu ve reşit olmadığı, fiil ehliyetinin bulunmadığı,

bu yaştaki bir insanın köy yerinde ayrı evi, arazisi, ahırı vs. taşınmazının bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunun hukuken karine olarak kabulünün gerektiği, aksi bir durumun başvurucu tarafından da somut olarak ortaya konulamadığı dolayısıyla başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamında uğradığı herhangi bir zararının olmadığı sonuç ve kanaatine varıldığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmıştır. Başvurucunun anılan iddialarına yönelik olarak bu çerçevede Derece Mahkemesinin kararında açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından, başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

e. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucu, terör örgütü üyeleri tarafından 6/6/1993 tarihinde köye yapılan baskında kardeşi ve köy halkından bazı kişilerin öldürüldüğünü, güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını, bu özel durumu dikkate alınmaksızın 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun reddedildiğini belirterek Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

38. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

39. 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

40. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak için ihlale neden olduğu iddia edilen işlem veya eylem için idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerekir.

41. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının uyması gereken bir ilke olup bu ilkeye uygun davranılmadığı takdirde ortaya çıkan ihlale karşı öncelikle yetkili idari mercilere ve derece mahkemelerine başvurulmalıdır.

42. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir (Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, § 18).

43. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle hukuk sisteminde düzenlenen başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve adli mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması

gerekir (Bayram Gök, § 19).

44. Bireysel başvurunun ikincil niteliğinin bir sonucu olarak olağan kanun yollarında ve genel mahkemeler önünde dayanılmayan iddialar Anayasa Mahkemesi önünde şikâyet konusu edilemeyeceği gibi genel mahkemelere sunulmayan yeni bilgi ve belgeler de Anayasa Mahkemesine sunulamaz (Bayram Gök, § 20).

45. Başvuru konusu olayda başvurucunun dava dilekçesi ve temyiz talebi incelendiğinde başvurucunun dava dilekçesinde kardeşinin ölümüne dair herhangi bir hususta bahsetmediği, davasını yaşı küçük olması nedeniyle mal varlığı zararının karşılanmadığını iddia ettiği, Komisyon kararına karşı açtığı ve dava dilekçesinde sadece maddi tazminat talebinde bulunduğu tespit edilmiştir. Sadece temyiz aşamasında kardeşinin öldüğünü ileri sürmesi yeterli görülmeyerek anılan iddia hakkında herhangi bir dava açmamış olması neticesinde iddiaların Anayasa Mahkemesince incelenmesi bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği mümkün değildir.

46. Açıklanan nedenlerle anılan ihlal iddialarının başvuru yolları usulüne uygun şekilde tüketilmeden bireysel başvuru konusu yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

f. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

47. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

48. Başvurucu 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürülen giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki yargılama prosedürünün özellikle Danıştay aşamasında geçen sürecin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

49. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

50. Başvuru konusu olayda başvurucunun şikâyetinin yargılama sürecine özellikle Danıştay aşamasında geçen sürece ilişkin olması ve Komisyonda bir ay gibi kısa sürede başvurunun

sonuçlandırılmış olması dikkate alındığında başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının 5233 sayılı Kanun kapsamında Anayasa Mahkemesince oluşturulan ilkelere göre değil Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkına yönelik şikâyetlerde uyguladığı genel ilkelere göre değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

51. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar ile hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince kamu hukuku alanına dâhil olan ancak sonucu itibarıyla medeni haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar, daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesince makul sürede yargılanma hakkının adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olduğu kabul edilerek bir davadaki yargılama süresinin makul olup olmadığının tespitinde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların dikkate alınacağı belirtilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64; Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

52. Somut başvuru bakımından başvurucunun 1/5/2006 tarihinde Komisyona başvurduğu, Komisyonca 2/10/2006 tarihli kararla başvurunun reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Başvuruya konu yargılama süreci incelendiğinde ise ret kararı sonrasında19/12/2006 tarihinde dava dilekçesinin Diyarbakır İdare Mahkemesine sunulması suretiyle dava sürecinin başladığı, Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinin 19/3/2008 tarihli kararı ile davanın reddine karar verildiği, başvurucu tarafından kararın 30/4/2008 tarihinde temyiz edilmesi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 17/4/2014 tarihli ilamı ile hükmün onandığı anlaşılmaktadır.

53. Sonuç olarak idari makamlar ile yargılamada geçen ve makul sürede yargılanma hakkı kapsamında dikkate alınması gereken toplam sürenin yaklaşık 7 yıl 11 ay olduğu, bu sürelerin 7 yıl 3 ayının yargılama aşamasında geçtiği, açıkça dava süresinin uzunluğundan da şikâyet eden başvurucunun tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

54. Somut başvuruya bir bütün olarak bakıldığında başvurunun yargılama aşamasında karara bağlanma süresi olan 7 yıl 3 aylık yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

55. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

56. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden

yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

57. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

58. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

59. Başvurucu tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

6. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NECATİ YILDIZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15635 | Karar tarihi: 08.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15635

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECATİ YILDIZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15635)

Karar Tarihi: 8/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucular : 1. Necati YILDIZ

2. Naif YILDIZ

3. Hasan YILDIZ

4. Fikri YILDIZ

5. Hüseyin YILDIZ

6. Murat YILDIZ

7. Kibar YILDIZ

8. Ali YILDIZ

9. Sinan YILDIZ

10. Necip YILDIZ

11. İsa YILDIZ

12. Nezahat ERİK

13. Hemi YILDIZ

14. Naciye YILDIZ

15. Davut YILDIZ

16. Sabiha BOYAR

17. Sıtkiya YILDIZ

18. Ruken YILDIZ

19. Esma YILDIZ

20. Sakine YÜZER

21. Beyaz ERİK

22. Emine YILDIZ

23. Fatma YILDIZ

24. Mehmet YILDIZ

25. Şükrü YILDIZ

26. Basri YILDIZ

27. Gönül YILDIZ

Vekili : Av. Rojbin TUĞAN KALKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, müşterek malik olunan taşınmazda yapılan kazı çalışmaları sırasında bulunan tarihi eserler için ikramiye ödenmemesi sebebiyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının, arkeolojik sit alanı ilan edilen taşınmazın kamulaştırılmaması ve takas talebinden sonuç alınamaması sebebiyle mülkiyet hakkının, aynı durumda olan başka kişilere ikramiye ödenmesi sebebiyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuruculardan Necati Yıldız adına yapılan başvuru 22/9/2014, diğer başvurucular adına yapılan başvuru ise 11/11/2014 tarihlerinde hakkâri Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde bir kısım eksik belgelerin tamamlanmasından sonra başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 25/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 22/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 21/3/2016 tarihli yazısında görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuruculaların müştereken maliki bulundukları Hakkâri ili Merkez ilçesi Dağgöl Mahallesi Kale Dibi Mevkii 131 ada 47 parsel sayılı taşınmazda müşterek maliklerden Necdet Yıldız tarafından ev yapmak amacıyla temel kazısı yapılması sırasında "Hakkâri Stelleri" olarak adlandırılan ve 13 adet stelden oluşan tarihi eser niteliğinde yapılar bulunmuş ve 11/8/1998 tarihinde durum Hakkâri Valiliğine bildirilmiştir.

8. Yapılan ilk incelemelerde arkeolog H.B. tarafından düzenlenen 18/8/1998 tarihli ve 37 sayılı raporda, bir kısmı toprak üzerinde görülen taşların in-sitü (özgün durum) olmayıp daha önceki dönemlerde bir yerden alınarak burada toplanmış olduğunun tespit edilmesi üzerine taşınır nitelikte olup az bir işçilikle çalınma ihtimalinin bulunması da dikkate alınarak bulundukları yerden toplanıp koruma altına alınmasına karar verildiği ve bu kapsamda çalışmalar yapıldığı belirtilmiştir.

9. Bu aşamadan sonra Prof. Dr. V.S. tarafından Kültür Bakanlığına hitaben düzenlenen 15/10/1998 ve 19/10/1998 tarihli yazılarda, bulunan ünik karakterde 13 adet taş stelin Van Müze Müdürlüğü ve Van Bölgesi Tarih ve Arkeoloji Araştırma Merkezi uzmanlarından oluşan heyet tarafından kent içinde güvenli bir yere taşındığı, kabaca İ.Ö. 1000 yıllarına ilişkin oldukları anlaşılan stellerin yalnızca Anadolu için değil tüm yakın doğu arkeolojisi açısından eşsiz olduğu ve başvuruculara ikramiye ödenebileceği ifade edilmiştir.

10. Bu arada Kültür Bakanlığı Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 11/11/1999 tarihli ve 2275 sayılı kararıyla, başvuruculaların müştereken maliki bulundukları taşınmazı kapsayan alan 1. derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilerek koruma altına alınmıştır. Bu kapsamda, başvuruculara ait taşınmazın kamulaştırılmasına karar verilmiş ise de kamulaştırma işlemleri tamamlanamamış, başvurucular tarafından 19/9/2002 tarihinde Kültür Bakanlığı aleyhine Hakkâri Asliye Hukuk Mahkemesinde 131 ada 47 parsel sayılı taşınmaz yönünden kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davası açılmıştır. Hakkâri Asliye Hukuk Mahkemesinin 21/1/2003 tarihli ve E.2002/301, K.2003/13 sayılı kararı ile taşınmazın sit alanı ilan edilmesinin başlı başına taşınmaza el atıldığı anlamına gelmediği, taşınmaza fiilen ve sahiplenmek maksadıyla el atılmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kültür Bakanlığının 8/7/2003 tarihli yazısı kapsamında taşınmaz sahiplerinin Kesin İnşaat Yasağı Getirilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Sit Alanlarındaki Taşınmaz Malların Hazineye Ait Taşınmaz Malları ile Değiştirilmesi Hakkındaki Yönetmelik hükümleri çerçevesinde başvurmaları halinde konunun değerlendirileceği başvuruculara 7/8/2003 tarihli ve 217 sayılı yazı ile bildirilmiştir. Başvurucular tarafından 8/3/2011 tarihinde kendilerine ait taşınmazın Hazineye ait başka taşınmazlarla takas edilmesi hususunda başvuruda bulunulmuştur. Takas başvurusunun tamamlanıp tamamlanmadığına ilişkin olarak başvuru dosyası kapsamında bilgi verilmemiştir.

11. Öte yandan Van Müze Müdürlüğü tarafından başvuruculara ödenecek ikramiye bedelinin belirlenmesi amacıyla 7/12/1998 tarihinde oluşturulan değerlendirme heyeti tarafından düzenlenen 7/12/1998 tarihli tutanakta, 13 adet stel için toplam 3.375 TL değer takdiri yapıldığı belirtilmiştir.

12. Van Valiliğince, belirlenen bedel üzerinden ikramiye ödenip ödenmeyeceği hususunda tereddüte düşülmesi üzerine Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 13/4/1999 tarihli yazısıyla, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile 11/8/1984 tarihli ve 18486 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bulanlara, Haber Verenlere ve Yakalayan Kamu Görevlilerine

Verilecek İkramiye ile İlgili Yönetmelik (ikramiye ile ilgili Yönetmelik) hükümleri uyarınca işlem yapılmasının uygun olacağını belirten Hukuk Müşavirliğinin 19/2/1999 ve 19/3/1999 tarihli görüş yazıları doğrultusunda işlem tesis edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

13. Bu kapsamda, Van Müze Müdürünün, stellerin "in-sitü" (özgün durum) durumda bulunmadığı ve daha önceki dönemlerde bir yerden alınarak buluntu yerine gayri muntazam olarak yan yana ve üst üste toplandığı, stellerin taşınır kültür varlığı grubunda olması gerektiği ve ikramiye ödenebileceği yönündeki 3/5/1999 tarihli ve 295 sayılı görüşü doğrultusunda işlem tesis edilebileceği değerlendirilmiştir.

14. Müşterek maliklerden Necdet Yıldız 10/8/1999, 19/10/2000 ve 24/11/2000 tarihli dilekçelerle, steller için takdir edilen bedelin düşük olduğunu ve itiraz ettiğini belirterek oluşturulacak üst kurul tarafından yeniden değer tespiti yapılmasını talep etmiştir.

15. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 13/12/2000 tarihli ve 13671 sayılı kararı kapsamında oluşturulan komisyon tarafından yeniden yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 5/4/2001 tarihli değerlendirme raporunda steller için 22.300 TL değer takdir edilmiştir.

16. Hakkâri Valiliğinin 9/12/2001 tarihli ve 366 sayılı yazısı ile ikramiye ödemesi için ödenek talep edilmiş; Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğünün 11/2/2002 tarihli ve 1762 sayılı yazısı ile 2863 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile ikramiyeyle ilgili Yönetmelik'in 5. maddesi uyarınca ikramiye ödenmesine imkân bulunmadığı belirtilmiştir. Bu durum, 20/9/2002 tarihli yazı ile müşterek maliklerden Necdet Yıldız'a bildirilmiştir.

17. Başvurucular 5/6/2002 tarihli 2002/8835-8836 sayılı dilekçeler ile Kültür Bakanlığına idari başvuruda bulunmuşlar, 2863 sayılı Kanun ve ikramiye ile ilgili Yönetmelik hükümleri uyarınca ikramiye ödenmesi gerektiğini ve her iki raporda tespit edilen bedeller arasında ciddi fark olduğunu belirterek yeniden inceleme yapılmasını ve ikramiyeödenmesini talep etmişlerdir. Başvuru 26/7/2002 tarihinde reddedilmiştir.

18. Başvurucular, müşterek maliki bulundukları taşınmazda Necdet Yıldız tarafından bulunan stellerin paha biçilemez değerde bulunduğunu, daha önce belirlenen bedellerin hatalı tespit edildiğini, stellerin taşınır kültür varlığı olduğu hususunun taraflar arasında tartışmasız olduğunu, uyuşmazlığın eserlerin değerine ilişkin bulunduğunu, ikramiye ödenmesine ilişkin başvurunun reddinin hukuka aykırı olduğunu belirterek Necdet Yıldız tarafından bulunan steller için 450.000 TL, daha sonra yapılan kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkan tarihi eserler için 50.000 TL olmak üzere toplam 500.000 TL ikramiyenin ödenmesine karar verilmesi istemiyle Kültür Bakanlığı aleyhine 19/9/2002 tarihinde Van İdare Mahkemesinde dava açmışlardır.

19. Mahkemenin 21/10/2003 tarihli ve E.2002/971, K.2003/747 ile 19/3/2004 tarihli ve E.2004/56, K.2004/227 sayılı kararları ile dava dilekçesi ve eklerinden taşınmazın maliki olarak davacılardan farklı kişilerin görülmesi, davacıların dava konusu taşınmaz ile hukuki bağlarını ortaya koyacak belgelerin sunulmaması, hangi davacı için ne kadar tazminat istendiğinin belirtilmemesi, daha sonraki kazılarda elde edildiği belirtilen eserlere ilişkin bilgi ve belge sunulmamış olması gibi sebeplerle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin 1/d bendine dayalı olarak dava dilekçelerinin reddine karar verilmiştir.

20. Eksiklikler tamamlanmak suretiyle yeniden verilen dava dilekçesi üzerine yapılan yargılama sonunda Mahkemenin 29/5/2007 tarihli ve E.2004/509, K.2007/1204 sayılı kararı

ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Dava konusu olayda, davacılar tarafından bulunan eserlerin stel olduğu, ilgili mevzuatta stellerin taşınmaz kültür varlığı olarak nitelendirildiği tartışmasız olmakla birlikte, bulunan eserlerin in sitü (özgün konum) durumda bulunup bulunmadığı hususu tartışma konusu olup, bu durumun stellerin Yasa kapsamında taşınmaz kültür varlığı olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışmasına yol açtığı, eserler bulunduğunda yapılan ilk incelemeler sonucunda arkeologlar tarafından -stellerin in-sitü (özgün konum) durumunda bulunmadığı ve daha önceki dönemlerde bir yerden alınarak buluntu yerine getirildiği- dolayısıyla taşınır kültür varlığı olarak nitelendirilmeleri gerektiği yönünde görüş bildirilmekle birlikte, 1999 yılında yapılan kazı çalışmalarına katılan Prof. Dr. V.S.in yazdığı "Hakkâri TAŞLARI" adlı eserinde taşların in sitü (özgün konum) durumda olduğu belirtilmekle stellerin, Yasa kapsamında değerlendirilmesi gereken taşınmaz kültür varlığı olduğu tartışmasız hale gelmektedir.

Bu durumda, yukarıda belirtilen Yasa ve yönetmelik uyarınca, yalnızca taşınır kültür varlıklarını bulan ve haber verenlere ikramiye ödenmesi mümkün olup, kazılarda ortaya çıkan taşınır kültür varlıkları için herhangi bir ikramiye ödenmesi söz konusu olmadığından, Yasada taşınmaz kültür varlığı olarak belirtilen steller ve daha sonra yapılan kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan eserler için davacılara ikramiye ödenmesine yasal olanak bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır."

21. Temyiz üzerine Danıştay Altıncı Dairesinin 10/2/2010 tarihli ve E.2008/1699, K.2010/1247 sayılı ilamıyla, gerekçeli kararda davacı Necdet Yıldız'ın vekilinin hatalı şekilde tüm davacıların vekili olarak gösterilmesi, başvurucular vekilinin kararda isminin belirtilmemiş bulunması ve kendisine gerekçeli kararın tebliğ edilmemiş olması sebebiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir.

22. Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda 28/10/2010 tarihli ve E.2010/2462, K.2010/1760 sayılı karar ile 29/5/2007 tarihli ilk kararda belirtilen aynı gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

23. Temyiz üzerine karar, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 16/4/2012 tarihli ve E.2011/12365, K.2012/2728 sayılı ilamıyla onanmıştır.

24. Karar düzeltme istemi ise Danıştay Ondördüncü Dairesinin 18/6/2014 tarihli ve E.2013/666, K.2014/6901 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

25. Karar, başvurucular vekiline 22/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

26. Başvurucular vekilince Necati Yıldız yönünden 22/9/2014, diğer başvurucular yönünden ise 11/11/2014 tarihlerinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

27. 2863 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"(1) (Değişik: 14/7/2004 – 5226/1 md.)"Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır."

28. 2863 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

...

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülki amire; mülki amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına ve en yakın müze müdürlüğüne bildirir.

İhbar alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar."

29. 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir."

30. 2863 sayılı Kanun'un 6. maddesi şöyledir:

"Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,

b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,

c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,

d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tesbit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Ancak, Koruma Kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, steller, sinagoklar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir.

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri;

taşınmaz tabiat varlığı örneklerindendir."

31. 2863 sayılı Kanun'un 20. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, bulundukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibariyle nakli gerekli ise, Koruma Bölge Kurullarının uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir."

32. 2863 sayılı Kanun'un 24. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirilmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir."

33. 2863 sayılı Kanun'un 25. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

...

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir."

34. 2863 sayılı Kanun'un 64. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere:

a) Bulunan varlık, bunların mülkü içinde ise bu Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin % 80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaştırılır.

c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin % 40'ı bulana ikramiye olarak verilir.

...

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaştırılır.

..."

35. İkramiye ile ilgili Yönetmelik'in 3. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yerüstünde, yeraltında ve sualtında taşınır kültür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya varlığından yeni haberdar olan malik veya zilyetlerden; bunu en geç üç gün içinde en yakın müzeye, köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine haber verenlere;

a) Varlık, bulanın mülkü içinde ise; "Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik" gereğince tespit edilecek değeri usulüne göre ödenerek müzelerce satın alınır. Ayrıca ikramiye verilmez.

b) Varlık başkasının mülkü içinde ise ilgili Yönetmeliğine göre takdir edilecek bedelin % 80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında eşit olarak paylaştırılır.

c) Varlık Devlete ait arazide bulunmuş ise, ilgili Yönetmeliğine göre takdir olunacak bedelin % 40'ı bulana ikramiye olarak ödenir.

d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen varlık, korunması gerekli nitelikte kültür ve tabiat varlığı olmadığı takdirde sahiplerine, müzelerce verilecek bir belge ile iade olunur. Bu belge iade olunan varlık ile sahibini açıkça tanımlayabilecek nitelikte düzenlenir.

Belge ile iade olunan varlıklar üzerinde sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahiplerince alınmayan varlıklar müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilirler."

36. İkramiye ile ilgili Yönetmelik'in 5. maddesi şöyledir:

"Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile, nerede bulunursa bulunsun varlığı Bakanlıkça daha önceden bilinen taşınır kültür ve tabiat varlıkları için ihbar ikramiyesi ödenmez."

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 8/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

38. Başvuruculardan Necati Yıldız adına sunulan 22/9/2014 tarihli bireysel başvuru formunda, müştereken malik olunan taşınmazda bulunan steller için ikramiye ödenmesi talebiyle açılan davada verilen kararın hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı, yargılamanın yaklaşık on iki yılda tamamlanarak makul bir sürede sonuçlandırılmadığı, ikramiye ödenmemesi sebebiyle maddi zarara sebebiyet verildiği, temel hak ve hürriyetlerin korunmasında etkili bir başvuru yolunun sunulmadığı, aynı durumda olan bir kısım üçüncü kişilere ikramiye ödendiği belirtilerek mülkiyet, adil yargılanma, etkili başvuru hakları ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği ileri sürülmüş; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, stellerin bilimsel ölçütler uyarınca değerlerinin belirlenerek ödenmesi, taşınmazda bulunan eserler için maddi tazminat ve uğranılan manevi zararlar nedeniyle manevi tazminat ödenmesi talep edilmiştir.

39. Başvuruculardan Necati Yıldız ve diğer başvurucular adına sunulan 11/11/2014 tarihli bireysel başvuru formunda ise başvuruculaların müştereken maliki bulundukları taşınmazda bulunan steller için tasnif, nitelendirme, değer tespiti ve ikramiye tutarını belirleme usulüne karşı itirazların dile getirilebileceği etkili hukuk yolların bulunmaması sebebiyle etkili

başvuru hakkının; ikramiye ödenmemesi, stellerin bulunduğu taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesi ve kamulaştırma kararı alınmasına rağmen herhangi bir kamulaştırma bedelinin ödenmemesi, taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin tamamen ortadan kalkmış olması sebebiyle mülkiyet hakkının; ikramiye ödenmesi talebiyle açılan davanın makul sürede sonuçlanmaması sebebiyle adil yargılanma hakkının; başvurucularla aynı durumda bulunan üçüncü kişilere ikramiye ödemeleri yapılmasına rağmen başvuruculara ikramiye ödenmemesi sebebiyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiği ileri sürülmüş; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, stellerin bilimsel ölçütler uyarınca değerlerinin belirlenerek ödenmesi, taşınmazda bulunan eserler ile sit alanı ilan edilen taşınmaz için maddi tazminat, makul olmayan idari ve yargı süreci sebebiyle manevi tazminat ödenmesi talep edilmiştir.

B. Değerlendirme

40. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

41. Öncelikli olarak başvurucular vekilince 22/9/2014 tarihinde başvuruculardan yalnızca Necati Yıldız adına başvuru formu sunulduğu; diğer başvurucular yönünden ise bir kısım ihlal iddiaları da eklenmek suretiyle 11/11/2014 tarihinde ayrıca başvuru formu sunulmuş olduğu dikkate alınarak başvuru dilekçelerinin ayrı başlıklar altında incelenmesi uygun görülmüştür.

42. Başvurucu Necati Yıldız yönünden mülkiyet ve adil yargılanma haklarıyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesinin de ihlal edildiği ileri sürülmüştür. Ancak, başvurucuya eşitlik ilkesiyle ilgili olarak Anayasa'nın 10. maddesinin ilk fıkrasında sayılan hangi nedene dayalı olarak ayrı muamele yapıldığından bahsedilmediği, hangi temele dayalı olarak ayrımcılığa maruz kalındığına dair somut bir bilgi veya belge sunulmadığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun şikâyetlerinin özü itibarıyla müştereken malik olunan taşınmazda bulunan steller için ikramiye ödenmesi talebiyle açılan davanın hukuka ve hakkaniyete aykırı olarak reddedilmesi, ikramiye ödenmemesinin maddi olarak zarara sebebiyet verdiği, yargılamanın makul bir sürede sonuçlandırılmadığı hususlarına ilişkin olduğu ve bahsedilen şikâyetlerin mülkiyet ve adil yargılanma haklarına yönelik bulunduğu anlaşılmıştır. Bu bakımdan ikramiye ödenmesi talebiyle açılan davanın hukuka ve hakkaniyete aykırı olarak reddedildiği iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden, yargılamanın uzun sürdüğü yönündeki iddianın yine adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkı yönünden, ikramiye ödenmemesinin maddi olarak zarara sebebiyet verdiği iddiasının ise mülkiyet hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüş; eşitlik ilkesi yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

43. Öte yandan kültür varlıklarının tasnif, nitelendirme ve değer biçme aşamalarına itirazlar bakımından etkili hukuk yollarının bulunmadığı iddia edilmiş ise de anılan ihlal iddiası yönünden takdir edilen ikramiye bedeline itiraz edilmesi üzerine oluşturulan komisyonca yeniden inceleme yapılarak yeni bir bedel belirlenmesi (bkz. § 14, 15), ikramiye ödenmesine imkân bulunmadığının bildirilmesi üzerine yeniden inceleme yapılması hususundaki başvurular (bkz. § 17) ve konuya ilişkin olarak tamamlanan idari yargı mercilerindeki süreç (bkz. § 18 vd.) değerlendirilmek suretiyle başvurulabilecek iç hukuk yolları dikkate alındığında etkili başvuru yolları yönünden ayrıca değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. 11/11/2014 Tarihinde Sunulan Başvuru Formu Yönünden İnceleme

44. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

45. Kabul edilebilirlik şartlarından biri olan otuz günlük süre kuralı başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür.

46. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinde yer alan kural uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır ve tebliğ edilen evrakın içeriğine göre bir kanun yoluna başvurulması söz konusu ise kanunda öngörülen süreler bu tarih itibarıyla işlemeye başlar (Yasin Yaman, B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 24).

47. Somut olayda başvurucularca Van İdare Mahkemesinde açılan dava sonunda nihai olarak 28/10/2010 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Danıştay Ondördüncü Dairesince hükmün onandığı, karar düzeltme isteminin ise 18/6/2014 tarihinde reddedildiği anlaşılmaktadır. Başvuru formu ve eklerine göre karar düzeltme isteminin reddine ilişkin kararın 22/8/2014 tarihinde başvurucuların vekiline tebliğ edildiği anlaşılmaktadır.

48. Bu aşamadan sonra başvurucular vekilince 22/9/2014 tarihinde yalnızca başvuruculardan Necati Yıldız adına başvuru formu düzenlenerek bireysel başvuruda bulunulduğu, diğer başvuruculardan bahsedilmediği anlaşılmaktadır. 11/11/2014 tarihinde Mahkememize gönderilen başvurucular listesi ve başvuru dilekçesinde ise başvurucu Necati Yıldız ile birlikte diğer başvuruculların isimlerine yer verildiği ayrıca taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesi, kamulaştırma bedeli ödenmemesi ve taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin tamamen ortadan kaldırılmış olmasına bağlı olarak bir kısım yeni ihlal iddialarının ileri sürüldüğü görülmüştür.

49. Bu durumda, başvuru formu ve eklerinden anlaşıldığı üzere karar düzeltme talebinin reddine ilişkin nihai kararın 22/8/2014 tarihinde öğrenilmesinden sonra otuz günlük başvuru süresi içinde 22/9/2014 tarihinde bireysel başvuru hakkının kullanılmasında süre yönünden sorun görülmemekle birlikte, Necati Yıldız dışında kalan diğer başvurucular yönünden ve bir kısım yeni ihlal iddiaları ilk kez dile getirilmek suretiyle otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 11/11/2014 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu değerlendirilmiştir.

50. Açıklanan nedenlerle, Necati Yıldız dışında kalan diğer başvurucular yönünden ve taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesi, kamulaştırma bedeli ödenmemesi ve taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin tamamen ortadan kaldırılmış olmasına bağlı olarak ilk kez ileri sürülen ihlal iddialarına ilişkin olarak yapılan 11/11/2014 tarihli başvurunun, diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. 22/9/2014 Tarihinde Başvurucu Necati Yıldız Adına Sunulan Başvuru Formu Yönünden İnceleme

i. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

51. Başvurucu, müşterek malik olunan taşınmazda bulunan steller için ikramiye ödenmemesinin maddi olarak zarara sebebiyet verdiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

52. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bir anayasal hak ihlali iddiasının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dâhilinde olabilmesi için başvurucu tarafından dayanılan hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden olması ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamında yer alması, ayrıca başvurucunun ihlal iddiasına temel alınan hakkın kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunması gerekir (Ahmet Sağlam, § 31).

53. Anayasa'nın 35. maddesi ile Sözleşme'ye ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkı, kapsam itibarıyla 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda yer alan mülkiyet kavramı ile sınırlı olmamakla birlikte taşınmaz mülkiyetinin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiğine kuşku yoktur. Buna göre somut olayda, Anayasa'nın 35. maddesi kapsamındaki hakkının ihlal edildiğini ileri süren başvurucu, böyle bir hakkın varlığını kanıtlamak zorundadır. Bu nedenle öncelikle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (İhsan Vurucuoğlu, B. No: 2013/539, 16/5/2013, §§ 30, 31).

54. Nitekim, bireysel başvuru yoluyla mülkiyet hakkının ihlali iddiasının ileri sürülebilmesi için mülkiyetin konusu "sahip olunan bir mülk"e ihlal sonucunu doğuracak bir müdahalenin bulunması gerekmektedir (Selçuk Emiroğlu, B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 26).

55. Öte yandan "sahip olunan şey" kavramı, Sözleşme ve Anayasa'daki düzenlenmeler açısından özerk bir kavram olarak ele alınıp değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu konudaki değerlendirmeler gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve gerekse Anayasa Mahkemesi tarafından mevzuattan bağımsız olarak değerlendirilmektedir (Selçuk Emiroğlu,§ 27).

56.Belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti", Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında yer alan mülkiyet hakkının güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti; makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir iddianın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma şansının yüksek olduğunu gösteren yerleşik ve istikrarlı bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece ulusal hukukta mülkiyet hakkı kapsamında savunulabilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37).

57. Dolayısıyla Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma kapsamında olan meşru beklentiye dayalı mülkiyet hakkının tespiti mevcut hukuk sisteminde iddia edilen mülkiyet iddiasının tanınmasına bağlı olup bu tanıma mevzuat hükümleri ve yargı kararları ile yapılabilecektir (Üçgen Nakliyat Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/845, 20/11/2014, § 37).

58. Somut olayda başvurucu müşterek maliki olduğu taşınmazda bulunan ve "Hakkâri Stelleri" olarak adlandırılan tarihi eser niteliğindeki yapılar sebebiyle kendisine ikramiye ödenmesi gerektiğini belirterek idari makamlara yapılan başvurudan sonuç alınamaması

üzerine İdare Mahkemesinden talepte bulunmuştur. Bu durumda, ikramiye ödenmemesi sebebiyle maddi yönden zarara uğradığı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden başvurucunun öncelikle böyle bir hakkının var olduğunu veya en azından meşru bir beklenti kapsamında mülkiyet hakkının bulunduğunu kanıtlaması gerekmektedir.

59. Başvurucu tarafından ikramiye ödemesine dayanak olarak gösterilen tarihi eser niteliğindeki yapıların başvuru ve diğer müşterek maliklerin mülkiyetinde bulunduğuanlaşılan özel hukuk hükümlerine tabi taşınmazda ortaya çıktığı hususunda tartışma bulunmamaktadır. 2863 sayılı Kanun'un 5. maddesinde, özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının Devlet malı niteliğinde bulunduğu düzenlenmiştir. Bu bakımdan, mevzuat hükümleri uyarınca başvurucunun müşterek mülkiyetinde bulunduğu anlaşılan taşınmazda bulunan tarihi eser niteliğindeki yapıların taşınır veya taşınmaz kültür varlığı olmasına bağlı bulunmaksızın mülkiyetinin Devlete ait olduğu tartışmasız olup esasen başvurucunun uyuşmazlığa konu yapıların kendisi ve müşterek maliklere ait olduğu yönünde bir iddiası da bulunmamaktadır.

60. Öte yandan başvurucu, müşterek mülkiyetinde bulunan taşınmazda bulunan tarihi eser niteliğindeki yapılar sebebiyle kendisine ikramiye ödenmesi gerektiğini belirterek bu"alacağı" elde edilememiş olması sebebiyle mülkiyet hakkının ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bu bakımdan, bu aşamada başvurucunun alacağa yönelik beklentisinin mevzuat hükümleri ve yargısal içtihatlar kapsamında desteklenip desteklenmediği hususu irdelenerek iddiaların Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında güvence sağlayabilecek yeterlilikte meşru beklenti oluşturup oluşturmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

61. Taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunması halinde izlenecek yöntem ve yapılması mümkün ödemelere ilişkin düzenlemeler 2863 sayılı Kanun ve bu Kanun kapsamında çıkartılan ikramiye ile ilgili Yönetmelik hükümleri kapsamında düzenlenmiştir. 2863 sayılı Kanun'da korunması gereken kültür ve tabiat varlıkları taşınır ve taşınmaz varlıklar olmalarına göre farklı düzenlemelere tabi tutularak korunması gereken taşınmaz kültür varlıklarının hangileri olduğu Kanun'un 6. maddesinde, korunması gereken taşınır kültür ve tabiat varlıklarının hangileri olduğu ise Kanun'un 23. maddesinde belirtilmiştir. Somut olayda, başvurucunun müşterek maliki olduğu taşınmazda bulunan tarihi eser niteliğindeki yapıların niteliği itibarıyla "stel" olduğu ve "Hakkâri Stelleri" olarak isimlendirildiği görülmektedir. 2863 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (d) bendinde "stellerin" korunması gereken taşınmaz kültür varlığı örnekleri arasında sayıldığı görülmüştür.

62. 2863 sayılı Kanun'un 20. maddesinde taşınmaz kültür varlığı ve parçalarının bulundukları yerde korunmalarının esas olduğu belirtilmiş, zorunluluk bulunması veya özelliği itibarıyla nakli gerekli ise başka bir yere naklin mümkün olduğu, bu durumda nakil sebebiyle taşınmazın malikinin bir zarara uğraması söz konusu ise bu zararın tazmini yönündentazminat ödeneceği belirtilmiştir. 2863 sayılı Kanun kapsamında taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunması hâlinde buna bağlı olarak ikramiye veya tazminat ödenmesine ilişkin başka bir yasal düzenlemenin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

63. Öte yandan aynı Kanun'un 24. maddesinde korunması gereken taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulmasının korunup değerlendirilmesinin Devlete ait olduğu, bu varlıklardan gerçek kişilerin ellerinde bulunanların değeri ödenerek

satın alınabileceği düzenlenmiş; Kanun'un 64. maddesinde ise taşınır kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiyeye ilişkin ayrıca düzenleme yapılmıştır. Buna göre taşınır kültür varlığının bulan kişinin kendi mülkiyetinde olan yerde bulunması hâlinde taşınır kültür ve tabiat varlığının değeri ödenerek satın alınmasına ilişkin Kanun'un 24. maddesinin ve taşınır kültür ve tabiat varlığının müzelere alınmasına ilişkin Kanun'un 25. maddesinin uygulama alanı bulacağı, bunun dışında ikramiye ödenmeyeceği açıkça belirtilmiş; bulunan varlığın Devlete veya bulan dışındaki üçüncü kişilere ait bir arazide bulunması hâlinde ise ikramiye ödenebileceği belirtilerek ödemenin yöntemine ilişkin düzenlemelere ayrıca yer verilmiştir.

64. 2863 sayılı Kanun kapsamında çıkarılan ikramiye ile ilgili Yönetmelik'in 1. maddesinde Yönetmelik'in amacının ülke sınırları içinde bulunan taşınır kültür ve tabiat varlıklarını bulanlara, haber verenlere ve bunları yakalayan kamu görevlilerine ödenecek ikramiyenin tahakkuk ve tediyesine ilişkin işlemleri belirlemek olduğu vurgulanmış; taşınır kültür ve tabiat varlıklarına ilişkin olarak ödenecek ikramiyeye ilişkin esaslar Yönetmelik'in 3. maddesinde düzenlenmiş ve aynı Yönetmelik'in 5. maddesinde ise "İkramiye Ödenmeyecek Haller" kenar başlığı altında taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları için ikramiye ödenmeyeceğinin ayrıca düzenlendiği görülmüştür.

65. Bu durumda, ilgili mevzuat hükümleri kapsamında, bulunan kültür ve tabiat varlıklarından yalnızca taşınır vasfı bulunanlar için ikramiye ödenmesine ilişkin düzenlemelere yer verildiği, 2863 sayılı Kanun'da taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunması halinde bu durum sebebiyle ikramiye ödenmesine yönelik bir düzenleme bulunmadığı gibi ikramiye ile ilgili Yönetmelik'te taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları için ikramiye ödenmeyeceğinin ayrıca ve açıkça düzenlendiği görülmüştür. Diğer yandan, taşınır kültür ve tabiat varlıkları yönünden ise ayrım yapıldığı, taşınır kültür ve tabiat varlığının bulanın kendi mülkiyetinde olan bir taşınmazda bulunması hâlinde 2863 sayılı Kanun'un 24. maddesi kapsamında taşınır kültür ve tabiat varlığının değeri ödenerek satın alınması usulünün öngörüldüğü, bunun dışında ikramiye ödenmeyeceğininaçıkça belirtildiği; bulunan varlığın Devlete veya bulan dışındaki üçüncü kişilere ait bir arazide bulunması halinde ise ikramiye ödenebileceği belirtilmiştir.

66. Somut olayda, 2863 sayılı Kanun'un 6. maddesinin (d) bendi kapsamında "steller" korunması gereken taşınmaz kültür varlığı örnekleri arasında sayılmış ise de İlk Derece Mahkemesince, bulunan kültür varlıklarının in-sitü (özgün konum) durumunda olup olmadığının ve buradan hareketle taşınır veya taşınmaz kültür varlığı niteliğinde sayılıp sayılamayacağı hususunun ayrıca tartışma konusu olduğu ifade edilerek bu kapsamda ayrıca değerlendirme yapılmış ve bulunan kültür varlıklarının in-sitü (özgün konum) durumda olduğu ve bu yön itibarıyla da kültür varlıklarının taşınmaz kültür varlığı niteliğinde kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yine, bulunan kültür varlıklarının başvurucunun müşterek mülkiyetinde olan taşınmazda bulunduğu hususunun da taraflar arasında tartışmalı olmadığı değerlendirilmiştir.

67. Öte yandan başvurucu tarafından müşterek mülkiyetinde olan taşınmazda bulunan taşınmaz kültür varlıklarının bulunması sebebiyle ikramiye ödenmesi hususuna ilişkin olarak yerleşik bir yargı içtihadına dayanılmadığı gibi bu yönde bir yargısal içtihat da ortaya konulmamıştır. Bulunan kültür ve tabiat varlıkları sebebiyle ikramiye ödenmesi istemiyle idare mahkemelerinde açılan pek çok davanın temyiz incelemesinde 2863 sayılı Kanun kapsamında taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları örneklerinin neler olduğunun ayrı ayrı sayıldığı, ikramiye ödenmesine ilişkin mevzuat hükümlerinin taşınır kültür ve tabiat varlıkları için öngörülmüş olup taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları yönünden ikramiye

ödenmemesine ilişkin işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir (bkz. Danıştay Ondördüncü Dairesinin 20/2/2014 tarihli ve E.2013/9390, K.2014/2440; Danıştay Altıncı Dairesinin 19/4/2006 tarihli ve E.2004/1132, K.2006/2113; 28/6/2010 tarihli ve E.2008/9622, K.2010/6767 sayılı kararları).

68. Sonuç olarak müşterek malik olunan taşınmazda bulunan ve taşınmaz vasfında olduğu belirlenen kültür varlıkları sebebiyle ikramiye ödenmesi yönündeki beklentinin ilgili mevzuat hükümleri yönünden yeterli bir temele dayanmadığı, ikramiye ödemesi yapılmasının şartları bulunduğu, şartların oluşup oluşmadığının derece mahkemelerince değerlendirileceği, başvurucunun iddia ettiği alacağın başvurucuyu meşru bir beklentiye sevkedecek mevzuat hükümleri veya yargı içtihatları tarafından desteklenmediği, dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkına ilişkin korumadan yararlandırılmasının mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

69. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesi kapsamına giren korunmaya değer bir menfaatinin bulunmadığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Yargılamanın Sonucunun Adil Olmadığına İlişkin İddialar

70. Başvurucu, müştereken malik olunan taşınmazda bulunan steller için ikramiye ödenmesi talebiyle açılan davada verilen kararın hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

71. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

72. Başvuru konusu olayda, müşterek malik olunan taşınmazda bulunan steller sebebiyle ikramiye ödenmesinin mümkün olup olmadığı ve ödenecek ikramiye tutarının belirlenmesine ilişkin idari süreç ve Kültür Bakanlığınca nihai olarak ikramiye ödenmesinin mümkün olmadığının bildirilmesi üzerine, başvurucular tarafından ikramiye ödenmesi istemiyle Van İdare Mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkemece tarafların iddia ve delilleri değerlendirilerek bulunan eserlerin stel olduğu, ilgili mevzuatta stellerin taşınmaz kültür varlığı olarak nitelendirildiği, ayrıca mevcut deliller dikkate alındığında eserlerin in-sitü (özgün konum) durumda olduğunun da anlaşıldığı, bu durumda eserlerin 2863 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gereken taşınmaz kültür varlığı olduğunun tartışmasız hâle geldiği, 2863 sayılı Kanun ve ikramiye ile ilgili Yönetmelik hükümleri uyarınca başvuruculara ikramiye ödenmesinin mümkün olmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir (bkz. §§ 20, 22). Temyiz üzerine hüküm, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 16/4/2012 tarihli ilamı ile onanmış, karar düzeltme talebi ise aynı Dairenin 18/6/2014 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

73. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun iddiaları incelendiğinde, iddiaların özünün Derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının

yorumlanmasında isabet bulunmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmakta olup Derece Mahkemesi kararında bariz takdir hatası veya açıkça keyfilik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilememiştir.

74. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iii. Makul Sürede Yargılanma Hakkına İlişkin İddia

75. Başvurucunun, yargılamanın uzun sürdüğü ve makul sürede sonuçlanmadığı iddiasına ilişkin başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olmaması ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmaması nedeniyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

76. Başvurucu, ikramiye ödenmesi talebiyle idari yargıda açılan davanın yaklaşık on iki yılda sonuçlandığını ve bu sürenin makul olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

77. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar ile hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince kamu hukuku alanına dâhil olan ancak sonucu itibarıyla medeni haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesince makul sürede yargılanma hakkının adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olduğu kabul edilerek bir davadaki yargılama süresinin makul olup olmadığının tespitinde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların dikkate alınacağı belirtilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34–64; Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

78. Başvuruya konu davanın, müşterek malik olunan taşınmazda bulunan kültür varlıkları sebebiyle ikramiye ödenmesi talebine ilişkin olarak açıldığı anlaşılmaktadır. Medeni hak ve yükümlülükleri konu alan davalarda yargılama faaliyetinin makul süre değerlendirmesi için başlangıcı, kural olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı tarihtir (Güher Ergun ve diğerleri, § 50). Ancak idari yargıda dava açılabilmesi için öncelikle idari makamlara başvurulmasının zorunlu olduğu durumlar ile idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılmasını sağlamak amacıyla idari makamlara yapılan başvurular üzerine açılan davalar bakımından sürenin başlangıcı idareye başvuru tarihi olup somut başvuru açısından bu tarih 5/6/2002 tarihidir.

79. Sürenin bitiş tarihi ise çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (Güher Ergun ve diğerleri, § 52). Somut başvuruda sürenin bitiş tarihi, başvurucunun karar düzeltme talebinin Danıştay Ondördüncü Dairesince reddedildiği 18/6/2014 tarihidir.

80. Başvuruya konu yargılama sürecinin incelenmesinde, ilk olarak 5/6/2002tarihinde ikramiye ödenmesi istemiyle ve ikramiyenin tutarına ilişkin olarak Kültür Bakanlığına başvurulduğu; istemin reddi üzerine Van İdare Mahkemesinde 19/9/2002 tarihinde dava açıldığı; Mahkemenin 21/10/2003 ve 19/3/2004 tarihli kararlarıyla dava dilekçesi ve

eklerindeki bir kısım eksiklikler sebebiyle 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 1/d bendine dayalı olarak dava dilekçelerinin reddedildiği; eksiklikler tamamlanmak suretiyle yeniden verilen dava dilekçesi üzerine yapılan yargılama sonunda Mahkemece 29/5/2007 tarihinde davanın reddedildiği; temyiz üzerine başvurucu vekilinin gerekçeli kararda gösterilmemesi ve kendisine gerekçeli kararın tebliğ edilmemiş olması sebebiyle hükmün 10/2/2010 tarihinde bozulduğu; bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda İlk Derece Mahkemesince 28/10/2010 tarihinde davanın reddine karar verildiği, temyiz üzerine 16/4/2012 tarihinde hükmün onanmasına karar verildiği ve karar düzeltme isteminin de 18/6/2014 tarihinde reddedildiği anlaşılmıştır.

81. Başvuru konusu yargılama süreci incelendiğinde, başvuruya konu uyuşmazlığın niteliği ve taraf sayısının çokluğu dikkate alındığında başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğu değerlendirilebilir ve dava dilekçesi ile eklerinde davacı taraftan kaynaklı sebeplerle eksiklikler bulunduğu kabul edilebilir ise de 19/9/2002 tarihinde açılan davada 1 yıl sonra ilk inceleme aşamasından itibaren davanın her aşamasında gözetilmesi gereken dava dilekçesinin reddine ilişkin kararların verilmesi noktasında, usule ilişkin bu karar sonucu davanın esastan görüşülmeye geçilmesinde gecikmelerin yaşandığı, eksikliklerin tamamlanmasından sonra İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılamanın yaklaşık 3 yıl sürdüğü, İlk Derece Mahkemesince yazılan gerekçeli kararda bir kısım eksiklikler bulunması sebebiyle tebligat işlemlerinin yapılmasında gecikmelerin yaşandığı, yine bu eksiklikler sebebiyle İlk Derece Mahkemesince 29/5/2007 tarihinde verilen kararın yaklaşık 3 yıl sonra 10/2/2010 tarihinde usule ilişkin sebeplerle temyiz incelemesinde bozulduğu, bozma ilamına uyularak verilen 28/10/2010 tarihli kararın temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçmek suretiyle yaklaşık 4 yıl sonra 18/6/2014 tarihinde kesinleştiği anlaşılmakla, bu tespitler ışığında özellikle yargı sisteminin yapısından kaynaklanan iş yükü ve organizasyon eksikliğinin somut başvuruya ilişkin yargılama süresinin uzaması üzerinde baskın bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda, başvurucunun tutum ve davranışlarının ve usule ilişkin haklarını kullanırken özensiz davranmasının yargılamanın önemli ölçüde uzamasına sebep olduğunun söylenemeyeceği, somut başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı, makul sürede yargılanma hakkı kapsamında dikkate alınması gereken toplam 12 yıllık sürede makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

82. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

83.6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

84. Başvurucu tüm başvuru kapsamında, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, stellerin bilimsel ölçütler uyarınca değerlerinin belirlenerek ödenmesi, taşınmazda bulunan eserler için 5.000.000 TL maddi ve uğranılan manevi zararlar nedeniyle 2.000.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

85. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

86. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

87. İhlal kararı nedeniyle maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

88. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A.1. 11/11/2014 tarihli başvuru formu kapsamında, başvurucu Necati Yıldız dışında kalan diğer başvurucular yönünden ileri sürülen iddialar ile taşınmazın 1. derece arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmesi, kamulaştırma bedeli ödenmemesi ve taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin tamamen ortadan kaldırılmış olmasına bağlı olarak ileri sürülen iddiaların süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucu Necati Yıldız yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyleKABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucu Necati Yıldız yönünden yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Başvurucu Necati Yıldız yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Necati Yıldız'a 10.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, başvurucunun tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Necati Yıldız'a ÖDENMESİNE, diğer başvurucular yönünden yapılan yargılama giderlerinin üzerlerinde bırakılmasına,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASKER ANĞI

B. No: 2014/1198 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1198

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASKER ANĞI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1198)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Asker ANĞI

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 9/5/2008 tarihinde uyuşturucu madde ticareti yapmak suçundan gözaltına alınmış ve sonrasında hakkında dava açılmıştır. Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/4/2009 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/4/2016 tarihli ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık sekiz yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2008/231, K.2009/1113) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SAİT BÜYÜKBAYRAK VE ZAHİT BÜYÜKBAYRAK

B. No: 2014/1414 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1414

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SAİT BÜYÜKBAYRAK VE ZAHİT BÜYÜKBAYRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1414)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Sait BÜYÜKBAYRAK

2. Zahit BÜYÜKBAYRAK

Vekili : Av. Zayim BİLİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Eyüp Cumhuriyet Başsavcılığının 15/2/2005 tarihli iddianamesiyle resmî belgede sahtecilik ve mühürde sahtecilik suçlarını işledikleri iddiasıyla başvurucular hakkında kamu davası açılmış; Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesi 16/7/2009 tarihli kararla başvurucuların sahte olarak düzenlenmiş EUR 1 dolaşım belgesini kullandıklarının sabit olması nedeniyle resmî belgede sahtecilik ve mühürde sahtecilik suçlarından başvurucuların hapis cezasıyla cezalandırılmalarına karar vermiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 25/10/2013 tarihli kararıyla resmî belgede sahtecilik suçundan verilen hükmün onanmasına, mühürde sahtecilik suçu yönünden verilen hükmün ise bozulmasına ancak bu durumun yeniden yargılamayı gerektirmemesi nedeniyle kamu davasının gerçekleşen zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

17. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 8.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 8.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 14. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2007/322, K.2009/207) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN GÜVEN

B. No: 2014/2663 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2663

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN GÜVEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2663)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hüseyin GÜVEN

Vekili : Av. Özlem TORAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 1/8/1991 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açılmış ve yargılama süreci yerel Mahkeme kararının temyizine ilişkin ret kararına karşı yapılan karar düzeltme başvurusunun 20/1/2014 tarihinde reddedilmesiyle sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet hakları ile hak arama ve seyahat özgürlüğü gibi birçok hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 22 yıl 7 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını ve gelirlerinden yararlanamadığını belirterek mülkiyet hakkının, yine yargılamanın makul sürede bitirilememesi nedeniyle hak arama ve seyahat özgürlüğü gibi birçok hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında diğer haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya, başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde net 19.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 19.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2010/421, K.2011/400) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞERAFETTİN ÇELİK

B. No: 2014/2896 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2896

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞERAFETTİN ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2896)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Şerafettin ÇELİK

Vekili : Av. Hüseyin ÇELİK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 24/5/2004 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/4/2008 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 21/10/2008 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 15/4/2010 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 29/12/2010 tarihli ilamı ile tekrar bozulmuştur. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 4/4/2012 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Anılan karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 29/4/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 16/1/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Başvurucu, anılan ilamı 28/2/2014 tarihinde öğrendiğini beyan etmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasının uzun sürmesi nedeniyle dava konusu taşınmazın bedeli olarak Mahkeme veznesine yatırdığı paranın değerinin düştüğünü ve zarara uğradığını iddia etmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetleri bir bütün olarak makul sürede yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği; yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 9 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, 500.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuş, manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Maddi tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Küçükçekmece 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/126, K.2012/182) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENVER ADANÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2989 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2989

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENVER ADANÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2989)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Enver ADANÇ

2. Şeyhdavut DORA

3. Şeyhdavut ORUÇ

Vekili : Av. Murat DURGAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 20/1/2003 tarihli iddianamesi ile başvurucular hakkında on beş yaşını bitirmeyen şahsın ırzına geçmek suçundan kamu davası açılmış, başvurucular 20/1/2003 tarihinde tutuklanmışlardır. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/9/2010 tarihli kararıyla başvuruculaların hapis cezasıyla cezalandırılmalarına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar bozulmuş, bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemece başvuruculaların mahkûmiyetine karar verilmiştir. Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 15/1/2014 tarihli kararıyla hüküm düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık on bir yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak her bir başvurucuya net 9.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 9.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2011/200, K.2013/9) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞERAFETTİN KIZILAY

B. No: 2014/5249 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5249

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞERAFETTİN KIZILAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5249)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Şerafettin KIZILAY

Vekili : Av. Yusuf ARABACI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine

atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 4/5/2000 tarihinde alacak davası açılmıştır. Malkara Asliye Hukuk Mahkemesi 27/5/2004 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Temyiz üzerine karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 1/5/2007 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 18/12/2007 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 12/4/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 28/5/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 7/1/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Anılan ilam başvurucuya 17/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca, aleyhine açılan alacak davasının uzun sürmesi nedeniyle Mahkemece davacı tarafa ödenmesine hükmedilen faizin önemli miktarda arttığını ve zarara uğradığını belirterek, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetleri bir bütün olarak makul sürede yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 13 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, 87.452,49 TL maddi tazminat talebinde bulunmuş, manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Maddi tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Malkara Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2008/16, K.2012/153) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMİT ÖZEL

B. No: 2014/5593 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5593

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMİT ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5593)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Hamit ÖZEL

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 4/12/2006 tarihinde tapusuz taşınmazın tescili talebiyle dava açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 3/2/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 5/11/2009 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 15/10/2010 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 24/9/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2013/779 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda on yıldır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/779) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET MAŞUK ÖZEL

B. No: 2014/5596 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5596

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET MAŞUK ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5596)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Maşuk ÖZEL

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, tapu iptali ve tescil talebiyle 10/7/2006 tarihinde dava açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/449 sayılı dosyasına kaydedilen dava Mahkemece 29/9/2006 tarihli karar ile E.2006/309 sayılı dosya ile birleştirilmiş ve yargılamaya E.2006/309 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir. Mahkeme 3/2/2009 tarihli kararı ile davayı kısmen kabul etmiştir. Karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 29/4/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2010/895 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 5 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/895) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN ÖZEL

B. No: 2014/5597 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5597

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN ÖZEL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5597)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Adnan ÖZEL

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 2006 yılında tapusuz taşınmazın tescili talebiyle dava açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 13/10/2008 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 16/4/2009 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 3/3/2010 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 9/6/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Mahkemece 30/3/2011 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Davalının temyizi üzerine karar, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 21/9/2011 tarihli ilamı ile tekrar bozulmuştur. Mahkemece 8/6/2012 tarihinde yeniden davanın kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 21/1/2014 tarihli ilamı ile tekrar bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2014/296 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda on yıldır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/296) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FİLİZ İSMAİLOĞLU VE MERVE İSMAİLOĞLU

B. No: 2014/6152 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6152

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FİLİZ İSMAİLOĞLU VE MERVE İSMAİLOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6152)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Filiz İSMAİLOĞLU

2. Merve İSMAİLOĞLU

Vekili : Av. Ömer ÖNÜT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 24/2/2006 tarihinde İstanbul Anadolu 5. İş Mahkemesinde açılan iş kazası neticesinde ölüm nedeniyle uğranılan zararların tazmini istemli dava İlk Derece Mahkemesinin 22/10/2013 tarihli hükmü ile kısmen kabul edilmiş, temyiz incelemesi sonucu hüküm Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 31/3/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrınet 9.100 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayı ayrı net 9.100 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 5. İş Mahkemesinde (E.2006/132, K.2013/514) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BOĞA VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/6863 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6863

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BOĞA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6863)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ahmet BOĞA

2. Ferat BOĞA

3. Mecit BOĞA

4. Adla KAYGISIZ

5. Nazime BOĞA

Vekili : Av. Rabia KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculardan Ferat Boğa'nın büyükannesi ve diğer başvuruculaların anneleri olan murislerinin 1966 yılında açtığı ve başvuruculaların mirasçı sıfatıyla takip ettikleri kadastro tespitine itiraz davası hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 51 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

19. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Ferat Boğa'ya net 500 TL, diğer başvuruculara ise ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Ferat Boğa'ya net 500 TL, diğer başvuruculara ise ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/57) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UĞUR VURAL

B. No: 2014/7124 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7124

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

UĞUR VURAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7124)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Uğur VURAL

Vekili : Av. Ali YILDIZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esasının incelenmesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu tarafından 30/4/2007 tarihinde Ankara 11. İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkilerinden kaynaklanan alacak davasında İlk Derece Mahkemesinin 29/5/2012 tarihli hükmü ile dava kısmen kabul edilmiş, temyiz incelemesi sonucu hüküm Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 30/4/2013 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma üzerine yargılamaya devam edilmiş, Ankara 11. İş Mahkemesinin 20/11/2013 tarihli kararı ile dava kısmen kabul edilmiş, temyiz incelemesi sonucu bu karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 8/4/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

.

A. Esas Yönünden

10.Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

11. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık yedi yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

15. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Ankara 11. İş Mahkemesine (E.2013/1316, K.2013/1158) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF ERTAŞ VE İBRAHİM ERTAŞ

B. No: 2014/7705 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7705

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ERTAŞ VE İBRAHİM ERTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7705)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Yusuf ERTAŞ

2. İbrahim ERTAŞ

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun esas incelemesinin yapılmasına karar verilmiş, başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Hazine tarafından 3/5/2006 tarihinde Kaşıklı köyü tüzel kişiliğine karşı tapusuz taşınmazın tescili davası açılmış, dava Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/277 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

8. Başvurucu Yusuf Ertaş tarafından aynı taşınmaza ilişkin olarak aynı Mahkemede tapusuz taşınmazın tescili talebiyle 21/7/2006 tarihinde açılmış olan E.2006/507 sayılı dava, Mahkemenin 29/9/2006 tarihli kararı ile E.2006/277 sayılı dava dosyası ile birleştirilmiş; yargılamaya E.2006/277 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir.

9. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 10/11/2008 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 29/4/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine dava, Mahkemenin E.2010/914 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Başvurucu İbrahim Ertaş tarafından aynı taşınmaza ilişkin olarak aynı Mahkemede tapusuz taşınmazın tescili talebiyle 10/12/2010 tarihinde açılmış olan E.2010/1160 sayılı dava, Mahkemece 31/3/2011 tarihli karar ile E.2010/914 sayılı dava dosyası ile birleştirilmiş; yargılamaya E.2010/914 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir.

11. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından yargılamaya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam edilmiş; Mahkemece 16/6/2014 tarihli karar ile başvurucu İbrahim Ertaş tarafından açılan davanın kısmen kabulüne, Yusuf Ertaş tarafından açılan davanın reddine karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırma neticesinde anılan kararın temyiz incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

13. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucu Yusuf Ertaş bakımından 10 yıl 4 ay, başvurucu İbrahim Ertaş bakımından altı yıldır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Yusuf Ertaş'a net 10.000 TL, başvurucu İbrahim Ertaş'a net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Yusuf Ertaş'a net 10.000 TL, başvurucu İbrahim Ertaş'a net 5.000,00 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/914, K.2014/685) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET FEYZİ ERAT

B. No: 2014/7709 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7709

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET FEYZİ ERAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7709)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Feyzi ERAT

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun esas incelemesinin yapılmasına karar verilmiş, başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, tapu iptali ve tescil talebiyle 2006 yılında dava açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 3/2/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 5/11/2009 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 2/7/2010 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 21/12/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2013/742 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama halen devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıldır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/742) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN YÜCEDAĞ

B. No: 2014/8850 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8850

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN YÜCEDAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8850)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Hasan YÜCEDAĞ

Vekili : Av. Metin ACAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, taksirle öldürme ve taksirle yaralama suçlarını işlediği iddiasıyla Gebze 2. Sulh Ceza Mahkemesinin 20/8/2004 tarihli kararıyla tutuklanmıştır. Gebze Cumhuriyet Başsavcılığının 31/8/2004 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Gebze 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/3/2010 tarihli kararıyla başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 8/2/2012 tarihli ilamıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 19/3/2013 tarihli kararıyla başvurucunun cezalandırılmasına karar vermiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 19/2/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 9 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Gebze 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2012/394, K.2013/81) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SABRİ TANDOĞAN

B. No: 2014/9359 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9359

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SABRİ TANDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9359)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Sabri TANDOĞAN

Vekili : Av. Ümüt MİKE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 23/2/2009 tarihinde icra memurunun kusurundan kaynaklanan zararın tazmini talebiyle dava açmıştır. Bakırköy 8. Asliye Hukuk Mahkemesi 28/1/2010 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 22/12/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 7/6/2012 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 3/2/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 28/4/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Karar başvurucuya 26/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 5 yıl 2 aylık yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 8. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/143, K.2012/351) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMİL ÇELİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/9743 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMİL ÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9743)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Kamil ÇELİK

2. Esnaf ÇELİK

3. Ayvaz ÇELİK

4. Ömer ÇELİK

5. Yalçın ÇELİK

6. Çiğdem ÇELİK

7. Fadime GÖKÇE

8. Topcu ÇELİK

9. Gülten ÇELİK

Vekili : Av. Casim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun esas incelemesinin yapılmasına karar verilmiştir.

6.Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular 20/11/2002 tarihinde tazminat davası açmışlardır. Kartal 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 9/12/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 15/6/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kartal Adliyesinin kapatılması üzerine yargılamaya İstanbul Anadolu 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam edilmiş, Mahkemece 6/9/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 21/5/2014 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 29/6/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Bozma üzerine Mahkemece 6/1/2016 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar, taraflara tebliğ edilmiş olup temyiz talebinde bulunulmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

13. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut başvuruda 13 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

16. Başvurucular Kamil Çelik ve Gülten Çelik ayrı ayrı 25.000 TL, diğer başvurucular ayrı ayrı 5.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

17. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyasındaki taraf sayısı ve aile birliği de dikkate alınarak başvurucular Kamil Çelik, Gülten Çelik ve Ayvaz Çelik'e müştereken net 12.000 TL, diğer başvuruculara talep ettikleri tazminat miktarları da gözönünde bulundurularak ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Kamil Çelik, Gülten Çelik ve Ayvaz Çelik'e müştereken net 12.000 TL, diğer başvuruculara ayrı ayrı net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/309, K.2016/1) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İHSAN ŞİMŞEK

B. No: 2014/10444 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10444

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İHSAN ŞİMŞEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10444)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : İhsan ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 2/11/2009 tarihinde Ankara 19. İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tespit davasında İlk Derece Mahkemesinin 27/10/2011 tarihli hükmü ile davanın kısmen kabulüne hükmedilmiş, temyiz incelemesi sonucu hüküm Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 11/4/2013 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma üzerine yargılamaya devam edilmiş 16/7/2013 tarihli karar ile dava kısmen kabul edilmiş, bu karar Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 23/1/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık dört yıl üç aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucu tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 3.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 19. İş Mahkemesine (E.2013/834, K.2013/709) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULVAHAP SARIBOĞA

B. No: 2014/10550 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10550

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULVAHAP SARIBOĞA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10550)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Abdulvahap SARIBOĞA

Vekili : Av. Yılmaz FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun esas incelemesinin yapılmasına karar verilmiş, başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 15/9/2008 tarihinde polis memurunun kusurundan kaynaklanan zararın tazmini talebiyle dava açmıştır. Kızıltepe Sulh Hukuk Mahkemesi 27/3/2014 tarihli kararı ile maddi tazminat talebinin reddine, manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 7/4/2016 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.2016/316 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 3 aydır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava konusu değerin azlığı da dikkate alınarak başvurucuya net 4.900 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.900 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2016/316) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN GÜVEN (2)

B. No: 2014/10908 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10908

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN GÜVEN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/10908)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hüseyin GÜVEN

Vekili : Av. Özlem TORAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 1/8/1991 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açılmış ve dava, Yargıtayın karar düzeltme talebinin kabulüne ilişkin kararı üzerine hâlen İlk Derece Mahkemesi önünde derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet hakları ile hak arama ve seyahat özgürlüğü gibi birçok hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 25 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını ve gelirlerinden yararlanamadığını belirterek mülkiyet hakkının, yine yargılamanın makul sürede bitirilememesi nedeniyle hak arama ve seyahat özgürlüğü gibi birçok hakkının ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, diğer haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya, başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde net 19.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 19.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2011/310, K.2012/274) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAYSAL ÜLGER

B. No: 2014/12000 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12000

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAYSAL ÜLGER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12000)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Faysal ÜLGER

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 2/11/2008 tarihinde yakalanmış, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli) 26/11/2008 tarihli iddianamesi ile terör örgütüne üye olma ve mala zarar verme suçlarından hakkında kamu davası açılmış, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince 19/8/2010 tarihinde görevsizlik kararı verilmiştir. İstanbul 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesince 9/3/2011 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek dava dosyası Bakırköy Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir.Bakırköy 5. Çocuk Mahkemesince 2/3/2012 tarihinde yetkisizlik kararı verilerek dava dosyası Gaziosmanpaşa Çocuk Mahkemesine gönderilmiştir. Anılan Mahkemece yetkisizlik kararı verilmesi üzerine dava dosyası, İstanbul 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiş olup yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık sekiz yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine (E.2015/20) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CİHAN GÖRMEZ

B. No: 2014/12084 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12084

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CİHAN GÖRMEZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12084)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Cihan GÖRMEZ

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 22/1/2004 tarihinde gözaltına alınmış, sonrasında hakkında uyuşturucu madde satma ve kullanma suçundan kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 28/3/2007 tarihli kararıyla başvurucunun hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 6/3/2015 tarihli ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 11 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK mülga 250. madde ile görevli) (E.2007/14, K.2007/176) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT OLGUN

B. No: 2014/12090 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12090

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT OLGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12090)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Murat OLGUN

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 2/10/2005 tarihinde gözaltına alınmış, hakkında hakkında silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek, kamu malına yakarak zarar vermek suçlarından kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 6/5/2010 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine dava dosyası, özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin kapatılmış olması nedeniyle 7/3/2014 tarihinde Bakırköy 9. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Mahkemenin 3/2/2015 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 11 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi

gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına (Tebliğname No.16-2015/114890) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET TEKE

B. No: 2014/12220 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12220

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET TEKE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12220)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Ahmet TEKE

Vekili : Av. Abdulhakim KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 18/3/2007 tarihinde gözaltına alınmış, silahlı örgüte üye olma suçundan hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 25/2/2010 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 13/6/2011 tarih ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı bozulmuş, bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 3/10/2013 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 9 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak, başvurucuya net 7.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 7.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yargıtay 16. Ceza Dairesine (E.2016/6790) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13165 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13165

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13165)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Mehmet Ata ASLAN

2. Mehmet Latif ASLAN

3. Abdurrahman ASLAN

Vekili : Av. Cüneyt ALKANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların her biri farklı olan murisleri aleyhine 1978 yılında kadastro tespitine itiraz davası açılmış ve çeşitli aşamalardan geçen söz konusu dava hâlen yerel Mahkemeaşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldığı an değil, somut olayda her birinin murisleri açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 38 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Mehmet Ata Aslan'a net 4.350 TL, başvurucu Mehmet Latif Aslan'a net 2.600 TL ve başvurucu Abdurrahman Aslan'a net 2.900 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Mehmet Ata Aslan'a net 4.350 TL, başvurucu Mehmet Latif Aslan'a net 2.600 TL ve başvurucu Abdurrahman Aslan'a net 2.900 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/151) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2014/13166 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13166

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ATA ASLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/13166)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Mehmet Ata ASLAN

2. Mehmet Latif ASLAN

3. Abdurrahman ASLAN

Vekili : Av. Cüneyt ALKANDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 12/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculardan Mehmet Ata Aslan'ın babası olan murisi 16/1/1962 yılında kadastro tespitine itiraz davası açmış ve diğer başvuruculların her biri farklı olan murisleri de 1/11/1999 tarihinde verdiklerini iddia ettikleri dilekçeyle söz konusu davaya müdahillik talebinde bulunmuşlardır. Anılan dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Başvuruculardan Abdurrahman Aslan her ne kadar murisi olan babasının 1/11/1999 yılında verdiği dilekçeyle başvuru konusu davaya müdahil sıfatıyla taraf olduğunu belirtmişse de anılan dilekçede başvurucunun murisinin isminin bulunmadığı ayrıca başvuru dosyasındaki diğer belgelerden de başvurucunun ya da murisinin söz konusu davaya taraf olduklarına dair herhangi bir bilgiye rastlanmadığı görüldüğünden, başvurucu Abdurrahman Aslan yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Diğer başvurucular yönünden açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber başvurucu Mehmet Latif Aslan murisinin, biri 1/11/1999 diğeri 27/3/2000 tarihli iki farklı dilekçeyle davaya müdahillik talebinde bulunduğu anlaşılmışsa da söz konusu davaya müdahil davacı sıfatıyla taraf olduğu anlaşılan başvurucu yönünden değerlendirmeye alınması gereken belgenin sonraki tarihli dilekçe olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle başvurucu Mehmet Latif Aslan açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 27/3/2000 tarihidir (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

15. Başvuruya konu dava, başvuruculların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir

uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldığı an değil somut olayda her birinin murisleri açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucu Mehmet Ata Aslan yönünden yaklaşık 55 yıl, başvurucu Mehmet Latif Aslan yönünden ise yaklaşık 17 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

21. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Mehmet Ata Aslan'a net 5.000 TL, başvurucu Mehmet Latif Aslan'a net 2.800 TLmanevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Mehmet Ata Aslan ve Mehmet Latif Aslan'a müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurucu Abdurrahman Aslan yönünden başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Başvurucular Mehmet Ata Aslan ve Mehmet Latif Aslan'ın makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Mehmet Ata Aslan'a net 5.000 TL, başvurucu Mehmet Latif Aslan'a net 2.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Mehmet Ata Aslan ve Mehmet Latif Aslan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/121) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KÖMÜRCÜ

B. No: 2014/13258 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13258

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KÖMÜRCÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13258)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Ahmet KÖMÜRCÜ

Vekili : Av. Murat SADAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na aykırılık teşkil edecek şekilde bandrolsüz ve kopya ürün satmak suçundan yürütülen soruşturma kapsamında 10/11/2004 tarihinde gözaltına alınmış, sonrasında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca hakkında kamu davası açılmıştır. İstanbul 3. Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesinin 27/12/2007 tarihli kararı ile başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 29/11/2011 tarihli kararıyla bozulmuş; bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 8/5/2012 tarihli kararıyla başvurucunun adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 8/7/2014 tarihli kararıyla bozulmuş ve kamu davasının zaman aşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık dokuz yıl sekiz aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden

oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İstanbul 3. Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesine (E.2012/212, K.2012/252) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ERDOĞAN

B. No: 2014/13401 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13401

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13401)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mustafa ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/8/2014 tarihindeyapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 13/10/2009 tarihinde Kartal 4. İş Mahkemesinde açılan sosyal güvenlik hukukundan kaynaklanan alacak davasında İlk Derece Mahkemesinin 24/2/2011 tarihli davanın kabulü yönündeki kararı, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 6/12/2011 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma üzerine İstanbul Anadolu 17. İş Mahkemesinde yargılamaya devam edilmiş, 26/12/2013 tarihli karar ile dava reddedilmiş, bu karar Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 12/6/2014 tarihli ilamı ile düzeltilerek onanmış ve yargılama sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57-58).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 17. İş Mahkemesine (E.2013/712, K.2013/563) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

PERİHAN ALANTAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13414 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13414

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

PERİHAN ALANTAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13414)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Perihan ALANTAR

2. Füsun TÖRE

3. Hatice Esin ŞENTÜRK

Vekili : Av. Yavuz Şahin ŞEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 28/1/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvuruculardan Perihan Alantar'ın eşi ve diğer başvuruculaların babası olan murisleri aleyhine 1937 yılında kadastro tespitine itiraz davası açılmış ve dava çeşitli aşamalardan geçtikten sonra hâlen karar düzeltme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

13. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 79 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

16. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı

ayrı net 8.700 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 8.700 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yalova Kadastro Mahkemesine (E.1994/2, K.2014/102) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KAYA VE REMZİ ÇEKEN

B. No: 2014/13502 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13502

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KAYA VE REMZİ ÇEKEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13502)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Mehmet KAYA

2. Remzi ÇEKEN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 8/7/2004 tarihinde resmî belgede sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarını işledikleri iddiasıyla Derik Cumhuriyet Başsavcılığınca 4/3/2005 tarihli iddianameyle Derik Asliye Ceza Mahkemesinde başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır. Mahkemece 6/2/2008 tarihinde yetkisizlik kararı verilmiş, dava dosyası Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Mahkemenin 29/3/2013 tarihli kararıyla dolandırıcılık suçundan başvurucular hakkındaki davanın zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine, resmî belgede sahtecilik suçundan ise başvuruculaların mahkûmiyetine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 11 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

15. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvuruculara ayrı ayrı net 10.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculaların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen

ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculaların bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harcın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine ve 1.800 TL vekâlet ücretinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 10.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harcın BAŞVURUCULARA AYRI AYRI ÖDENMESİNE ve 1.800 TL vekâlet ücretinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yargıtay 11. Ceza Dairesine (E.2015/1858) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADIK ÜNLÜK VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/13507 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13507

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADIK ÜNLÜK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13507)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Sadık ÜNLÜK

2. Fahrettin ÜNLÜK

3. Ömer DOĞAN

4. Ahmet Hamdi DOĞAN

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculardan Sadık Ünlük, Fahrettin Ünlük ve Ömer Doğan'ın doğrudan, Ahmet Hamdi Doğan'ın ise mirasçı sıfatıyla hem davacı hem davalı olarak yer aldıkları 30/7/1985 tarihli dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculardan Ahmet Hamdi Doğan'ın murisinden intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 31 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını

belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

19. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde başvurucularSadık Ünlük, Fahrettin Ünlük ve Ömer Doğan'a ayrı ayrı net 22.500 TL, başvurucu Ahmet Hamdi Doğan'a ise net 2.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Sadık Ünlük, Fahrettin Ünlük ve Ömer Doğan'a ayrı ayrı net 22.500 TL, başvurucu Ahmet Hamdi Doğan'a ise net 2.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Batman Kadastro Mahkemesine (E.2005/86) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CENNET POLAT VE FİDAN TATAR

B. No: 2014/14216 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14216

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CENNET POLAT VE FİDAN TATAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14216)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Cennet POLAT

2. Fidan TATAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 27/2/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Fidan Tatar'ın babası olan murisi aleyhine 26/2/1968 tarihinde açılan ve çeşitli

aşamalardan geçtikten sonra hâlen yerel Mahkemede derdest bulunan kadastro tespitine itiraz davasına, başvurucu Cennet Polat 29/5/1970 tarihinde verdiği müdahale talepli dilekçesiyle dahili davalı sıfatıyla taraf olmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Başvuruya konu dava, başvurucu Fidan Tatar'ın murisinden intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

12. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber başvurucu Cennet Polat'ın, 29/5/1970 tarihinde verdiği müdahale talepli dilekçesi sonrasında dahili davalı sıfatıyla yargılamada yer almaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucu Cennet Polat açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 29/5/1970 tarihidir (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucu Fidan Tatar yönünden yaklaşık 49 yıllık ve başvurucu Cennet Polat yönünden yaklaşık 47 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Cennet Polat'a 20.000 TL, başvurucu Fidan Tatar'a ise 2.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucu Cennet Polat'a 20.000 TL, başvurucu Fidan Tatar'a ise 2.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç bedelinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Elbistan Kadastro Mahkemesine (E.2014/13) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HİLMİ KIVANÇ

B. No: 2014/15306 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15306

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HİLMİ KIVANÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15306)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hilmi KIVANÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 12/12/2014 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun 26/6/2003 tarihinde açtığı tapu iptali ve tescili davası çeşitli aşamalardan geçtikten sonra hâlen temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu makul sürede yargılanma ve mülkiyet hakları ile yerleşme ve seyahat özgürlüğünden hak arama hürriyetine kadar birçok hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 13 yıl 5 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile yerleşme ve seyahat özgürlüğünden hak arama hürriyetine kadar birçok hakkınında ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında anılan diğer haklarının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

16. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 16.000,00 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç bedelinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2014/42) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÇELİKALP

B. No: 2014/15307 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15307

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÇELİKALP BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15307)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Mehmet ÇELİKALP

Vekili : Av. Aydın TORAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 24/5/1995 tarihinde açılan tapu iptali ve tescili davası çeşitli aşamalardan geçtikten sonra hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu makul sürede yargılanma ve mülkiyet hakları ile yerleşme ve seyahat özgürlüğünden hak arama hürriyetine kadar birçok hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 22 yıl süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkı ile yerleşme ve seyahat özgürlüğünden hak arama hürriyetine kadar birçok hakkınında ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında anılan diğer haklarının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 26.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucuya ödenmesine, başvurucunun vekili Av. Aydın Toraman'ın ise ölmüş olduğu anlaşıldığından başvurucu lehine yargılama gideri olarak vekâlet ücretine hükmedilmemesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 26.000,00 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç bedelinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2014/37) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖKHAN DOĞRU

B. No: 2014/15460 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15460

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖKHAN DOĞRU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15460)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Gökhan DOĞRU

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, yağma suçunu işlediği iddiasıyla 19/3/2007 tarihinde gözaltına alınmış; sonrasında hakkında kamu davası açılmıştır. Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin 24/3/2011 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 9/4/2015 tarihli kararıyla onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Bakırköy 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesine (E.2007/176, K.2011/179) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEVDET UZUN

B. No: 2014/15464 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15464

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEVDET UZUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15464)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Cevdet UZUN

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ve kasten yaralama suçlarını işlediği iddiasıyla 29/7/2009 tarihinde kolluk görevlilerince yakalanmıştır. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 11/3/2010 tarihli iddianamesi ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Bakırköy 19. Asliye Ceza Mahkemesinin 21/6/2013 tarihli kararıyla başvurucunun 6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarından mahkûmiyetine, kasten yaralama suçundan açılan davanın ise düşmesine karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 19/6/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 11 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 19. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2010/145, K.2013/630) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÇELİK

B. No: 2014/15602 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15602

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15602)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Ahmet ÇELİK

Vekili : Av. Lütfü POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 14/5/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun 22/5/2007 tarihinde açtığı tapu iptali ve tescili davası, Yargıtayın

17/8/2015 tarihli karar düzeltme talebinin reddi kararıyla sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu uzun süren yargılama nedeniyle hak arama hürriyetinin de ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, anılan diğer hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

16. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedeli ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç bedeli ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan TOPLAM 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Siverek Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2013/216, K.2014/582) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULAZİZ DANİŞ

B. No: 2014/15858 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15858

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜLAZİZ DANİŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15858)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Abdülaziz DANİŞ

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 19/8/2009 tarihinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Derik Kadastro Mahkemesine (E.2009/10, K.2015/33) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NUSRET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15998 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15998

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NUSRET ŞİMŞEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15998)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Sabri ŞİMŞEK

2. Tahirhan ŞİMŞEK

3. Nusret ŞİMŞEK

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talepleri kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16146 ve 2015/5531 sayılı bireysel başvuru dosyalarının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/15998 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuruculardan Nusret Şimşek ve Tahirhan Şimşek aleyhine 21/3/2007 tarihinde doğrudan, başvurucu Sabri Şimşek'in murisi aleyhine ise 13/3/2007 tarihinde açılan ve birleştirilen kadastro tespitine itiraz davası, başvurucular Tahirhan Şimşek ve Sabri Şimşek yönünden Yargıtayın 7/12/2015 tarihli onama kararıyla sona ermiş, başvurucu Nusret Şimşek yönünden ise bozma kararı verilerek dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken, sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

14. Başvuruya konu dava, başvurucu Sabri Şimşek'in murisinden intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucular Tahirhan Şimşek ve Sabri Şimşek yönünden yaklaşık 9 yıl, başvurucu Nusret Şimşek yönünden ise yaklaşık 10 yıl süren yargılama süresinin

makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

20. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Tahirhan Şimşek'e net 8.000,00 TL, başvurucu Sabri Şimşek'e net 500,00 TL ve başvurucu Nusret Şimşek'e net 10.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Tahirhan Şimşek'e net 8.000,00 TL, başvurucu Sabri Şimşek'e net 500,00 TL ve başvurucu Nusret Şimşek'e net 10.000,00 TLmanevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Başkale Kadastro Mahkemesine (E.2007/543, K.2015/92) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARAFAT ALKAN VE MUHDAT ALKAN

B. No: 2014/16000 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16000

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARAFAT ALKAN VE MUHDAT ALKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16000)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Arafat ALKAN

2. Muhdat ALKAN

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talepleri kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16177 sayılı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16000 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular aleyhine 21/3/2007 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, yerel Mahkemenin 20/11/2014 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 8 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 10.000,00 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 10.000,00 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Başkale Kadastro Mahkemesine (E.2007/913, K.2014/1211) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HANİFE AYBAR VE ERGİN GÜNGÖR

B. No: 2014/16003 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16003

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HANİFE AYBAR VE ERGİN GÜNGÖR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16003)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Hanife AYBAR

2. Ergin GÜNGÖR

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucu Ergin Güngör'ün adli yardım talebi kabul edilerek başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2015/744 sayılı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16003 sayılı dosya üzerinde birleştirilmesine karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular aleyhine 21/3/2007 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, yerel Mahkemenin 22/1/2015 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

14. Başvuruya konu dava, başvurucu Hanife Aybar'ın murisinden intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını

belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

20. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Ergin Güngör'e net 10.000,00 TL, başvurucu Hanife Aybar'a ise net 900 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine, 226.90 TL başvuru harcı bedelinin ise başvurucu Hanife Aybar'a ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Ergin Güngör'e net 10.000,00 TL, başvurucu Hanife Aybar'a ise net 900 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 226.90 TL başvuru harcı bedelinin başvurucu Hanife Aybar'a ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Başkale Kadastro Mahkemesine (E.2007/908, K.2015/37) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NARİN FALAY

B. No: 2014/16362 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16362

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NARİN FALAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16362)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Narin FALAY

Vekili : Av. Hüseyin ÇALİŞCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 23/10/2008 tarihinde, PKK/KONGRA-GEL terör örgütü adına suç işlemek, patlayıcı madde bulundurmak, patlayıcı madde atmak, PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün propagandasına dönüşen gösteride yüzünü tanınmamak için örtmek suçlarından gözaltına alınmış ve sonrasında hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesince (CMK mülga 250. madde ile görevli) 23/12/2009 tarihinde başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 27/9/2011 tarihli ilamıyla karar bozulmuş, bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 12/10/2012 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 4/11/2015 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK mülga 250. madde ile görevli) (E.2012/40, K.2012/297) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜLENT KOKTAY

B. No: 2014/18019 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜLENT KOKTAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18019)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Bülent KOKTAY

Vekili : Av. Kutsal HADİOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Resmî belgede sahtecilik ve bilişim sistemleri, banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık suçlarını işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında yürütülen soruşturma kapsamında, 8/6/2010 tarihinde şüpheli sıfatıyla başvurucunun ifadesi alınmış; sonrasında 14/6/2011 tarihli iddianameyle hakkında kamu davası açılmıştır. Yargılama, Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesinde devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 6.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bakırköy 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2011/232) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SONGÜL GÜNAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19116 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19116

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SONGÜL GÜNAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19116)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Songül GÜNAL

2. Nevzat GÜNAL

3. Sevim ÇİMEN

4. Nejdet GÜNAL

5. Sevgi DEMİRCİ

6. Yeter GÜNAL

7. Gülören ÇİMEN

Vekili : Av. Casim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra

Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular tarafından 9/4/2010 tarihinde Gebze 1. İş Mahkemesinde açılan iş kazası nedeniyle uğranılan zararların tazmini istemli dava İlk Derece Mahkemesinin 6/6/2013 tarihli hükmü ile kısmen kabul edilmiş, temyiz incelemesi sonucu hüküm Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin 29/4/2014 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma üzerine yargılamaya devam edilerek 16/10/2014 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne hükmedilmiş, tarafların hükmü temyiz etmemeleri üzerine karar kesinleşerek yargılama süreci sona ermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık beş yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucular manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 5.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayı ayrı net 5.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Gebze 1. İş Mahkemesine (E.2014/598, K.2014/673) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CİHAN SİNCAR

B. No: 2014/19238 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19238

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CİHAN SİNCAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19238)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Cihan SİNCAR

Vekili : Av. Mehmet Beşir ABAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucunun 3/6/2008 tarihinde ifadesi alınmış ve kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme ile yönetme suçlarından başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Kızıltepe 1. Asliye Ceza Mahkemesinin 16/2/2012 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve cezanın ertelenmesine karar verilmiştir. Karar, temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak başvurucuya net 6000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 6000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yargıtay 16. Ceza Dairesine (E.2016/6208) GÖNDERİLMESİNE,.

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM BALANDI

B. No: 2014/19804 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19804

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM BALANDI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19804)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : İbrahim BALANDI

Vekili : Av. Hüseyin ÇALİŞCİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti yapma veya sağlama, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma, örgüte bilerek isteyerek yardım etme ve resmî belgede sahtecilik suçlarından 22/5/2009 tarihinde gözaltına alınmıştır. Başvurucu hakkında atılı suçları işlediği iddiasıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 16/6/2009 tarihli iddianamesi ile kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 28/5/2013 tarihli kararı ile başvurucunun hapis ve adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 19/4/2016 tarihli kararıyla Mahkeme ilamının bir kısım sanığa tebliğ edilmediği belirtilerek dava dosyasının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına iadesine karar verilmiştir.İnceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 5.250 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.250 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 10. Ceza Dairesine (E.2016/975) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YILMAZ ÇELİKKAN

B. No: 2014/20199 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20199

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YILMAZ ÇELİKKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20199)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Yılmaz ÇELİKKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esasının incelenmesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesinde Görülen Yargılama Yönünden

7. Başvurucu 14/5/2009 tarihinde Kartal 3. İş Mahkemesinde açtığı işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat davasında İlk Derece Mahkemesinin 23/2/2011 tarihli kısmen kabul kararı Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 2/7/2013 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma ilamının ardından dava dosyası İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesine devredilmiş, 25/3/2014 tarihli karar ile dava kısmen kabul edilmiş, bu karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 21/10/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

B. İstanbul Anadolu 15. İcra Hukuk Mahkemesinde Görülen Yargılama Yönünden

8. Başvurucu aleyhine 25/6/2014 tarihinde İstanbul Anadolu 15. İcra Hukuk Mahkemesinde açılan icra takibine itiraz davasında İlk Derece Mahkemesinin 6/11/2014 tarihli davanın kabulü kararı, temyiz incelemesi talebiyle Yargıtay 12. Hukuk Dairesine gönderilmiş, temyiz incelemesi henüz sonuçlanmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

1. İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesinde Görülen Yargılama Yönünden

11. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

12. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

13. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda beş yılı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. İstanbul Anadolu 15. İcra Hukuk Mahkemesinde Görülen Yargılama Yönünden

15. Yukarıda belirtilen ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 2 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

18. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesinde görülen yargılama yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İstanbul Anadolu 15. İcra Hukuk Mahkemesinde görülen yargılama yönünden İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesinde görülen yargılama yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D.206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 7. İş Mahkemesine (E.2013/447, K.2014/234) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN SULAR

B. No: 2014/20367 | Karar tarihi: 14.12.2016

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20367

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN SULAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20367)

Karar Tarihi: 14/12/2016

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Süleyman SULAR

Vekili : Av. Mehmet Sani KIZILKAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7.Başvurucu, suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve hırsızlık suçlarını işlediği iddiasıyla 9/2/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve sonrasında hakkında kamu davası açılmıştır. Bursa 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 23/3/2010 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 20/5/2013 tarihli ilamıyla karar bozulmuş; bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 17/12/2013 tarihli kararıyla başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 14/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

11. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

12. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 9.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul süre yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvurucuya net 9.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Yargıtay 11. Ceza Dairesine (E.2015/5887) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ARAP

B. No: 2014/31 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/31

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ARAP BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/31)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ahmet ARAP

Vekili : Av. Fevzi KAYACAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/12/2013 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine

atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun Yönetim Kurulu üyesi olduğu Alpek Holding A.Ş. aleyhine 28/4/2005 tarihinde Cihanbeyli Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açılmıştır. Başvurucunun da aralarında bulunduğu Alpek Holding A.Ş. Yönetim Kurulu üyeleri 22/7/2005 tarihinde davaya dahil edilmiştir. Mahkeme, 21/1/2016 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Taraflar temyiz talebinde bulunmuş olup dosya henüz Yargıtaya gönderilmemiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği; yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52). Ancak uyuşmazlığın tarafları açısından, yargılama sürecine dâhil oldukları süreler nazara alındığında farklı yargılama sürelerinin geçerli olması mümkündür. Bu itibarla somut başvuru açısından sürenin başlangıç tarihi başvurucunun davaya dahil edildiği 22/7/2005 tarihidir.

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 11 yıl 7 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cihanbeyli Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2005/274, K.2016/31) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEYHDAVUT AYDOĞAN

B. No: 2014/1592 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1592

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEYHDAVUT AYDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1592)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Şeyhdavut AYDOĞAN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Mardin DEDAŞ Müessese Müdürlüğüne karşı, Kurumun sözleşmeye aykırı olarak düşük voltajlı elektrik vermesi sonucu yürüttüğü tarımsal faaliyet kapsamında ürünlerini yeterince sulayamadığı için zarara uğradığı gerekçesiyle 2008 yılında tazminat davası açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 30/6/2010 tarihli kararla davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 14/6/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından yargılamaya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde devam edilmiş, bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 27/6/2013 tarihli kararla davanın kısmen kabulüne kısmen reddine karar verilmiştir. Davalının temyizi üzerine karar, Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 19/3/2014 tarihli ilâmı ile onamıştır. Karar düzeltme yoluna gidilmemiş olup karar 30/4/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği; yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 5.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/81, K.2013/779) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURETTİN BALA

B. No: 2014/2079 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2079

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURETTİN BALA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2079)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Nurettin BALA

Vekili : Av. Vedat KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun konutunda 8/2/2006 tarihinde kolluk görevlilerince arama yapılmıştır. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli) 24/2/2006 tarihli iddianamesi ile terör örgütü mensuplarına yardım ve yataklık etmek suçunu işlediği iddiasıyla başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 22/9/2006 tarihli kararıyla başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/11/2009 tarihli ilamıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 1/3/2012 tarihli kararıyla başvurucunun terör örgütüne silah sağlama suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 17/12/2013 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 7 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) Diyarbakır 4. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK mülga 250. madde ile görevli) (E.2006/38, K.2006/183) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF BOZAN VE AHMET BÜLENT FİLOĞLU

B. No: 2014/2226 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2226

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF BOZAN VE AHMET BÜLENT FİLOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2226)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : Yusuf BOZAN

Ahmet Bülent FİLOĞLU

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, ortaklığın giderilmesi talebiyle 12/5/2008 tarihinde dava açmışlardır. Kızıltepe Sulh Hukuk Mahkemesinin E.2008/356 sayılı dosyasına kaydedilen davada 13/10/2016 tarihinde 55. duruşma yapılmış olup yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 7 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, dava dosyasındaki

taraf sayısı da dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 9.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 9.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe Sulh Hukuk Mahkemesine (E.2008/356) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HABİB AKKAŞ

B. No: 2014/2373 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2373

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HABİB AKKAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2373)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Habib AKKAŞ

Vekili : Av. Mustafa ERASLA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 13/6/2006 tarihinde gözaltına alınmış, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 16/6/2006 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında terör örgütüne üye olmak ve patlayıcı madde bulundurmak suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 27/5/2009 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 5/7/2010 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 1/6/2012 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 11/6/2014 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada İstanbul 12. Ağır CezaMahkemesinin 4/11/2014 tarihli kararıyla başvurucunun hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına (Tebliğname No.9-2015/17190) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN DEMİREL

B. No: 2014/2855 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2855

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN DEMİREL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2855)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hasan DEMİREL

Vekili : Av. Meral ÖNDERSEV

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, adil yargılanma ile makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 15/8/1991 yılında açtığı kadastro tespitine itiraz davası yerel Mahkemece reddedilmiş, hüküm temyiz incelemesi sonucunda karar düzeltme aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50-52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 25 yıl 4 ay süren yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, Mahkemece delillerin yanlış değerlendirilmesi ve hakkaniyete uygun bir yargılama yapılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17.6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

18.Bir kanun yoluna başvurulmuş olması tek başına bu yolun tüketildiği anlamına gelmez. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle yapılan başvurunun sonucunun beklenmesi ve inceleme süresince öngörülmüş olan yöntem, biçim, süre ve diğer koşullara uygun hareket edilmesi gerekir (Halit Abdullah, B. No: 2012/26, 26/3/2013, § 21).

Başvurucunun, sonuç almak için yeterli görerek başvurduğu bir kanun yolunun sonucunu beklemeksizin bireysel başvuruda bulunduğu ve böylece anılan iddialar yönünden olağan kanun yollarını usulüne uygun bir şekilde tüketmediği anlaşılmaktadır.

19.Açıklanan nedenlerle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

21. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya, başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde net 19.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 19.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2014/15, K.2015/43) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMİL ASLAN

B. No: 2014/4784 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4784

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMİL ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4784)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Cemil ASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 21/5/2008 tarihinde suç örgütü kurmak ve uyuşturucu ticareti yapmak suçlarını işlediği iddiasıyla gözaltına alınmış, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli) 25/6/2008 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 7/5/2010 tarihli kararıyla başvurucunun hapis ve adli para cezalarıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 3/11/2011 tarihli ilamıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 9/10/2012 tarihli kararıyla başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 26/6/2014 tarihli kararıyla hüküm onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin (kapatılan) Adana 8. Ağır Ceza Mahkemesine (CMK mülga 250. madde ile görevli)(E.2012/10, K.2012/190) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURAHMAN ERAT

B. No: 2014/5595 | Karar tarihi: 15.12.2016

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURAHMAN ERAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5595)

Karar Tarihi: 15/12/2016

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Kadir ÖZKAYA

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Abdurahman ERAT

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 25/7/2006 tarihinde tapusuz taşınmazın tescili talebiyle dava açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 3/2/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 22/4/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2010/857 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 15/12/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 4 aydır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net

10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2010/857) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/12/2016 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.